setmanari d'informació general

el Temps

Any VI · Del 23 al 29 d'octubre 1989 · 250 ptes. Núm. 279

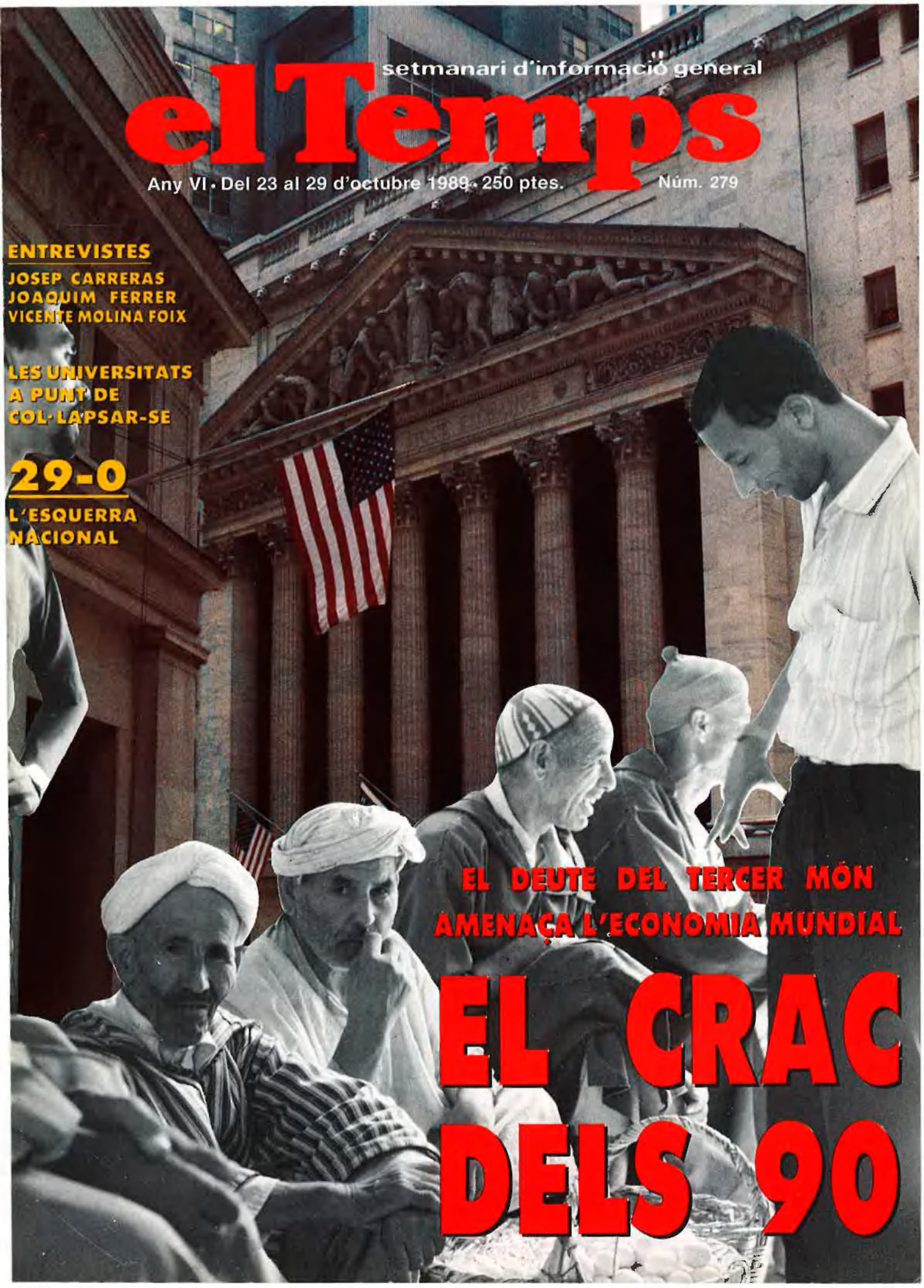
ENTREVISTES

JOSEP CARRERAS
JOAQUIM FERRER
VICENTE MOLINA FOIX

LES UNIVERSITATS A PUNT DE COL·LAPSAR-SE

29-0

L'ESQUERRA NACIONAL

EL DEUTE DEL TERCER MÓN AMENAÇA L'ECONOMIA MUNDIAL

EL CRAC DELS 90

PLA DE PENSIONS

La diferència és la confiança

Si pensa a subscriure un Pla de Pensions, tingui present aquests consells de Caixa de Catalunya:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

— Com que tots els Plans de Pensions són molt semblants, triï una entitat que li mereixi confiança i l'assessori bé.

Pensi-s'ho bé, el seu Pla de Pensions és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

SUMARI

Edicions del País Valencià, S.A. Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13a. 46001-València. Tel. (96) 352 48 69. Telefax: 352 09 83. Redacció de Barcelona: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011-Barcelona. Tel. (93) 323 00 71. President del Consell d'Administració: Rafael Mansanet. Editor: Eliseu Climent. Director: Josep Ramon Lluch. Subdirector: Josep Ma. Pasqual. Redacció València: Miquel Alberola, Carles Gàmez, Antoni Robles, Xulio Ricardo Trigo, Remei Blasco, Albert Vicent, Esther Roig, Ismael L. Belda. Col·laboradors: Enric Sòria, Rafael Castelló, Víctor Mansanet, Tona Català, Jesús Prats. Redacció Barcelona: Delegat: J. M. Pasqual. Redacció: Eduard Company. Col·laboradors: Lluís Bonada, Oriol Castanys, Carles Singla, Òscar Monferrer, Xavier Duran, Blanca Lucas, Andreu Sotorra, Joan Vila, Sílvia Montfort, Vicent Partal. Secretària de redacció: Mercè Montoliu. Corresponsalia Alacant: Onofre Sanmartín. Corresponsalia Castelló: Antoni Albalat, Teresa Violeta. Corresponsalia Mallorca: Francesca Sastre. Corresponsalia Andorra: M. Carme Grau Ribot. Corresponsalia Lleida: Olga Sánchez. Corresponsalia Madrid: J. M. Sanmartí, Julio Trujillo. Fotògrafs: Rafa Gil (València), Domènec Umbert (Barcelona), Xesc Amengual (Mallorca), Carlos Serrano (Madrid). Documentació: Ma. J. Castellote. Disseny i maquetació: L. Casanovas. Cartografia: Alonso. Correcció lingüística: Francesc Sellés. Promoció i publicitat: Jordi Enguix. Subscripcions: Begonya Pardo. Impressió, composició i enquadernació: Tip. Art. Puertes, S. L. Palleter, 47. Tel. (96) 325 06 77. 46008-València. Col·laboradors: Joan Fuster, Vicent Ventura, Ricard Blasco, Ramon Barnils, A. Solé, Joan F. Mira, Manuel Vázquez Montalban, Joan de Sagarra, Vicent Pitarch, Sergi Pàmies, Oriol Domingo, Josep V. Marqués, Quim Monzó, Ignasi Riera, Antoni Serra, Julio Máñez, Valentí Puig, Max Cahner, Ferran Torrent, J. J. Pérez Benlloch, Toni Mollà, Ricard Calvo, Equip d'Estudis Urbanístics, Manuel Muñoz, Heike van Lawick, Francesc Signes, Manuel de Pedrolo, Vicent Partal, Rafael Alemany, Jaume Lorés, Vicenç Villatoro, Baltasar Porcel, Biel Mesquida, Ferran da Martí. Direcció, redacció, administració, publicitat i subscripcions: Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Tel. (96) 352 48 69. Depòsit legal: V. 853-1984.

País

8. Fragments que no encaixen. L'esquerra nacionalista continuarà desunida de cara al 29-O. *A. Punsola.*
13. Estètica de líders. La publicitat i el disseny del 29-O. *I. L. Belda/E. Company/M. Payeras.*
15. La costella d'Adam. Les dones dels candidats opinen sobre la campanya electoral. *E. Roig.*

Estat

24. Espanya, pol d'atracció per als 'ultres'. *A. Punsola.*

Internacional

29. El genocidi kurd. *X. Montanyà i J. Beltrán.*
31. Hongria: l'exorcisme del passat. *Ll. Ferri.*

32. Cap futur a Bab-el-Ued. Algèria en una cruïlla. *N. Beau/J. Girardon.*

Economia

37. Un eriçó a la butxaca. El deute dels països subdesenvolupats posa en perill l'economia mundial. *C. Oppermann/G. Thomssen.*
43. Entrevista al director del Centre Divulgador de la Informàtica. *F. Rovira.*

Temps obert

48. Beneficiats per la beneficència. *E. Company.*
51. Entrevista a Josep Carreras. *F. Sellés.*
54. Sitges, retalls fantàstics. *X. Roca.*
56. Cualladó, estrena mundial. *J. R. Cancer Matinero.*
58. Tracy Chapman, nascuda per a lluitar. *Nicoletta.*
60. El màrqueting del 'show-business'. *A. Sotorra.*
69. New York, New York. *X. Pérez Torío.*

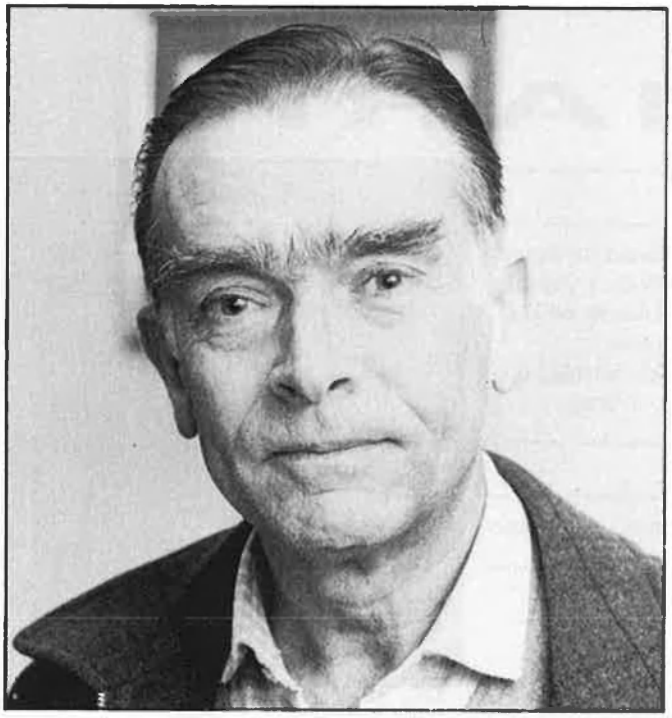
Ciència i medi ambient

76. La revolució dels satèl·lits. *F. J. Deó.*
78. «L'aventura de l'Àfrica és la fam». René Dumont, agrònom i pioner ecologista. *X. García.*

Cultura

80. La Universitat a l'UVI. *D. Pallejà.*
86. Entrevista a Vicente Molina Foix: «L'escriptor és un gran mentider». *N. Pellicer.*
88. Grup Blanquerna: Cinquè Seminari a Lluc. *Ma. Pau Janer.*

Cartes dels lectors

Carta oberta d'Estanislau Torres

Reconec que per a ser entrevistat o, simplement, per a ser notícia, calen unes condicions (categoria humana, nivell com a escriptor, originalitat, etc.) que jo no posseeixo.

Amb tot, malgrat ser, en tants sentits, una persona de tercera o quarta categoria, crec que tinc el dret (i fins i tot l'obligació) de fer saber als meus amics i, sobretot, a la mitja dotzena d'incondicionals de la meva obra escrita, que aquest estiu he passat uns dies a Noruega, en viatge turístic (els països nòrdics m'*encanten,* tan ordenats i tan nets), uns quants dies més al Pirineu aragonès i navarrès, amb la motxilla a l'esquena, i que, de tant en tant, he fet una escapada a l'apartament que tinc a la Costa Brava per a practicar la navegació amb el meu bot pneumàtic, mogut a força de rems, de 2'60 metres d'eslora.

Estic content, d'altra banda, que m'hagin ascendit, aviat farà un any, a la categoria d'avi (el meu nét es diu Genís) i puc afirmar, em sembla, «que ara sí que crec que no ha estat inútil, el meu pas per la vida...»

Quant a qüestions culinàries, confesso que sóc molt frugal i que el que m'agrada més són les llenties amb suc acompanyades d'una amanida de ceba, i la crema catalana.

¿I políticament? Com a bon intel·lectual que s'estimi, estic *desenganyat de tot* i estic considerant la possibilitat de donar-me de baixa del partit en què fa temps que milito, i més no havent-me *tocat,* malgrat els anys transcorreguts des del gran canvi, cap medalla de Sant Jordi.

Naturalment, no vol dir, això darrer, que no continuï col·laborant a *fer país.* Al contrari: quan se'm demana ajuda (de fet el meu nom sí que *sona* quan es tracta de calés) no tinc un no per a ningú.

Com a punt final, puc dir que estic treballant en un llibre, que em van encomanar, que tracta de les comarques de l'Ebre, i que espero amb frisança que comenci l'hivern per practicar l'esquí, un esport que també m'*encanta*...

¡Ah!, he d'afegir que tinc, a punt de publicació, dues novel·les: una de francament eròtica, cosa no gaire habitual en mi (de la qual ja m'han demanat el guió per fer-ne una pel·lícula), i una altra del *gènere negre,* amb un personatge central (una mena de dona de feines amb aficions detectivesques) que, segons els entesos, causarà furor.

Estanislau Torres
Escriptor

L'altra Euskadi

Darrerament he estat de vacances a Euskadi. Vam sortir amb les lògiques reticències. Hem tornat, però, amb una impressió inesborrable del poble basc, malgrat tots els seus problemes.

Vam assistir, quasi per casualitat, al Kilometroak 1989 a Onati. No teníem ni idea que fessin cada any un festival per l'èuscar a Guipúscoa. I encara menys que hi solien assistir més de cent mil persones. Als diaris de Madrid ni una sola paraula. A TVE, ni una sola imatge. Pensàvem, en tornar, en les

Butlleta de subscripció

1r. cognom _____ 2n _____

Nom _____ Domicili _____

Població _____ Tel. Part. _____

Professió _____ Lloc de treball _____

Lloc de naixement _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de:

☐ 11.660 pessetes - amb pagament:
☐ Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
☐ Semestral (2 rebuts de 5.830 pessetes)
(Sols en el cas de pagaments per bancs)

☐ 16.400 (Europa) ☐ 22.000 (Amèrica)

Forma de pagament:
☐ Dom. bancària. ☐ Xec bancari adjunt ☐ Gir postal núm. _____

(Firma)

• La subscripció representa un descompte de més del 10% sobre el preu de venda als quioscs.

Distingits senyors:

Caixa/Banc _____ Agència _____

Adreça _____

Població _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S. A. per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestrals

siguen pagats amb càrrec: ☐ al compte corrent ☐ a la llibreta d'estalvis

núm _____

NOM I ADREÇA DEL TITULAR DEL COMPTE _____

_____

_____ de _____ 198__ (Firma)

EDICIONS DEL PAÍS VALENCIÀ, S. A. • C.I.F. A-46186821 • Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a. • 46001 VALÈNCIA

declaracions del Sr. Reniu sobre la nostra exclusió del Programa Lingua, i se'ns va fer molt clar que la nostra realització com a pobles (catalans i bascos) haurà de passar —inexorablement— totalment al marge d'Espanya, un estat tancat, sorrut i increïblement intolerant.

Jesús Valls i Riera
Barcelona (el Barcelonès)

Cremar o tancar

Després de la inqualificable acció del govern espanyol contra els repetidors de TV3, propietat d'Acció Cultural del País Valencià i de milers i milers de valencians, hem pogut sentir tot tipus d'opinions, declaracions, anàlisis i comentaris, que van des del «no tinc cap interès per veure TV3» del president valencià Joan Lerma, fins a la normal indignació d'aquells que encara creiem en la democràcia i en la llibertat d'expressió, passant pel cúmul de desafortunades declaracions amb to més aviat cínic, per part del director general de la RTVV, Amadeu Fabregat.

Davant de tot aquest caramull d'opinions, declaracions, anàlisis i comentaris, vull proposar una reflexió, per tal de valorar aquesta nova agressió en la seva justa mida. I és que des del meu punt de vista, una agressió d'aquestes dimensions, només és comparable als atemptats terroristes que pretenen desestabilitzar la «bona convivència democràtica», com per exemple el que va destrossar materialment el repetidor de la serra d'Alfàbia, que ens permetia als mallorquins i mallorquines rebre el senyal de la televisió de Catalunya, i que com els que ara ha tancat el govern espanyol del PSOE, també havien estat pagats per alguns milers de persones.

El refinament i la subtilesa amb què s'ha privat els valencians i valencianes de poder veure la TV3, no ens han de privat de veure la barroeria de l'acció, ni de situar-la al mateix lloc que l'atemptat contra el repetidor d'Alfàbia; totes dues accions pretenen el mateix, privar uns ciutadans d'un mitjà de comunicació, i totes dues demostren el mateix grau de respecte envers la llibertat d'expressió, és a dir cap, per tant és perfectament lícit situar les dues accions al mateix nivell, l'atemptat amb benzina i foc contra el repetidor de Mallorca, i l'atemptat amb *decreto-ley* contra els repetidors del País Valencià.

Els feixistes cremen els repetidors de TV3, i els *PSOEcialistes* els tanquen.

Tomeu Martí i Florit
Membre de l'assemblea permanent de Crida a la Solidaritat-Mallorca

¿Què ha passat?

M'he quedat profundament colpit per l'article «Independències» de Joan F. Mira (EL TEMPS núm. 272).

Aquí aprenem que els tres països bàltics són «molt civilitzats, molts més *nostres* i occidentals que els russos. Gent rossa i agradable, pacífics, gent amable, carregats d'innocència i de raó».

L'autor sembla insinuar que el poble rus és menys civilitzat, menys occidental, menys ros i agradable, menys amable, i menys carregat d'innocència i de raó que *nosaltres,* els catalans, valencians, francesos, alemanys, italians, etc...

No tinc el costum de trobar aquest racisme occidentalista barat a la vostra revista habitualment tan seriosa. ¿Què ha passat?

Michel Leiberich
Aubervilliers (França)

Pas de ratlla

Ramon Barnils

Maragall i el fill de sa 'chacha'

Al malaguanyat «Brusi» actual va sortir el diumenge vuit d'aquest mes d'octubre un article signat per Pasqual Maragall, batlle de Barcelona, que s'ha d'aprendre de memòria qualsevol persona que vulgui saber quin és l'estat d'ànim profund, amagat, d'un dels membres menys fracassats del partit avui dominant al conjunt de Catalunya, el País Valencià i les Illes.

És un article escrit sense xarxa, a raig fet. Un article que ensenya, com mai, quines són les idees reals i no pas preparades; els instituts i no pas la imatge del xiroi depressiu que és el batlle de la nostra capital.

El devia escriure d'amagatotis i sense dir-ho a ningú perquè és impossible que el seu equip d'assessors de premsa, imatge i ideologia li'l deixessin publicar.

La dramàtica entremaliadura de la primera autoritat municipal dels Països Catalans li costaria cara si el diari en què es va publicar es llegís. I es deu llegir més poc encara del que diuen perquè no he vist ni escoltat cap comentari a les cinc llargues columnes de l'enorme error (per a ell i els seus), de la preciosíssima font de dades per a adversaris, enemics, estudiosos, psicòlegs, psiquiatres i psicoanalistes interessats en l'estructura profunda del personatge.

El comentari n'és impossible; la lectura sencera del paper, necessària: tot és tall, tot és informació sobre el personatge i el seu estat anímic. Com a simple incitació a la lectura completa de la història bajanada, heus-ne aquí una antologia. El paper es titula «Les ferides obertes a l'Estadi» i parla, doncs, dels fets de la reinauguració de l'Estadi de Montjuïc.

Diu que l'acte «es va veure enterbolit per una climatologia sense contemplacions i per una presència igualment sense contemplacions dels qui utilitzaren la bandera de tots per fuetejar la majoria de dintre i ofendre els hostes de fora». És a dir, la culpa no la té el deficient acabat sinó els element —¡xoca-la, Felipe II!—. I la culpa la tenen els de la bandera de tots; que, per a un del Psc(Psc-Psoe) és l'espanyola, però més avall es veu bé que parla de la catalana.

Els «fuetejats» majoritaris resulta que es van abstenir d'aplaudir «els hostes de fora». Que si per a un català eren el Borbó i companyia, per a un militant del Psoe no ho poden ser mai, de fora.

¿A què juga; en Maragall? Ni ell no ho sap, i aquest és l'enorme interès de l'article: detalla les tres ferides que «se'ns» van obrir aquell dia: «1) La vergonya aliena de molts catalans que veieren el nom i la bandera del seu país utilitzats abusivament.» Catalunya i la senyera, no Espanya i la roquigualda. Però, ferida número 2: «La ràbia dels nois escorcollats sense massa contemplacions per la policia.» ¡Epal Els nois, doncs, portadors del nom i la bandera del seu país que utilitzarien abusivament, escorcollats al seu torn sense massa contemplacions per la policia portadora del nom i la bandera inexistents en l'article del sensibilíssim filosop (¿i també inexistents a l'Estadi? Pregunto).

En l'embolicada troca mental exposada pel despressivo-xiroi segur que hi ha un fil conductor. Potser, amb abusiva bona voluntat, el podríem veure en aquest fragment: l'adhesió «neòfita i eixelebrada» a la singularitat catalana «d'aquells que, com tants immigrants que van lluitar abrandats al Vietnam sota la bandera de la unió nord-americana, es cobren el sofriment viscut en l'obtenció de la carta de naturalesa local amb un menyspreu fora de mida per tot allò que no és local i, cosa encara més revoltant, contra tot aquell qui és nouvingut després d'un mateix».

Dit en plata: al Psc(Psc-Psoe) la immigració, excusa de la seva submissió al Psoe, ara resulta que se li torna separatista. El fill de la *chacha* se'ls fa de la Crida. ¡A ells, que per amor a sa mare es van fer espanyols!

¡Com està el servei! ¿Oi, nens de pis, *pijos* del Canvi?

IV Premi de Periodisme

el Temps

DOTAT AMB 100.000 PTES.

El jurat d'aquest IV Premi de Periodisme està format per:
Rosa Solbes, Joan Tapia, Julià Garcia Candau
i Josep Ramon Lluch, director d'EL TEMPS,
que hi tindrà veu però no vot.

Rosa Solbes.

Joan Tapia.

Julià Garcia Candau.

L'acte de lliurament d'aquest IV Premi de Periodisme d'EL TEMPS tindrà lloc el pròxim dissabte 28 d'octubre en el curs del sopar Premis Octubre.

Quantitat i qualitat

Parlar de la *universitat espanyola* és, amb tota certesa, parlar d'un problema que no té solució. I parlar de la *universitat catalana*, o de la *universitat valenciana* és, amb la mateixa certesa, parlar d'una realitat que no té existència autònoma: les universitats del nostre país estan, a tots els efectes, totalment condicionades per la política, els recursos, les mentalitats i les tradicions pròpies del sistema universitari espanyol. I aquest sitema ja fa anys que navega en la indecisió, que es debat entre possibles models diferents i que no n'aplica cap.

Cada any, per tant, en arribar el mes d'octubre, necessàriament ha de plantejar-se la mateixa contradicció insoluble: possibilitats de l'oferta contra necessitats de la demanda, limitació de l'espai disponible contra expansió del volum dels qui l'han d'ocupar, selecció contra lliure accés, quantitat —*massificació*— contra qualitat. I són contradiccions que no solament no es resolen, sinó que s'agreugen cada any que passa. S'agreugen a Barcelona i València, però també a Madrid i tot l'estat espanyol, ...i a les universitats de París, de Bordeus, de Lió i de Tolosa. I més encara a les universitats italianes. Fet i fet, el sistema espanyol s'aproxima progressivament al model italià d'universitat a l'abast de tothom, generalització del títol superior (a Itàlia tothom és *dottore* només pel fet de passar quatre o cinc anys matriculat en una facultat), i escasses diferències qualitatives entre els centres universitaris.

Aquest model —del qual el sistema francès és una versió corregida, amb *Grans Écoles* i *Instituts*— parteix del principi dels estudis superiors com a dret universal, del *títol* com a passaport general per a l'estatus social i professional, i de la igualtat formal de crèdit i de qualitat entre les diferents universitats. En aquest model, la universitat és, en última instància, un servei de l'estat, els professors són els seus funcionaris, i els estudiants els usuaris. La democratització de l'ensenyament superior és el seu mèrit central. La renúncia a la personalitat i l'autonomia real de cada universitat, la impossibilitat d'assolir i d'exigir uns determinats nivells de qualitat (necessàriament restrictius), en són la contrapartida inevitable.

D'altra banda, ni el model alemany ni el model anglo-americà són aplicables al nostre país. El primer, perquè suposa un conjunt d'universitats amb forta personalitat pròpia i amb accés duríssim, limitat i restrictiu (qui no pot accedir a la universitat té assegurada, però, una sòlida formació professional). El segon, perquè està basat en la desigualtat institucional: un sistema bàsicament públic o accessible a tohtom, d'un costat, i de l'altre un sistema bàsicament privat, d'alt nivell, i d'accés restringit. A Alemanya, el fet mateix de ser estudiant universitari és un privilegi (de base intel·lectual o de base social). A Gran Bretanya o als EUA és un privilegi estudiar a Oxford, a Cambridge, a Princeton o a Yale. A França, a Itàlia, a Espanya —per tant als Països Catalans— se suposa que estudiar qualsevol carrera en qualsevol universitat ha de ser una cosa accessible i a l'abast de tohtom.

Si la universitat ha de servir per a prolongar l'adolescència dependent, per a mantenir els joves aparentment ocupats fins als vint-i-dos o vint-i-tres anys, i per a donar-los un vernís de cultura post-batxillerat, el sistema ja va bé tal com està... a condició de ser conseqüents i dedicar-li els recursos necessaris per a una expansió il·limitada. Si la universitat —almenys *algunes universitats*— ha de servir també per a assegurar la producció i transmissió de ciència i de cultura en el seu nivell més alt, caldrà buscar alguna alternativa. Tant una cosa com l'altra són necessàries i exigibles. No és segur, però, que siguen possibles igualment en cada universitat i en totes les universitats. Mentre es vulga oferir simultàniament «qualitat» i «qualitat», el problema continuarà sense solució possible.

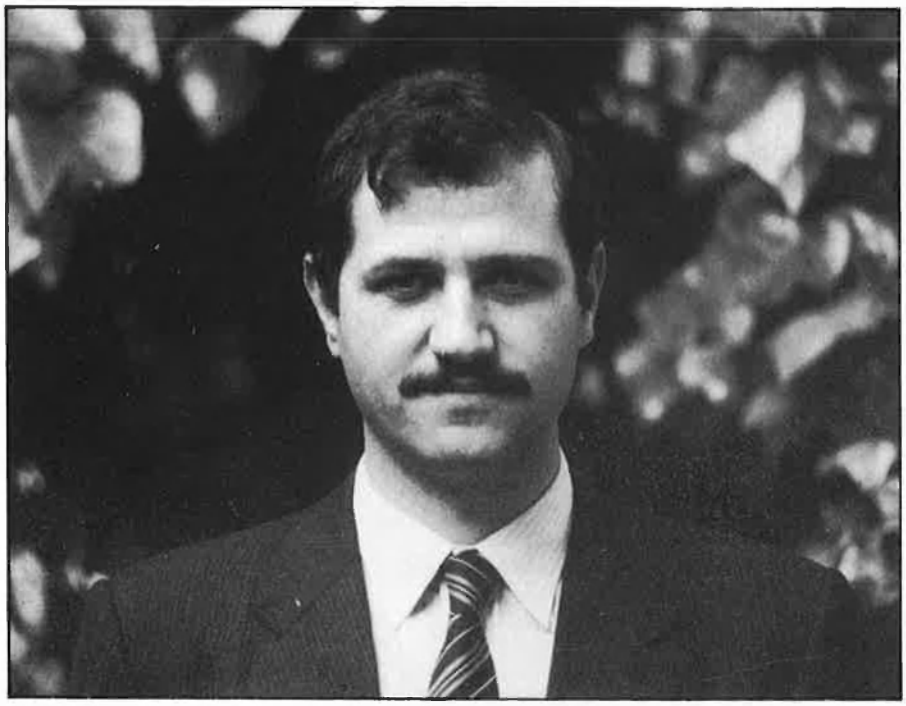
L'ESQUERRA NACIONALISTA CONTINUARÀ DESUNIDA DE CARA AL 29-O

Fragments que no encaixen

Sense projectes d'articulació de propostes a efectes de Països Catalans, i amb un sistema electoral que afavoreix només els partits majoritaris l'esquerra nacionalista acudeix a les pròximes eleccions legislatives estatals del 29 d'octubre sota el signe de la màxima fragmentació, abocada a la marginalitat i l'extraparlamentarisme.

Albert Punsola i Vilar

L'esquerra nacionalista que acudeix a les pròximes eleccions legislatives estatals del 29 d'octubre ho fa sota el signe de la màxima fragmentació. Sense projectes d'articulació de propostes a efectes de Països Catalans, i amb el sistema electoral espanyol, que afavoreix només els partits majoritaris, l'esquerra nacionalista es veu abocada a la marginalitat o a l'extraparlamentarisme.

Mateu Morro, secretari general del Partit Socialista de Mallorca.

Congrés dels Diputats, àrea privada dels partits

En alguns casos, la situació de marginalitat és buscada. Catalunya Lliure, per exemple, ha fet pública una nota en aquests dies de campanya on manifesta el seu poc interès per participar en les eleccions al Parlament espanyol: «Votar candidatures de diputats al Parlament més genuïnament representatiu de la sobirania espanyola no entusiasma gaire l'independentisme català. Les eleccions, en especial les d'aquesta mena, no són una cita d'obligada participació». L'altra raó que addueix Catalunya Lliure per a defugir la seva compareixença a les urnes és el fet que es troba «en procés constituent com a organització política de masses». Aquest procés és pres per aquesta agrupació com a prioritari pel fet que té una relació més directa amb la política catalana que la que pogués tenir una molt hipotètica representació al Congrés dels Diputats.

Altres partits catalans de l'esquerra nacionalista sí que accepten el compromís amb les institucions estatals. Per a Esquerra Republicana, la idea central és que cal defensar els interessos de Catalunya allà on aquests interessos siguin presents. Amb el lema «Esquerra, la nova frontera», ERC es presenta en solitari i amb un objectiu primordial: recuperar l'escó perdut el 1986. Si s'obtingués ara, no l'ocuparia Francesc Vicens, sinó Joan Hortalà. El petit terratrèmol intern que va enfrontar l'actual secretari general amb altres sectors del partit encapçalats per Carod Rovira i Àngel Colom ha finalitzat amb el mateix Hortalà encapçalant la llista per Barcelona i amb els seus dos *opositors* seguint-li els passos en el, només possible, camí cap a Madrid.

Fonts pròximes a Joan Hortalà han indicat a EL TEMPS que «si ERC no obté més vots, cal pensar que en gran part és degut a una qüestió monetària i que, en conseqüència, l'obtenció de l'escó no és només important pel fet d'obtenir representació, sinó també perquè pot suposar una aportació econòmica al partit».

Amb un pressupost de campanya d'uns 17 milions de pessetes, ERC realitza actes electorals gairebé exclusivament a la circumscripció de Barcelona. Però hi ha una zona que sembla, no prohibida, però sí aliena a les intencions propagandístiques de l'històric partit català, es tracta del cinturó

DOMÈNEC UMBERT

ael Ribó.

Republicana no és obstacle perquè alguns dels seus membres manifestin que «som l'esquerra nacional». Una esquerra nacional que, malgrat tot, no ha oblidat confegir un programa estatal que propugna la reforma del sistema electoral, la reforma de l'administració de justícia, l'eliminació progressiva del servei militar obligatori, i el creixement de l'estat del benestar amb l'augment de prestacions socials, per esmentar només els punts del programa en els quals Catalunya no s'hi veu implicada com a comunitat nacional de manera específica. Però el pes del programa electoral d'ERC és la constant demanda de més autogovern per a Catalunya a través de la reforma de l'Estatut i també a través de l'assumpció, per part de la Generalitat, de totes aquelles competències que disfruten altres comunitats autònomes menys Catalunya.

Tot i que ENE es pot situar perfectament en la línia de l'independentisme, la federació Iniciativa per Catalunya mostra uns plantejaments més moderats que passen en una primera fase per l'esgotament de les possibilitats que ofereix l'Estatut. IC en el tema social és on posa l'èmfasi. No obstant això, fonts d'Iniciativa han dit a EL TEMPS que «la campanya per a les legislatives serà novedosa ja que, a banda dels nostres feus del cinturó industrial de Barcelona, ens obrirem a fer campanya a zones que fins ara no havíem prioritzat en les campanyes: Vic, Olot, Girona, el que en diem Catalunya profunda». Aquesta Catalunya profunda de què parla IC és especialment sensible al tema nacional i caldria preguntar-se quin paper ha tingut ENE en aquest interès d'Iniciativa per Catalunya a assolir nous vots en

is.

Joan Hortalà, cap de llista d'Esquerra Republicana de Catalunya.

industrial de Barcelona. Aquesta àrea —planter de votants socialistes i comunistes— en cap moment ha semblat demanar la presència dels homes i dones d'ERC, però tampoc ells han fet res per introduir-s'hi o acostar-s'hi. Les mateixes fonts pròximes a Hortalà han dit a EL TEMPS que «cal anar-hi i si s'ha de parlar en castellà s'hi parla. Ara, això els puristes no t'ho volen entendre». Sembla, doncs, que en ERC fins i tot l'itinerari de campanya esdevé tema de discrepància fonamental entre diverses tendències internes.

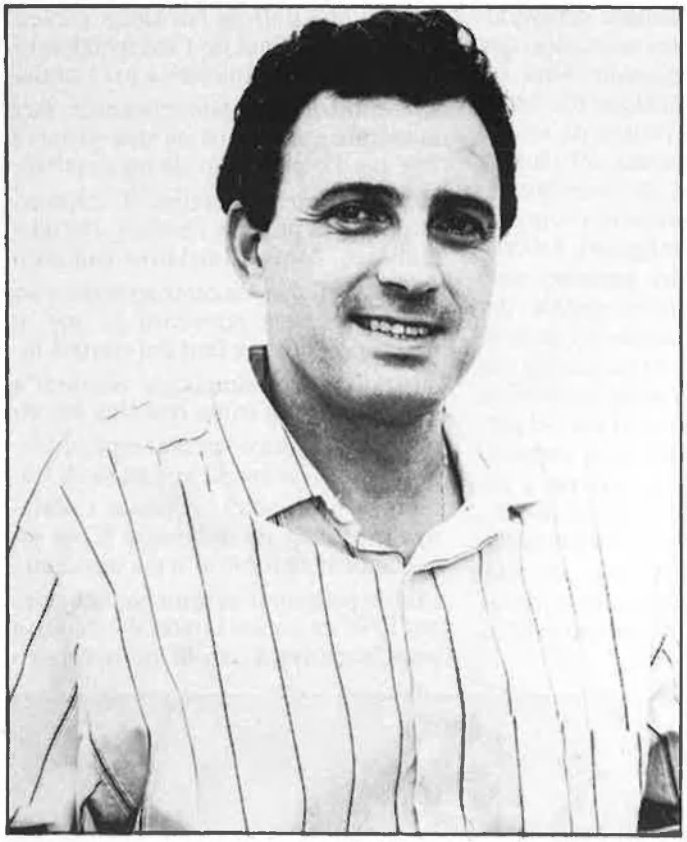
La situació no òptima d'Esquerra

Nacionalistes en coalició

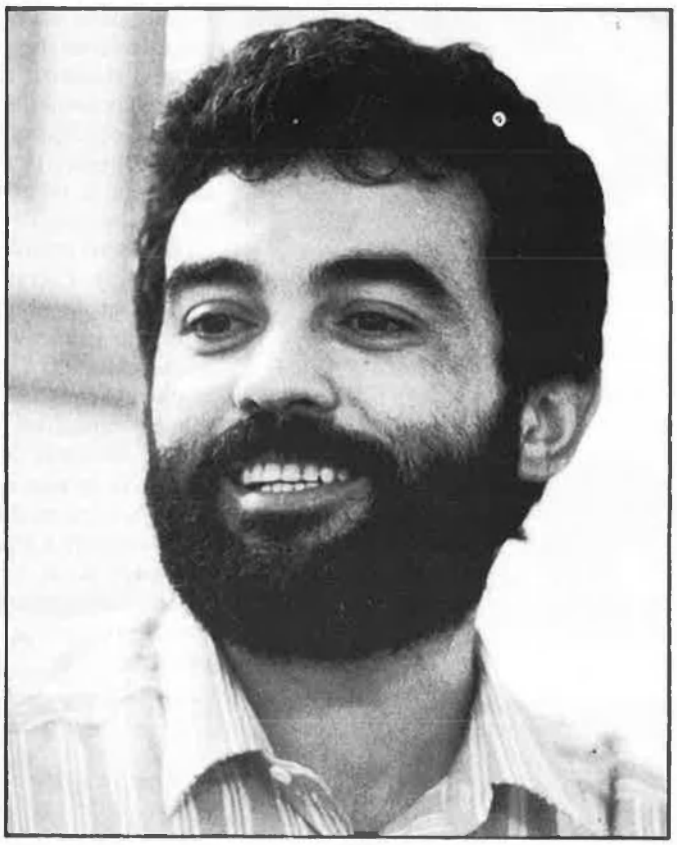
Entesa dels Nacionalistes d'Esquerra es presenta com ja és habitual dins de la federació d'Iniciativa per Catalunya que es configura junt amb el PSUC i independents. Segons han dit a EL TEMPS fonts de la federació, «encara que cada partit conserva la seva autonomia de cara a les eleccions, es tendeix a una gran unitat en aspectes com l'elaboració del programa, de manera que no es poden destingir parts d'un partit o de l'altre, ja que es el fruit de la discussió conjunta i no de propostes separades que després s'acoblen».

zones que poc tenen a veure amb Cornellà o Sant Adrià del Besòs.

La presència d'ENE a les llistes d'Iniciativa no és esplendorosa però no es pot parlar de marginació respecte al PSUC en cap cas, ja que la presència d'independents i sindicalistes també es important, així, es configura un equilibri entre les parts de la federació. Al Congrés i per Barcelona, el número 3 de la llista és d'ENE. Es tracta de Joan Josep Armet i Coma, un històric de l'independentisme, germà de Lluís Armet, cap administratiu de professió i membre del secretariat nacional de Nacionalistes d'Esquerra. Altres represen-

Enric Ribas.

Xavier Marí.

tants d'ENE a les llistes són: el número 2 per Tarragona, Jaume Solé i Martí; el número 1 al Senat per Girona, Joan Cosi Forch; i el número 1 al Senat per Lleida, Josep Borrell i Figuera.

La Federació Iniciativa per Catalunya té un pressupost per a la campanya de gairebé 10 milions i mig de pessetes. Pel que fa a les relacions de la federació amb altres forces afins de l'estat espanyol, tenen especial rellevància —segons fonts d'IC— «les que es mantenen amb Izquierda Unida però també amb altres formacions d'esquerra nacionalista com Euskadiko Ezquerra o UPV». Dins aquestes relacions entre IC i forces d'esquerra nacionalista, no es troben vincles especials amb les altres forces dels països catalans, si bé la relació és fluïda i els contactes existeixen, no s'intenta que aquests prenguin una dimensió especial pel fet de compartir un mateix espai nacional. El nivell estatal de les properes eleccions, potser és un obstacle afegit a aquesta coordinació en l'àmbit dels països catalans.

UPV, per totes

Unitat del Poble Valencià es presenta sola a les 3 circumscripcions del País Valencià amb el lema «Ara és la teua», i amb un pressupost de 8 milions de pessetes la UPV farà actes a totes i cadascuna de les comarques catalanoparlants del País Valencià i fins i tot en algunes de castellanoparlants. Un altre dels lemes que acompanyen UPV en la campanya serà «Per l'esquerra verda valenciana», «això no significa —ha dit Francesc Pérez a EL TEMPS— que vulguem pactar o coaligar-nos amb ecologistes, simplement vol dir que assumim molts dels seus principis». Respecte a l'Esquerra Nacionalista Valenciana, Francesc Pérez ha assenyalat que «en realitat són *blaveros* i el seu àmbit de vots és València i l'Horta i res més. No ens hi fem». Cal assenyalar que, curiosament, aquest partit es presenta també a Catalunya en les pròximes eleccions legislatives.

Fonts d'UPV han dit a EL TEMPS que tenen unes expectatives de 45.000 vots. Per assegurar-se'ls, el seu programa electoral compta amb una proposta en què fins i tot coincideixen sectors poc esquerrans de la societat valenciana: el suport a la recepció de Canal 9 i TV3 al País Valencià.

Pel que fa a les candidatures d'UPV al Congrés, aquestes estan encapçalades pels següents candidats: Xavier Cantera (València), Robert Miralles (Alacant) i Maria Gràcia Moles (Castelló).

A les Illes Balears, el nacionalisme d'esquerres està representat per la formació Esquerra Nacionalista de les Illes Balears que és una federació de 3 partits: Esquerra Nacionalista d'Eivissa i Formentera, el Partit Socialista de Mallorca i el Partit Socialista de Menorca. L'objectiu d'aquesta formació política és mantenir el seu diputat al Congrés. Per a aquesta Cambra el número 1 és Enric Ribas, d'Esquerra Nacionalista d'Eivissa i Formentera; el número 2, Mateu Morro, del Partit Socialista de Mallorca; i el número 3, Joan Bosco, del Partit Socialista de Menorca.

Esquerra Nacionalista de les Illes Balears compta per a la campanya amb un pressupost de 5 milions i mig de pessetes. El lema és «Mallorca ho necessita». Això a Mallorca, perquè segons l'illa, es va posant el nom de cadascuna davant de «ho necessita».

Enric Ribas, el candidat número 1 per Mallorca al Congrés, ha manifestat a EL TEMPS que «segons les enquestes del CIS, hi haurà dificultats per a mantenir l'escó, però sortosament les eleccions encara no han estat substituïdes per les enquestes». Davant de l'agitació recent en el panorama polític nacionalista de les illes deguda a l'aparició del nacionalisme de centre-dreta, Enric Ribas ha afirmat que «som l'única opció seriosa en aquest àmbit, però també és bo que la dreta es vagi nacionalitzant». □

DOMÈNEC UMBERT

JOAQUIM FERRER, CANDIDAT DE CiU AL SENAT PER BARCELONA

«La majoria del PSOE bloqueja l'evolució progressista de l'estat»

Joaquim Ferrer parla d'una de les seves iniciatives més característiques del seu any escàs com a senador, la moció (10 d'octubre de 1988) a favor de l'ús en el Senat de totes les llengües oficials a l'estat, alhora que explica com l'estat de les autonomies no ha avançat ni un mil·límetre en els últims set anys.

Josep-Maria Pasqual

Senyor Ferrer, els darrers dies vostè ha estat molt crític amb l'actuació que en la passada legislatura van tenir els senadors socialistes...

—Quan algú té una responsabilitat en la vida quotidiana, de rang representatiu en el camp polític, cal que s'hi dediqui a fons, per a ser digne d'aquesta responsabilitat; i concretament en el Senat he de dir que l'acció parlamentària dels senadors que el PSOE elegeix a Catalunya, en conjunt, i en particular a la circumscripció de Barcelona, en sembla d'un rendiment baixíssim.

No és lògic esperar que un senador elegit per la circumscripció de Barcelona, amb un pes específic molt important, tingui un nivell d'iniciativa tan baix com el que he observat en els senyors Jordi Maragall, Joan Reventós i Cesáreo Rodríguez Aguilera. Durant un any no he vist en ells cap iniciativa, cap neguit, cap comentari, cap manifestació pública de la presentació que ells portaven. Això ho confirmen també els índexs de la Cambra que indiquen que alguns d'aquests senadors no han arribat a intervenir mai en la legislatura, i altres ho han fet poquíssimes vegades. Concretament, els electors de la circumscripció de Barcelona han de reflexionar molt seriosament sobre si Barcelona necessita gent que quan arribi a Madrid no calli i continuï defensant els interessos dels seus ciutadans i que no pot permetre's el luxe d'elegir uns candidats que després a Madrid tenen com a norma el silenci.

—Aquests dies s'ha acomplert un any que vostè va presentar una moció a favor de l'ús en el Senat de totes les llengües de l'estat. ¿Què ha passat des de llavors i quines perspectives hi ha?

—És la moció que se n'ha dit de *català al Senat* i que no es ben bé així ja que proposa que al Senat es puguin utilitzar totes les llengües que són oficials a l'estat espanyol. És més aviat una moció a favor del català, el castellà, l'èuscar i el gallec. I també és una batalla encara no guanyada. Vam topar d'entrada amb la incomprensió, amb la falta d'impuls reformador del Partit Socialista Obrer Espanyol. La Mesa del Senat, majoritàriament formada per representants del PSOE i del PP, va rebutjar per dues vegades admetre a tràmit la nostra moció, per

això ara hi ha interposat un recurs d'empara.

Vam topar amb la falta de voluntat de canvi del PSOE. Aquest rebuig a la moció de *català al Senat* és bastant representatiu del que ha estat el període de govern del PSOE des del 1982. Curiosament, el PSOE es va presentar aquell any amb la bandera del canvi, però els historiadors que analitzin aquest fenomen diran que aquest partit, del 1982 al 1989 almenys, precisament va aturar el canvi que ja s'havia iniciat amb anterioritat els anys 1977, 1978, 1979 i que va continuar el 1980 i el 1981. A partir del 1982 el procés de canvi comença a perdre velocitat, per la decidida voluntat del govern del PSOE. I avui ja ho veiem, l'estat de les autonomies no ha avançat ni un mil·límetre en els darrers set anys i, al contrari, ha quedat retallat substancialment.

—Fa una setmana justa, Joan Reventós deia en aquest setmanari que en la pròxima legislatura es parlaria el català al Senat...

—L'única cosa que puc posar en consideració dels lectors són els fets. El 10 d'octubre del 1988 el grup de senadors de Convergència i Unió va presentar la moció, el 18 d'octubre era rebutjada de ser admesa a tràmit. El 21 del mateix mes tornem a insistir argumentant que no hi ha cap impediment legal perquè la moció es discuteixi en el ple i que cadascú voti en consciència, i com si parléssim amb la paret, el 15 de novembre la Mesa torna a desestimar les nostres argumentacions. Si el senyor Reventós ha fet no sé quines gestions i s'ha preocupat d'aquesta qüestió, jo he de dir molt sincerament que no he notat res. El Partit Socialista Obrer Espanyol es va mostrar tancat d'entrada.

—¿Quina perspectiva preveu, doncs?

—Al llarg dels darrers mesos molts grups ens han manifestat la seva convicció que aquesta iniciativa està carregadíssima de raó i ens han assegurat que votarien favorablement la moció. Primer, van ser el grup mixt, el del CDS i el del Partit Nacionalista Basc, ara és possible que fins i tot el PSOE tingui una altra actitud, però no em consta en cap gest concret que aquella actitud tancada a l'ús de les llengües hagi canviat.

—¿Ni un acord pres en l'última Junta de Portaveus segons el qual el Senat comptarà amb un equip de traductors per a poder admetre la documentació que li arribi escrita en qualsevol llengua oficial de l'estat?

—És un acord que ens sembla bé i ens omple de satisfacció, però considerem que això és una mínima part. És anar molt a poc a poc. Forma part justament de la falta d'impuls reformador del PSOE pel que fa referència als pro-

DOMÈNEC UMBERT

«Barcelona necessita gent que quan arribi a Madrid no calli».

blemes que afecten l'estructura de l'estat. Que l'últim dia, quan pràcticament s'acomiadava, el senyor Carvajal anunciés la creació del grup de traductors, té gairebé el caràcter de nota simbòlica, suposo que per a suavitzar una actitud tancada que durant el seu mandat havia manifestat respecte a les llengües de l'estat. Només uns mesos enrere s'havia produït aquella situació tan pintoresca en què van ser retornats a molts ajuntaments catalans els acords que havien pres a favor de l'ús de totes les llengües oficials a l'estat espanyol, pel fet que eren acords redactats en català.

—Més enllà del català al Senat, *expliqui'ns què cal canviar del Senat, una cambra que sembla que hi és i no hi és, que és de representació territorial i no n'és, i a la qual també hi ha eleccions convocades però unes eleccions que no ho semblen tant com les del Congrés...*

—Em sembla molt preocupant que succeeixi això, però d'altra banda em sembla lògic. El Senat és un edifici a mig construir. Es va definir magníficament a la Constitució com a «cambra de representació territorial», però no es va desenvolupar la idea.

D'altra banda, el Senat és important en els estats compostos com els Estats Units, Iugoslàvia, Alemanya Federal, Bèlgica o Canadà, i no ho és en estats com França, centralitzats i unitaris. Als estats compostos s'imposa una Cambra dedicada als problemes ideològics i una altra dedicada als problemes que sorgeixen de l'organització territorial. Aquest és el nostre cas. Per això ens ha de preocupar la situació en què encara es troba el Senat. Aquesta és una responsabilitat que hem d'atribuir també a la desídia i a la manca d'impuls reformador del PSOE, que no ha donat un contingut propi al Senat. Avui el Senat fa exactament el mateix que fa el Congrés. Això no pot ser. Com que és una Cambra que en diuen de segona lectura, queda també en segon lloc. La salut política del Senat ens demostra si l'estat de les autonomies va endavant o no. Si va endavant, el Senat serà important; si no va endavant, el Senat es marcirà.

—¿Perquè no es marceixi cal retocar els textos bàsics?

—Una bona reforma del Senat comporta una reforma de la Constitució. Això no ens ha d'esverar. Crec que és possible aconseguir un consens per a fer-la. Si hi ha consens, es reforma la Constitució en aquell punt concret i s'ha acabat. Sóc el primer que crec que a la Constitució no se la pot marejar, no es pot retocar cada dos dies, però per una cosa tan important com el Senat, que tothom té consciència que va quedar a mig fer, em sembla que és relativament senzill arribar a un consens. Però cal la voluntat reformadora, que és el que no hem vist en el PSOE.

Moltes vegades, aquests dies, quan dic que cal que el Partit Socialista Obrer Espanyol perdi la majoria absoluta, em temo que hi ha qui deu creure que ho faig amb un criteri partidista. I no. Crec sincerament que la majoria del PSOE bloqueja i perjudica l'evolució progressista de l'estat. I com que no tinc confiança que ells sols ho plantegin, perquè no ho han fet en set anys, penso que, per recuperar el temps perdut i per continuar la reforma de l'estat i retornar el valor que tenen a les autonomies, és absolutament indispensable que diverses forces polítiques siguin les responsables del procés. No pot ser que ho sigui només una. □

DOMÈNEC UMBERT

DOMÈNEC UMBERT

LA PUBLICITAT I EL DISSENY AL 29-O

Estètica de líders

Avingudes i carrers de tot arreu s'omplen aquests dies de números u. EL TEMPS n'ha consultat la qualitat i el missatge obrint l'agenda dels professionals publicitaris. Al CDS li donen suspens; el PSOE, el comparen amb l'administració, al PP i CiU els feliciten, i per a Unió Valenciana, hi ha de tot.

I. L. Belda/E. Company/M. Payeras

Aquesta és una campanya més. No avança res de nou». Això opinen Rafael Ramírez Blanco i Jordi Luna, de l'agència valenciana de publicitat Troppo. «Quant a què diu, escapa a plantejaments publicitaris purs. I respecte a com ho diu, aquestes legislatives són molt pobres», comenten. «La cartellística del 29-O», opinen a duo, és quasi mística del segle XIX. Igual que els mítings o les caravanes electorals. Es tracta de discursos ben antics».

Segons aquests tècnics de Troppo, el PSOE utilitza un disseny clàssic. «Felipe González apareix com un patriarca consolidat. Amb trets de maduresa, astúcia, poder adquirit. No venen partit —assenyalen aquests responsables estètics de Troppo—, sinó una estreta relació entre PSOE-Espanya-progrés. Es tracta, a més, d'una clara prolongació de la campanya oficial. Les imatges no són iguals, però el contingut que ofereix el partit i les propostes institucionals s'assemblen molt: el present i el futur es troben a les seues mans».

Un altre professional de la vida publicitària valenciana, el fotògraf Francesc Jarque, tècnic de Publi-Press, matisa l'opinió anterior: «L'eslògan socialista 'Espanya en progrés' no té força, és ambigu. Venen clarament que guanyaran i no s'han preocupat de res més». Les blanques i glorioses canes del president del govern, a judici de Jarque, «presenten una metamorfosi de la imatge de González, que aquesta vegada és molt dràstica: un procés d'envelliment que l'afavoreix perquè ens dóna la idea que la seua gestió l'ha fet major i més experimentat».

Al Principat, el Partit Socialista dels catalans presenta en els seus cartells imatges de Felipe González i Narcís Serra. El fons blanc utilitzat pel PSOE contrasta amb el blau cel d'anteriors campanyes, quan els secretari general del PSOE eixia amb la mirada extraviada en la llunyania simbolitzant esperança. Enguany, el candidat del PSOE apareix de front, amb un fons blanc i impol·lut i vestit amb la màxima rigidesa formal, estil Emidio Tucci. El cartell tracta d'infondre serenitat, assentament i, naturalment, immobilitat. La mateixa actitud que als pasquins electorals manté el ministre de la guerra. Quant al seu lema, sempre sota la fotografia del candidat, tècnics publicitaris catalans apunten que el que ressalta és la seua poca rellevància. Dins la composició del cartell, la paraula Espanya ha quedat en segon pla en l'eslògan: Espanya en progrés. Catalunya en progrés. Les connotacions negatives per a gran part de la població catalana del nom de l'imperi van ser advertides a temps pel PSC a la central executiva de Ferraz, Madrid.

PP, el millor

Encara que puga semblar un anunci

RAFA GIL

Felipe González, l'astúcia del poder.

de llet condensada, camamilla «Suenos de oro» o «Tot per a la futura mamà», les tanques publicitaries de José María-PP-Aznar, que diuen «paraula» sobre un prat verd esmaragda lleonès són considerades d'alta qualitat per la majoria dels publicitàris i dissenyadors.

«El missatge visual del PP adopta la línia d'un cartell de Françoise Miterrand que va fer escola a tot Europa —diuen els homes de Troppo, Jordi Luna i Rafael Ramírez—. El PP fa servir una figura clara i un fons de paisatge que denota naturalitat, claredat, bondat. El candidat, de front i en primer pla, ven franquesa i alhora la paraula rural contra la paraula urbana, l'administració, el PSOE. D'altra banda, és ben cert que el paisatge rural de la seua imatge evoca conservadorisme. La composició gràfica —diuen en Troppo— és d'allò més encertada». En opinió de Jarque-Publi-Press, «el disseny del PP és el més dolç de tots. El

fons verd suggereix esperança. Té un cert caire d'amabilitat, de pau. És com els cartells que, fa anys, va fer la democràcia cristiana. Una altra cosa —diu Jarque— és que recórrer a dir *paraula* és contradictori, perquè és com dir *t'ho jure, creu-t'ho*».

Observant el disseny electoral d'Esquerra Unida, Francesc Jarque anota: «Mantenen el simbolisme del color roig i una imatge clàssica dins el cartellisme polític. Tant per a ell com per a Luna i Ramírez, de Troppo, l'eslògan de les hosts de Julio Anguita és ben irreal. «Quasi no serveix per a res perquè encara no figuren com a tal alternativa. Dir *som l'alternativa* és, realment, una aspiració impossible. Per contra, Iniciativa per Catalunya, el vestit català d'EU, ha sacrificat en alguns casos la imatge de Ramon Espasa, el seu candidat primer, per la rellevància que té de per si el seu eslògan autòcton, prou significatiu i molt més encertat que el lema espanyol. El «Som l'alternativa» a Catalunya ha passat a ser un radical i agressiu «No t'hi conformis». La crítica implícita en el discurs de cartell es veu reforçada per distints temes que IC considera essencials: atur, pensions..., les qüestions a les quals el «no t'hi conformis» respon.

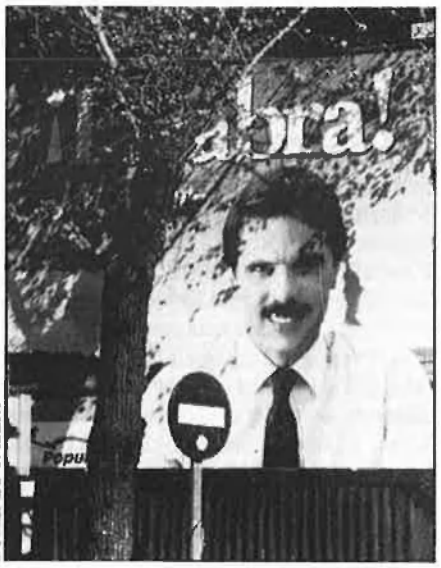
CDS, malament

De quasi cap publicista dels consultats hem tret una floreta per a Suárez i el seu CDS. El cavaller de Cebreros apareix per als responsables artístics de Troppo, «fent servir la seducció, la millor arma de l'ex-president. De front, amb futur i fent l'ullet a l'electorat femení, però el seu rostre mostrant-se com si acabara de fer la mili, quinze anys més jove, és una imatge patètica». Francesc Jarque pensa que la proposta político-estètica del duc «és molt feble ja que no té força, ni la foto, més aviat sinistra, ni el lema «Capaços de fer-ho». Un eslògan eròtic digne d'*El virgo de Visanteta*. Conxa Pericàs, de l'agència publicitària DME de Palma, opina des de l'illa que «encara que en general la campanya dels partits està ben feta i els cartells no són feixucs, hi ha casos on es veu una certa precarietat de mitjans, com en el cartell en blanc i negre del CDS, on només hi ha color al logotip. Aquest em sembla bastant trist».

L'opció de Miquel Roca i Jordi Pujol s'apunta a la llista de cartells enèrgics. Sota el blau marí que caracteritza els fons de CiU —signe d'identificació amb anteriors campanyes—, un Roca Junyent amb somriure de seguretat, convicció i optimisme, queda

Una campanya més, sense res de nou.

DOMÈNEC UMBERT

Aznar, el paisatge tranquil i conservador del PP.

fixat en la fotografia en una posició que pressuposa avançament. La imatge del líder convergent entronca amb l'eslògan de CiU, «Força», amb lletres blanques majúscules, i amb les barres de la senyera a l'apèndix de la ce trencada. El crit més popular al Camp nou «Força Barça» s'identifica amb la consigna electoral de Convergència. Malgrat això, segons el tècnic de Publi-Press, Francesc Jarque, «és difícil que amb un eslògan com aquest es puga tirar endavant». «Força —bromeja Jarque— es presta a una certa ironia: salut i...».

Esquerra Republicana, igual que IC, optà per un doble vessant publicitària: cartells que tenen la figura del candidat i d'altres que només contenen la frase màgica. Joan Hortalà apareix en una actitud molt semblant a la de Miquel Roca, confiat i optimista. L'eslògan «L'esquerra, la nova frontera» juga amb la doble intencionalitat del concepte frontera, que radicalitza així la intencionalitat del missatge catalanista.

Lizondo, de tot

Respecte de la campanya propagandística de les opcions insulars, Unió Balear, UB i PSM-Esquerra Nacionalista, un tècnic de creació de l'illenc Taller de Publicitat, SA, TP, pensa que «tècnicament són correctes. El que passa és que pateixen d'allò que pateixen les campanyes publicitàries de tots els partits. De forma provocada cerquen l'ambigüitat, la no-definició. Això d'«Ara sí» —lema d'UB— o «Mallorca ho necessita» —eslògan del PSM— no té cap tipus de significat, no volen dir res. Darrere d'aquest missatge hi podria haver qualsevol cosa i podrien servir perfectament per a qualsevol altra comunitat. El tècnic de TP observa que «cada vegada més, els partits en les campanyes tendeixen a igualar-se, a ser confusos. Diria que segueixen una línia *light*, sense res contundent».

Opinió ben diferent manegen els creadors de la campanya d'Unió Balear i Esquerra Nacionalista, la publicitària GRESPA: «ja que hem fet la campanya, nosaltres només podem dir que està ben feta. El problema és que hem comptat amb molt poc de temps. Als eslògans hem intentat sintetitzar al màxim la idea, sobretot amb l'objectiu que la gent que té pressa, que passa ràpidament pel carrer, puga llegir un missatge que si no haguera estat condensat passaria sense pena ni glòria».

La Unitat del Poble Valencià, UPV, entre altres motius publicitaris, ha utilitzat unes lluents bosses de plàstic que venen verd. «El problema d'UPV és vendre nacionalisme d'esquerres i ara, a més, de verd» —diuen— en Troppo. «No introdueix res nou i en aquesta oferta s'afegeixen a la llista dels marginals. Haurien d'haver ofert, més enllà dels seus plantejaments interns, tan sols una opció verda». Sobre Unió Valenciana, el partit regionalista de l'empresari Vicente González, els publicistes de Troppo i Publi-Press donaren dues versions ben diverses. Ramírez i Luna assenyalaren: «El seu disseny no arriba ni als mínims exigibles. Molt poc valor tècnic». Francesc Jarque, per la seua banda, apunta: «És de les millors campanyes. Amb una frase molt curta toquen la gent. Encara que el personatge no té massa carisma, la fotografia és correcta. Ho lamente, però és veritat». □

LES DONES DELS CANDIDATS OPINEN SOBRE LA CAMPANYA ELECTORAL

La costella d'Adam

La majoria d'elles trenquen el motlle clàssic que des de sempre han exercit les esposes dels polítics. Altres, però, prefereixen viure a l'ombra de la política sense cap tipus de prejudici.

Esther Roig

Ester Amselem Amselem és, a part de la senyora del número u del CDS a Catalunya, Antoni Fernández Teixidó, una dona que treballa d'assesora fiscal i comptable. Actualment, i mentre ell es dedica exhaustivament a totes les activitats pròpies d'aquests dies de campanya electoral, ella lliura un altra campanya: la campanya de la renda en la qual es veu immersa l'empresa que dirigeix. Són 13 anys de matrimoni i un fill a punt de nàixer. No obstant això, ella manifesta que mai s'ha sentit a l'ombra per l'activitat que desenvolupa el seu marit. «Conviure amb un polític es du bé mentre la política es faci de casa cap a fora. El cas contrari —assegura— podria ser insuportable».

L'actitud d'Ester Amselem és molt semblant a la de Maria Antònia Suau Bonet, 26 anys casada amb el candidat que presenta Unió Balear (UB), Gregori Mir Mayol. Llicenciada en filologia catalana, dos fills, i amb una feina en el Grup Cultural de Palma com a professora de català per a persones adultes, manifesta obertament que «això de la política no m'altera en absolut». I que per ella aquests dies de campanya electoral signifiquen un poc més de treball a casa perquè ell, el candidat, està més temps fora. «Però —diu— després, tot torna a la normalitat i ell, el polític, contribueix a les feines de la casa com sempre». Al contrari que la muller del número u del CDS a Catalunya, Maria Suau Bonet sí que participa directament en la campanya electoral com un membre més del partit. «Ho faig —manifesta— perquè vull i en cap moment m'he sentit obligada a res ni a ningú per sèr la senyora de Gregori Mir. Compartim les mateixes idees polítiques i per tant l'ajud, però no em sent ni m'he sentit mai en segona fila».

Unes altres circumstàncies i, possiblement, una altra història és la de Carmen Sáez-Merino Martínez, de 32 anys, deu del quals casada amb Pere Agramunt Font de Mora, primer de la llista que presenta el Partit Popular a València. Amb dos fills, un xiqueta de set anys i un xiquet de tres, aquesta dona es va quedar «de pedra» quan fa un any el seu marit, fins al moment president de la Confederació Empresarial Valenciana (CCEV), li va dir que es passava a la política. Per a ella, aquests dies de campanya electoral signifiquen una nova experiència que ha complicat la seva vida. No obstant això, ella, ho té molt clar: «Des del moment que em necessite estaré al seu costat. Clar que —afegeix— de vegades s'ha de saber estar en un segon pla».

XESC AMENGUAL

Narcís Serra amb la seua esposa.

Compatir la vida pública del marit, o negar-s'hi terminantment són les actituds extremes de les esposes dels polítics. En la foto Roca amb Anna Segarra.

El motlle clàssic que interpretà a la perfecció l'ex-primera dona dels EUA, Nancy Reagan, es dóna primordialment entre les dones dels candidats dels partits de la dreta. Elles no tenen cap tipus de prejudici a l'hora confessar que van a la perruqueria abans d'assistir a un míting i que ell, el polític, és el primer. A Carmen Sáez-Merino el seu marit li va aconsellar que posara una bomboneria mentre ell es dedicava a la política. Ella assegura amb tota tranquil·litat que trau temps per a tot, però que està disposada a tancar la tenda i acompanyar-lo sempre que li ho demane.

A l'ombra del silenci

A l'altre extrem de les dones que es deixen fotografiar sense cap tipus de vergonya al costat de número u, en aquest cas el seu marit, o que a pesar d'una activitat laboral o professional diferent ajuden el candidat sense acusar el pes de la seva ombra, hi ha altres models de conducta. La dona que s'amaga en l'anonimat perquè no té res a dir i la que, amb una actitud de defensa absoluta de la seva persona es nega d'una manera terminant a compartir la part de vida pública del seu marit. En els dos casos, aquestes dones eviten per tots els mitjans fer declaracions

Tardor

NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

EL SEMBRADOR DE PESTA

Gesualdo Bufalino
Venècies, 22. 200 pàgines.

La sorpresa més esclatant que s'ha donat a conèixer en la literatura italiana en els últims deu anys: un genial *outsider*.

Editorial Laia

LA REBEL·LIÓ

Josep Roth
Col·lecció L'Escala

Amb la llicència corresponent a la butxaca, una condecoració al pit i un orgue de maneta, l'Andreas Plum va sortir al carrer disposat a guanyar-se la vida honradament.

Edicions BROMERA

NI TAN ALTS, NI TAN RICS

Manuel Molins
Bromera/Teatre, 1. 490 ptes.

Una visió irònica i lúdica de les continuades renúncies dels fills dèl *maig del 68*.

EDITORIAL EMPÚRIES

APRENDRE A APRENDRE

Eines d'estudi
Irene de Puig

Aquest llibre ajuda els alumnes a aprendre a estudiar, augmenta el rendiment acadèmic i és útil, també, per a professors, tutors i pares.

GREGAL LLIBRES
consorci d'editors valencians s.a.

ANTOLOGIA

Blai Bonet
Pròleg i selecció de Xavier Lloveras
Gregal poesia, 23

La Galera LA GALERA, S. A., EDITORIAL

L'ILLA D'OMAR

Maria de la Pau Janer
Els grumets de La Galera, 93

Un cant a la imaginació i a la poesia.

EDITORIAL TRES I QUATRE

LA MORT D'IVAN ÍLITX

Lleó Tolstoi
Col·lecció El Grill, núm. 5

Ivan Ílitx, un home gris i mediocre, veurà trasbalsada la seua vida per la perspectiva d'una mort propera, però aquest fet li permetrà arribar a la visió de la realitat.

curial

L'AMIC DEL VENT

Francesc Lleal
(Fora de col·lecció).

Narració que ens mostra la vida d'un senzill mariner a mitjan segle XIX.

Edicions Proa

EL JARDÍ DELS SET CREPUSCLES

Miquel de Palol
Il·lustració de Raimon Sunyer
A tot vent 273-274-275.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

LA SEXUALITAT DELS UNIVERSITARIS VALENCIANS

F. Bayarri i J. A. Benavent
Col·lecció Cultura Universitària Popular

RAFA GIL

Carmen Sáez-Merino d'Agramunt.

públiques, tant referents a la seva vida o al seu treball, com a l'activitat del seu home.

L'únic que exigeixen es que les deixen en pau, sense comprendre les exigències de ser, vulgen o no, les dones dels números u.

Muller com la de Fèlix Pons Irazazábal, candidat que presenta el PSOE a Balears, o la senyora del número u per Unitat del Poble Valencià (UPV) Xavier Cantera i Chocarro, que ni tan sols ha volgut donar el seu nom, representen aquests grups de dones que es mantenen al marge en defensa d'una actitud independent. Per a elles, les declaracions en funció de ser les senyores dels número u estan de més.

Dins l'altre grup de dones que s'imposen el silenci hi ha María Soledad Valle, senyora del número u del Partit Popular a Balears, Josep Canellas Font. Per a aquesta dona, l'anonimat que defensa té un altre sentit diferent al de les dones d'esquerra. En aquest cas es tracta de no parlar, perquè l'important, el protagonista, és ell, el polític.

Enmig de totes aquestes actituds radicals, senyores com Anna Segarra, dissenyadora d'interiors casada amb Miquel Roca, número u per Convergència i Unió a Catalunya; o com les dones de Teixidó, Ester Amselem, i de Gregori Mir, Maria Antonia Suau Bonet. Senyores amb una activitat diferent a la del seu marit, amb una independència econòmica, amb la llibertat de compartir o no la activitat política dels número u, sense vergonyes ni prejudicis. Sense necessitat d'amagar-se en el silenci. □

El Termòmetre

Trenta graus

El *GOB, PSM* i *PSOE* que s'han convertit en els defensors de la, quasi bé segur, causa impossible de la preservació de Cala Mondragó (Santanyí). Aquesta cala és una de les darreres zones verges de Mallorca i ara, a causa de la decisió del batlle de Santanyí, Cosme Adrover, PP, que compta amb la majoria municipal, s'urbanitzarà. Josep Moll, PSOE, ha dit que la urbanització projectada és «una aberració», mentre que Mateu Morro, PSM, pensa que és «una monstruositat». El batlle, Cosme Adrover, pel seu costat, ho té clar: «això del dany i de l'impacte ambiental és més que discutible».

Xavier Cantera, primer candidat al Congrés per la llista de València d'Unitat del Poble Valènc ia, UPV. Cantera, navarrès de naixement i regidor nacionalista a Alzira, ensenyant, ex-caputxí i ex-xapista, va dir sense embuts que el ministre d'Economia i Hisenda, Carlos Solchaga, «tira la culpa de la inflació a les inundacions que els valencians vam patir el passat setembre». Per afegir a continuació: «passen els anys i passen les precipitacions, i l'administració del PSOE demostra sempre la seua incapacitat per a poder realitzar una política preventiva de les catàstrofes més previsibles». Una bona perspectiva: ofegar-se, i a més estrènyer-se el cinturó.

La Vanguardia, que des del dia 3 d'octubre utilitza nou diseny, nova maqueta i nou format després de set anys d'estudis, investigacions i proves dirigides pel prestigiós dissenyador americà Milton Glaser. El diari barceloní inclou a més diàriament un suplement monogràfic i una revista, amb això l'oferta informativa s'ha vist augmentada. En aquestes tres primeres setmanes de la nova època de la *La Vanguardia* s'ha pogut comprovar l'alta qualitat del nou disseny, i

LA VANGUARDIA

Mitterrand exig
abolir el secreto
bancario contra
el narcotráfico

Roca acusa a González de anticatalanismo

Los abogados de Madrid obligan a Pedrol a dimitir

la rebuda dels lectors ha estat un èxit.

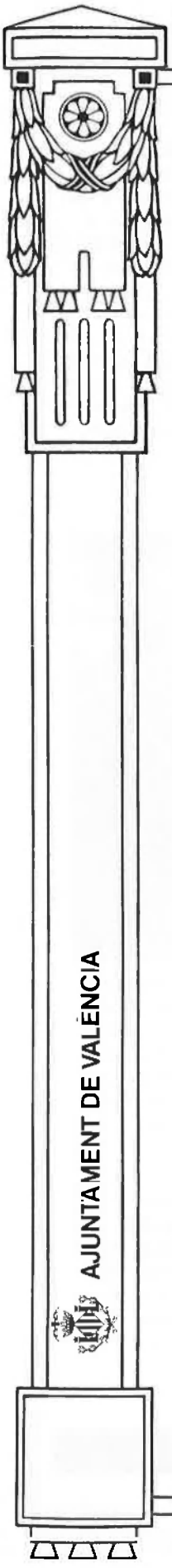
El Consell Assessor de Televisió Espanyola a Balears, que va oferir un lamentable espectacle quan reuní la premsa per a explicar les conclusions de la trobada de consells assessors que s'havia reunit a Galícia. El que havia de ser una tranquil·la conferència de premsa es convertí en una brega entre Cori Ramón, la presidenta del Consell, PSOE, i el representant del PP, Joan Forcades. Insults, acusacions de manipulació de la TV i, fins i tot, amenaces de la presidenta Cori Ramón de «cridar el delegat del Govern» per a posar ordre quan Forcades intentava una conferència de premsa paral·lela per a denunciar la manipulació que, segons ells, fa la TVE-Balears en favor del PSOE.

Joaquín Abril Martorell, germà de l'ex-president econòmic d'UCD, Fernando Abril, i ex-diputat en la llista per València del CDS, que es va atrevir a dir: «En una sola legislatura he passat a ser al Congrés, segurament, el més conegut dels diputats per València entre els companys de tots els grups parlamentaris». I tot perquè el senyor diputat *cunero,* ex-responsable de la campanya de CDS a les generals de 1982, responsable de l'àrea econòmica del partit fins al 83, i ara nou cap de llista per València, no sols va desaparèixer en l'última campanya de les legislatives durant molts dies sense diexar ni rastre, sinó que durant la passada legislatura apenes va baixar per la seua circumscripció del Xúquer i el Túria a contar quina cosa estava fent a San Jerónimo. En resum, ben conegut per la seua grisor.

Fernando Pajares, responsable de comunicació de l'oficina electoral socialista, que es permet la utilització, sense consentiment exprès, d'imatges de personatges públics i populars per a la producció del vídeo de propaganda electoral socialista. Segons diu el mateix Pajares, la inclusió d'aquests personatges en el vídeo electoral «no representa cap problema jurídic, ni judicial, ni informatiu».

Sota zero

Conciertos Otoño 89

1 ABONO

20 DE OCTUBRE, VIERNES 20'15 H.

ORQUESTA MUNICIPAL DE VALENCIA
COR DE VALENCIA
MANUEL GALDUF, director
JURAJ HURNY, tenor
KOLOS KOVATS, barítono
FRANCISCO J. PERALES, director del Coro
El Mandarín maravilloso, B. Bartok
Cantata Profana, B. Bartok
Sinfonía n.º 7 en la mayor opus 92
L. Beethoven

22 DE OCTUBRE, DOMINGO 11'30 H.

BANDA MUNICIPAL DE VALENCIA
JULIO RIBELLES, director
Obras de M. Ferrero, R. Talens, J.F. Haendel, F. Grofe
Entrada Libre

23 DE OCTUBRE, LUNES 19'15 H.

SOCIEDAD FILARMONICA DE VALENCIA
Solo socios

2 ABONO

25 DE OCTUBRE, MIERCOLES 20'15 H.

ORQUESTA FILARMONICA DE RENANIA - PALATINADO
CORO FILARMONICO DE STUTTGART
MILTIADES CARIDIS, director
ELIZABETH RICHARDS, soprano
MARK MUNKITTRICK, bajo
ERNST LEUZE, director del Coro
Requiem Aleman, J. Brahms

3 ABONO

28 DE OCTUBRE, SABADO 19'30 H.

ORQUESTA FILARMONICA DE ESTRASBURGO
THEODOR GUSCHLBAUER, director
CYPRIEN KATSARIS, piano
Concierto para piano n.º 2 en re menor Op. 40, F. Mendelssohn
Sinfonía n.º 7 en mi mayor, A. Bruckner

29 DE OCTUBRE, DOMINGO 11'30 H.

BANDA DEL CENTRO ARTISTICO MUSICAL DE BETERA
JOSE ALAMA GIL, director
Obras de L. Bernstein, G. Gershwin, H. Merlens, J. Penders, M. Villar, M. Asins Arbo, L. Magenti
Entrada Libre

30 DE OCTUBRE y 3 DE NOVIEMBRE, 11'30 H.
31 DE OCTUBRE y 2 DE NOVIEMBRE, 11'30 y 20'15 H.
1 DE NOVIEMBRE, 20'15 H.

ANANDA DANSA
Homenaje a K.
Espectaculo de danza para escolares, solo mananas

30 DE OCTUBRE, LUNES 19'15 H.

SOCIEDAD FILARMONICA DE VALENCIA
Solo socios

5 DE NOVIEMBRE, DOMINGO 11'30 H.

BANDA MUNICIPAL DE VALENCIA
JULIO RIBELLES, director
HONORIO A. MUNOZ GEA, trompa
Obras de J.M. Cervera, W.A. Mozart, C.M. von Weber, J.S. Bach
Entrada Libre

4 ABONO

5 DE NOVIEMBRE, DOMINGO 19'30 H.

CAPELLA BYDGOSTIENSIS
WLODZIMIERZ SZYMANSKI, director
ANNA WESOLOWSKA, piano
Concerto grosso Op. 6 n.º 8, A. Corelli
Concerto grosso Op. 6 n.º 1, G.F. Haendel
Concierto para piano en la menor MWV 1056, J.S. Bach
Concerto grosso "La Folia", F. Geminiani
Sinfonía en sol mayor KV 124, W.A. Mozart

6 DE NOVIEMBRE, LUNES 19'15 H.

SOCIEDAD FILARMONICA DE VALENCIA
Solo socios

5 ABONO

10 DE NOVIEMBRE, VIERNES 20'15 H.

ORQUESTA MUNICIPAL DE VALENCIA
COR DE VALENCIA
ESCOLANIA NUESTRA SENORA DE LOS DESAMPARADOS
ODON ALONSO, director
JARD VAN NES, contralto
Sinfonía n.º 3 en re menor, G. Mahler

12 DE NOVIEMBRE, DOMINGO 11'30 H.

Chopin en Mallorca
JOAN MOLL, piano
Polonesa en do menor Op. 40, núm. 2
Balada en fa mayor Op. 38
Mazurca en mi menor Op. 41, num. 2
Scherzo en do sostenido menor Op. 39
24 preludios, Op. 28
Entrada Libre

12 DE NOVIEMBRE, DOMINGO 19'15 H.

SOCIEDAD FILARMONICA DE VALENCIA
Solo socios

6 ABONO

13 DE NOVIEMBRE, LUNES 20'15 H.

PHILHARMONIA ORCHESTRA
GIUSEPPE SINOPOLI, director
Los Maestros Cantores (Obertura), R. Wagner
Idilio de Sigfrido, R. Wagner
Sinfonía n.º 3 en re menor (Wagner), A. Bruckner

13, 14, 15, 16 y 17 DE NOVIEMBRE, 10 y 12 H.

Audiciones para escolares
Aproximación al Piano
JOAN MOLL, piano

7 ABONO

15 DE NOVIEMBRE, MIERCOLES 20'15 H.

ORQUESTA SINFONICA BBC/ GALES
W. OTAKA, director
BORIS BELKIN, violín
Concierto para violín n.º 2 en sol menor Op. 63, S. Prokofiev
Sinfonía n.º 4 en mi bemol mayor, A. Bruckner

8 ABONO

17 DE NOVIEMBRE, VIERNES 20'15 H.

ORQUESTA MUNICIPAL DE VALENCIA
MARTIN FISHER-DIESKAU, director
LEON ARA, violín
Coriolano (Obertura), L. Beethoven
Concierto para violín en re menor Op. 47, J. Sibelius
Sinfonía n.º 3 en mi bemol mayor Op. 55 "Heroica", L. Beethoven

19 DE NOVIEMBRE, DOMINGO 11'30 H.

BANDA MUNICIPAL DE VALENCIA
JULIO RIBELLES, director
Obras de L. Magenti, C. Cano, I. Albeniz, J. Turina
Entrada Libre

20, 21 y 22 DE NOVIEMBRE, 10, 12 y 20'15 H.
23 y 24 DE NOVIEMBRE, 10 y 12 H.

La Musica, la Voz, la Palabra
ANTONIO MACHADO

20 DE NOVIEMBRE, LUNES 19'15 H.

SOCIEDAD FILARMONICA DE VALENCIA
Solo socios

9

23 DE NOVIEMBRE, JUEVES 20'15 H.

ORQUESTA FILARMONICA DE VARSOVIA
KREZMIR KORD, director
K. KULKA, violín
Concierto para violín y orquesta, H. Wieniawski
Sinfonía Fantástica Op. 14, L.H. Berlioz

10

24 DE NOVIEMBRE, VIERNES 20'15 H.

Ensems 89
ORQUESTA MUNICIPAL DE VALENCIA
MANUEL GALDUF, director
JEAN MARIE COTETT, piano
"Vicmar", J. Darias
Concierto para piano n.º 1 en la, B. Bartok
Sinfonía n.º 4 "Espacio Quebrado", T. Marco

PALAU DE LA MÚSICA

I CONGRESSOS DE VALÈNCIA

26 DE NOVIEMBRE, DOMINGO 11'30 H.

CORAL JUAN BAUTISTA COMES
JOSE CLIMENT, director
Programa a determinar

27 DE NOVIEMBRE, LUNES 19'15 H.

SOCIEDAD FILARMONICA DE VALENCIA
Solo socios

11 ABONO
28 DE NOVIEMBRE, MARTES 20'15 H.

ORQUESTA FILARMONICA DE DRESDE
JORG WEIGLE, director
Sinfonia n.º 6 en fa mayor Op. 68 (Pastoral), L. Beethoven
Sinfonia n.º 5 en do menor Op. 64, L. Beethoven

29 DE NOVIEMBRE, MIERCOLES 20'15 H.

ALBERT NIETO, piano
Concierto por la Paz

12 ABONO
30 DE NOVIEMBRE, JUEVES 20'15 H.

ORQUESTA FILARMONICA DE ISRAEL
ZUBIN MEHTA, director
GILA BESHARI, contralto
Memorias, Kopytman
Suite n.º 2 de "Daphnis y Chloé", M. Ravel
Sinfonia n.º 7 en re menor Op. 70 A. Dvorak

13 ABONO
1 DE DICIEMBRE, VIERNES 20'15 H.

ORQUESTA MUNICIPAL DE VALENCIA
ARPAD JOO, director y solista
Háry János, Z. Kodaly
Concierto para piano n.º 2 en la mayor, F. Liszt
Sinfonia n.º 5 en mi menor Op. 64, P.I. Chaikovski

14 ABONO
3 DE DICIEMBRE, DOMINGO 19'30 H.

ORQUESTA DE CAMARA DE SALZBURGO
HARALD NERAT, director
ZANDRA MCMASTER, mezzo-soprano
Sonata para cuerdas n.º 1, G. Rossini,
Salmo 126 "Nisi Dominus", A. Vivaldi
Sinfonia n.º 29 en la mayor KV 201, W.A. Mozart

4 DE DICIEMBRE, LUNES 19'15 H.

SOCIEDAD FILARMONICA DE VALENCIA
Solo socios

15 ABONO
8 DE DICIEMBRE, VIERNES 20'15 H.

ORQUESTA MUNICIPAL DE VALENCIA
MANUEL GALDUF, director
JOAQUIN ACHUCARRO, piano
ITXARO MENTXACA, contralto
Obertura Guillermo Tell, G. Rossini
Concierto para piano y orquesta en la mayor Op. 16, E. Grieg
El Amor Brujo, M. Falla
Bolero, M. Ravel

10 DE DICIEMBRE, DOMINGO 11'30 H.

BANDA MUNICIPAL DE VALENCIA
JULIO RIBELLES, director
PERFECTO GARCIA CHORNET, piano
Obras de M. Villar, G. Gerswin, G. Rossini, F. Liszt
Entrada Libre

11 DE DICIEMBRE, LUNES 19'15 H.

SOCIEDAD FILARMONICA DE VALENCIA
Solo socios

16 ABONO
13 DE DICIEMBRE, MIERCOLES 20'15 H.

DANIEL BARENBOIM, piano
Variaciones Goldberg, J.S. Bach

17 ABONO
16 DE DICIEMBRE, SABADO 19'30 H.

ORQUESTA SINFONICA Y CORO DE RADIO TELEVISION DE BELGRADO
VLADIMIR KRANJCEVICH, director
Solistas a determinar
Oratorio de Navidad, J.S. Bach

18 ABONO
17 DE DICIEMBRE, DOMINGO 11'30 H.

SOLISTAS DE BUDAPEST
Programa a determinar

18 DE DICIEMBRE, LUNES 19'15 H.

SOCIEDAD FILARMONICA DE VALENCIA
Solo socios

19 ABONO
19 DE DICIEMBRE, MARTES 20'15 H.

ORQUESTA JOHANN STRAUSS DE VIENA
ALFRED ESCHWE, director
Polcas y Valses de Johann y Joseph Strauss

20 ABONO
20 DE DICIEMBRE, MIERCOLES 20'15 H.

ALICIA DE LARROCHA, piano
Impromptu en do menor Op. 90 n.º 1, F. Schubert
Impromptu en la bemol mayor Op. 90 n.º 4, F. Schubert
Sonata en la mayor Op. 120, F. Schubert
Suite Característica, O. Espiá
La Vega, I. Albéniz
Fantasía Bética, M. Falla

21 ABONO
22 DE DICIEMBRE, VIERNES 20'15 H.

ORQUESTA MUNICIPAL DE VALENCIA
COR DE VALENCIA
MANUEL GALDUF, director
JOHN MARK AINLEY, tenor
WILLIARD WHITE, bajo
GLORIA FABUEL, soprano
Contralto a determinar
FRANCISCO J. PERALES, director del Coro
El Mesias, G.F. Haendel

24 DE DICIEMBRE, DOMINGO 11'30 H.

El Mundo canta ante una cuna
ORFEON UNIVERSITARIO DE VALENCIA
EDUARDO CIFRE, director
Programa de Villancicos

28 DE DICIEMBRE, JUEVES 20'15 H.

Fiesta de Navidad
PEQUENOS CANTORES DE VALENCIA
JESUS RIBERA, director

31 DE DICIEMBRE, DOMINGO 11'30 H.

CORO SAN YAGO, COLEGIO MAYOR
ORQUESTA DEL CONSERVATORIO DE VALENCIA
JAN SZYROCKI, director
Obras de Vivaldi y Schubert
Entrada Libre

Venta de abonos
Dias 18 y 19 de octubre
de 14'00 a 22'00 horas

Reserva telefónica de entradas
Tel. 361 32 12 (de lunes a viernes).

Reserva para conciertos escolares
Tel. 360 32 12 (ext. 218)

Horario de taquillas: 10'30 a 13'30
y 17'30 a 20'00 horas

Precio del abono: 19.400 ptas.

CAJA DE VALENCIA CAIXA DE VALÈNCIA

VINT MINUTS PER TÚNEL DE PALMA A SÓLLER

Paradís d'asfalt

Miquel Payeras

El passat 10 d'octubre començaren les obres del Túnel de Sóller, la major obra en molts anys duta a terme a Mallorca, i que té com a objectiu fer un túnel a través de la serra nord de l'illa que uneixi la zona del pla amb el municipi de Sóller, situat a la vall del mateix nom. La raó política que s'ha donat per a la construcció del túnel ha estat que «així, s'igualaran les oportunitats dels habitants de la Vall de Sóller, respecte als altres mallorquins, ja que tindran també unes bones comunicacions». Així s'han expressat des del batlle de la població fins al mateix president Canellas.

Amb el túnel, Sóller viurà el seu gran 'boom' urbanístic'.

Les obres, de gran complexitat, implicaran la construcció d'un túnel de 90 a 100 metres de secció, 8 metres d'alçada, dos carrils per a cotxes de 3 metres i mig cada un i dues voreres. Si no hi ha cap inconvenient s'espera que les obres s'acabin el mes de març de 1992.

A pesar de les declaracions en el sentit de millorar la xarxa de comunicacions que s'han sentit en favor del projecte, el cert és que no és ni de bon tros, una obra altruista. Aquest túnel, la carretera que hi passi, es convertirà en l'única carretera de peatge de Mallorca. A preus que oscil·len entre les 125 pessetes per motos fins a les 558 dels camions més grossos (amb descomptes per als residents sollerics) s'intentarà amortitzar els vora 3.000 milions de pessetes que ha costat, que costarà, l'obra que alguns ja anomenen «faraònica».

L'oposició al túnel no s'ha fet esperar. Els ecologistes ataquen el projecte perquè consideren que té com a conseqüències immediates i directes atemptar contra l'equilibri natural de la zona, a més d'incrementar-hi la contaminació, pel previsible augment de circulació, i el desastre ecològic que suposa per la gran quantitat de terra remoguda. A més, hi ha moltes veus que creuen que es produirà un gran *boom* urbanístic a Sóller, ja que les distàncies s'escurçaran a només uns 20 minuts de trajecte Palma-Sóller, amb les conseqüències d'especulació del sòl, augment de població i contaminació per a una zona, Sóller, que fins ara havia estat, gràcies o per culpa de la dificultat d'accés, al marge de la febre constructora que afecta tota la resta de l'illa. □

PROMPTE, TV I RÀDIO PRÒPIES

Comunicació andorrana

Albert Punsola i Vilar

El consell general de les Valls d'Andorra —l'òrgan legislatiu del Principat— ha aprovat recentment la Llei de Radiodifusió i Televisió andorranes. Amb aquesta llei, el país pirinenc es podrà dotar, per primera vegada en la història, d'uns mitjans de comunicació propis. Actualment, el principat d'Andorra disposa de l'oferta televisiva espanyola, catalana i francesa, i el mateix succeeix en ràdio. La nova llei obre el marc per a la creació d'estacions de ràdio i televisió andorranes que, atenció, de moment, no podran emetre més enllà dels límits del Principat.

Amb la nova llei es crea l'ORTA (Organització de Radiodifusió i Televisió Andorranes). La ràdio i la televisió andorranes seran públiques, però la llei no exclou la possibilitat d'emissores privades. D'això es dedueix que el futur, pel que fa a mitjans de comunicació d'Andorra, serà mixt.

És massa d'hora encara per a saber més sobre com seran les futures ones i imatges andorranes, però una cosa és segura per ara, seran en català ja que aquesta és l'única llengua oficial del principat. De moment, no se sap res

sobre els possibles continguts o la possibilitat d'accedir-hi a mitjans no hertzians (cable o satèl·lit). Ningú s'atreveix a endevinar tampoc quin futur espera a una televisió privada —si és que finalment es realitza— que emeti per a un àmbit tan reduït.

Aviat sortirem de dubtes, si fem cas del membre del Consell de les Valls, Josep Cases, que ha manifestat que «sent optimistes, d'aquí a 6 o 8 mesos, la ràdio i televisió andorranes poden ser una realitat». Una bona notícia per a un món informatiu català en continu creixement. □

L'AJUNTAMENT DE VALÈNCIA NO TÉ PRESSUPOST PER A SALVAR EL NUCLI ANTIC

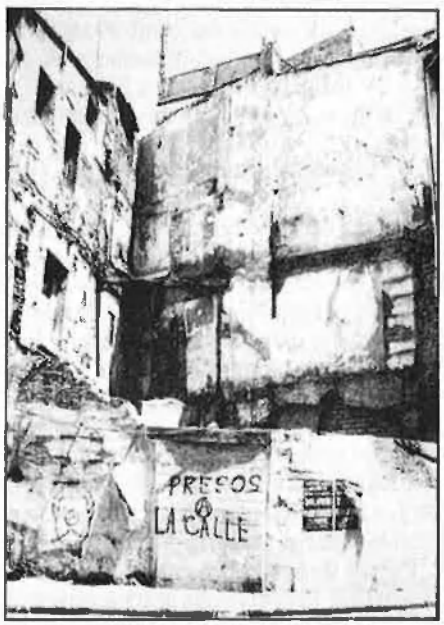
Famílies en ruïna

Ismael L. Belda

Des que el divendres 6 d'octubre dues persones perderen la vida quan s'ensorrà la finca número dos del carrer de Pere III el Gran, al vell barri de Russafa, a València, l'anunci de més demolicions i enderrocaments que condemna a mort illes de cases i blocs sencers i en ruïna no s'ha fet esperar. La urgència per evitar noves víctimes mortals, i la pressió del veïnat davant del municipi, va fer que també caigueren sota la pala excavadora les dues finques adjacents, i que altres trentadues famílies se sumaren a les catorze que patiren la primera i inesperada caiguda. A tota aquesta població amb greus problemes de vivenda, en una de les zones urbanes més tradicionals de València i alhora més castigada per l'oblit i la desídia municipal, se sumaran prompte fins a cent noves famílies que segurament viuran una desagradable transhumància.

El Servei de Disciplina Urbanística de la ciutat anuncià dimecres 11 que, amb brevetat, iniciarà l'enderrocament d'altres cent edificis, vint-i-cinc en mal estat que els mateixos veïns hauran de tirar a terra prèvia sol·licitud municipal. Derribos Prieto, l'empresa encarregada per l'ajuntament per a aquesta neteja, apuntala dia rere dia més finques perilloses Però a cada nova desaparició de vivendes els problemes s'inflen sense que les solucions apareguen. A les famílies que s'han instal·lat de qualsevol manera —hotels, cases de familiars, coneguts solidaris, etc.—, mentre la tempesta de les promeses institucionals es calma i es concreta en un futut d'hàbitat digne, l'ajuntament i la Comissió de Benestar Social, que presideix la regidora centrista Alicia Boado, han negat manutenció i casa —«no som una institució de caritat». Encara que moltes persones de la finca ensorrada en Pere III, núm. 2, van ser assistides en un cèntric hotel a càrrec de l'erari municipal, la regidora social anunciava que les pròximes despeses hauran de dependre de la decisió judicial sobre les responsabilitats de la Caixa d'Estalvis del Mediterrani, propietària del baix on s'efectuaven obres i que poden haver comportat la caiguda de l'edifici.

D'altra banda, Joan Josep Bas, delegat territorial de Serveis Socials, s'afegeix a la indefinició municipal per aquestes famílies, en anotar que el seu departament compta amb locals i allotjaments per a casos d'emergència, però no per a un hàbitat de llarga temporada. Bas recomanava una altra conselleria, la d'Obres Públiques, perquè oferira vivendes lliures. En una ciutat plena de pisos desocupats. A aquest joc de baló institucional, un altre punt negre d'inestabilitat per a veïns i ciutadans es va fer públic en les últimes hores: per a salvaguardar l'estat catastròfic del nucli antic, protegir la seua població, enderrocar pisos insostenibles i netejar urbanistícament la zona, la caixa municipal de l'ajuntament de Clementina Ródenas disposa tan sols d'un milió de pessetes en la seua regidoria d'Urbanisme i en la partida «demolicions». □

Mig centenar de famílies esperen una vivenda digna sense abandonar el seu barri.

Cafè del temps

Telemonle i don Teledó

Un servidor s'havia fet el propòsit de no redactar una ratlla sobre Canal 9-TVV fins que no haguera passat un temps prudencial. La televisió autonòmica valenciana, a pesar de la fagocitat que ha fet servir per a introduir-se en la societat, mereix un marge de confiança. Un marge de confiança i no una patent de cors, com sembla que exigeixen els seus responsables. No ha estat possible mantenir el propòsit. Han passat coses. Ha passat que l'artista **Joan Monleon** condueix un programa, *El show de Joan Monleon,* amb les mateixes maneres que si conduïra una verduleria. I això pot resultar genial per al director general i d'un paladar execrable per als telespectadors.

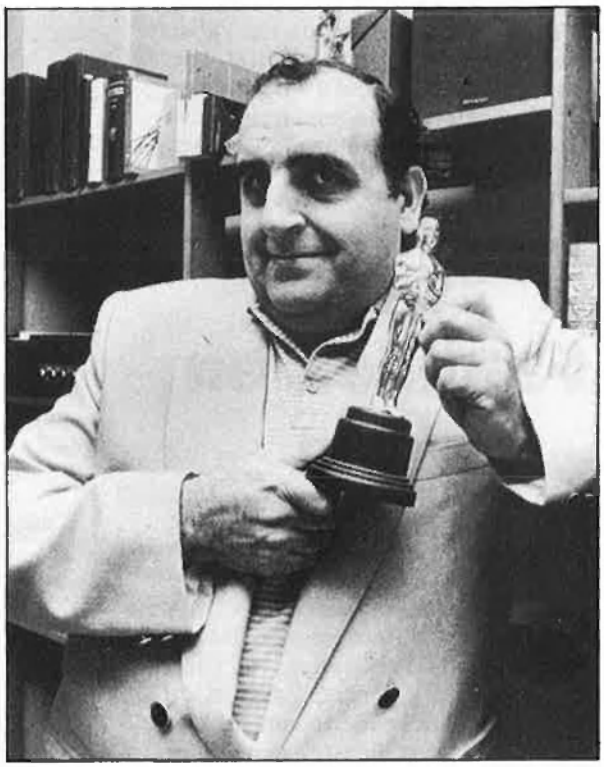
De fet, si he trencat el compromís és perquè no m'he trobat ningú que m'haja dissuadit la predisposició que tenia —tot s'ha de dir— a considerar-ho horrible. A ningú que considere aquell *show* ni que siga discret. No n'he sentit ni una a favor. Fer com fan, per tant, no és pecat. Ni encara que ho fóra. El senyor Monleon, certament, no és del tot culpable en l'antiespectacle que propina. L'artista no dóna massa de si, si no és que li posen **Billy Wilder** al costat. I Monleon, les desgràcies sempre s'acumulen, no compta ni amb l'ajuda del director del seu programa, **Sergi Schaaff,** el qual, segons alguns comentaris, va massa ocupat i s'inhibeix de dirigir que no de cobrar per la seua direcció. Les conseqüències són les que coneixem: un programa de distracció amb unes connotacions tan locals que resulta marcià, no ja a Monòver sinó a vint quilòmetres de València.

El comentari el podem fer extensible al concurs *Don Teledó,* el responsable del qual és **Julio Tormo,** que tenia tanta gana de traure el cap per la pantalla que ha arribat a hipotecar-se el nom i el futur hipotetic professional pel del personatge que representa. Amb *El show de Monleon* i *Don Teledó,* qualsevol televisió municipal supera de molt Canal 9-TVV. Amb l'agreujant que l'última és pagada per tots. En el pecat els va —ens va— la penitència.

Curar-se en salut

La delegació del govern ha trobat una fórmula eficaç per blanquejar el sentiment de culpabilitat adquirit pels desastres que ens ocasiona la meteorologia exaltada: curar-se en salut. A partir d'això, a partir de la brillant idea, a cada volta que el mapa isobàric apunte un indici de nebulositat amb probabilitats de pluja, la delegació subministrarà, oficialment o a través de filtracions a la premsa, una sobredosi d'alarmisme. La manera no està calculada gens malament, però, a la llarga, haurà perdut tanta credibilitat que el veïnat en farà cas omís. I si l'alarma no té fonament, no passarà res. I si la cosa no és broma, les conseqüències seran un drama. El drama que tots sabem. **Eugeni Burriel** sabrà amb què juga.

Seria practicar la demagògia el fet d'atribuir les precipitacions violentes al govern de la demarcació —hi ha qui

Monleon, la verduleria feta televisió.

Eugeni Burriel, Apocalypse Now.

Miquel Alberola

Rosa Balaguer, de 'lo dicho ná'.

Felipe González, militant del PSC.

no pot sucumbir a la temptació, ja em faig càrrec que tot s'hi val en campanya—, però resultaria d'un vassallatge rastrer no exigir immediatament un dispositiu implacable que ens detecte amb antelació el perill. Sobretot, perquè té una certa tradició. Sobretot, perquè hi ha vides en joc. I sobretot, perquè per això paguem.

Una història de cine

El passat mes d'agost els de l'organització de la Mostra de Cinema del Mediterrani van sol·licitar els serveis de la periodista **Rosa Balaguer,** presentadora dels informatius del centre regional de TVE de València, per tal que oficiara de segona presentadora en l'acte de la clausura de la X edició del festival. En aquell moment les parts implicades van arribar a un acord verbal sobre la quantia que havia de cobrar la periodista per la participació en la cerimònia i es van emplaçar per formalitzar el contracte uns dies abans de l'acte.

Rosa Balaguer, amb els horaris apresos i, probablement, amb el vestuari comprat, es va personar en el Palau de la Música i es va trobar amb la sorpresa que *de lo dicho ná,* que la seua faena la faria una altra persona que cobrava justament la meitat. Un desenllaç molt comprensible, si hagueren avisat i si la substituta no haguera resultat ser la dona del presentador de la Mostra, **José Manuel Granero,** periodista expedientat en el seu dia per beneficiar-se de modelets a canvi d'encobrir publicitat de la casa que li'ls proporcionava. Granero no deixa perdre cap ocasió. Per on passa, banya.

Notícia de Catalunya

Felipe González s'ha apuntat al PSC. Aquesta, si més no, és la lectura que resulta dels cartells propagandístics que el partit fa servir en aquestes eleccions. La cara del secretari general del PSOE i les sigles PSC. La circumstància seria ociosa en el País Valencià, on els cartells són els mateixos que s'exhibeixen en la plaça Recoletos, però a Catalunya es presta al comentari àcid. Sobretot, perquè Felipe González només visita el territori català en forma de santa faç, amb una periodicitat que coincideix amb qualsevol classe de comici.

El fet deixa una seqüela de perplexitat que s'accentua en la mínima presència del candidat **Narcís Serra,** el qual, com hauria dit **Pujol,** es troba en una desproporció de tres a u en el paper publicitari. La cosa resulta gratuïta, si pensem que el PSC ja obtenia els vots que obté, amb tota possibilitat d'incrementar-los, sense haver de recórrer a la santa faç. Iniciativa per Catalunya, per contra, ha prescindit de la barba de **Julio Anguita** i opera amb **Ramon Espasa**; fa ús de les sigles IC i deixa de banda IU. I no per això perdran un vot. El PSC, amb això, ha fet igual que el PP, però pense ostentar aquell paisatge que hi ha darrere d'**Aznar,** que sembla tret d'una caixeta de «manzanilla Sueños de Oro». □

EL FEIXISME INTERNACIONAL TÉ LA MÀ FICADA A L'ESTAT ESPANYOL

Espanya, pol d'atracció per als 'ultres'

Malgrat l'aparent marginalitat de les seves manifestacions, l'extrema dreta espanyola té múltiples connexions internacionals, de vegades fins i tot actua com a dirigent i coordinadora. Mentrestant, l'administració no reacciona amb prou contundència.

Albert Punsola i Vilar

L'agressió a membres del CDS per joves feixistes en l'inici de la campanya electoral a Madrid no ha estat un fet sorprenent ni excepcional. No ha estat sorprenent perquè el tipus d'atac és característic de les *forces de xoc* de l'extrema dreta, i no ha estat excepcional perquè les agressions feixistes comencen a preocupar per la seva freqüència molts ciutadans de l'estat, fins i tot els poc compromesos políticament.

Si absurd és un atemptat, l'extrema dreta té en el seu *currículum* els més absurds de tots, com, per exemple, la sagnant matança de població civil a l'estació de Bolonya l'any 1980. La resposta a una agència de notícies d'un dels detinguts per l'agressió al CDS és prou clara: «No teníem res contra el CDS en especial, calia triar-ne un i el CDS ens queia prop d'on fem les reunions».

L'estat espanyol compta, i molt, en la xarxa internacional de l'extrema dreta, terme que engloba des d'ultraconservadors violents sense ideologia específica, fins a feixistes i neonazis. Ultradretans, principalment europeus, han trobat en Espanya terra d'acolliment i via lliure per a les seves actuacions. Les declaracions d'Antonio Zanetti, militant del CDS agredit el 9 d'octubre, donen una pista important per a traure l'entrellat d'aquest malson: «Els que em van agredir estaven comandats i pagats». Si a la resta d'Europa l'extrema dreta ha obtingut representació parlamentària (Front Nacional, Partit Republicà), a Espanya la manca de vots ha impulsat l'extrema dreta existent a replegar-se a l'ombra, i és també a l'ombra on actuen els peixos grossos del feixisme internacional. Així, mentre a Europa la ultradreta és visible i per tant detectable, la marginalització a la qual tendeix a Espanya la fa més perillosa i procliu a mantenir contactes amb autèntics delinqüents internacionals.

La trama italiana

Especial rellevància té la *trama italiana* de qui gairebé tothom coneix la seva relació amb els serveis secrets espanyols a finals del franquisme. Però també hi ha grans sospites que ja en la democràcia participessin en el GAL en la lluita contra ETA. A part del famós dirigent de la internacional feixista, Stefano delle Chiae, que va viure molt de temps a l'estat i que participà en nombroses accions, actualment viuen amb total llibertat a Espanya diversos *ultres* italians de renom com Ello Massagrande, buscat a Itàlia per diversos delictes i conspiració, Augusto Cauchi, també acusat de diversos delictes i fundador d'Ordine Nuovo. Altres ja estan en les mans de la justícia italiana i van confessar haver treballat per als serveis secrets espanyols, com Giancarlo Rognoni o Pierluigi Concutelli. Cal recordar que la justícia italiana en la seva recerca d'*ultres* va arribar a Barcelona per obtenir revelacions del conegut Alberto Royuela.

La justícia i l'administració espanyola no s'han caracteritzat per un zel especial en la lluita pel que es coneix arreu com *trama negra*. I no sembla que doni el mateix valor a les accions violentes extremistes segons del costat que vinguin. Juan Bosch Tàpies, condemnat per la bomba contra la revista *El Papus,* atemptat en què va morir un treballador, es troba en llibertat condicional des de fa temps. D'altres *ultres* coneguts, com Ignacio Abad, José Fernández Cerra, Carlos García Juliá, Gerardo López Laguna o Antonio Salmerón Campos, tots ells autors de diversos crims i assassinats, estaran en llibertat condicional entre els anys 1996 i 1999. En aquesta línia, el nebot del colpista Milans del Bosch, Alfonso Milans del Bosch, fou condemnat el 1988 a 4 anys de presó per assassinat frustrat. D'altra banda, Chile, Paraguai i Brasil són avui encara importants llocs de refugi per a ultradretans espanyols com en el seu dia ho van ser, junt amb altres nacions sud-americanes, per als oficials de les SS. El cas d'Emilio Hellín —assassí de la militant del PST, Yolanda González— és paradigmàtic. Hellín fugí a Sud-amèrica el

Les agressions feixistes comencen a preocupar per la seva freqüència. En la foto, manifestació de Fuerza Joven.

1988 aprofitant un permís i allà *ha refet* la seva vida. Les irregularitats en la concessió d'aquest permís van fer que l'advocat José Mariano Benítez de Lugo declarés que els «permisos de la democràcia són com els indults de la dictadura, ja que per als presos *ultres* tenen el mateix valor».

L'aparent feblesa

La ultradreta de l'estat espanyol es troba esmicolada: ADES, Círculos de Acción Hispanos, CEDADE, Hermandad de ex-combatientes, Joven Guardia Azul, Frente Nacional del Trabajo, Falange espanola y de las JONS, Frente de la Juventud, Juntas Espanolas, Frente Anticomunista Espanol, Frente de Integración Falangista i, fins i tot, un Grupo Armado Valencianista Contra los Países Catalanes. Tot això només per anomenar uns quants grups. Aquesta hiperfragmentació pot fer pensar en principi en activitats locals sense coordinació a nivells més alts. Això és cert en alguns casos, en altres no. Falange Espanola y de las JONS i CEDADE tenen una àmplia connexió internacional que se centra a Galícia i Catalunya respectivament.

En el cas de Falange, aquesta organització té representacions a Cuxhaven (RFA), Friburg i Berna (Suïssa), París, Caracas, Río i Buenos Aires. Galícia és la seu central coordinadora d'aquestes representacions sota el comandament de José Luis Rodríguez Otero, que actualment es troba a Portugal en gestions per a integrar als *ultres* portuguesos en l'organització. Galícia és la comunitat espanyola amb més militants falangistes, uns 4.000, molts d'ells estudiants de dret i econòmiques. Els «destacaments exteriors» de Falange compten ara per ara amb 362 militants i 388 adherits, i és a Alemanya Federal on tenen més força, amb un total de 179 militants i 51 adherits. No cal dir que les relacions amb els grups neonazis alemanys —severament prohibits a la RFA— són excel·lents, fins al punt que molts d'aquests grups ja utilitzen el «Cara al sol» com a himne.

Amb el seu centre a Catalunya, CEDADE —fundada el 1966— és l'organització que agrupa els neonazis espanyols. Disposa d'una xarxa de corresponsals en moltes províncies espanyoles i a Florida, Califòrnia, NY (EUA), Gilserberg (RFA), Guadalajara (Mèxic) i Argentina. El 1979 CEDADE va inscriure al registre de partits polítics el Partido Europeo Nacional Revolucionario, que mai va arribar a funcionar. Compten amb una maquinària pròpia que els permet realitzar molta propaganda —curiosament en fan en català— i entre els seus objectius immediats hi ha el de rehabilitar la figura d'Adolf Hitler, negar el genocidi jueu i atribuir les responsabilitats de la guerra mundial als grups financers internacionals aliens a l'Alemanya hitleriana. Tot i tenir la seu central a Barcelona, CEDADE estudia traslladar-la a Madrid a causa de l'augment de militància en aquella capital, que supera ja al de Barcelona. De fet, el darrer més d'abril va coordinar a Madrid una gran assemblea de neonazis vinguts d'Alemanya, França, Bèlgica i Holanda principalment, per a discutir sobre el renaixement del nazisme. □

La ultradreta espanyola, bé que fragmentada, manté connexions internacionals.

Cronologia d'alguns fets dels últims anys relacionats amb la violència ultra

Desembre del 1983. Es condemnen vuit madrilenys ex-militants de Fuerza Nueva per haver assassinat amb colps de bat de beisbol un altre jove al parc d'El Retiro.

• Febrer del 1984. La policia descobreix un gran depòsit d'armes a Mataró a partir de les declaracions d'un ex-membre de Fuerza Joven acusat d'assassinat.

• Març del 1984. L'audiència de Barcelona condemna a 17 anys de presó 12 *ultres* per agressions a Sta. Coloma de Gramenet i tinença il·lícita d'armes.

• Desembre del 1984. Troballa d'armes, banderes de Falange, fotos de Tejero i José Antonio junt amb abundant literatura i revistes pornogràfiques en la seu de l'administració institucional de serveis institucionals, ex-seu de l'antic Sindicat Vertical a Barcelona.

• Març del 1985. Ultradretans agredeixen a Granada la gent que assisteix a un espectacle d'Els Comediants. La policia no hi fa res per impedir-ho.

• Març del 1987. Grups de *skinheads* apallissen diversos independentistes al barri de Gràcia de Barcelona.

• Juliol del 1988. Es troben 40 quilos de goma-2 en una masia abandonada d'un poble de Lleida, a més de material d'entrenament i una fotografia del president Pujol que feien servir com a diana. Es comprova que el material pertany als *ultres*.

• Abril del 1989. Grups d'extrema dreta reivindiquen l'atemptat contra un repetidor de TV3 a Mallorca.

Albert Punsola

Des d'El Retiro

Solchaga i el vídeo

També és mala sort. Divendres 13. Sota l'amenaça del virus informàtic, **Carlos Solchaga**, superministre d'Economia del govern del PSOE, es troba amb una inflació de quasi el 6%. I això quan el seu partit ven la imatge d'*Espanya en progrés* amb el polèmic vídeo on sembla que les àries de **Montserrat Caballé** i els partits guanyats d'**Arancha Sánchez Vicario** siguen cosa de **Felipe González.** Calia cercar els responsables i en aquest cas no podia ser-ho el virus informàtic. Ni tampoc, evidentment, el govern. Després d'una llarga reflexió, i'equip d'assessors del superministre arribà a una conclusió brillant: la culpa la té el *Levante espanol* perquè hi hagué inundacions i el preu de les verdures ha pujat massa.

Tot està ara clar. Si la inflació puja més del que el govern ha calculat, la culpa no és del govern ni del virus informàtic, no. La culpa és del *Levante español* perquè de tant en tant hi plou més del que cal. Per contra, si **Perico Delgado** guaya el *Tour de France* o si **Placido Domingo** canta al Metropolitan de Nova York és perquè Espanya està en progrés i si Espanya està en progrés és perquè hi governa Felipe González, o siga, **Miguel Boyer.** La campanya, doncs, pot continuar.

De tota manera, els virus a Madrid no són sols informàtics, també n'hi ha, per exemple, de grip, i va ser un d'aquests qui, sembla, va atacar el president del govern, que també té, malgrat tot, una part humana. Felipe González es botà els actes oficials del Dotze d'Octubre, festa de la *Hispanidad,* i la ministra portaveu del govern, **Rosa Conde,** explicà amb el seu andalús castís que el que patia el president era ni més ni menys un *trancazo.* Bona ocasió, en campanya, per a fer veure que González té també febleses semblants a la resta dels mortals.

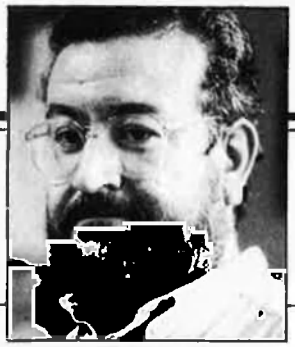
Això, pel que fa a la campanya del partit del govern. La resta —pobrets— fan el que poden i quasi sempre s'enganyen. **Adolfo Suárez** —«capaç de ferho»— no anuncia duros a quatre pessetes, que ja voldria, sinó pisos a 40.000 pessetes al mes. ¡Ai, el duc! Malgrat ser de Cebreros viu a Madrid i només pensa en la capital de l'estat quan fa campanya. Aquest preu és quasi d'*Alícia en terra de meravelles* per als habitants de Madrid, on l'especulació immobiliària ha arribat a cims altíssims. No ho és, però, a València. Aquest és el mateix error que va tenir quan es va plantejar fer canviar l'alcalde de molts ajuntaments amb el fatídic —per a ell— pacte entre el CDS i el PP, que finalment féu canviarne dos.

Carlos Solchaga i el Levante Español.

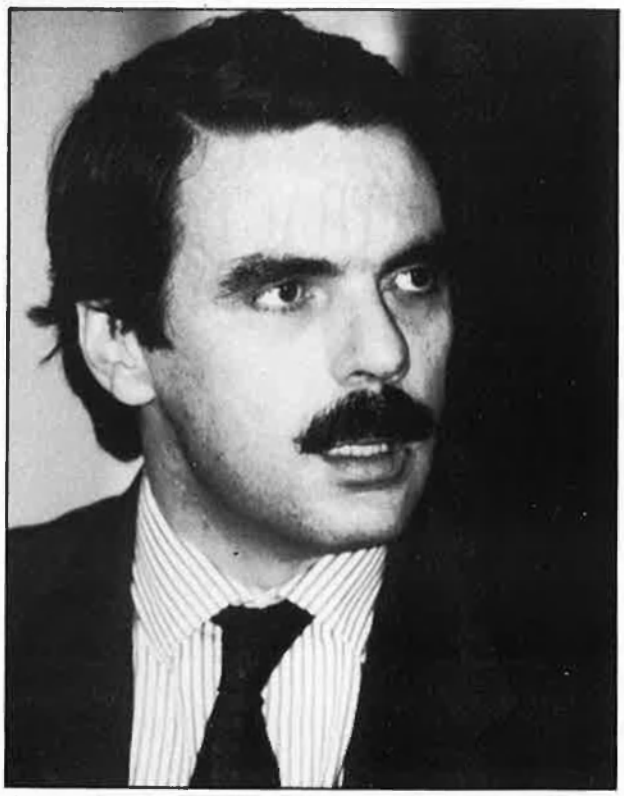
Arancha Sánchez Vicario apareix al vídeo del PSOE.

Manuel Muñoz

Adolfo Suárez, president de la Internacional Liberal.

Aznar vol respectar la llei de l'avortament.

Les places de Madrid

N'eren dos, sí, però un era el de Madrid i donà la casualitat que li caigué en sort al candidat del CDS, **Agustín Rodríguez Sahagún.** I mentre Suárez fa una atrotinada campanya, el nou alcalde de Madrid no perd el temps i fa millor la seua. Es pot dir que fins ara el mandat municipal de l'ex-ministre de Defensa de la UCD no ha estat el desgavell que alguns anunciaven. La ciutat està més neta i fins i tot l'alcalde ha reformat assenyadament la plaça d'Espanya, on el pis perillosament esvarós ha estat canviat per un altre que evita les caigudes sota la pluja. L'alcaldessa de València hauria de seguir l'exemple i canviar la pista de patinatge que és la plaça de la Mare de Déu que deixà el darrer alcalde franquista, Miguel Ramón Izquierdo, presumptament *la teua veu a Madrid.*

No tot, però, són victòries per a Rodríguez Sahagún que, per tal de netejar la ciutat envià la Policia Municipal contra els venedors ambulants de la plaça de Santa Ana. Tampoc no es pot dir que tot el que fa el duc siguen bestieses. Suárez ha estat elegit president de la Internacional Liberal (i Progressista, que es diu ara), cosa que, sens dubte, no hauria pogut imaginar quan era *ministro secretario general del Movimiento,* però que potser començà a pensar que arribaria algun dia quan legalitzà el PCE el 1977. Coses de la política. I no sols fa el CDS la seua pròpia campanya. També ha tingut l'ajuda inestimable del grup neonazi Bases Autónomas, que es va molestar a anar a apallissar alguns militants del partit la primera nit de cartells.

Més regular sembla ser la trajectòria del candidat a president del govern del PP de **don Manuel Fraga, José María Aznar.** Potser l'ex-president de la Junta de Castella i Lleó es pensa que els votants de la dreta espanyola són més europeus que abans i digué a Logronyo que si el PP arriba al poder —cosa no gens probable— respectarà la llei de l'avortament que feren els socialistes i que tan durament criticaren les bases socials del Partit Popular. Una vegada que diu alguna cosa fora del seu to general avorrit no sembla haver encertat massa. *Paraula.*

Ells i nosaltres

Qui, potser, està encertant el to és **Julio Anguita,** l'*alternativa.* El candidat a la presidència per IU si fa no fa ha dit que només hi ha dos discursos en la campanya: el seu, d'una part, i el del PSOE i la dreta, d'una altra. És cert. Sols IU manté una flama de socialdemocràcia en el seu programa. I mentrestant, el PSOE, traient els crítics de les llistes, sembla obrir-los el camí que condueix només a IU o a casa. □

LA LLIBRERIA CREIX

1.000 TÍTOLS EDITATS 200 TEMES TRACTATS

NOVETATS

Catalunya Hotels 1989

Funció Pública de la Generalitat de Catalunya, Marc legal 1989

Olimpisme, Guia de lectura

Comentaris sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya

Manual de requeriments i recomanacions nutricionals

Recull legislatiu de la Generalitat de Catalunya, tom III, volum II

La llengua en el món del comerç

El gust per la lectura

Centre de conservació i restauració de béns culturals mobles, memòria d'activitats 1982-1988

Generalitat de Catalunya

Llibreria. Rambla dels Estudis, 118 (Palau Moja)
08002 Barcelona Tel. 302 64 62

CATALUNYA 1.000 ANYS

MÉS DE 4.000 POBLES DEL KURDISTAN HAN ESTAT DESALLOTJATS

El genocidi kurd

Un any després de la signatura de la treva entre els governs d'Iran i Iraq, que va posar fi a vuit anys de guerra, i sensiblement apaivagat el ressò internacional que va tenir la massacre amb armes químiques contra els kurds iraquians, el govern de Saddam Hussein continua la seva política sistemàtica d'extermini i repressió contra els kurds.

Xavier Montanyà/Jesús Beltrán (Bagdad)

Els mètodes i les accions repressores que s'estan duent a terme contra els kurds, són ara per ara, molt difícils de comprovar i testificar.

El vice-ministre d'Afers Estrangers del govern de Bagdad, Nezar Hamdoon, va negar una vegada més, davant de la premsa internacional, el passat 10 de setembre, la utilització d'armes químiques a la zona del Kurdistan iraquià després de la signatura de la treva amb Iran. Només se sap que milers de kurds iraquians van creuar la frontera turca fugint d'una massacre impossible de qualificar i de provar d'acord amb els efectes que provoca l'ús d'armes tradicionals. Els kurds declaraven que fugien de la mort (per erupcions i càncers de pell i de pulmó), i l'únic que sabien explicar era que en l'ambient es respirava una estranya olor de pomes i alls. Tot i que aquests fets van ser denunciats i investigats pels organismes internacionals, avui encara són negats rotundament pel govern de Saddam Hussein. Fins i tot el primer ministre turc, Turgut Ozal,en visita oficial a Espanya a mitjan mes de setembre, en ser interrogat per la situació dels refugiats kurds iraquians que hi ha a Turquia, va declarar que, atès que l'extermini químic no s'havia pogut provar, el gran nombre de baixes de kurds era degut a una intoxicació alimentària.

El vice-ministre Nezar Hamdoon també va declarar a l'esmentada conferència de premsa que el conflicte amb les guerrilles kurdes, *pesh merga* (enfrontats a la mort, en idioma kurd), està ara «tranquil». Qualsevol declaració referent al tema és pràcticament impossible de contrastar, però tot fa pensar que la situació de la població kurda d'Iraq es cada vegada més greu, que hi ha milers de morts, pobles devastats..., i que cada dia que passa, si no és que els *pesh merga* reben ajuda exterior o aconsegueixen reforçar els seus efectius, el govern iraquià controla més la situació i amaga, fàcilment i impunement, qualsevol acció que es dugui a terme en aquella zona. L'extermini via armes químiques se'ls va anar de les mans, la política que segueixen ara és una incògnita, però potser és molt més «efectiva».

Preguntis a qui preguntis, funcionaris, policies, militars, o ministres, al Kurdistan no passa absolutament res. Però ningú pot entrar al Kurdistan pel seu compte i risc per comprovar-ho. De Bagdad a Arbil hi ha deu controls de policia militar. Tota l'àrea del Kurdistan iraquià està ocupada per l'exèrcit. És un immens camp de concentració. El que passa allà probablement no se sabrà mai.

Fonts diplomàtiques occidentals, també força reticents a comentar el tema amb la premsa, sospiten que les accions militars contra els civils de la zona són constants, i que el nombre de morts augmenta dia a dia de manera alarmant. Aquests rumors van ser mig confirmats per Nezra Hamdoon, vice-ministre d'Afers Estrangers, qui va afirmar que si el seu govern desallotja els pobles kurds de la frontera amb Iran és per crear-hi una franja de seguretat. Segons el vice-ministre, de tant

en tant els seus exèrcits es veuen «obligats a posar en pràctica mètodes expeditius i violents perquè sempre hi ha gent que no vol anar-se'n».

Per aquest mètode ja s'han *desallotjat* més de 4.000 pobles, on s'han produït nombroses morts. La població desallotjada no se sap exactament on va a parar, si és que arriba a algun lloc. Aquesta tècnica també s'aplicarà pròximament a la frontera turca. I per aquesta maniobra aviat, al Kurdistan, no hi quedarà ni un sol kurd.

El passat mes de setembre el govern de Saddam Hussein va efectuar una operació d'*agit-prop* absolutament surrealista. Més de tres-cents periodistes de tot el món vam ser «gentilment» convidats pel govern a fer d'observadors en unes kafkianes eleccions autonòmiques que es van celebrar el dia 9 a la regió del Kurdistan iraquià.

Tots els periodistes vam ser sotmesos a un control permanent, que arribava a extrems delirants i ridículs. Només vam poder estar tres hores a Arbil. Als col·legis electorals hi havia més periodistes que votants. Els votants kurds baixaven dels pobles a la ciutat «gentilment» acompanyats i custodiats pels militars. Pels carrers i a les meses electorals la propaganda de Saddam Hus-

Qualsevol declaració referent al problema kurd és impossible de contrastar.

sein, i la seva foto en diverses actituds de confraternització amb camperols kurds, no permetia distingir la propaganda ni les fotos dels candidats a les eleccions.

En un intent per intentar esbrinar alguna cosa més, vam burlar el control policial del grup de periodistes i ens vam anar pel nostre compte. Al cap d'una hora estàvem tancats en una habitació, condemnats a veure la televisió asseguts en uns catres, amb l'amable companyia de quatre policies. Ens van tenir tres hores tancats. La gentilesa dels nostres companys era tal que fins i tot s'entestaven en acompanyarnos al wàter cada vegada que ho necessitarem. Quan va ser fosc, la policia ens va *acompanyar* fins a Bagdad en cotxe. Era de nit i des de la carretera era impossible veure res. Un dia al Kurdistan i havia estat del tot impossible assabentar-se de res.

Al cap d'uns dies, el ministre d'Informació, en conferència de premsa, ens va comunicar l'extraordinari èxit de les eleccions. S'havia registrat més d'un 90% de participació, s'havien escollit els 50 candidats autonòmics però no se sabia encara exactament a quin partit pertanyien. Punt i final a la pallassada. Els kurds voten massivament en unes autonòmiques militaritzades, i uns quilòmetres més enllà, l'exèrcit està desallotjant pobles kurds per la força de les armes. I sota terra, al Kurdistan, hi ha el setanta-cinc per cent de la producció de petroli iraquià. Un festival complet. □

ELECCIONS AL PARLAMENT ESPANYOL

A tot el poble català

Davant la convocatòria electoral al parlament espanyol del proper 29 d'octubre, la Comissió Política de Catalunya Lliure s'adreça al poble català, del Pirineu al Segura i del Cinca a Menorca, i especialment als 20.000 votants de Catalunya Lliure i als independentistes en general, per tal d'informar-los de la nostra no compareixença en l'actual procés electoral.

Sabem que fàcilment podriem revalidar els vots del mes de juny a les eleccions europees perquè sabem que els nostres votants són convençuts i ferms partidaris de la unitat i la independència de tot Catalunya. Tanmateix, tampoc no hi haurien fet cap avenç espectacular donat que votar candidatures de diputats al parlament més genuïnament representatiu de la «Sobirania» espanyola no entusiasma gaire l'independentisme català. Les eleccions, en especial les d'aquesta mena, no són una cita d'obligada participació, per la qual cosa és l'anàlisi concreta de cada convocatòria i del context en què es produeix, la que ens ha de decidir per la participació o per l'abstenció.

En els moments actuals, Catalunya Lliure es troba en procés constituent com a organització política de masses, la qual cosa prioritza els nostres esforços en aquesta direcció, sense per això negligir els nostres compromisos patriòtics i revolucionaris de lluita en defensa de la terra. Després de les convocatòries de Catalunya Lliure per l'11 de setembre, netes i positives i amb una assistència força nombrosa i entusiasta, amb un octubre ple de manifestacions i aplecs, la constitució de Catalunya Lliure com a organització estable i unitària de l'independentisme es presenta amb molt bones perspectives.

Per tot això, us cridem a incorporar-vos en aquest procés, sense distreure's ara, en una convocatòria electoral precipitada en benefici del partit gestor dels interessos estatals espanyols.

Treballem, doncs, per Catalunya Lliure i abstenimnos de votar en unes eleccions on no hi ha cap opció nacional catalana i independentista que es presenti. Només un vot independentista pot arribar a ésser útil en determinades ocasions.

Catalunya, 30 de setembre de 1989.
Comissió Política de Catalunya Lliure.

CATALUNYA LLIURE

IMRE POSZGAY ES PREPARA PER GUANYAR LES ELECCIONS PRESIDENCIALS

Hongria: l'exorcisme del passat

El PSOH s'ha transformat el PSH d'ideologia i programa soçialdemòcrata. Un gir històric que té com a objectiu que l'esquerra reformista esdevingui hegemònica per a barrar el pas al centre-dreta que encapçala el Fòrum Democràtic i l'Aliança Democràtica Liberal.

Llibert Ferri

La *reconversió* del Partit Socialista Obrer Hongarès en Partit Socialista Hongarès és un d'aquests fets que es destacaran en totes les cronologies d'història del moviment obrer europeu. Si la revolució russa del 1917 va provocar, durant la dècada dels 20, l'escissió dels partits obrers en socialdemòcrates i comunistes, la crisi de les estructures polítiques i econòmiques sorgides d'aquesta revolució —anomenada ara «colp d'estat d'octubre»— comença a generar el procés invers. I els comunistes hongaresos han estat els primers a voler tonar a ser socialdemòcrates.

De fet, el partit hongarès feia més de 40 anys que no es deia comunista ni tenia la falç i el martell com a símbol. Però ara l'estrella roja que identificava el Partit del Treball —sorgit de la fusió forçada del PC i del Partit Socialdemòcrata al final de la dècada dels 40— i que va ser recuperada com a símbol pel Partit Socialista Obrer Hongarès —fundat per Janos Kadar en plena revolta popular el 1956— ha hagut de cedir el lloc al puny i la rosa. El puny i la rosa socialdemòcrates, representatius d'un projecte d'economia social de mercat al qual aspiren els líders reformistes hongaresos Imre Poszgay i Rezso Nyers. El canvi, aquesta vegada, no ha estat només estètic.

Del 'neocomunisme' al 'reformisme fort'

La intenció del *nou* refundat Partit Socialista Hongarès és ingressar en la Internacional Socialista i col·laborar en el projecte de *reformisme fort* i euroesquerra formulat pel líder comunista italià Achille Ochetto, que compta amb els vist-i-plau de sectors de la socialdemocràcia alemanya i de personalitats de l'esquerra europea com el professor francès Maurice Duverger i el pensador polonès Adam Schaff.

Aquesta estratègia provocarà, el més segur, l'escissió dels corrents ortodoxos i conservadors que acabaran formant una altra organització, bé recuperant les velles sigles PSOH o, fins i tot, donant vida al Partit Comunista pur i dur. El que encara no queda clar és què farà el sector centrista encapçalat pel fins ara secretari general Karoly Grosz. L'home que va obrir la caixa dels trons destituint Kadar fa menys d'un any i mig es troba en la disjuntiva d'arrenglerar-se amb els socialdemòcrates o amb els *bolxevics*. I el més segur és que Grosz acabi triant un futur gris i silenciós.

Mentrestant Imre Poszgay, l'home fort d'aquesta original i vertiginosa transició, es prepara per a guanyar les eleccions presidencials del 25 de novembre, el primer gran repte del *reformisme fort* hongarès després d'haver perdut les eleccions parlamentàries parcials del 30 de juliol passat.

Una oposició sense líder

En aquelles eleccions, celebrades només a quatre districtes del país, els candidats de la coalició de centre-dreta Fòrum Democràtic van guanyar per més del 50% dels vots. El percentatge màxim de vots que va obtenir un dels candidats de l'ara extingit PSOH no va arribar al 30%. És potser per això que en les negociacions de la taula rodona entre el poder i l'oposició —una fórmula semblant a la de Polònia— els representants del partit i del govern van imposar la celebració d'eleccions presidencials per sufragi universal abans de les legislatives —que es faran l'any que ve— de les quals ha de sorgir un Parlament constituent. La jugada és clara: aprofitar la popularitat d'Imre Poszgay, l'artífex del canvi, que fàcilment podrà imposar-se a una oposició forta, però poc unida i sense líders carismàtics. A més no seria gens estrany que Poszgay aconseguira finalment el suport de l'històric Partit Socialdemòcrata, que es troba en plena crisi d'identitat. Una victòria aparentment fàcil. Una vegada consolidat en la presidència —una presidència amb amplis poders— a Poszgay no li importaria haver de pactar una cohabitació amb una possible majoria parlamentària del Fòrum Democràtic i els seus aliats. Ara com ara, l'únic home que podria fer-li ombra a Poszgay el 25 de novembre és Lazslo Rajk, líder de l'Aliança Democràtica Liberal. Rajk és el fill del ministre hongarès de l'Interior executat per ordre de Stalin el 1949 i, per tant, ja fa temps, molt més temps que Poszgay, que va fer el seu exorcisme del passat. □

Poszgay.

ALGÈRIA, EN UN MOMENT CLAU DE LA SEUA HISTÒRIA

Cap futur a Bab-el-Ued

Multipartidisme, reforma econòmica: Algèria es troba en una cruïlla, les declaracions del nou primer ministre ho confirmen. D'això a tornar l'esperança a una joventut que ha esgotat els seus somnis...

Nicolas Beau/Jacques Girardon

En la plaça dels Tres Rellotges el temps desgasta tots els somnis. Els joves de Bab-el-Ued arosseguen sense esperança el buit de la seua vida, desocupats, sense casa i sense esposa. «¡Esperem la guerra!», diu un, «la guerra de Bab-el-Ued», fanfarroneja un altre, «la guerra en què ens mataran a tots, però no ens importa gens. Els morts de l'any passat són al paradís i ens han mostrat el camí. Farem la guerra a Algèria, d'ací a una setmana, un mes, això no té importància. Ací, a Bab-el-Ued, existim, no tenim por, ¿pots dir-me què tinc a perdre?». Conten que esperen des que nasqueren, que les promeses dels polítics només han enriquit els polítics, que només una cosa progressa en aquest país: la corrupció. Afirmen que la situació no havia estat mai pitjor perquè ja saben que fins i tot la mort de 500 *chouhada* (màrtirs) no ha canviat res.

El govern desconfia. Discreta, però present pertot arreu, la policía està a l'aguait i ha rebut de Gran Bretanya assessorament sobre control de manifestacions, i d'Alemanya Federal gasos lacrimògens, bales de cautxú, gossos i camions blindats provists de canons d'aigua. La famosa *aigua que crema,* utilitzada per primera vegada al juliol a Aïn Benian, als afores d'Alger per a dispersar una seguda. Llavors, els comitès de barri protestaven contra assignació d'habitatges socials als membres del FLN. «La dispersió va ser molt ràpida», conta un dels manifestants, «l'aigua cremava la pell i feia forats a la roba». Tots els que foren arrestats romangueren 45 dies empresonats. «Sembla que des d'octubre som una democràcia i que tots podem expressar-nos», ironitza Mohamed Hanouah, de 24 anys, torturat per l'exèrcit fa un any. «Per a mi, afirma, no ha canviat res. ¿Promeses? N'hi ha des de 1962. ¿El nou govern? *Kif-Kif*».

Quan Mouloud Hamrouche va ser nomenat primer ministre, vam recordar que havia estat cap de protocol. «¡Sostenia el paraigua de Boumedian quan baixava de l'avió!», es burla el poble. El dijous següent, a l'estadi, a propòsit d'un partit de futbol, una contestació desesperada s'expressa amb violència, els joves de Bab-el-Ued han vingut tots amb un paraigua i coregen: «¡Volem ser primer ministre!». No importa si el nou equip està format per personalitats competents i honestes: provenen del passat, d'un règim deshonrós.

Al carrer Didouche-Mourad, els cafès són plens. També les voreres. Una multitud d'homes joves, amb aspecte cansat, esperen o passegen, però no semblen anar enlloc. Només l'espectacle d'un Mercedes rutilant que s'esmuny entre el caos de la circulació anima un corrent d'aire en l'atmosfera deprimida de la ciutat. Algèria ja no creu en res. Això no obstant, de fa unes setmanes, hi han passat moltes coses. En un altre món, però, un món separat totalment de la immensa massa de desemparats: el món dels polítics, el dels intel·lectuals, el de les classes mitjanes i els nous rics que veuen com es perfila un canvi de rumb impensable fa un any.

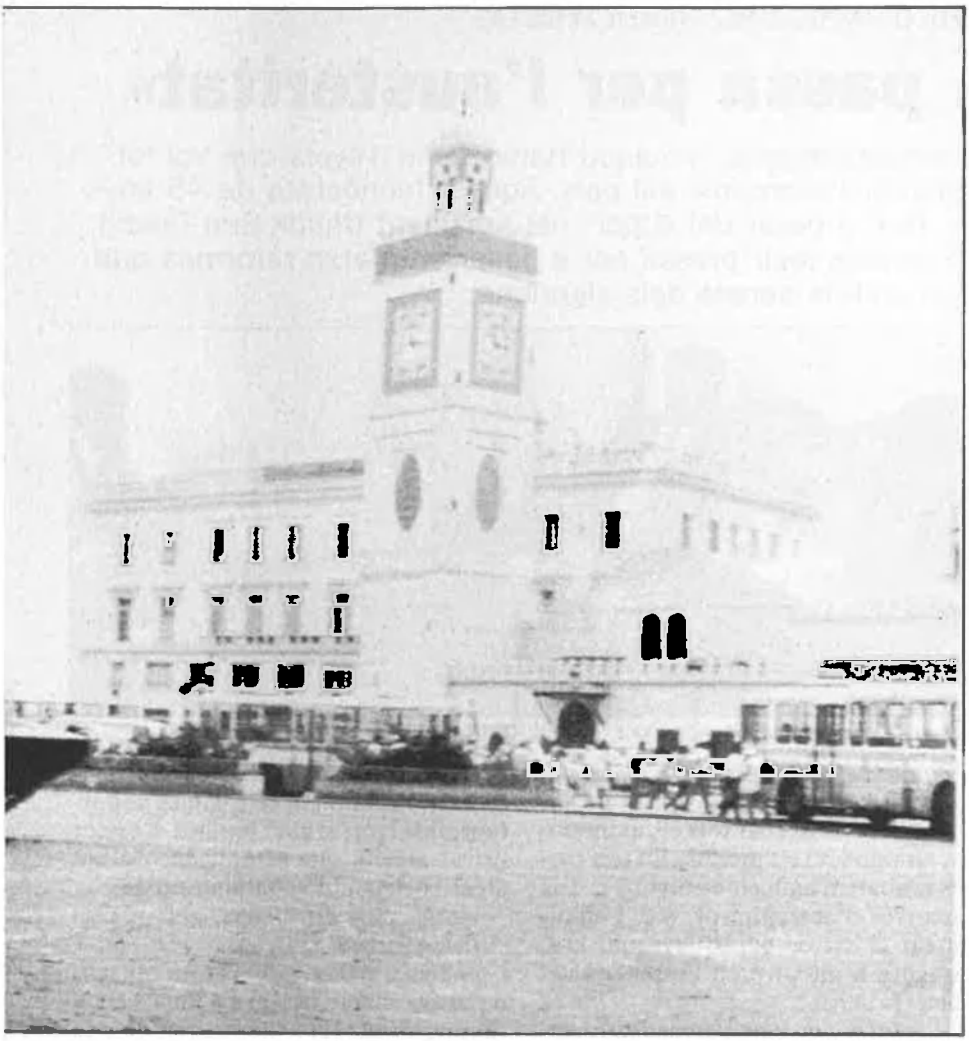
Actualment com un Mikhail Gorbatxov, el president Chadli Ben Djedid ha assegurat el control sobre l'exèrcit, ha emmordassat el FLN, ha nomenat un nou govern format pels fidels. L'Assemblea Nacional, sorpresa, ha votat sense retard el tren de reformes que hauria d'arrossegar el país cap a una economia de mercat, una obertura a l'exterior, un *rejoveniment* de la classe política i, fins i tot, potser, cap a la democràcia. El multipartidisme és ja un fet. S'han legalitzat associacions i partits polítics: socialdemòcrata, comunista, islamista, d'extrema esquerra, berberista... i la llista encara no està tancada.

Uns estan inquiets, els altres, plens d'esperança, però tots els algerians pensen que el país travessa ara un moment crucial de la seua història. Fetouma Ouzegana, antiga heroïna de la guerra d'alliberament, ha estat empresonada pels francesos, per Boumedian i per Chadli. Ha consagrat la seua vida a la lluita per la llibertat, pels drets de l'home i també pels de la dona i per les víctimes de la tortura. L'última estada a la presó és de fa uns mesos, però, ara, està disposada a perdonar a Chadli els anys negres en nom del que ell acaba de concedir. «La gent continua igual de malament —confessa—, però almenys tenen la possibilitat de parlar per primera vegada des de la independència. Això és. La democràcia pot tornar la confiança i permetre l'avanç de les reformes econòmiques».

Tancs algerians fent guàrdia a la plaça dels màrtirs

¿Un poc, molt, apassionadament o totalment desconfiada? Algèria observa els seus governants i desfulla la margarida. La confiança, tant per als qui l'esperen com per als qui deploren la seua absència, s'ha convertit en el *leit motiv* dels discursos polítics i de les conversacions. «La més gran i la més greu de les penúries», diu Sadek Hadjeres, primer secretari del PC algerià, recentment legalitzat sota el nom de Partit d'Avantguarda Socia-

lista (PAGS). «És la condició indispensable de l'èxit», reconeix el primer ministre. «No naixerà de les promeses, sinó dels fets», adverteix la població.

Professor de matemàtiques a la Universitat i un dels responsables del Comitè Nacional contra la tortura (a l'espera de la legalització), Anouar Ben Malek prediu una llarga i difícil lluita de trinxeres abans d'arribar a la democràcia: «Sens dubte, els tabús han desaparegut —explica—, colpejar el FLN ja no produeix cap excitació avui dia. Això no obsant, els mateixos responsables estan en els mateixos llocs pertot arreu. Els directors, a les ordres de la presidència, imposen un límit als diaris. Els homes del govern critiquen violentament els seus predecessors,com si no hagueren estat ells mateixos els qui confiscaren el poder en el passat. Chadli comença el tercer mandat i ataca l'antic règim. ¡És surrealista!»

Oficialment, el Ministeri d'Informació ha desaparegut, queda l'ex-Ministeri d'Informació, amb idèntic personal, que realitza el mateix treball que l'anterior. A la Universitat de Bab Ezzouar, un ex-rector que s'encarregava de les finances exerceix un rectorat encarregat de les finances i, a més, suprimit... Completament surrealista, en efecte. A pesar dels testimonis precisos sobre les tortures de l'octubre passat, no s'ha molestat a ningú. Algunes víctimes han esat indemnitzades a càrrec... d'accident de treball.

Els nous partits no susciten massa crèdit tampoc: «Tots estan a favor de Chadli perquè esperen obtenir alguna cosa, diu una periodista. No representen una alternativa». A l'eixida de la cerimònia de la legalització del PAGS, Fetoume Ouzegane estava deprimida: «Renuncien a l'abolició pura i simple de l'escandalós codi de la família que fa de les dones unes esclaves; renuncien al laicisme de l'estat en nom d'un pretès islam progressista; van rastellant pertot amb una demagògia vergonyosa. És el primer míting i ja tenen la llengua de fusta». Al final de la cerimònia, Sadek Hadjeres havia inventant un nou estil de conferència de premsa en demanar als periodistes que li feren preguntes a les quals prometia respondre... durant les pròximes setmanes. Pel seu costat, els berberistes ja coneixen la primera escissió. I els socialdemòcrates només poden proposar concessions. Paradoxa: el govern desitja ansiosament una oposició que li permeta tenir la tan esperada credibilitat. «Farà falta ajudar-los, confessa Mouloud Hamrouche, perquè aquest desmembrament no és bo per a la democràcia».

Hi ha, és cert, un partit poderós que, tanmateix, inquieta tot el món: el Front Islàmic de Salut (FIS). El seu projecte té el mèrit de ser clar: aplicació de la *charia,* la llei islàmica. Reivindica tres milions d'adherits i en recluta més entre els joves del carrer, desesperats i sovint analfabets, o entre els estudiants condemnats a no poder fer servir el seu diploma. Aquest estiu, unes xiques que es negaven a portar el vel van ser atacades amb vidriol a la cara en Constantina. A més, alguns banyistes han estat perseguits a les platges. Gestes dels *barbus* (nom burleta donat als integristes). La por que inspiren ha posat a tot el món d'acord per a rebutjar les eleccions municipals. Les dones temen la seua influència. Khalila Massaoudi, militant feminista, subratlla que és massa fàcil imputar aquesta degradació de la situació només als fonamentalistes: «La major part dels homes està, de fet, d'acord amb ells quan es tracta de dones, declara. El codi de la família es va votar el 1984 per una assemblea que no era integrista. Mentre la meitat de la població —les dones— estiga orpimida i l'altra meitat frustrada, mentre murmurar «t'estime» siga un atemptat contra l'ordre públic, parlar de democràcia és una il·lusió».

A Algèria, uns somien, sense acabar de creure-s'ho, en la llibertat i es pregunten si les reformes podran dur-se a terme abans que una explosió social no enfonse el país en el caos o en la dictadura. Els altres ja no somien. Tan sols les colles de jovenets aconsegueixen traure un somrís als perdedors de Bab-el-Ued amb una desesperada expressió com quan desfilaven en fila índia per la plaça dels Tres Rellotges simulant una manifestació i demanant: «¡Volem BMW's!».

© **L'Express**

MOULOUD HAMROUCHE, PRIMER MINISTRE

«La reforma passa per l'austeritat»

Un any després del sagnant octubre algerià, Mouloud Hamrouche revela que vol fer tornar la confiança i alhora restaurar l'economia del país. Aquest tecnòcrata de 45 anys passa per ser un home solitari, fort, a pesar del suport del president Chadli Ben Djedid, qui el té per un fill espiritual. I sembla tenir pressa per a posar en marxa reformes que acaben amb la peresa dels algerians.

Jacques Girardon

«S'han de trencar tots els monopolis, els públics i els privats».

Quina lliçó ha après dels fets de 1988?

—Això va ser el fracàs total d'un sistema. La societat no tenia mitjans d'expressió i havíem perdut el contacte amb la joventut. El poder econòmic estava ocult. Més que a tractar de resoldre el problema de la penúria, el règim es va veure enfrontat a una profunda demanda de llibertat.

—¿Ha evolucionat la situació després d'un any?

—No suficientment. Les reformes s'han d'accelerar i cal crear una dinàmica de mobilització, empènyer la gent perquè es moga. Així, doncs, pensem qüestionar el recent codi electoral que beneficia el partit dominant per a adoptar un escrutini proporcional, a condició que l'oposició, desorganitzada, s'organitze en tres o quatre corrents.

—¿I els integristes?

—Aquesta gent ha pres una postura desmesurada amb relació a la seua influència real. El poble algerià és musulmà, però tolerant. Introduir més cultura religiosa en aquest país, a pesar de tot, no faria cap mal.

—Si Houcine Aït-Ahmed, un dels principals líders de l'oposició a l'estranger i que acusa la policia algeriana d'haver assassinat l'advocat Ali Mecili, torna, ¿què li passaria?

—Res.

—Vostè, ¿governarà Algèria de forma diferent als seus predecessors?

—Nosaltres rebutgem tota acció espectacular i juguem en el centre.

—Concretament, l'estat presidencial tradicional, ¿es negarà d'ara endavant a reaprovisionar els magatzems?

—A curt termini, caldrà subministrar alguns medicaments i peces concretes. La reforma, però, a Algèria passa per l'austeritat. De sang, ja no n'hi haurà més, espere, però llàgrimes, sí.

—De fet, ¿és vostè un liberal?

—Ideològicament, no, però estic a favor del mercat.

—¿Com restablir unes regles d'aquesta classe en una economia planificada?

—S'han de trencar tots els monopolis, els públics i els privats. En tres mesos acabarem amb el racionament dels rescursos d'acer, ciment, etc. I eliminarem el sector parasitari que, ara, assegura a un alt preu l'essencial del comerç.

—¿Sobre un fons de corrupció generalitzada?

—En absolut. Aquests diners esterilitzats s'han d'invertir útilment. O els especuladors juguen el joc o el sanejament serà autoritari. S'ha de ser dur perquè la justícia social és l'única cosa que pot tornar la confiança als joves.

—Aquest sanejament, ¿implica una legalització del mercat paral·lel?

—No, de moment no. De la mateixa manera que ara tampoc és el moment de devaluar la nostra moneda ni de reorganitzar el deute. En primer lloc, austeritat per a reduir notablement el dèficit pressupostari de vint a sis milions de dinars i, després, negociar en posició de força.

—I llavors, ¿el comiat?

—Reconvertim.

—¿Com es pot lluitar contra una burocràcia hostil al canvi?

—Estem preparats per a harmonitzar la concurrència de les generacions: els 30-35 anys no han trobat el seu lloc en una societat quallada sovint pels més grans, que ja no necessiten alternatives.

—¿Algèria facilita prou la inversió estrangera?

—No. Estem massa ocupats en els percentatges de participació. D'ara endavant, l'economia serà el més important, fins i tot, si això implica el sector privat algerià que actualment no pot crear societats d'economia mixta.

—Els estats estrangers, ¿els ajuden suficientment?

—Tenim països amics i som capaços de trobar diners frescs. La línia de crèdit proposada l'any passat per França no sempre ha estat utilitzada.

—Les negociacions entre el Front Polisari i Marroc, ¿no li sembla que no avancen?

—Cal saber esperar.

—¿Per què el comitè tripartit Algèria-Marroc-Aràbia Saudita s'ha fet enrere en la qüestió de l'ocupació siriana del Líban?

—Alguns països àrabs havien considerat desafortunada la condemna de Síria. Resultats d'aquesta tàctica: Síria ha tornat després a la taula de negociacions.

—A vostè, ¿qui l'havia criticat?

—Ells ja ho saben.

—¿Participa activament en la negociació sobre l'alliberament dels ostatges americans al Líban?

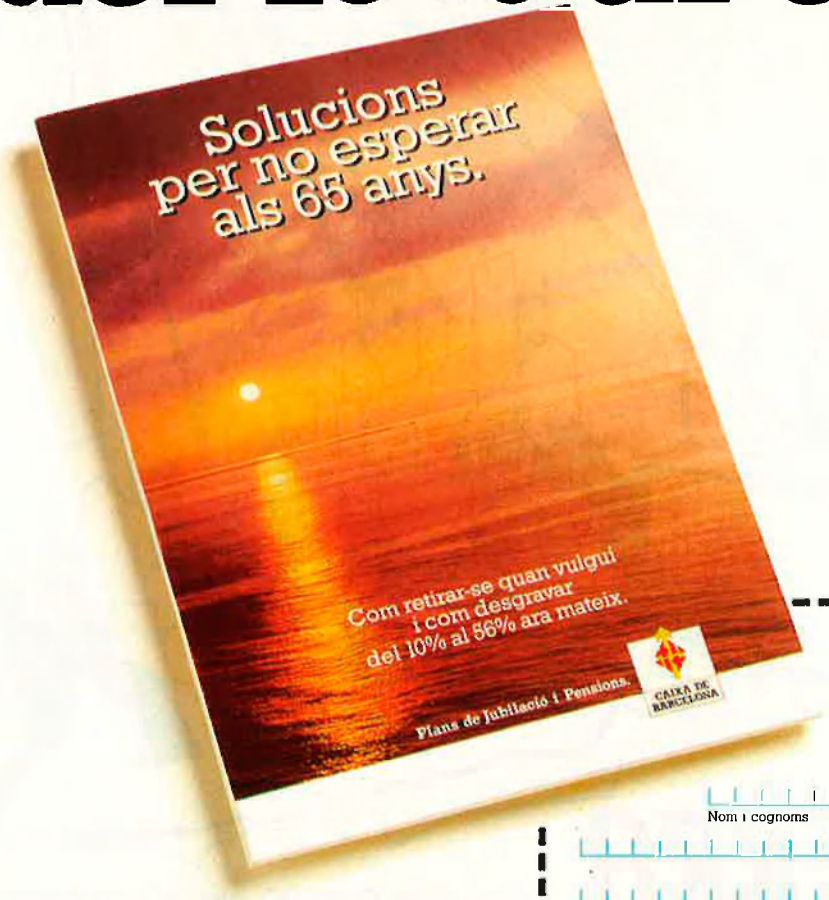
—Mantenim contactes, donem adreces...

—¿Hi ha algun dossier sobre el qual Algèria, la política exterior de la qual sempre ha estat original dins el món àrab, estiga en desacord amb Aràbia Saudita?

—Vostè comprendrà que no puc contestar... és un terreny reservat al president...

© L'Express

Demani'l ara i desgravi del 10% al 56%.

Demani'ns el quadern "Solucions per no esperar als 65 anys".

L'hi enviarem a casa seva, gratis, encara que no sigui client de Caixa de Barcelona.

Perquè pugui fer-se un Pla per retirar-se quan vulgui, modificar les aportacions com li convingui, posar i treure diners en qualsevol moment i, a més, **desgravar del 10% al 56%.**

X **Enviïn-me per correu, gratis i sense compromís, el quadern "Solucions per no esperar als 65 anys".**

Nom i cognoms

Domicili

Codi postal Població

Telèfon D N I

És titular d'algun compte a Caixa de Barcelona? ☐Sí ☐No

Signatura

En cas afirmatiu, indiqui: Cl. Oficina

×

Nº de compte

Lliuri aquest cupó a qualsevol de les nostres Oficines o enviï'l per correu a: CAIXA DE BARCELONA (Pla de Jubilació i Pensions) Diagonal 530, 08006 Barcelona

Plans de Jubilació i Pensions.

CAIXA DE BARCELONA

SALA ESCALANTE

CENTRE PERMANENT DE PRODUCCIÓ TEATRAL PER A ESCOLARS I PÚBLIC FAMILIAR

VERSIÓ VALENCIANA

LA GUERRA DELS MONS

Guió de **M. CUBEDO** inspirat en el programa radiofònic d'Orson Welles sobre la novel·la de H. G. Wells.
Música original: **PEP LLOPIS.**
Escenografia i Il·luminació: **PEP ACOSTA.**

REALITZACIÓ: L'ENTAULAT TEATRE

Diumenges i festius, obert a tots els públics.
Funcions: 12 i 17 hores
Entrada d'adults: 300 pessetes.
De dilluns a divendres, coordinació per a col·legis.

INFORMACIÓ:
SALA ESCALANTE
C/. Landerer, 5
Tel. 331 24 42

Agraïm la col·laboració de:
MONTALT, S. A.
PANACEA / AL CAPONE

UNA PRODUCCIÓ DE LA

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

EL DEUTE DELS PAÏSOS SUBDESENVOLUPATS POSA EN PERILL L'ECONOMIA MUNDIAL

Un eriçó a la butxaca

El conjunt dels seus deutes ascendeix a 1,3 bilions de dòlars. Mentrestant, l'altra cara de la moneda mostra uns beneficis de 1.000 milions de dòlars per al Banc Mundial. En aquest context, els països en vies de desenvolupament van directes a una catàstrofe financera i encara que això col·loca en situació límit l'economia mundial, els països industrialitzats regategen l'ajuda.

Christiane Oppermann/Gerhard Thomssen

Era un berenar el que el president francès, François Mitterrand, oferia als seus hostes —els senyors Khol, Bush, Uno, Delors, Mulroney, De Mita i la senyora Thatcher—. El que resultava difícil de digerir no eren els pastissos, ni el *loup poêlé à la Tapenade,* ni els formatges o les cassoletes de xocolata, sinó el tema de conversa, el que no s'assentava gens bé als estómacs dels participants en la cimera econòmica mundial dels països més poderosos, a la terrassa del Ministeri de la Marina a París. Els caps de govern dels set països més industrialitzats i el president de la Comunitat Europea conversaven sobre el deute del Tercer Món.

Els estats més industrialitzats han deixat als països en vies de desenvolupament la inconcebible suma d'1,3 bilions de dòlars. Dos terços d'aquests diners s'hauran de tornar l'any que ve. No obstant, molts dels països endeutats no tenen ni una pesseta per a tornar els terminis. Tampoc poden pagar els interessos —que creixen—, i ja han demanat una pròrroga, cosa que només serveix per a augmentar el deute.

Amb tot i això, malgrat la catastròfica situació per als pobres de la Terra, fins ara, només han sobrat unes quantes almoines. Com sempre, els caps de govern dels països creditors han afegit a l'estratègia desenvolupada pel Sistema Monetari Internacional i el Banc Mundial —que acaba d'anunciar un rècord de guanys de més d'1 miler de milions de dòlars—, la necessitat d'ajustos d'estructures més severs i una organització de l'economia més eficaç en els països deutors.

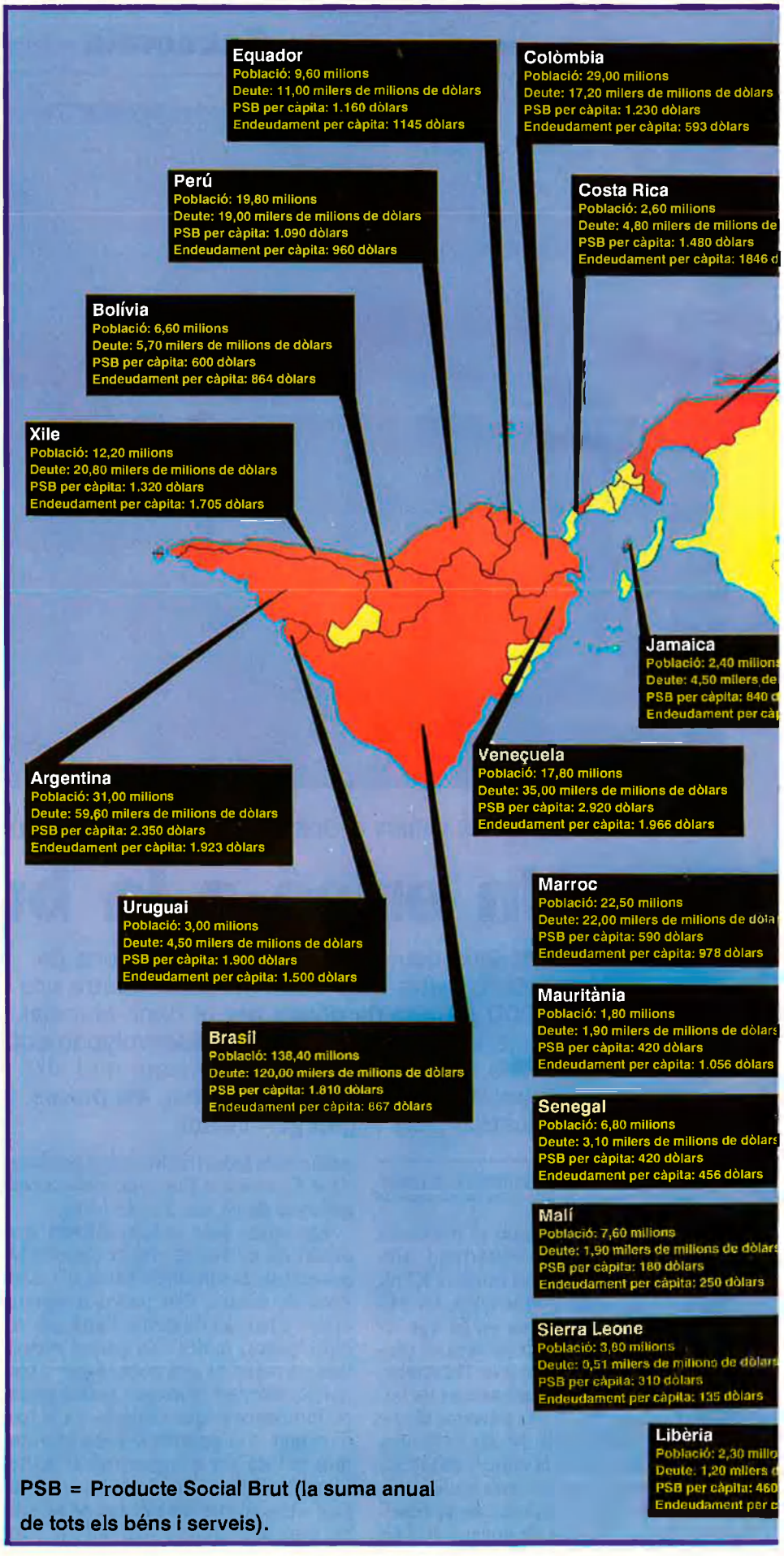
Per poder seguir aquests ultimàtums, als països afectats no els queda cap altra opció que exigir encara més sacrificis i privacions a la població i explotar els seus recursos naturals sense tenir en compte les greus repercussions socials i ecològiques. Un exemple clar de com són de fatals les conseqüències d'aquesta depredació és Brasil. Al sud d'aquest país gegantí, a Río Grande do Sul, en les dues últimes dècades s'ha capgirat totalment l'agricultura de la zona. En comptes dels seculars sistemes agraris, amb una beneficiosa rotació de cultius, s'ha fomentat bruscament un monocultiu industrialitzat.

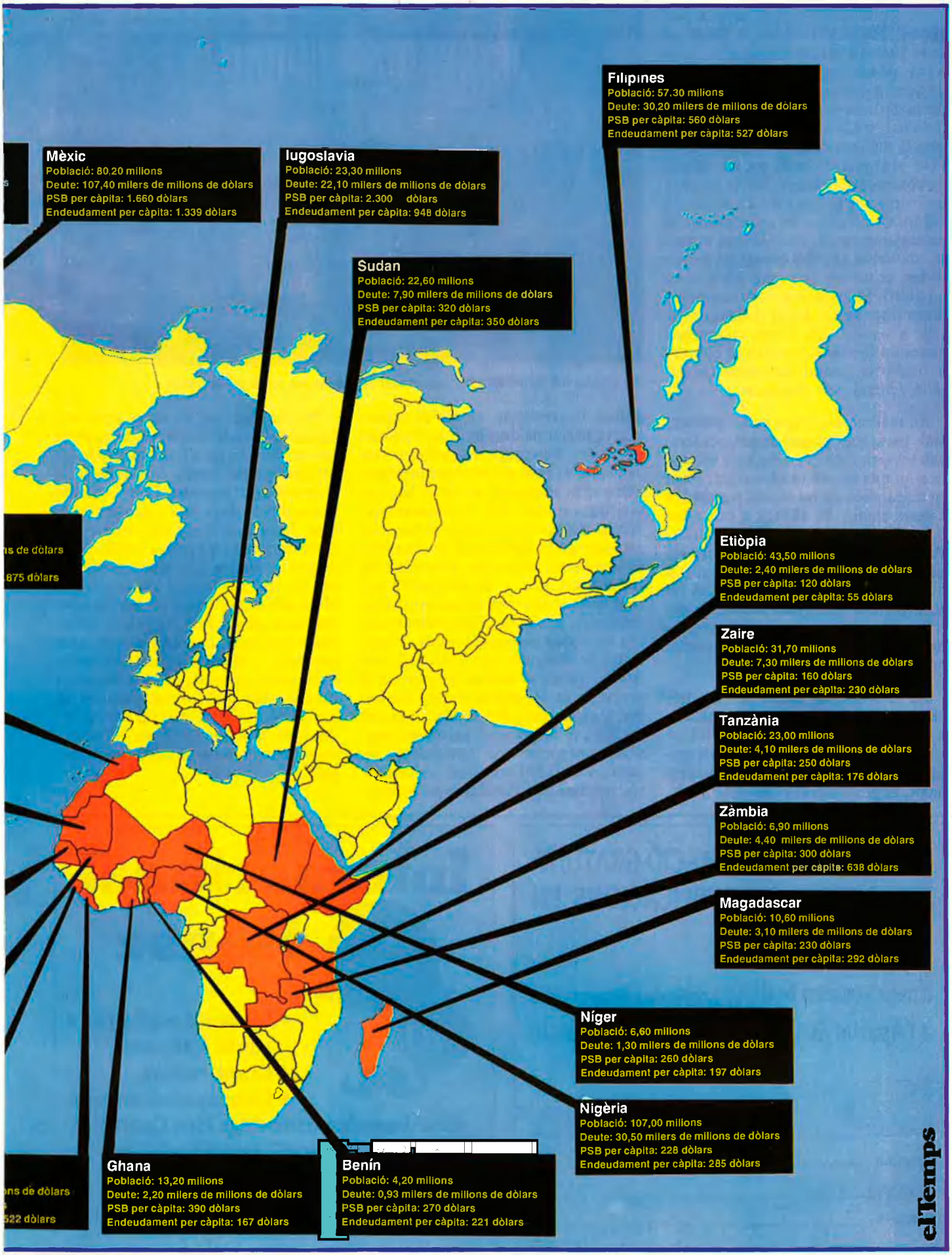
S'han plantat de soja i canya de sucre grans superfícies per a obtenir l'alcohol succedani de la gasolina. Els petits agricultors han estat traslladats a la selva de l'Amazones. Allí talen ara els boscos tropicals amb greus conseqüències per al clima de la Terra. No obstant, la capa superior de les terres transformades amb aquest mètode (les més riques en humus), en dos o tres anys estaran exhaurides per a l'agricultura de selva. D'altra banda, en les seues regions d'origen, s'utilitzaran cada vegada més pesticides i adobs químics per a poder obtenir algun producte d'un sòl empobrit tan acceleradament. El volum de les collites s'estanca en dos terços per sota dels rendiments de l'anterior sistema agrícola. I pitjor encara: la beina de la soja, cultivada amb enormes quantitats de química, no està destinada als habitants del país, sinó als porcs dels rics països industrialitzats. Mentrestant, el preu de la soja, aliment necessari per a la població, puja a un ritme imparable.

També alguns països de l'Àfrica oriental exporten verdures exòtiques per a paladars exquisits, mentre la població mor de fam perquè el cultiu de la dacsa o la tapioca —els seus aliments bàsics— retrocedeix davant del cultiu prioritari de les hortalisses de luxe. I més encara, el preu de les primeres matèries —com per exemple el del cafè— cau en picat en el mercat internacional i, conseqüentment, estats com Brasil, Burundi o els països llatinoamericans, que han d'aconseguir les divises necessàries mitjançant les verdures, s'arruïnen totalment.

Perquè el principi d'autosanejament dels mànagers del deute funcionara, els països en vies de desenvolupament haurien d'aconseguir per a les seues economies nacionals un ritme de creixement del 5%. És a dir, a la vista de la situació, una il·lusió. Els escassos diners aportats per les importacions han de transferir-se immediatament als bancs creditors i, per tant, no poden invertir-se en el país. En 23 dels 25 països més endeutats, els interessos ja superen el volum de les exportacions. De manera igualment dramàtica disminueix el producte social brut, i l'endeutament accelera la depreciació dels diners: Brasil té percentatges d'inflació superiors al 500%, Argentina del 337% i Mèxic de més del 110%.

En llocs on els preus dels aliments i altres béns de consum es disparen quasi diàriament, el consell que han donat els participants en la cimera de París als països en vies de desenvolupament,

Filipines
Població: 57,30 milions
Deute: 30,20 milers de milions de dòlars
PSB per càpita: 560 dòlars
Endeudament per càpita: 527 dòlars
Mèxic
Població: 80,20 milions
Deute: 107,40 milers de milions de dòlars
PSB per càpita: 1.660 dòlars
Endeudament per càpita: 1.339 dòlars
Iugoslavia
Població: 23,30 milions
Deute: 22,10 milers de milions de dòlars
PSB per càpita: 2.300 dòlars
Endeudament per càpita: 948 dòlars
Sudan
Població: 22,60 milions
Deute: 7,90 milers de milions de dòlars
PSB per càpita: 320 dòlars
Endeudament per càpita: 350 dòlars
Etiòpia
Població: 43,50 milions
Deute: 2,40 milers de milions de dòlars
PSB per càpita: 120 dòlars
Endeudament per càpita: 55 dòlars
Zaire
Població: 31,70 milions
Deute: 7,30 milers de milions de dòlars
PSB per càpita: 160 dòlars
Endeudament per càpita: 230 dòlars
Tanzània
Població: 23,00 milions
Deute: 4,10 milers de milions de dòlars
PSB per càpita: 250 dòlars
Endeudament per càpita: 176 dòlars
Zàmbia
Població: 6,90 milions
Deute: 4,40 milers de milions de dòlars
PSB per càpita: 300 dòlars
Endeudament per càpita: 638 dòlars
Magadascar
Població: 10,60 milions
Deute: 3,10 milers de milions de dòlars
PSB per càpita: 230 dòlars
Endeudament per càpita: 292 dòlars
Níger
Població: 6,60 milions
Deute: 1,30 milers de milions de dòlars
PSB per càpita: 260 dòlars
Endeudament per càpita: 197 dòlars
Nigèria
Població: 107,00 milions
Deute: 30,50 milers de milions de dòlars
PSB per càpita: 228 dòlars
Endeudament per càpita: 285 dòlars
Ghana
Població: 13,20 milions
Deute: 2,20 milers de milions de dòlars
PSB per càpita: 390 dòlars
Endeudament per càpita: 167 dòlars
Benín
Població: 4,20 milions
Deute: 0,93 milers de milions de dòlars
PSB per càpita: 270 dòlars
Endeudament per càpita: 221 dòlars
elTemps

«que economitzen més», sona a pur absurd. En qualsevol cas, a París no es va parlar d'ajudes substancials o de transvassament de diners. Els set caps de govern que es felicitaven, per torn, de la brillant conjuntura econòmica mundial, semblaven tenir tots un eriçó a la butxaca perquè ningú poguera ficar-hi la mà. El Japó, tot just abans de començar la cimera, havia promès un increment pròxim als 21 milers de milons de dòlars en les seues ajudes al desenvolupament, que, de tota manera, comparat amb les quantitats necessàries, és només una gota d'aigua en un desert. Els caps de govern només estaven disposats a donar debades consells a tercers. Els bancs comercials hauran d'ajudar renunciant a cobrar, o, finalment, hauran contribuït a la misèria general dels endeutats.

Els països industrialitzats han aconsellat amb cinisme estrènyer la bossa.

En realitat, els grans bancs privats, amb les arques plenes de petrodòlars, van repartir crèdits en els anys seixanta amb una excessiva liberalitat. Però en disparar-se els interessos per crèdits a taxes rècord del 17%, i a causa del deute financer de Reagan als EUA, s'establiren normes internacionals: els països en vies de desenvolupament ja no van poder seguir pagant. EUA ha esdevingut la nació més endeutada del món. L'enorme necessitat de crèdits provoca la contínua elevació mundial dels interessos.

La idea que els bancs privats dels països industrials haurien de contribuir a la reducció del deute dels països en vies de desenvolupament, té el seu origen en els polítics que assistiren a la cimera. El president del Deutsche Bank, Alfred Herrhausen, va ser el primer que va parlar de disminuir o condonar els deutes. Però aquestes propostes no van agradar gens als seus competidors. «Una idea absurda», va ser el comentari del director del Commerzbank, Walter Seipp. No obstant, el banquer alemany no va abandonar la seua idea de condonar, amb unes determinades condicions, fins a un cinquanta per cent dels crèdits dels països no desenvolupats o en vies de desenvolupament, i hi va trobar poderosos aliats. El ministre de Finances dels EUA, Nicolas Brady, va ser el primer a fer seua la proposta de Herrhausen que, aleshores, s'anomenarà *Pla Brady,* i que, en realitat, té importants inconvenients. S'ha de negociar amb cada país per separat, i això és llarg, com ho demostra precisament l'exemple de Mèxic.

Per fer digerible als bancs privats la cancel·lació dels deutes, els set caps de govern acordaren a París que cada estat participant haurà de permetre la desgravació d'impostos a tots els bancs que estiguen disposats a deixar de cobrar. Però mentre tot això esdevé llei, el temps passa i els països subdesenvolupats necessiten una ajuda immediata. En les conclusions de la cimera, Helmut Kohl i els seus col·legues reconegueren que també els països industrialitzats tenen interès a trobar, amb urgència, eixides a aquesta situació. Com adverteixen els experts financers del Banc Mundial, «l'endeutament del Tercer Món s'ha convertit, a llarg termini, en el major perill per a l'enfonsament del sistema monetari occidental».

© Stern

¿VOLS REBRE INFORMACIÓ GRATUÏTA PER CORREU DE PUBLICACIONS EN CATALÀ?

Envia aquesta butlleta (retallada o fotocopiada) a l'Apartat de Correus 303. 46080 València

Nom _____

Cognom _____

Adreça _____

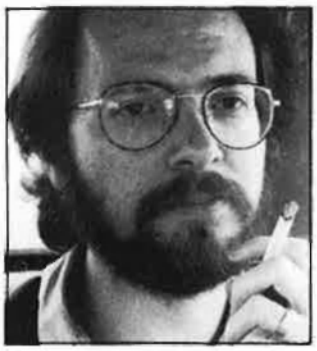
Població _____

Internacional House

• Classes d'anglès per a adults i xiquets.
• Grups reduïts.
• Curs especial convocatòria desembre Cambridge First Certificate.
• Cursos de valencià i castellà.
• Professors natius i titulats.

Pasqual i Genís, 16 - 46002 València
Telèfon (96) 352 06 42

*Manuel del Alamo**

Els vells sindicats no moren mai

Com els vells *rockers,* els sindicats complim anys i celebrem efemèrides com aquesta dels 25 anys de CCOO, que indica, no només la vitalitat del moviment sindical, sinó, especialment, que mira al futur i als nous reptes que plantegen l'actual realitat social i econòmica i les pròpies necessitats, ara i ací, dels ciutadans i treballadors i treballadores d'aquest país.

El sindicalisme de CCOO ha travessat des dels seus orígens molt diferents etapes, però que han tingut, al meu parer, com a fil conductor dues qüestions essencials i que ens permeten, encara avui, ser fidels als nostres orígens i a la nostra identitat, com va cantar Raimon, des de la renovació de les pràctiques d'acció sindical que marca la complexitat i pluralitat de l'actual composició del món laboral. Perquè si la tradició del sindicalisme ha estat la lluita contra la desigualtat com una comprensió molt feble de la diversitat, ara un dels reptes plantejats al sindicalisme prové, sens dubte, de la necessitat d'obrir-se a altres col·lectius de treballadors (tècnics i professionals, funcionaris, artesans, etc.), on la incidència sindical ha estat fins ara molt escassa.

Però tornem a les dues claus o troballes que formen els eixos vertebradors del jove i del vell sindicalisme de CCOO. En primer lloc, el caràcter assembleari, de participació directa dels treballadors i de les treballadores, primer com a moviment, després, com a sindicat, l'instrument essencial que sempre —malament ens ha anat quan no ha estat així— hem posat en marxa ha estat precisament la consulta i la participació dels treballadors. Ha estat un sistema difícil de vegades, complex i dinàmic sempre, que ha permès, no obstant, allunyar el moviment sindical del burocratisme que avui es practica tant en aquest país.

En segon lloc, caldria destacar una altra novetat important que va introduir en el moment del seu naixement CCOO i que roman avui com un element central i potser és el seu més preuat patrimoni teòric i pràctic per a les noves generacions de sindicalistes; ens referim a la conjuminació de reivindicacions laborals enganxades al terreny de la proposició d'alternatives sociopolítiques que apunten a resoldre desequilibris i canviar models econòmics i socials injustos i que supediten qualsevol mesura de progrés social a altres interessos. És el caràcter sociopolític que sempre ha reclamat CCOO de l'acció sindical. Allunyats del burocratisme i de la temptació de fer un sindicalisme de gestió, de resistència o corporatiu, se'ns obre una única perspectiva que siga, a la vegada, eficaç i a l'ofensiva amb l'actual fragmentació generada per l'atur i la precarització dels contractes: fer de la solidaritat el valor vertebrador i legitimador de l'acció i de les propostes dels sindicats, reunificant, al voltant d'objectius comuns prioritaris, la plural composició i estructura del món del treball i de la societat civil. El 14-D va connectar amb aquests objectius. L'actual Proposta Sindical Prioritària avança, des de la unitat d'acció dels sindicats, per aquest camí, apostant amb propostes concretes per un canvi en la política de col·locació, una major distribució de la riquesa, una protecció social d'acord amb el nostre nivell de desenvolupament, una major democràcia econòmica i participativa dels treballadors en les decisions de les empreses. Mesures prioritàries i, en alguns casos, peremptòries, com és el cas de les vivendes, la sanitat, i la salut laboral que evidencien clarament les anomalies de la política econòmica i social realitzada pel PSOE i el profund retard del nostre país com a societat moderna i desenvolupada.

I és que, malgrat que els ideòlegs socialdemòcrates i conservadors que invoquen com a *nous* els valors del mercat més *salvatge* i l'individualisme postmodern, anuncien interessadament el nostre enterrament i la nostra fossilització. Els sindicats, com els vells *rockers,* no moren mai. I sinó, que li ho pregunten a la senyora Thatcher. □

** Secretari d'Informació i Publicacions de CCOO-PV*

EL NOSTRE SÍMBOL

EL NOSTRE SERVEI

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS

El nostre símbol és conegut.
El nostre servei, reconegut: visió de futur,
creació constant de nous productes,
una experiència de 85 anys
i l'atenció més personalitzada
que reben els nostres clients.
Resultat de la formació dels professionals
que atenen les més de 1500 oficines de "la Caixa".
En qüestió de serveis,
és prudent escollir cinc estrelles.

GGK

SANTIAGO GUILLÉN, DIRECTOR DEL CENTRE DIVULGADOR DE LA INFORMÀTICA

«L'intercanvi d'informació és la porta d'Europa»

Vuit oficines al Principat i una plantilla de 34 persones són els poders del Centre Divulgador de la Informàtica de la Generalitat de Catalunya. Aquesta institució es dedica a ajudar els usuaris professionals de la informàtica a traure el major profit. El repte del seu director passa per augmentar l'eficàcia de les oficines llevant-los burocràcia.

Frederic Rovira

El Centre Divulgador de la Informàtica?

—És una empresa pública, una empresa de la Generalitat al 100 per 100. Hi treballen 34 persones. Tenim 8 oficines a Catalunya, tres de les quals són a Barcelona. Aquesta institució es dedica sobretot a ajudar els usuaris professionals de la informàtica a traure'n el major profit. Treballem per al públic.

—¿Què ha canviat des que van començar, ara fa cinc anys?

—La relació històrica entre el passat i el present és ben curiosa. Aleshores, la idea d'usuaris d'ordinadors era bastant insòlita. Es confonia això amb el fet de programar. Aquí es venia a aprendre Basic, era la gran moda. Vam començar amb coses bastant senzilles, ensenyant a utilitzar ordinadors personals (PC), escriure, elaborar fitxers, càlcul. Avui dia, això encara es fa, però ja és minoritari. L'evolució que s'ha produït ha atorgat al PC una tasca d'interacció més gran: ara ja no es tracta d'una eina individual sinó que està connectat amb altres ordinadors, petits o grans. També està connectat a la xarxa de telecomunicacions a través de les línies telefòniques. Penso que s'ha fet un salt qualitatiu. D'un ús de caire individual s'ha passat a un ús col·lectiu.

—¿Quins són els problemes més grans per als usuaris actualment?

—El primer problema és que la informàtica va ser inventada per tècnics per a tècnics. No s'havia pensat en els PC. Fins l'any 1980 s'havia pensat en els ordinadors per a un ús tècnic. Després, entre el 1980 i el 1985 es van esquitllar els ordinadors personals. I ara, finalment, es parla de connexió entre diversos equips. La informàtica no és només per a tècnics, encara que s'ha de reconèixer que molts manuals són difícils, indesxifrables. Els nanos són una altra cosa, sempre se'n surten. La compatibilitat dels diferents equips és un dels problemes més actuals del sector. Les lluites comercials per imposar un sistema exclusiu s'han endurit. El comprador, evidentment, ha començat a acuitar els fabricants perquè s'ajustin a sistemes operatius compatibles. Per exemple, ara s'avança molt amb els ordinadors mitjans que incorporen el sistema operatiu Unix (la majoria de les marques). Es pot dir que la demanda imposa les seves condicions.

DOMÈNEC UMBERT

«Les lluites comercials per imposar un sistema exclusiu s'han endurit».

—El dèficit de la balança comercial en el sector informàtic és aquí força important. ¿S'ha d'assumir o es pot lluitar?

—Es pot lluitar sense triomfalismes, utilitzant aquelles armes amb què es tingui avantatge. Quan es parla d'informàtica, es parla de les màquines, però també compten els programes i els serveis que es donen. Aquests dos darrers conceptes arriben a representar a vegades el 60 o el 70% de les vendes d'una companyia. És difícil fabricar ordinadors aquí a Catalunya, però sí que podem parlar de *software*, de serveis... A Catalunya tenim censades 453 empreses de serveis informàtics —sense comptar els detallistes— amb un total de 12.000 empleats que viuen d'això. Quan es parla de serveis, la gent diu «¿que què?», perquè és una cosa immaterial, però la societat de la informació no és més que aquest cúmul de gent que s'esmerça a produir béns intangibles.

—¿Com s'entén que falti tanta gent per treballar al sector informàtic amb tota aquesta proliferació de cursets?

—Bé, falten tècnics informàtics a Catalunya, però també es pot dir que falten tècnics en general. Costa trobar gent. Potser s'ha començat la casa per la teulada en això. S'ha fet un gran esforç en formar tècnics de nivell superior —programadors analistes— però no tant en els de tipus mitjà. Les escoles d'aquesta mena són bastant recents, per exemple, la de Girona, que té uns dos anys. Hem de donar als programadors llicenciats l'oportunitat de reconvertir-se en tècnics mitjans.

—¿Arribarem a treballar des de casa?

—Amb la informàtica i les telecomunicacions això és possible amb certes condicions. A Europa hi ha cada vegada més empreses amb seus múltiples que intercanvien informació. Es treballa en equip. La connexió resol moltes coses, encara que considere que és necessari veure gent per no aïllar-se massa.

—¿Baixaran els preus dels ordinadors personals?

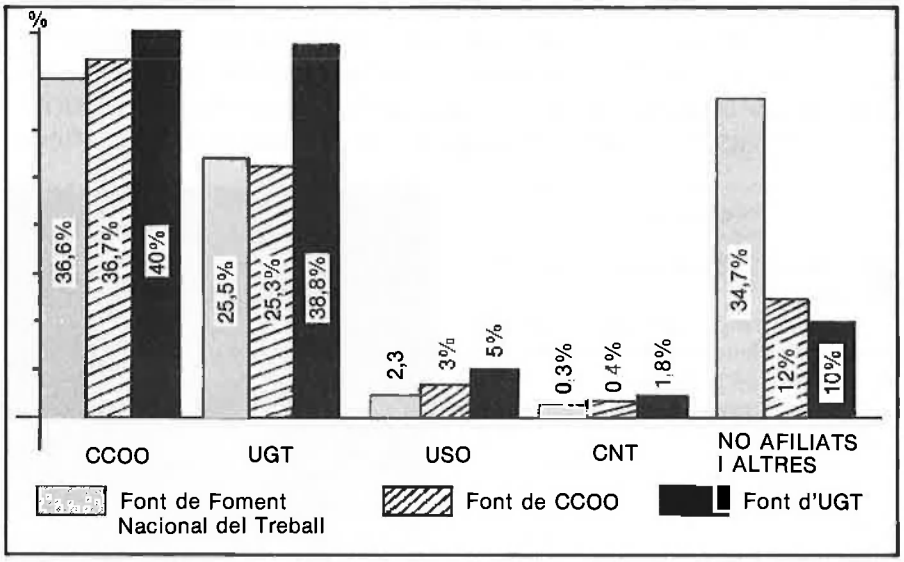
—Sí, tendeixen a baixar, com a conseqüència de les grans quantitats que s'han produit. A Europa hi pot haver 20 milions de PC instal·lats. Això permet amortitzar els costos inicials encara que els equips siguin de companyies rivals. El xip és car, però no la resta de l'ordinador. El valor afegit és produeix en els programes de *software* i els serveis que cada vegada s'adapten més al client. Abans la informàtica era, sobretot, comptabilitat a nivell d'usuari. □

Ball de xifres sindicals

Segons els resultats de les eleccions de comitès d'empresa a Catalunya realitzats en el primer semestre de l'any i fets públics per Foment Nacional del Treball, els sindicats CCOO i UGT perden quotes de delegats i augmenta la diferència entre els dos sindicats. A més, destaca l'augment del grup de *no afiliats i altres,* amb un 34,7% de representativitat, que eleva el còmput total de delegats i multiplica per dos el seu percentatge respecte a les eleccions celebrades en el primer semestre de l'any 1986 (17%).

La resposta a aquestes xifres donada pel sindicat UGT és que dins del període electoral de l'any 1986 es van escollir el 90% de delegats, i fora del període estricte, entre un 10 i un 15%. «Per tant», afegeixen, «que els *no afiliats* treguin el doble no vol representar res en el conjunt global. Malgrat la pujada dels *no afiliats,* entre UGT i CCOO representen el 78%».

A més, UGT ressalta que «en les empreses petites costa més d'arribar-hi, i són les mateixes empreses les que presenten les seves pròpies candidatures de no afiliats».

Per a CCOO les xifres fetes públiques per la patronal no tenen gaire a veure amb les que tenen en el sindicat, sobretot pel que fa a *altres,* ja que mentre Foment diu que el percentatge d'aquest grup és del 34,7%, el sindicat diu que és del 12%.

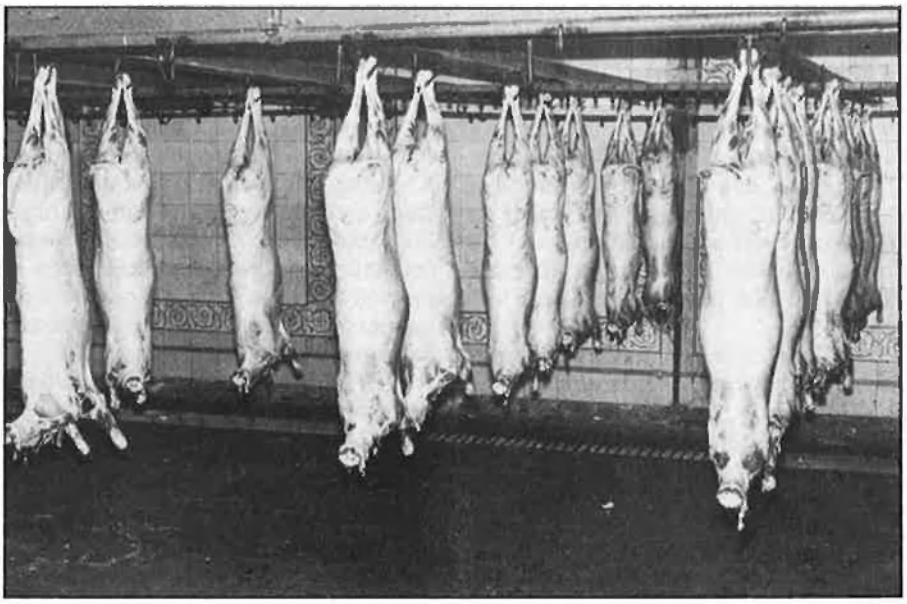
Igualment en aquest sentit es manifesta el sindicat UGT dient que «el 10% de delegats no afiliats», segons les seves fonts, «no representen res i està per sota de les primeres eleccions sindicals».

Finalment, aquest sindicat, UGT, ha dit que «s'ha de tenir en compte que entre els sindicats UGT i CCOO es negocien el 100% dels convenis de Catalunya».

Carn contra la inflació

L'Estat espanyol se situa en l'actualitat en el tercer lloc del rànquing de producció avícola, tant en relació als animals criats com en tones de carn preparades per al mercat. Al capdavant d'aquesta llista apareixen el Regne Unit, amb 675 milions d'animals, i França amb 664, mentre l'estat espanyol aporta 535 milions, xifra que significa un 16,4% del total comunitari.

La relació entre el consum de carn i l'IPC —com a índex per a reflectir la inflació— ha provocat que, malgrat el gran potencial de producció de productes avícoles per part de les 4.200 indústries càrniques de l'estat, les autoritats econòmiques hagen propiciat les importacions d'aquests productes per tal de forçar una baixada dels preus. Així les coses, la balança comercial mostra un desequilibri d'11 a 1 a favor de les exportacions i mentre l'estat espanyol

va exportar aus en fresc per una quantia equivalent a les 505 tones, s'han produït importacions de 5.660 tones.

Pel que respecta a la carn de boví, són 450.000 tones les sacrificades en el darrer exercici, de les quals 8 parts són destinades al consum directe mitjançant una xarxa de 32.000 carnisseries censades, mentre la part restant —50.000 tones— té per destinació la indústria transformadora. Quant al porcí, l'oferta ascendeix a 825.000 tones, de les quals 385.000 són desviades a la transformació.

Bloc

L'Institut Valencià d'Administració Pública (IVAP) organitza un nou curs sobre procediment i gestió de la contractació i les compres, que se celebrarà del 6 al 10 de novembre en la seu d'aquest organisme a València. El règim jurídic, la gestió contractual i els tipus de contracte són els principals temes d'aquest curs de 20 hores de durada, el termini d'inscripció del qual finalitza el 25 d'octubre.

Comissions Obreres del País Valencià organitza diferents cursos relacionats amb els serveis socials. Així, Alacant serà la seu els dies 20 i 21 d'octubre d'un seminari sobre la prevenció de l'alcoholisme i altres drogodependències en el món laboral. València, del 3 al 5 de novembre, albergarà el curs «Integració social del discapacitat».

Fires

Hostelco'89

Fira de Barcelona torna a obrir les seves portes entre els dies 21 i 26 d'aquest mes per als professionals del sector d'equipaments per a la restauració, l'Hostaleria i Col·lectivitats. Aquest certamen, de periodicitat bianual, ha estat organitzat amb la col·laboració de l'Associació Nacional de Fabricants de Maquinària Auxiliar per a Hostaleria, AFMA, l'Asociación Nacional Española de Distribuidores Automáticos, ANEDA, i l'Asociación de Fabricantes y Distribuidores de Máquinas Españolas de Café, MACAFE, entre altres.

Aquest any hi participen 590 expositors de més de 25 països, entre els quals destaquen EUA, França, Mònaco, Bèlgica o Itàlia. Hostelco està considerat el tercer saló europeu en aquesta especialitat.

En el transcurs d'aquest saló es realitzaran, en el Palau de Congressos de Montjuïc, les «I Jornades Catalanes sobre Nutrició i Alimentació Hospitalària», organitzades per la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona i la Universitat de Barcelona.

Tecnoclinic

Saló Internacional de la Tecnologia i Equipaments Hospitalaris, se celebrarà a Barcelona del 23 al 26 d'octubre. En aquest saló es presentaran les novetats més rellevants del sector i els darrers avanços en matèria de tecnologia aplicada a l'àmbit de la sanitat, amb més de 400 expositors estatals i estrangers.

II ENCONTRE D'ESCRIPTORS

«Literatura i mitjans de comunicació»

25, 26, 27 i 28 d'octubre de 1989
(Aula Magna de la Universitat de València

25 d'octubre

16.30 h.: Taula rodona: «Els problemes».
Coordinador: Rafael Vallbona.
Participants: Joan Rendé, Alfons Cervera, Hermínia Mas i Isabel Bes.
20.00 h.: Conferència a càrrec de Salvador Alsius.
23.00 h.: (Music-Hall Rialto): Presentació del llibre *Els treballs perduts*, de Joan F. Mira.

26 d'octubre

11.00 h.: Taula rodona: «Les experiències».
Coordinador: Joaquim Soler.
Participants: M. Antònia Oliver, Enric Frígola, Josep Bras i Lluís Roda.
16.30 h.: Presentació de comunicacions dels participants.
20.00 h.: Conferència d'Enric Canals.
23.00 h.: (Music-Hall Rialto): Presentació dels llibres de teatre *Alfons Quart*, de J. M. Muñoz Pujol i *La força del costum*, de Thomas Bernhard.

27 d'octubre

11.00 h.: Taula rodona: «Els silencis».
Coordinador: Vicent Salvador.
Participants: Maria Campillo, Josep M. Benet i Jornet, Jordi Balcells, Jaume Fuster i Xavier Lamuela.
16.30 h.: Presentació de comunicacions dels assistents.
23.00 h.: (Music-Hall Rialto): Presentació dels llibres *Efectes personals*, de Francesca Duranti; *Oc*, de Ferran Garcia-Oliver i *No digues adéu*, d'Aldolf Beltran.

28 d'octubre

11.00 h.: Taula rodona: «Literatura i premsa».
Coordina: Isidor Cònsul.
Participants: Isidor Cònsul (*Serra d'Or*), David Castillo (*Avui*), Blanca Veciana (*Diari de Barcelona*), Julià Guillamon (*Lletra de Canvi*), Miquel Pairolí (*Punt diari*), Marc Soler (*La Vanguardia*), Carles Geli (*El Periódico*), i Xulio Ricardo Trigo (*El Temps*).
13.00 h.: Cloenda.
21.30 h.: (Alameda Palace): Sopar i lliurament dels XVIII Premis Octubre.

Organitza: Editorial Tres i Quatre.
Col·laboren: Institució de les Lletres Catalanes, Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, Universitat de València i Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana, entre d'altres entitats.

• **Castellblanch** ha optat un any més per la clau d'humor en la seua campanya nadalenca. Si en les dues campanyes anteriors els espots televisius estigueren a càrrec de **La Trinca i El Tricicle,** enguany el protagonista serà Luis Sánchez Polak, **Tip.** El rodatge tindrà lloc a Barcelona a finals d'octubre i la realització anirà a càrrec del fotògraf i publicista **Leopold Pomés.**

• **Antonio Almerich, SL., Cerámicas Torreblanca, Iberlux, Mariner, Martínez y Orts, Mobientormo, Requeni-García Montesinos, Riperlamp** i **Viro** són les 9 empreses valencianes del sector de la il·luminació que participaran en una missió comercial organitzada per l'Agrupació Regional Valenciana d'Exportadors de Transformats (ARVET) i sota el patrocini de l'ICEX. Els empresaris viatjaran a Singapur, Hong-Kong i Tòquio, mercats que han experimentat una recuperació de les exportacions en el darrer any. Així, Hong-Kong i Singapur anotaren un increment del 50% i Japó del 132%.

Lluis Lluvia, coneller delegat d'Anheuser busch a Catalunya.

• Les associacions de veïns de Vilaseca i Salou, com també la Unió de Botiguers de Reus i Tarragona, l'Associació Provincial de Promotors i Constructors i la Confederació Empresarial de Tarragona entre altres entitats, han decidit constituir una comissió de suport al projecte de creació del gran parc d'atraccions de Catalunya que l'empresa nord-americana **Bush & Entertaiment** construirà als municipis de Vilaseca i Salou. La iniciativa de donar suport al parc l'han adoptat els representants de les esmentades entitats després de valorar el viatge que han realitzat recentment al parc que la Bush té a Williamsburg (Virgínia) de característiques semblants al projecte català.

• **Inverbroker,** una de les primeres societats de valors de Barcelona, ha comprat la societat de gestió de patrimonis **Gesmo** (Societat Anònima de Gestió Mobiliària). L'actual conseller-director general de la societat, **Josep Ma. Prats Esteve,** continuarà en el seu lloc en l'empresa.

La Caixa de Pensions té el 30% d'**Inverbroker** i «després del 1991 tindrà el 50%, i pel 1992 la Caixa haurà adquirit gairebé el 100%», segons fonts d'aquesta entitat, «tal i com estableix la nova llei de societats d'inversió». En l'actualitat, l'altre 70% d'Inverbroker està en mans dels ex-agents de canvi i borsa **Salvador Miras** i els germans **Jaime** i **Rafael Monjo.**

• **Pedro Raventós Cucurull** ha estat designat conseller delegat de l'empresa fabricant d'antenes per a TV i satèl·lit TAGRA. Fins ara, Raventós era distribuïdor i importador dels productes *fault tolerant* de la firma americana **Tolerant Systems, Inc.,** i ha estat un dels promotors de SEDISI, Societat Espanyola per al Desenrotllament de les Indústries de Serveis Informàtics.

Pedro Raventós.

xifres del negoci de l'alimentació a l'estat és d'un bilió de pessetes, el 20% dels quals corresponen al *food service,* el consum d'aliment que es realitza fora de casa. Als EEUU, el percentatge de *food service*és del 50%.

• **Antonio Rubio Garcés,** president de l'Associació d'Hostaleria de Barcelona ha anunciat que «actualment, a Barcelona, hi ha 17 nous projectes de construcció d'hotels a part dels 6

Els hotels catalans, un 50% més barat que a la resta d'Europa.

• **Miguel J. Mas Clariana,** President d'**Hostelco,** Saló Internacional de l'Equipament per a Restauració, Hostaleria i Col·lectivitats, ha afirmat que l'exportació de maquinària industrial d'aquest sector té «una baixa incidència global donat que al sector li ha costat seguir el ritme de la demanda», però ha destacat que actualment el sector va millor. En la presentació d'Hostelco, Mas Clariana ha declarat que el volum de que pensa construir l'Ajuntament de Barcelona», amb la qual cosa, el nombre total de places hoteleres «seran suficients fins l'any 2000». Antonio Rubio també ha dit que «la mitjana d'ocupació dels hotels de la ciutat l'any passat va ser del 63-69% mentre que la xifra òptima seria la del 75-78%». A més, ha afirmat que «el preu per habitació dels hotels actualment és un 50% més barat que a la resta d'Europa».

TEMPS OBERT

REPORTATGE

Els diners de la caritat

PERSONES

Josep Carreras, l'èxit mesurat

CINEMA

De Sitges a València. De la ciència-ficció al caos

CUALLADÓ

Les fotografies d'una vida

REPORTATGE

Beneficiats per la beneficència

Dimecres 26 de juliol de 1989, el *Boletín Oficial del Estado* publicava les subvencions per a fins socials a càrrec de l'assignació tributària de l'Impost sobre les Rendes de les Persones Físiques (IRPF). Les subvencions, concedides pel Ministeri d'Assumptes Socials, la titular del qual és Matilde Fernández, ascendien a un total de 7.625.517.568 pessetes. La notícia, avançada per EL TEMPS (núm. 274), va tardar a saltar a les pàgines dels diaris; és sabut que les resolucions conflictives acostumen a publicar-se en el *BOE* durant l'estiu, quan premsa i lectors, per les vacances, es troben amb la guàrdia baixa.

Dues han estat les causes que han convertit les subvencions del Ministeri d'Assumptes Socials en controvertides. D'una banda, el dubtós criteri seguit a l'hora de beneficiar els diferents programes a concurs, que afavoreix els presentats per entitats vinculades al PSOE. I de l'altra, el tracte de discriminació que ha sofert l'organisme catòlic Cáritas, que sobre una subvenció demanada de 1.481.643.341 pessetes, sols n'ha rebut un 4,3%, és a dir, 63.728.472 pessetes.

Això no obstant, i malgrat la realitat dels dos fets exposats, existeixen unes raons de fons que desvirtuen la validesa de les crítiques que, en aquest sentit, s'han argumentat contra el Ministeri d'Assumptes Socials i, en concret, contra Matilde Fernández. El fet és que les 7.625.517.568 pessetes destinades a subvencions, i el debat posterior sobre com han estat repartides, han ocultat la veritat subjacent dels programes d'ajuda social: que la poca eficàcia de les gestions governamentals, endèmica a l'estat espanyol però accentuada en els últims anys per circumstàncies sòcio-econòmiques, ha estat la responsable de l'existència d'unes bosses de pobresa i marginació impròpies d'un estat desenvolupat i democràtic. En aquest punt, la gestió del PSOE, no ha millorat gens la situació respecte a governs anteriors —la creació específica del Ministeri d'Afers Socials n'és una bona prova—, sinó que, a més, el Partit Socialista ha efectuat una política respecte a la beneficència tendent a desresponsabilitzar-se de les mancances de la seva gestió.

Preparar-se el pastís

El 1984, un estudi de Cáritas finançat pel govern central, «La pobresa a Espanya i les seves causes», va situar la xifra de marginats a l'estat espanyol en gairebé 8 milions de persones. L'estudi era solament la primera part; la segona no va veure la llum, ja que no va tenir la subvenció oficial prevista. No era oportú per al govern del PSOE reconèixer l'existència d'aquest important col·lectiu d'indigents. A partir de la desavinença, Cáritas i el govern del PSOE van distanciar-se.

Des de llavors, i davant de la impossibilitat d'actuar directament contra la pobresa i la marginació, el govern socialista va optar per dur a terme una política respecte a la beneficència basada en la concertació de programes d'ajuda amb entitats privades. Amb aquest objectiu, va adequar-se la Creu Roja Espanyola per a dur a terme funcions d'assistència social, en detriment de l'aparell mèdico-sanitari que havia

ANNA NAVARRO

ANNA NAVARRO

A l'esquerra, seu de Càritas a Barcelona. A la dreta, la de Creu Roja.

desenvolupat fins aleshores; així, s'entén que la Creu Roja tracti de vendre's —amb evidents dificultats— els 27 hospitals que encara formen part del seu patrimoni, o que creï fundacions com la Creu Roja— CREFAT, d'atenció a la toxicomania, sota la iniciativa d'Elena Soriano, sogra de Miguel Boyer.

Per una altra banda, van començar a nàixer un nombre important d'organismes destinats a actuar en el camp de la beneficència. Entre els més destacats es poden assenyalar Asociación Mujeres para la Salud (1987), Confederación de Asociaciones de Vecinos de España (1987), Federación de Asociaciones de Mujeres Separadas y Divorciadas (1988), Federación de Mujeres Progresistas (1988), Asociación para la Promoción e Inserción Profesional (1987), i Solidaridad Internacional (1986).

Amb la prevista creació del nou Ministeri d'Afers Socials i amb el coneixement de la política de subvencions en projecte —les 7.625.517.568 pessetes repartides enguany—, les noves entitats benèfiques van generar-se amb una vinculació estreta amb el Partit Socialista. D'altres, més antigues, van adequar-se, en la vessant política, igualment a la nova situació.

Menjar-se el pastís

Amb Leocadio Marín (PSOE) al capdavant d'una Creu Roja fortament polititzada —gairebé totes les assemblees de l'estat tenen un president socialista—, no ha sorprès ningú que la subvenció del fons procedent del 0,5% de l'IRPF atorgada a aquesta entitat, hagi estat, amb molt, la més elevada. Creu Roja Espanyola ha rebut el 40,17% de la totalitat del pressupost de les subvencions; en concret 3.063,6 milions de pessetes.

Altres organitzacions vinculades ins-

RAFA GIL

La política del PSOE no ha beneficiat gens els sectors marginats de la societat.

titucionalment o personalment amb el PSOE han sumat al voltant dels 2.600 milions de pessetes en concepte de subvencions, és a dir, sobre el 35% del pressupost. Entre la Creu Roja i les entitats relacionades amb el Partit Socialista, el nivell s'eleva al 75% sobre el global, que ha determinat l'arbitrarietat política de la repartició.

Entre les entitats beneficiades per la distribució del fons de l'IRPF amb adscripció socialista, s'han de destacar Solidaridad Internacional —89,7 milions de pessetes—; Fundación Solidaridad Democrática —117,5 milions— i Federación de Mujeres Progresistas —70,4 milions—; totes tres es troben en la *Guía de la Comunicación Socialista*. Altres vinculacions d'entitats afavorides per les subvencions del Ministeri d'Assumptes Socials amb el partit del govern espanyol són de tipus personal, com el cas d'Alianza Cristiana —29,7 milions—, on figura com a assessor Fernando Ledesma i que presideix Enrique Miret Magdalena, que va estar al cap de Protecció de Menors en un dels governs de Felipe González. Asociación Espanola de Deportes, Tiempo Libre y Ocio para Minusválidos Psíquicos —155,1 milions—, que tenia fins fa poc Isabel Preysler com a presidenta d'honor. Instituto del Trabajo Social para la Promoción de Servicios Sociales —83 milions—, que és liderat per Rosa Domènec, pròxima al PSC-PSOE. Asociación para la Prevención del Alcoholismo y otras Toxicomanías —218,6 milions—, i Asociación para la Promoción e Inserción Profesional —70 milions—, que compten amb la participació de tècnics de l'Ajuntament de Barcelona (PSC-PSOE), etcètera.

Pair (bé) el pastís

En conjunt, les subvencions atorgades pel Ministeri d'Assumptes So-

RAFA GIL

RAFA GIL

El PSOE no vol reconèixer les grans bosses de pobresa existents.

cials a entitats relacionades amb el PSOE s'eleven a la xifra de 5.753,4 milions de pessetes. Ajuda que explica la política del govern socialista de concertar amb entitats privades els programes per a fins d'interès social, i que fa coherent la hipòtesi que el PSOE es desresponsabilitza d'una gestió que no ha ajudat a resoldre els problemes d'una àmplia franja de població marginal.

El procediment es basa a escudar-se en les 7.625.517.568 pessetes destinades a l'ajuda social —sempre conseqüència de les llacunes d'una gestió de govern insuficient— per a delegar la responsabilitat de l'atenció als col·lectius de pobres i marginats en les entitats encarregades de posar en pràctica els programes de beneficència, delegació que exculpa el govern d'una manca d'atenció directa. El cercle es tanca perquè aquestes últimes, si se'ls qüestiona la seva operativitat, tenen la possibilitat d'arrecerar-se en la necessitat d'una major subvenció per a resoldre les dificultats en què es troben els prop de 8 milions d'indigents de l'estat.

Cáritas, conscient de la realitat de la població marginal, i com a conseqüència de l'experiència quotidiana en aquest camp i del seu reflex en l'estudi «La pobresa a Espanya i les seves causes», va accentuar la política d'independència que sempre l'ha caracteritzat. Arran de l'estudi publicat el 1984, i les seves posteriors desavinences amb el govern de l'estat, l'entitat catòlica va anar preparant-se per a la marginació econòmica de què ha estat objecte per part del Ministeri d'Afers Socials.

Això no obstant, el que ja resulta més difícil d'assumir és que, tal i com s'ha comentat últimament, la discriminació de Cáritas s'hagi ocasionat per l'*anticlericalisme* del PSOE: les subvencions provenien del 0,5% de l'IRPF que els contribuents no van assignar a l'Església, d'una banda; i de l'altra, l'anticlericalisme resulta indiferent per a gran part de la població o, en altres casos, no es contempla com un fet negatiu.

Cáritas, pastís propi

Igualment de dubtosa credibilitat és la versió qüestionada per diversos mitjans d'informació, que culpava la ministra d'Afers Socials, Matilde Fernández, de tenir «poca visió política», a causa de la nímia subvenció atorgada a Cáritas. Els interessos en litigi eren suficients perquè el repartiment dels fons del 0,5% de l'IRPF no hagués estat una resolució presa a la lleugera; 7.625.517.568 pessetes són massa diners per a no preocupar-se de la seva destinació. La «poca visió política» és un argument que pressuposa un excés d'ingenuïtat per part del Ministeri, ingenuïtat impensable, a més, en qüestions que afecten l'Església, i davant d'unes eleccions generals.

I, finalment, l'argument més generalitzat, el del *càstig* a Cáritas pel seu estudi «La pobresa a Espanya i les seves causes», resulta també inversemblant per la raó òbvia que l'informe no es tenia gaire present, i si realment tant importunava aquest estudi al govern del PSOE, li hauria estat molt més profitós mantenir-lo en l'oblit amb una subvenció raonable, tot evitant que fos ressaltat de nou per a argumentar la lògica queixa de Cáritas.

Així, doncs, ni la decisió de marginar Cáritas en el repartiment de les subvencions del Ministeri d'Afers Socials obeeix a l'anticlericalisme del PSOE, ni a la «poca visió política» de Matilde Fernández, ni a un pretès càstig del Ministeri per un informe llunyà i oblidat. Si a aquest fet s'afegeix la circumstància que Cáritas havia presentat una demanda d'ajuda per a 145 projectes, que ascendien a 1.481.643.341 pessetes, però per una altra banda intensificava una política tendent a autofinançar-se, resulta obvi que la institució catòlica no esperava que la quantitat de diners en matèria de subvencions abastés, ni de bon tros, la xifra sol·licitada. I que, a més, alguna raó de pes havia de sostenir una demanda tan ambiciosa com la que va presentar a concurs.

Per a il·lustrar això només cal tenir en compte que, per exemple, Cáritas Diocesana de Barcelona contempla en el seu presssupost de 1988 sols un 13% d'ingressos provinents d'institucions públiques. El 87% restant és sufragat per almoines, donatius de fidels i quotes dels seus associats. Un exemple que, amb poques variacions, pot fer-se extensiu a la resta de diòcesis de Cáritas d'arreu de l'estat.

I el que no pot oblidar-se davant de l'aparent contradicció de Cáritas és fins a quin punt donat el perfil del soci de Cáritas i del fidel que fa els donatius —les vertaderes fonts d'ingressos de l'entitat catòlica—, la discriminació a què ha estat sotmesa pel Ministeri pot haver-la beneficiat, publicitàriament parlant, en relació a la reacció d'aquest soci i d'aquest fidel. Reacció, evidentment, de cara a les pròximes adhesions i als pròxims donatius.

E. Company

ANNA NAVARRO

PERSONES

Josep Carreras: «L'èxit té un preu molt baix»

F. Sellés

A l'hora de passar al paper una conversa amb Josep Carreras, l'entrevistador ho té fàcil. Les frases, mesurades, les enuncia pausadament, amb els incisos clarament delimitats per una entonació de qui està avesat al compàs que imposa el pentagrama. Si bé la llarga malaltia de la qual es troba ja recuperat ha esmolat un tant els seus trets fins a fer-li perdre una mica d'aquell aire querúbic que és element important en el seu carisma, el Carreras distingit i trempat sorgeix en l'instant mateix d'encaixar o, més encara, quan prolix en una resposta, demana disculpes perquè sap que el temps de què disposem és més aviat escàs.

—*¿Què li han semblat les crítiques referents a* Cristóbal Colón?

—No n'he llegit cap. Li he de ser molt sincer. I no és per passotisme, entengui'm bé, és que he estat fora de Barcelona perquè he volgut anar a descansar i no he llegit res. Més o menys m'han dit quina era la impressió dels crítics, però no he llegit res.

—*Pel que fa a vostè, són immillorables. Ara bé, jo li'n podria citar una que diu que el senyor Carreras no s'ha integrat dins del seu personatge amb la mateixa força que ho hauria fet si hagués cregut de debò en el paper que representava.*

—¿I qui ho ha dit, això?

—*L'Avui. ¿Què hi té a dir?*

—Llavors jo li he de dir que crec en aquest personatge, per tant, ha estat una mala interpretació. Entengui'm, jo crec en aquest personatge, i si jo no he fet aquest personatge creïble, vol dir que no l'he interpretat d'una manera correcta. Aquest personatge està suficientment delineat perquè sigui atractiu.

—*¿I està satisfet dels resultats globals?*

—Sí, molt. Sincerament, molt.

—*S'acusa, al muntatge, de no ser socialment rendible.*

—Ha. Socialment. ¿En quin sentit, socialment? ¿Vol dir que l'hauríem d'haver fet en una plaça?

—*Vol dir que hauria de dir coses que no s'hagen dit abans i que aportara les suficients novetats per satisfer l'espectador d'avui dia.*

—Jo crec que és massa aviat per a jutjar. Si jo no estigués involucrat en aquesta obra, si no formés part de l'equip que ha interpretat aquesta obra, jo no m'atreviria a donar un judici del que aquesta obra és o serà en un futur. I li dic això perquè hi ha moltes experiències en aquest sentit en la història de la música. Jo li vull citar, per exemple, tres de les òperes que més es representen en el món cada dia, òperes que es fan cada dia i moltes vegades en diverses ciutats del món, la Butterfly, la Carmen i la Traviata. Deixem jutjar a la història, doncs, deixem que la història ens digui quin paper representa aquesta obra, quina importància musical tindrà aquesta obra d'ací a cinquanta anys, si és que en té cap.

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA

ANUNCI

PREMIS LITERARIS «CIUTAT DE VALÈNCIA»

L'Excm. Ajuntament de València convoca els Premis Literaris «Ciutat de València», amb els següents apartats:

Premi	Dotació en ptes.
Vicente Gaos (Poesia en castellà)	1.000.000
Roís de Corella (Poesia en valencià)	1.000.000
Juan Gil-Albert (Narrativa en castellà)	1.000.000
Constantí Llombart Narrativa en valencià)	1.000.000
Eduard Escalante (Teatre en valencià)	1.000.000

Les bases dels premis es poden replegar al SERVEI d'ACCIÓ CULTURAL de l'Excm. Ajuntament de València. Plaça de l'Ajuntament, núm. 1, 3a. planta.

—*Si més no,* Cristóbal Colón *ha servit per a demostrar que Josep Carreras està en forma completament. Ha confirmat el que va demostrar ja* Medea *aquest estiu passat.*

—Jo em trobo molt bé, estic molt content que la gent pensi això, perquè evidentment no és el mateix cantar *Medea.* A més, sobre Medea a mi m'agradaria explicar-li alguna cosa a vostè, perquè hi ha hagut informacions equivocades, no amb mala fe però sí equivocades. Jo, quan vaig trepitjar Barcelona, després de cinc mesos als Estats Units, vaig dir que la primera òpera que cantaria seria *Cristóbal Colón,* i això és cert. Llavors, quan vaig tornar a veure la partitura de *Cristóbal Colón* i la densitat orquestral d'aquesta obra, la importància del meu paper, la dificultat d'aquest paper, la durada d'aquest paper, em vaig començar a preocupar perquè en aquell moment jo no sabia com podria respondre. Llavors, en el seu moment va sorgir la possibilitat de fer aquesta *Medea,* a Mèrida, i el primer que vaig fer va ser posar-me en contacte de seguida amb el president del V Centenari que és el secretari d'Estat, Luis Yánez. Llavors li vaig dir: «Mira Luis, tinc aquesta possibilitat, jo he promès que la primera òpera que faré serà el Colón, a mi em sembla que com una posada al punt, com a rodatge, em vindria estupendament bé fer una obra belcantista, amb menys tensió dramàtica». I ell em va dir: «Escolta, no sols em sembla molt correcte i molt intel·ligent, sinó que, vist que tu intervens en aquest projecte, el V Centenari també participarà junt amb la Junta d'Extremadura per, d'una manera o altra, prestar suport al projecte, ja que nosaltres també hi estem involucrats». Després hi ha hagut una sèrie d'informacions que sembla que jo hagi estat infidel a aquesta promesa. Jo vull, però, que quedi clar —i això Luis Yánez ho pot testimoniar— que, d'acord amb el V Centenari, jo vaig fer la Medea i després he fet el Colón. Estic molt content de les dues coses, crec que va ser una elecció encertada, intel·ligent inclús, si se'm permet dir-ho, haver fet la Medea abans, perquè el paper de Colón és un paper molt dur i per tant, aquest rodatge, sobretot tenint en compte que havia estat dos anys i mig sense trepitjar un escenari operístic, va ser molt necessari i em va donar molta confiança, sobretot una confiança psíquica.

—Al llarg de tota la seua malaltia ¿en el seu interior va deixar en algun moment de cantar?

—Jo he de ser molt honest. Miri, la música, el cant, l'òpera, l'art, totes aquestes coses, sí, m'ajudaven, però jo fonamentalment, lluitava per la meva vida. Seria deshonest amb vostè si li digués que gràcies a l'òpera, gràcies a pensar que tornaria a cantar, que això em donava força. No, no és cert. Jo volia superar la malaltia, perquè lluitava —repeteixo— per la meva vida. La música, per descomptat que ajuda. Però també pot ajudar a una persona que no sigui un professional de la música, si un és aficionat a la música. Per ser honest li he de contestar d'aquesta manera.

—¿Què significa el «Celeste Aida» per a Josep Carreras?

—Ha, ha, ha. Una ària molt difícil, una de les més difícils, si no és la més difícil. Significa moltes coses, perquè jo vaig pensar: «¿quan estaràs a punt per tornar a cantar? ¿Hi haurà alguna dia que estigues a punt per tornar a cantar? ¿Com ho sabràs que estaràs preparat?». Aleshores, el primer dia que vaig aconseguir cantar de la primera a l'última nota d'aquesta ària que —li repeteixo— és potser la romança més difícil que un tenor pot cantar, em vaig dir: «Sí, si puc cantar aquesta òpera, ja puc cantar-ho quasi tot». Llavors vaig decidir reprende l'activitat artística.

—¿La seva veu n'ha eixit alterada, de tot aquest procés?

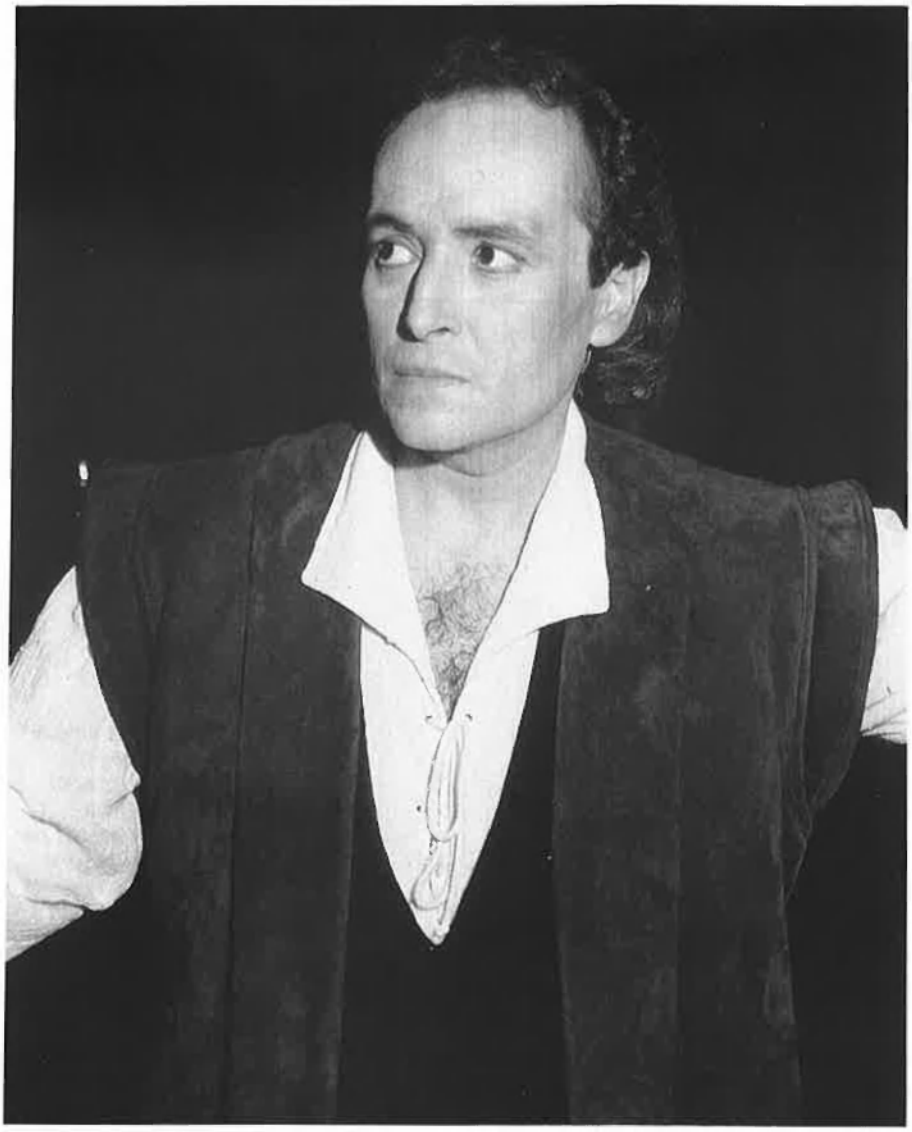
—La veu, fonamentalment és la mateixa. No m'ha canviat, i ara que estic físicament en condicions molt bones, crec que més o menys sóc com abans, en aquest aspecte.

—¿La seua reincorporació al món artístic pensa continuar-la amb tota normalitat?

—No amb el mateix ritme d'abans, vull cantar el quaranta per cent del que cantava abans i vull anar combinant les òperes amb recitals i concerts.

—Si la seva veu no ha canviat, ¿aquests dos anys i mig de malaltia i convalescència què li han fet canviar en la seua visió de la vida en general?

—Sí, indubtablement un madura quan passa per experiències d'aquest tipus en la vida, veus les coses des d'un altre prisma, certes coses prenen una altra dimensió. Però, després, has de considerar que el Josep Carreras que va sortir de l'hospital de Seattle el mes de març de 1988 és molt diferent del d'avui, i és perquè em vaig planejar el futur i vaig pensar: «Si en surto d'aquesta, faré això i això i allò altre». Però l'home és l'únic animal que ensopega dues vegades amb la mateixa pedra. Llavors hi ha una sèrie de situacions en les quals em pensava que no em tornaria a equivocar, i em torno a equivocar. Sobretot, no tant en situacions humanes o privades com en situacions professionals. Penses: «no, treballaré quatre, cinc mesos...». Però, no. Estàs dins d'una maquinària en la qual t'encanta estar, encara que et queixes però que

ANNA NAVARRO

«Si el que t'omple és estar dalt d'un escenari, és molt difícil estar-se a casa quan et sents en forma».

t'encanta estar-hi. Per tant, quan un té el privilegi de fer una feina vocacional com és la nostra, evidentment el que t'omple és estar dalt d'un escenari, i és molt difícil estar a casa quan et sents en forma.

—Un cantant d'òpera està acostumat a representar herois de tota índole, la tragèdia és, diguem-ne, el moll de l'òpera. ¿Després d'un cara a cara amb la mort en quina mesura afecta a la convicció amb què interpreta aquests personatges?

—Jo crec molt en el que estic fent. Quan sóc dalt de l'escenari, jo hi crec sincerament. El que passa és que és molt important que un artista sigui abans que res home, que sigui artista i que sigui *divo* les tres o quatre hores que ha durat la representació. Després, una vegada ha deixat la seua capa i la seua espasa d'heroi romàntic, que sigui un home normal. Ara el que més m'ha ajudat a mi, en les circumstàncies dures per què he passat, ha estat la gent que he tingut al costat. I no sols de la gent que ja ho esperes, com pot ser la família i els amics, sinó la gent del carrer, l'allau d'afecte que vaig rebre durant tota la meva malaltia per part de la gent del carrer crec que va ser fonamental. Perquè totes aquelles manifestacions no reflectien l'admiració a un artista sinó l'afecte cap a una persona, i això encara és més maco. Aquest suport de tothom, aquest suport popular, en el bon sentit de la paraula popular, va ser fonamental en el meu procés.

—I va arribar a rebre més de cent mil cartes. Són moltes cartes. ¿Què té Josep Carreras que fa que un altre tenor probablement no n'haguera rebut tantes?

—Josep Carreras —i no voldria resultar arrogant, m'agradaria que m'interpretés bé—, com li deia abans, quan deixa la capa i l'espasa al camerino, és una persona com vostè, com tothom. Sóc una persona assequible i la gent em veu com un de casa, sóc un entusiasta del Barça i sóc nacionalista, i a més, canto. Vull dir, que la professió sembla que no és el més important, potser l'aspecte humà o la manera de fer fan que als ulls dels altres sigui com un de casa. A mi la gent, quan em para pel carrer, no et para com al senyor Carreras, em diuen que han resat per mi, i quan em diuen això és per a emocionar-se. No sóc el senyor Carreras, em veuen com algú a prop d'ells. I això, ho dic sense cap tipus d'arrogància, tot al contrari. En aquest moment, sobretot al nostre país, a Catalunya, sembla quasi quasi que el fet que jo sigui un cantant —i no em sap greu, al contrari— sigui un complement.

—Parlem de la Fundació Carreras. ¿És el mínim que un se sent obligat a fer quan s'ha curat per disposar de mitjans que altres no tenen?

—En això no estic d'acord. El mateix que m'han fet a mi, un transplantament de medul·la òssia, en fan dos o tres setmanalment a l'Hospital Clínic de Barcelona seguint exactament el mateix tipus de tècnica, i a això s'hi pot arribar mitjançant la Seguretat Social. No és cert que Josep Carreras s'hagi curat perquè té uns mitjans que altres no tenen.

—Però la Fundació sí que respon a un sentiment d'obligació.

—El que és evident és que a causa del suport aquest de què parlàvem abans, degut al fet que jo en aquests moments porte una vida totalment normal tant en l'aspecte humà com en el professional, jo em sento, m'he sentit en deute amb la societat. Aleshores vaig sentir que una manera de pagar aquest deute era crear una fundació de lluita contra la leucèmia en la qual, sobretot la investigació tingués un paper fonamental. A més, en el meu cas concret, si a través de la meva professió, la gent em coneix tant ací com arreu del món, i l'exemple del meu cas pot arribar a la gent que pateix en aquest moment les mateixes circumstàncies que jo vaig patir, penso que això pot ser una ajuda moral molt important. I si això s'ha de fer, s'ha de fer ben fet mitjançant una fundació que canalitze l'ajuda a través de centres hospitalaris per als malalts.

—Felipe González i Jordi Pujol en són respectivament president i vice-president d'honor. ¿És perquè els cantants es deuen al seu públic que no els agrada definir-se políticament?

—Jo no sento la necessitat de significarme políticament. A mi em sembla que inclús més que amb les paraules o en els fets, un es pot significar políticament sense portar cap bandera, només en la manera en què un es comporta.

—Sembla que el temps s'ha acabat. Només una pregunta. ¿Quin és el preu de l'èxit?

—Un preu molt, molt baix comparat amb el que et dóna. □

Sitges, retalls fantàstics

En la XXII edició del Festival Internacional de Cinema Fantàstic de Sitges, que s'ha celebrat del 6 al 14 d'aquest mes, s'ha acusat sensiblement l'ajust de pressupost que pateix el certamen. Ja l'any passat es va haver de suprimir una exposició dedicada a King Kong, la simiesca mascota del Festival, i que hauria d'haver estat en la línia de la dedicada fa dos anys a Frankenstein.

Enguany, a més, s'ha eliminat també l'espai Brigadoon, on en les anteriors edicions es podien visionar, de manera gratuïta, vídeos de llargs-metratges fantàstics mentre es prenia una copa.

Un altre dels aspectes en què aquest Festival no s'ha lluït gaire ha estat la presència d'estrelles invitades. En aquest sentit, tan sols ha destacat la presència de Rosanna Arquette —protagonista del film a competició *Black Raninbow*— i de l'homenatjada Fay Wray, l'amor platònic —i gairebé físic— de King Kong. Fay Wray —a qui algun espavilat devia dir que, el dia de la inauguració, resultaria simpàtic que saludés amb un «¡ja sóc aquí!»— va resultar ser una velleta simpàtica i molt ben conservada físicament, malgrat els seus vuitanta-dos anys. A ella se li va dedicar uns cicle compost per un parell d'obres mestres —*The Most Dangerous Game* (1932) d'Ernest B. Schoedsack i Irving Pichel, i òbviament, *King Kong* (1933), de Merian C. Cooper i Ernest B. Shoedsack—, i la recuperació de dues troballes dirigides per l'artesà Michael Curtiz —*Doctor X* (1932) i *The Mistery of the Wax Museum* (1933).

Malgrat les mancances de l'edició d'aquest any, hi ha un element que, afortunadament, no ha estat suprimit: les pel·lícules. La selecció de llargs-metratges ha estat —i això no és cap novetat— força irregular, i ha confirmat que hi ha directors que confonen una pel·lícula de por amb una pel·lícula horrorosa. Efectivament, aquest any no hi ha hagut cap pel·lícula que despertés les passions que, en anteriors edicions, van aixecar films com *La mosca* o *Blue Velvet*.

A part d'això, constatar la presència en la selecció oficial de pel·lícules que només encaixen en el gènere fantàstic amb molta imaginació, precisament el que falta a gran part dels films. El fet d'obrir i tancar el Festival amb *Chances are* i *Field of Dreams* respectivament, dóna una idea dels aires descafeïnats que han presidit la mostra. *Chances are,* dirigida com *Dirty Dancing,* per Emile Ardolino, és una tova i previsible comèdia celestial que no es desprèn en cap moment d'una sensación de *déjà vu*.

'La luna negra', d'Imanol Uribe, destinat per a la sèrie de televisió 'Sabbath'.

Les seccions competitiva i informativa han presentat altres pel·lícules com *Die toten fische,* història presumptament kafkiana basada en un relat de Boris Vian que, malgrat la seva curta durada, va aconseguir anestesiar el personal que va resistir fins al final. L'última pel·lícula de Peter Greenaway, *The Cook, the Thief, his Wife and her lover,* presenta les fascinants imatges habituals en el seu director al servei d'un argument més lineal i assequible que el d'anteriors treballs seus. El tema de les fantasies infantils és tractat amb sensibilitat i dignitat en l'escocesa *Venus Peter* i amb igual sensibilitat però més crueltat a l'australiana *Celia*.

El productor de *Re-Animator,* Brian Yuzna, va presentar *Society,* on insisteix en la línea de sèrie B que caracteritza les seves produccions. *Rampage,* dirigida per William Friedkin —el mateix d'*El exorcista*— és una ensopida pel·lícula de judicis amb aire de telefilm, que intenta ser un treball de tesi sobre la pena de mort. Bona acollida va tenir el film d'Imanol Uribe, *La luna negra,* destinat a una sèrie per a TVE, *Sabbath*. No obstant, es ressent d'algunes males interpretacions i d'uns diàlegs artificiosos. La representació catalana, per la seva part, va consistir en *La banyera,* on Jesús Garay insisteix en la línia obsessiva i hipnòtica de *Més enllà de la passió,* i que, en definitiva, va resultar ser una de les propostes més personals del Festival.

És clar que, si algú preferia no arriscar-se a buscar entre les produccions més recents, sempre li quedava el recurs de les retrospectives «Màgic Nord» (composta per obres, algunes d'imprescindibles, d'autors com Dreyer o Bergman) o la dedicada al productor Alexander Korda, de la qual sobresortia l'encantadora *The Thief of Bagdad*. El que sí que ha quedat clar és que, ara mateix, hi ha poques pel·lícules fantàstiques que, en sortir de la sala, et facin exclamar: ¡fantàstic!

Xavier Roca

Josep Ma. Morera, Maria Luisa Ponte, Roberto Cantos i Clementina Ródenas.

RAFA GIL

C I N E M A

La Mostra fa aigua

Vicent Mifsud

Josep Maria Morera, que va començar exultant la desena Mostra de Cinema del Mediterrani de València com a nou director, anunciava la seua dimissió la mateixa nit de clausura del festival. Malgrat haver revocat la seua decisió dos dies després, l'espantada del director teatral ha estat un reflex fidel del que s'ha esdevingut al llarg dels vuit dies i especialment en la cerimònia de clausura: un diàleg escènic per a besucs que va fer sentir vergonya aliena a tots els que van veure l'espectacle a través de Canal 9, i riure a la gent que omplia la sala.

El començament d'enguany, tanmateix, semblava que concediria als assistents de les sales de projecció i a les conferències de premsa i altres activitats paral·leles del Festival, la tan desitjada majoria d'edat de la Mostra.

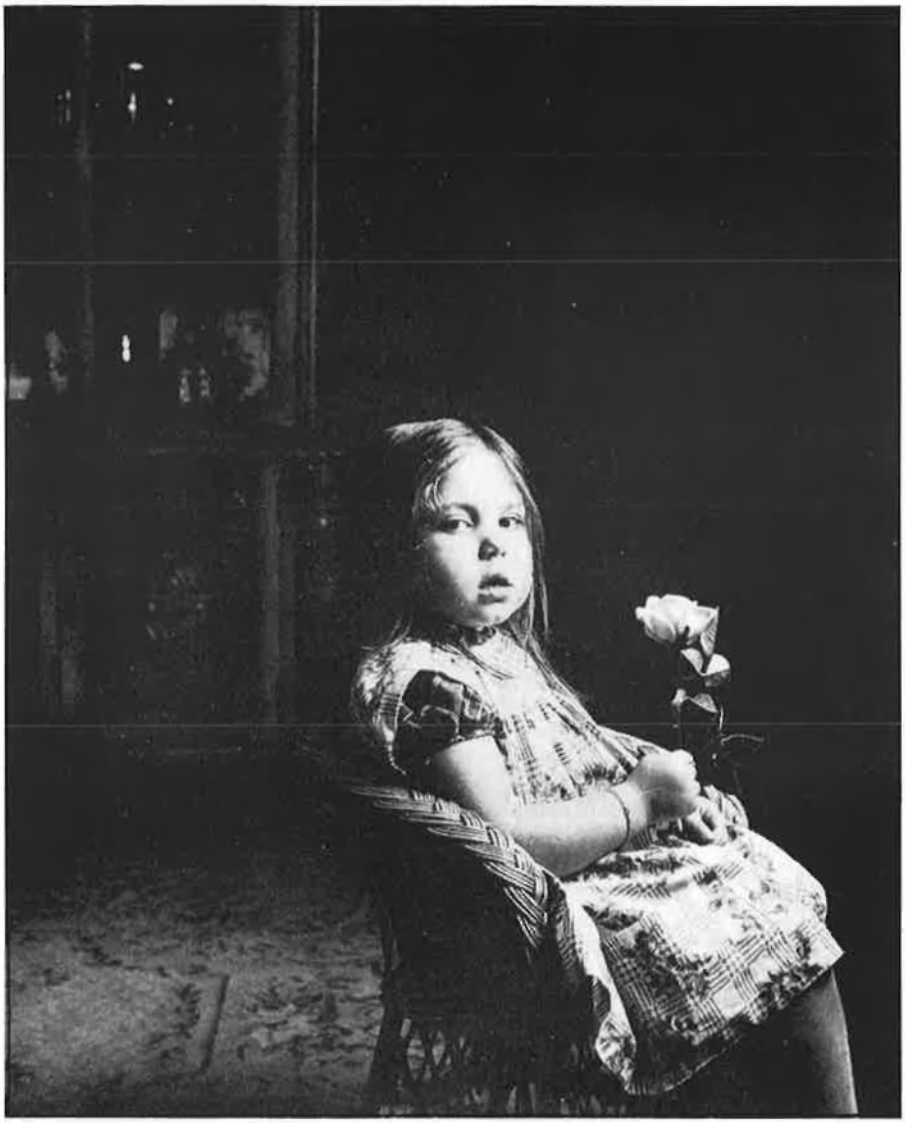
La Fireta, una trista iniciativa consistent en una gran carpa que cobria un simpàtic mercadet d'objectes relacionats amb el cinema i, el que era més important, un homenatge a Charles Chaplin mitjançant un recull d'articles que permetien viatjar a través de la vida del gran realitzador britànic. Ha estat una de les pitjors idees dels organitzadors de la Mostra al llarg dels deu anys de l'existència d'aquesta. La nit de la inauguració continuà amb un homenatge, des d'un sumptuós Palau de la Música, a Charlot en la figura del seu fill Michael que va rebre els aplaudiments d'un públic abillat per a l'ocasió.

Una dotzena de seccions i més de cent cinquanta pel·lícules semblaven prou per a aconseguir una clima idoni per a estimar el cinema durant una setmana. A més, el públic valencià volia estimar-se'l. No li ho ha permès, però, la dispersió de sales i el continu canvi d'horaris, i també l'enorme desorganització dels *organitzadors,* que va contribuir perquè fóra impossible l'ambient adequat per gaudir del setè art.

El que no se li pot negar a la Mostra de València d'enguany, però, ha estat la quantitat de visitants del món de la pantalla que han passat pel Palau, tot i que figures com Jane Fonda, Gregory Peck o Omar Shariff, que va al·legar una malaltia, es trobaren a faltar. Hi acudiren, entre altres, el director francès René Allio, José Luís Borau o Héctor Alterio com a mostra del que hem dit. La gran estrella, però, va ser Alberto Sordi. El gran còmic italià va arribar a València quan el festival estava a punt de tancar les seues portes, però encara va tenir temps d'omplir de rialles la sala de conferències de premsa del Palau. «Sordi è Sordi».

No obstant això, el que quedarà de la X Mostra de Cinema del Mediterrani seran les pel·lícules premiades. El jurat internacional va concedir la Palmera d'Or ex-aequo a la pel·lícula turca *La boira* i a la iugoslava *Punt d'encontre,* de Goran Marcovic. La primera, dirigida per Zulfu Livanelli, és una recuperació de l'essència del poble turc. Goran Marcovic realitza amb el seu film una encertada concessió a l'humor negre on, segons el director, els morts representen la part positiva i els vius la negativa. La Palmera de Plata va completar la setmana triomfal turca en anar a parar a les mans del turc Basaran per *No dispareu a la milotxa.* Altres films premiats van ser *El titellaire,* protagonitzada per Omar Shariff, i *Berlín Jerusalem,* d'Amos Gital.

La trista realitat de la Mostra és que els seus films guanyadors estan condemnats que no els veja mai ningú, perque ningú els estrena. Cal un replantejament de l'invent o prompte el cinema mediterrani haurà de buscar un nou aparador. □

FOTOGRAFIA

Cualladó, estrena mundial

L'Institut Valencià d'Art Modern, des de la seua inauguració ha apostat per la fotografia amb majúscules, i s'ha incorporat així a la iniciativa presa ja el 1940 pel MOMA de Nova York quan va crear un departament específic dedicat a aquest mitjà d'expressió plàstica. Un exemple que han seguit altres grans museus d'art de tot el món.

Després de les exposicions de Josep Renau, John Baldessari, Josef Koudelka, Nicolas de Lekuona i Richard Prince, ara, del 18 d'octubre al 17 de desembre de 1989, l'IVAM ens ofereix una mostra antològica de l'obra de Gabriel Cualladó Candel, composta per 175 imatges datades entre el 1955 i el 1989, l'exposició de les quals suposa, en certa forma, una estrena mundial per les imatges inèdites que conté i que no convé passar per alt. Paral·lelament a l'exhibició de l'obra, l'IVAM ha editat un llibre d'acurada presentació que reprodueix 170 de les 250 obres (en blanc i negre) que formen els seus fons sobre Cualladó; fons que han estat adquirits en part (50 fotografies), per compra, i la resta (200 fotografies), per donació lliure i generosa de l'autor. El llibre, presentat per Josep Vicent Monzó (conservador de fotografia de l'IVAM) consta d'una biografia escrita per Gerardo Vielba i textos de Francisco Calvo Serraller i Jean Françoise Chevrier, a més d'una catalogació de les obres.

Resulta complex resumir la vida d'una persona, i més quan aquesta persona té un ampli bagatge d'experiències fruit d'una doble personalitat, com és el cas de Cualladó, on es conjuminen l'home empresari fet a ell mateix des del no-res, i l'home creatiu, autodidacta, que ha donat solta a les seues inquietuds espirituals mitjançant la fotografia, i ha aconseguit, amb el treball ben fet, que el seu nom passe a la història com un dels fotògrafs més importants de l'estat espanyol en els últims anys, el prestigi del qual, a més a més, es reconeix internacionalment.

Gabriel Cualladó Candel va nàixer el 30 de maig del 1925 a Massanassa (L'Horta). Als 16 anys es va traslladar a Madrid per a treballar en un petit negoci de comandes que havia muntat el seu oncle Alfonso. En aquesta empresa, Cualladó, començant de zero i compaginant el treball i els estudis per correspondència, va anar pujant escalons fins arribar a la direcció, i més endavant, a la mort del seu oncle, a estar al capdavant del negoci el 1968. A tall d'exemple de la seua tenacitat empresarial, direm que el 1988 l'anuari *Who's Who in Spain* catalogava Gabriel Cualladó com «business executive» i ressenyava l'empori de la seua empresa de transports.

Fotogràficament, l'activitat de Cualladó s'inicia en la segona meitat dels anys 50, quan participa amb èxit en nombrosos concursos, l'únic mitjà existent a l'estat, aleshores, per donar a conèixer el treball fotogràfic. Des del primer moment lluita per dignificar la fotografia i adopta postures d'avantguarda cercant el rigor i la qualitat. El 1956 es fa soci de la Real Societat Fotogràfica de Madrid i del grup AFAL d'Almeria i pren contacte directe amb

La mare de l'artista.

els fotògrafs més progressistes i inquiets de l'època.

Entre el 1958 i el 1959, formant part del grup AFAL, exposa a Charleroi (Bèlgica), París, Munich, Londres, Moscou, etc. El 1959 és premiat per la revista nord-americana *Popular Photography;* el 1961 obté el premi Luis Navarro de fotografia d'avantguarda; el 1959, amb Francisco Gómez, Francisco Ontanón, Leonardo Cantero, Ramón Masats i Joaquín Rubio Camin, formen el grup La Palangana; el 1962 exposa com a convidat en el museu Fodor d'Amsterdam i en la Mostra Internacional de Venècia; aquest mateix any, al Saló Internacional de Sadnes (Noruega), obté la medalla d'or i el premi al millor retrat. És també el 1962 quan és convidat, amb Cantero, Masats, Ontañón, Miserachs, Cubaró, Basté, Gómez, Colom, Forcano i Oriol Maspons, a realitzar un reportatge sobre París per encàrrec del Comissariat de Turisme francès. El 1963 participa en l'Exposició Mundial de Fotografia organitzada per la revista *Stern,* sota la direcció de Karl Pawek. El 1966 va ser seleccionat per a l'exposició «Interpress-Foto» de Moscou. El 1968 col·labora amb Gerardo Vielba i Ignacio Barceló en la confecció del número 200 de la revista *Arte Fotográfico.* Forma part del consell de redacció de la revista *Cuadernos de Fotografia,* nascuda el 1972. El 1978 exposa en el festival d'Arles, seleccionat per la revista *Nueva Lente.* Des del 1980 fins als nostres dies, l'obra de Cualladó ha estat present en gairebé totes les exposicions i activitats fotogràfiques que s'han celebrat, i entre les quals podem destacar la «Semana de Fotografia», de Guadalajara; «Arco», de Madrid; «Jornades Fotogràfiques», de València; «Photographie Creative», de Paris; «Primavera Fotogràfica», de Catalunya, etc.

J. R. Cancer Matinero

«Les imatges pures»

Quina és la seua activitat actual?

—La fotografia, perquè estic jubilat.

—¿Per què no s'ha dedicat professionalment a la fotografia?

—En l'època en què jo vaig començar, viure de la fotografia no estava massa clar i jo tenia una família a alimentar, així és que vaig decidir no córrer riscs innecessaris.

—Dels premis i guardons que ha rebut vostè, ¿quin conserva amb més estima?

—Bo, la veritat és que mai m'he preocupat per conservar els trofeus ni guardar-los en vitrines o coses així, com fan altres persones. En realitat, l'única cosa que vaig conservar va ser la medalla d'or que em van donar a Noruega, però ja no la tinc perquè me la van furtar junt amb altres coses una de les vegades que han entrat a robar a ma casa.

—¿Com valora l'evolució de la fotografia?

—Crec que una evolució profunda no n'hi ha; se segueixen els mateixos camins però amb noves experiències.

—¿Què opina de les tendències fotogràfiques actuals com el neopictorialisme, la manipulació informàtica, etc.?

—Sintonitze amb algunes coses. No obstant, sense menystenir aquestes manifestacions, preferesc les imatges pures. Moltes de les coses que es veuen avui, semblen més pintures que fotografies. De tota manera, torne a dir, hi ha treballs que m'interessen, com per exemple els fotogrames últims de Fontcuberta.

—¿És vostè partidari de l'ensenyament de la fotografia a la Universitat?

—Totalment.

—¿Com concep el retrat?

—Procure sobretot conservar la personalitat de qui retrate, i cuide l'ambient i el seu entorn. Cal aprofundir perquè el retrat impressione l'espectador, ja que si nó, el retrat es converteix en una mera reproducció més o menys fidel. I per descomptat, un bon retrat no ha de ser necessàriament del rostre. Ací tenim, per exemple, l'extraordinari retrat de les espatlles de Casals que va fer Karsh.

—¿Amb quins fotògrafs se sent més indentificat?

—N'hi ha molts: Nadar, Atget, Salomon, Sander, Smith, Evans, Lange, Frank, Roy de Carava, Penn i també Koudelka. □

Tracy Chapman, nascuda per a lluitar

En Tracy Chapman és tot tan contradictori com aparentment natural. Tot i ser d'una negritud òbvia, en l'aspecte musical no s'expressa a través dels gèneres tradicionalment negres, és una cantautora *folkie*. Suau i malencònica, en té prou amb la guitarra i la veu per a captar l'atenció de grans auditoris. No fa *blues, soul, rap, hip-hop, gospel* ni res semblant.

Un cert pessimisme, una tristesa plàcida, recorre els seus textos, quan no hi ha res que denote haver tingut una existència especialment desgraciada. És més, després de l'aclaparador èxit obtingut amb el seu primer elapè, editat l'any passat a l'estat espanyol amb unes xifres de vendes superiors als trescents cinquanta mil exemplars, molts haurien llançat les campanes al vol i s'haurien oblidat del passat més deprimment.

A més, Tracy és una cantant intimista que, en lloc de consolidar el seu prestigi en sales de poca capacitat i recitals minoritaris, s'ha donat a conèixer davant de grans auditoris, en escenaris mastodòntics. El seu primer *tour de force* tingué lloc en el Wembley Stadium, a principis de l'estiu de 1988. El motiu era l'homenatge a Nelson Mandela, en el qual participaven grans figures de la música *pop*, comparada amb les quals era poc menys que una meritòria. El concert va ser transmès via televisió a tot el món, i una obscura xicota de Cleveland va tenir l'oportunitat de realitzar una doble actuació perquè a Stevie Wonder li havien furtat el *diskette* dels seus teclats i per tant no podia actuar. Les vendes del seu únic disc es van disparar immediatament. Al cap de poc temps, la seua intervenció en la gira «Human Rights Now», al costat de *monstres* com Springsteen, Peter Gabriel o Sting, i davant de públics que, com a Barcelona, s'acostaven als cent mil, Tracy tornà a donar la campanada amb una discreció i sobrietat de gestos, diguem-ne aclaparadora.

Tracy Chapman detesta la promoció, el màrqueting personal i, a pesar d'això, les seues vendes discogràfiques

Tracy Chapman.

són milionàries. ¿Què passa? Per descomptat, la primera matèria amb què treballa és noble i probablement escassa. No té una veu portentosa però sí bonica. La seua profunditat expressiva difícilment pot passar desapercebuda. Les seues cançons són belles i delicades, però no me les imagine interpretades per ningú més que ella. Les seues lletres no són en absolut anecdòtiques, es coneix que estan fetes amb el cor i són, sobretot, personals, encara que a voltes expressen sentiments col·lectius o criden l'atenció sobre algun problema social.

Potser, però,res de tot això serviria si Tracy Chapman no haguera trobat un camp adobat per a l'escolta reposada de sons senzills i càlids, de paraules tendres i tristes, de vivències íntimes expressades en clau femenina i, per què no dir-ho així, progressista. Un terreny on ja havia penetrat, amb una acceptació notable, Suzanne Vega.

Tracy Chapman està preocupada per la misèria, l'explotació, l'esclavitud, la insolidaritat, la dependència femenina i també les relacions amoroses. El seu recent àlbum, *Crossroads*, està quallat de referències en aquest sentit, si bé són referències més poètiques que polítiques o programàtiques. Mira la realitat a través del cor i creu poder canviarla amb la força de l'esperit. «Ací estic, tot esperant un dia millor/.../ i despertar en el món amb la consciència clara i les mans netes/perquè tot el que tens és la teua ànima» (All that you have is your soul).

A diferència de l'anterior, en aquest disc no hi ha al·lusions antibel·licistes o ecologistes, però sí que mostra la cara miserable de la societat opulenta d'on prové: «Ací en la ciutat subterrània la vida és dura/ No podem rebre cap almoina del govern/ M'agradaria donar-li al senyor president la meua més sincera salutació/ per no ocuparse de mi» («Subcity»). La seu consciència negra es fa patent en molts versos. En «Born to fight» diu: «Intenten ferir-me per dins/i convertir-me en el fibló de l'home blanc». En «Material world», una cançó dirigida als negres situats al capdamunt de l'escala social, recorda que «a tu t'han venut riu avall/Només és una altra forma d'esclavitud/i tot el món creat pels homes blancs és el teu patró». Però sobretot, en *Crossroads* hi ha cançons de desamor i indicis que Tracy Chapman lliura una intensa batalla per la suea integritat: «Tots vosaltres us penseu que tinc un preu/.../Intente protegir tot el que porte a dins/totes les raons per les quals visc la meua vida» («Crossroads»). Però queda clar en un altre moment que «no hi ha bèstia vivent que puga amb mi/perquè vaig nàixer per a lluitar» («Born to fight»).

Nicoletta

diccionaris de l'Enciclopèdia Catalana, totes les paraules

ENCICLOPÈDIA CATALANA

- Castellà-Català
- Català-Castellà
- Anglès-Català
- Català-Anglès
- Francès-Català
- Català-Francès
- Alemany-Català
- Rus-Català
- Portugués-Català
- Japonès-Català / Català-Japonès
- Diccionari de la Llengua Catalana
- Diccionari Enciclopèdic
- Diccionari Jurídic
- Diccionari de l'Esport

de pròxima publicació:

- Català-Alemany
- Català-Hongarès
- Català-Portuguès
- Català-Rus
- Diccionari Enciclopèdic de Medicina
- Diccionari Ortogràfic

de venda a llibreries

Enciclopèdia Catalana
Diputació, 250. 08007 Barcelona

El màrqueting del 'show-business'

Quan, acabat el novembre, encara duri la tornada dels Festivals de Tardor, managers, agents artístics, grups, companyies o productors es vestiran amb maleta d'executiu per anar a mercat amb la primera fira relacionada amb el món de l'espectacle que es farà a Barcelona. Comprar i vendre, el vell art del xarlatà, també tempta els artistes de fi de segle.

Li diran Merca-Arts. No serà Tàrrega amb la seva fira al carrer, ni tampoc el Mercat de Música Viva de Vic. Els precedents que motiven l'organització del primer mercat de l'espectacle en l'àmbit de tot l'estat espanyol cal anar a buscar-los a París, on la fira de l'espectacle és un fet des de fa tres anys. Merca-Arts ocuparà durant quatre dies, del 5 al 8 de desembre pròxims, el Palau Victòria Eugènia del recinte firal de Montjuïc com un més entre els salons que visiten Barcelona en forma de fira.

Més de 4.000 metres quadrats i una cúpula o carpa, se suposa que sense dificultats tècniques com la que havia de cobrir els espectacles musicals del I Festival de Barcelona al Moll d'Espanya, seran destinats a un contingent que supera els cent expositors, tant catalans com estrangers, que hi assistiran procedents no només de Catalunya, sinó de Madrid, Màlaga, València, Navarra o Sevilla, com també d'Itàlia, Bèlgica, França, Holanda, Canadà o els Estats Units.

Segons Francesc Solana, director de Merca-Arts, l'objectiu d'aquesta fira és el de permetre a tots els estaments relacionats amb l'espectacle que disposin d'una oferta global i en un sol marc de tot el que poden contractar en les seves ofertes. La fira no s'adreça només a ajuntaments o representants d'administracions autònomiques de l'estat, sinó que eixampla la seva convocatòria a professionals de les més diverses branques que poden incloure l'espectacle en les seves activitats comercials i de relació, com també a productors internacionals, partits polítics, associacions culturals i recreatives, discoteques o sales de festes i convencions. A la vegada, també la indústria de serveis per als espectacles hi tindrà cabuda en aspectes tan variats com poden ser la il·luminació, la sonorització o la pirotècnia.

Francesc Solana manifesta amb un marcat matís de confiança i de ressò o èxit mínimament assegurats que es parteix d'un *mailing* d'invitació que abasta més de 30.000 persones tant del sector privat com del públic. Per a Solana, a Merca-Arts hi pot assistir des de l'animador d'una Festa Major, fins a l'organitzador o el tècnic de Relacions Públiques que ha de cobrir actes lúdics al costat d'activitats professionals.

Des de la música, en totes les seves vessants, fins al teatre, la dansa, la màgia, el *music-hall,* els grups d'animació o el mim, entre alguns dels noms amb què compta Merca-Arts, hi ha com a assistents expositors més destacats Amparo Moreno, la Belle Epoque, la Companyia Infima la Puça, la Maña, el Màgic Andreu, Dagoll Dagom, El Tricicle, la Cuadra de Sevilla, Pepe Rubianes, la Cubana, Vol Ras, El Talleret de Salt, Els Comediants, Els Joglars, Teatro Populi di Roma, com també representants de la música com Martirio, Sopa de Cabra, la Salseta del Poble Sec, Orquestra Internacional Santane, Quarteto da Cinque, Double Bouble, Orquestra Rítmica Sonora o la Rítmica del Vallès, per citar els noms més coneguts.

Francesc Solana remarca també que els mateixos expositors han demanat que la fira es vegi complementada amb actuacions que es duran a terme tant al Mercat de les Flors com al Poble Espanyol, malgrat que la funció bàsica de Merca-Arts tindrà lloc en el recinte firal on els diferents estands de les companyies, els mànagers o els agents oferiran la informació dels seus representats tant amb suports àudio-visuals com amb la informació de primera mà de què es disposi en cada cas, o amb la presentació del «producte a comprar en viu».

Una fira amb consens

Merca-Arts naix amb un consens gairebé unitari. El Consell de la Fira l'integren tant el Departament de Cultura de la Generalitat, com l'Institut Municipal de Barcelona Espectacles de l'Ajuntament de Barcelona i l'Àrea de Cultura de la Diputació. El mateix Francesc Solana ha manifestat que, si Merca-Arts té el ressò que es preveu, el 1990 s'ampliarà aquesta representació institucional al Ministerio de Cultura, cosa que no ha estat possible enguany pel fet que Adolfo Marsillach acabava d'arribar al nou càrrec. Malgrat això, però, abans que se celebri la

primera edició de Merca-Arts, els contactes amb Marsillach hauran estat ja consolidats, si més no, pensant en el 1990.

Sembla, però, que el consens no tan sols és institucional sinó que, com una excepció entre les relacions del món de l'espectacle i les institucions, les companyies i els seus representants també han vist amb bons ulls la celebració de la fira. Alguns d'aquests sectors artístics representats han dit a EL TEMPS que «cal adaptar-se a les noves maneres de vendre l'espectacle i de donar-lo a conèixer» i que «fins ara s'havia treballat molt enriquidorament en el camp creatiu, però també d'una manera molt dispersa». Per a la majoria d'expositors, com per als organitzadors, l'experiència de la Fira de París assegura en un bon tant per cent de possibilitats que la de Barcelona obtingui un èxit semblant, a banda de servir per a vendre la imatge conjunta de la ciutat i els seus espectacles com un avantatge més de l'oferta múltiple que ofereix dins l'ampli compromís de propostes de cara al 1992.

Per participar a Merca-Arts, cal ser companyia estable o tan sols professional, manifestar l'esperit i el convenciment de promoure l'oferta pròpia i disposar de la participació econòmica de cada estand. La fira no compta amb subvencions especials als expositors ni a l'organització, com és el cas de la recent Fira-Mercat de Música Viva de Vic, i per tant, s'ha organitzat partint del risc propi i de l'autofinançament. Aquí, però, és on el màrqueting aplicat a l'espectacle comença a demostrar les possibilitats de combinar tant una cosa com l'altra. Així, l'agència que representa més grups, o que disposa en el seu catàleg un ventall d'ofertes de companyies que es mantenen en la primera línia de l'espectacle i que ja són conegudes internacionalment, pot optar a una presència en la fira molt més àmplia per la senzilla raó que la inversió econòmica que li representa inscriure's com a expositor, aproximadament una mitjana de cent cinquanta mil pessetes, té un abast molt més dispers.

Aquesta unió del món de l'espectacle, tan poc freqüent fins ara tret de comptades excepcions, pot provocar un gir en les relacions creadors-consumidors que difícilment deixen de veure els espectacles com un producte cultural sense ànim de lucre i, a vegades, no per voluntat pròpia, amb final de dèficit. El saló Merca-Arts, de caire totalment professional, també tindrà com a veí de fira el Merca Music, un saló anual del mercat musical que ha estat, sembla, el detonant de l'actual Merca-Arts.

Andreu Sotorra

UNA SORTIDA PROFESSIONAL CLARA

PREPARACIÓ PER A OPOSICIONS

- Horaris diversos.
- Inscripcions per a tot el curs i per assignatures.

- **Titulació amb la qual poden accedir-hi**
  - Certificat d'escolaritat
  - Graduat escolar, FP1,...
  - Batxiller, FP2
  - Enginyer o arquitecte tècnic, diplomat, universitari, FP3,...
  - Doctor, llicenciat, enginyer o arquitecte...

CLASSES I TEXTOS EN CATALÀ

Adreceu-vos a:

XARXA CULTURAL
Ronda de la Universitat, 9
08007 Barcelona
Tel. (93) 301 82 00

NOVETATS EDITORIALS

GENERALITAT VALENCIANA

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

Va d'exposicions

Des del tretze d'octubre i fins al dotze del mes que ve s'exposa, a la sala d'exposicions de la Fundació Caixa de Pensions del carrer de Correus de València, el recull d'escultures de Nacho Criado «Hasta donde la vista alcance». L'exposició es pot visitar els dies laborables d'11 a 14 hores i de 17 a 21, i des de les 11 fins a les 14 els dies festius.

També exposa una col·lecció, en aquest cas de fotografies, Alfons Herraiz, al Café Lisboa. La col·lecció de recreacions del jove fotògraf valencià duu el simpàtic títol de «Cariño, dale de comer al pez». La inauguració és el dia 19 a les 23 hores.

L'exposició que no pot deixar de veure's, és sens dubte, la del gran fotògraf Gabriel Cualladó que s'exhibeix al Centre Julio González de l'Institut Valencià d'Art Modern —IVAM—. La mostra es compon d'un centenar de reportatges de temàtica paisatgística i urbana. Cualladó, la seua obra, romandrà a l'IVAM fins al 17 de desembre.

No podíem tancar el capítol d'exposicions sense fer referència a una de pintura: a la Sala Parés —carrer de Petrintxol, 5— de Barcelona continua mostrant-se la col·lecció de Badia Camps fins al 30 d'aquest mes.

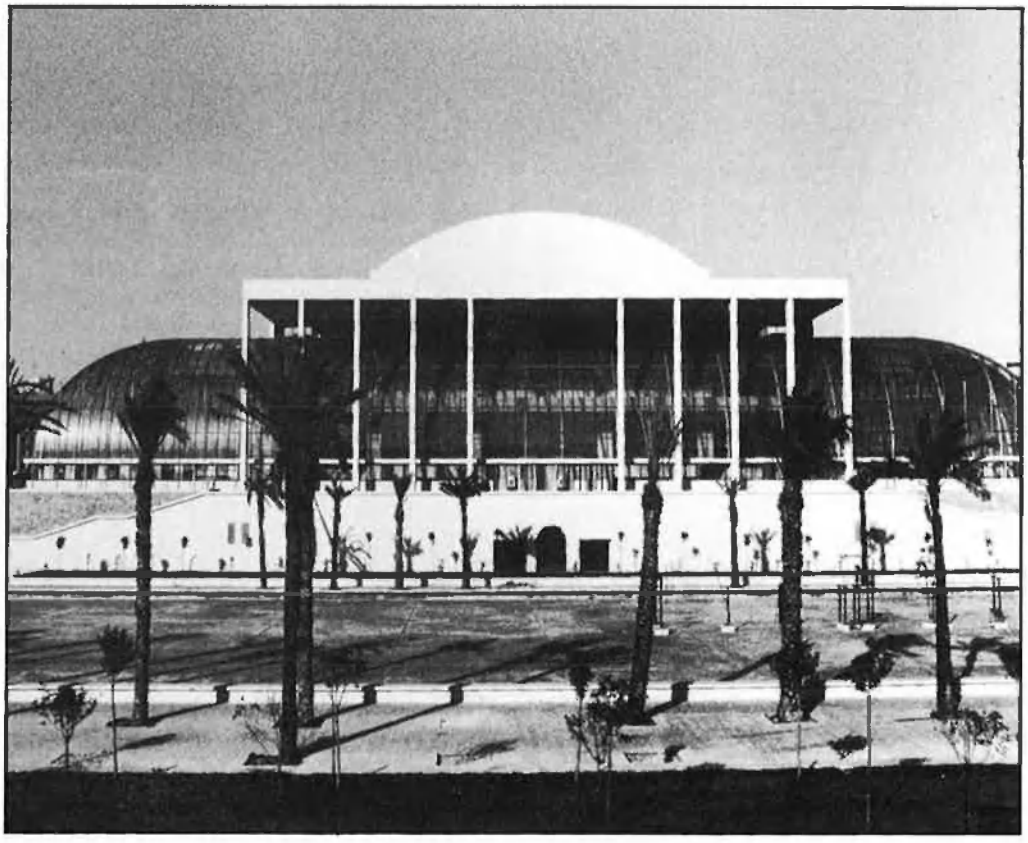
Música per a la tardor

El Palau de la Música i Congressos de València, comença aquesta setmana la seua temporada de tardor de concerts. Durant aquesta setmana, els amants de la bona música podran gaudir dels següents concerts: el divendres dia 20, a les 20,15 hores, Manuel Galduf dirigirà l'Orquestra Municipal de València i el Cor de la ciutat interpretant dues obres de Béla Bartok —*El mandarí meravellós* i la *Cantata Profana*— i la *Setena Simfonia,* de Beethoven.

El diumenge serà el torn de la Banda Municipal de València a les 11,30 de la nit, i amb entrada lliure per al públic.

El darrer dels concerts d'aquests set dies se celebrarà el dimecres 25 —també a les 20,15 hores—. El *Rèquiem alemany* de Brahms ha estat l'obra triada; i els intèrprets, de luxe, l'Orquestra Filharmònica de Renània-Palatinat acompanyada pel cor Filharmònic de Stuttgart.

XII Premis BALDIRI REIXAC

FUNDACIÓ JAUME I

CONVOCATÒRIA PER AL CURS 1989-1990
10.000.000 de ptes.

Aquests Premis, destinats a estimular la normalització de l'escola catalana, són dotats per la FUNDACIÓ JAUME I, amb les aportacions dels receptors del llibre-Nadala que aquesta Fundació tramet anualment.
El seu àmbit és els Països Catalans.
Compten amb l'assessorament de la DEC d'Òmnium Cultural.

PREMIS A LES ESCOLES

1) **S'estableixen 12 premis de 500.000 ptes. cadascun,** que seran assignats a escoles que no hagin estat guardonades en anys anteriors.
2) Serà premiada la qualitat global de la gestió escolar en l'aspecte concret de la catalanitat. Hom valorarà el lloc que ocupen la llengua i la cultura catalanes en el projecte educatiu, el qual comporta les programacions, l'organització general del centre i l'ús de la llengua en la docència i en totes les altres activitats, tals com les revistes escolars, l'aula de teatre, les excursions, la biblioteca, etc.
3) Per a participar en aquests Premis cal omplir i trametre un qüestionari –que serà facilitat a les oficines de la FUNDACIÓ JAUME I– i la documentació que s'hi demana.
4) Les escoles ja presentades l'any anterior i no premiades que desitgin optar a aquesta convocatòria, caldrà que presentin un nou qüestionari actualitzat, sense necessitat d'aportar nova documentació justificativa.

PREMI A MESTRES I PROFESSORS

1) **S'estableix un premi de 400.000 ptes. destinat a docents de tots els nivells.**
2) Serà atorgat a un treball inèdit d'assaig, d'investigació, o que reculli una experiència educativa l'ús de la qual ajudi amb eficàcia a l'estímul de l'ensenyament català a qualsevol àrea concreta, des de la Llar d'Infants a la Universitat. Amb motiu del Mil·lenari de Catalunya i donada la manca de materials d'història general dels Països Catalans destinats a l'ensenyament, els treballs que s'hi refereixin seran considerats amb caràcter prioritari.
3) **S'estableix també una subvenció de 400.000 ptes.** per a contribuir a l'edició del treball premiat, en la qual edició sempre hi haurà una referència al premi amb què ha estat guardonat el treball.
4) El Jurat podrà dividir el premi o deixar-lo sense adjudicar.

PREMIS ALS ALUMNES

1) **S'estableixen 62 premis de 50.000 ptes. en llibres catalans,** a triar pels interessats. Seran atorgats a treballs de classe, realitzats preferentment en equip per alumnes de Parvulari, EGB, Ensenyament Secundari, COU o Educació Especial.
2) **Premi especial de 100.000 ptes.** al millor treball sobre el MIL·LENARI DE CATALUNYA realitzat per alumnes de 8è. d'EGB.
3) Els treballs hauran d'ésser escrits en català, i poden versar sobre qualsevol de les matèries o de les àrees dels cicles escolars citats, o bé ésser resultat d'activitats escolars que abastin diverses matèries o àrees: excursions, visites, periòdics escolars, murals, diaris de classe, col·leccions, manualitats, audiovisuals, etc.
4) Tots els treballs han d'ésser acompanyats d'una breu memòria, no més llarga de dos folis, en la qual s'especificaran les motivacions, les circumstàncies i la manera com ha estat realitzat el treball. Quan es tracti d'alumnes de Parvulari, del cicle inicial d'EGB o d'Educació Especial, la memòria pot ésser presentada pel mestre.
5) El jurat considerarà d'una manera especial aquells treballs que hagin suposat per als alumnes un esforç de penetració en la realitat social catalana del seu entorn, en la tradició cultural catalana, o que comportin l'aplicació a l'ús escolar de vocabularis tècnics o científics i, en general, que s'insereixin en un context de normalització de l'ús de la llengua catalana a l'escola.
6) Als treballs hi ha de constar el curs, els noms dels alumnes, el nom del mestre i les dades completes –nom, adreça i telèfon– de l'escola.

ASPECTES GENERALS

1) Els treballs i la documentació s'han d'adreçar a la FUNDACIÓ JAUME I. Aribau, 185 - 08021 Barcelona, abans del dia 15 de febrer de 1990, o bé serà admès que portin matasegells fins a la mateixa data.
2) Cal fer constar clarament a quin premi es presenta el treball: a escoles, a mestres o a alumnes.
3) Els treballs no premiats podran ésser recollits a partir del 15 de juny fins el 15 d'octubre següent. Passat aquest temps, la Fundació Jaume I no se'n farà responsable.
4) Una selecció dels treballs premiats serà exhibida en l'exposició itinerant que al llarg del curs es muntarà en els Centres de Recursos Pedagògics de la Conselleria d'Ensenyament d'arreu de Catalunya.

Premis BALDIRI REIXAC
Aribau, 185 - **Tel. 200 53 47** - 08021 Barcelona

Amb el patrocini honorífic de la
Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

LA BIENNAL

DE BARCELONA

La Biennal
de Barcelona

Joves Creadors
Europeus

Casa de
la Caritat

Del 5 al
30 d'octubre
1989

Ajuntament de Barcelona

PROJECTE Jove

EL PERIÓDICO

CARLOS ROLANDO

A G E N D A

E X P O S I C I Ó

Escriure el temps

ESPAI DE TEMPS. Ramon David, Martí Llorens, Iñigo Royo, Elena Carbonell i Joan Duran. Sala Arcs de la Fundació Caixa Barcelona. Fins a finals d'octubre.

La Sala Arcs de la Fundació Caixa de Barcelona ha iniciat la temporada d'exposicions amb una mostra col·lectiva de cinc fotògrafs que expressen de diferents maneres el concepte de temps en la seva obra. La fotografia ha tingut en la fragmentació de l'espai i congelació del temps un dels seus potencials mes suggerents i enigmàtics, que involucren tant la capacitat interpretativa en relació a l'espai-temps, com la nostra projecció memorística que fem a través d'aquest binomi. D'alguna manera el fotògraf fixa una part o instant de l'existència que congela amb la càmera i així fa possible el seu discurs poètic.

Actualment la fotografia contemporània ja no posa tant d'èmfasi en «l'instant decisiu», ni elabora cap missatge en base al moment en què pitja el botó de la càmera i enregistra la realitat, potser perquè el que més interessa sigui reflectir el criteri subjectiu o el problema lingüístic a l'hora d'elaborar un tema o una idea, que obeeix més a unes necessitats més conceptuals que nominatives. La idea del temps és el tema genèric que reuneix les diferents formes expressives dels autors en aquesta exposició. El temps entès com a concepte a partir de la relació que estableix amb l'espai i la seva transcripció o escriptura d'aquesta relació, que queda fosa en la imatge fotogràfica.

Sigui a través del procés utilitzat —la càmera estenopeica o primitiva que fan servir Martí Llorens i Ramon David— que transmet una estètica de la fragmentació i quantificació del temps, de la conjunció d'elements simbòlics que desenvolupen un concepte, tal com manifesta Joan Duran en la seva instal·lació en què escenifica una operació matemàtica representativa de l'existència de la vida mitjana d'un àtom, o bé en les fantasies projectives, plenes de suggeriments que són tot un exercici mnemòtic de gran força poètica, presents en les imatges d'Inigo Royo, com en la utilització que fa Elena Carbonell de la sorra, que disposa en tubs de cristalls aïllats, al costat de les imatges fotogràfiques d'aquesta sorra, i que simbolitzen la necessitat de mesurar o atrapar el flux del temps. En tots i cada un d'aquests treballs s'expressa la idea del temps i les seves interrelacions, i la càmera és l'instrument cec capaç de despertar la nostra reflexió i interès, gràcies al poder expressiu i a les diverses connotacions *extrafotogràfiques* dels seus autors.

Salvador Rodés

XVIII PREMIS OCTUBRE

Premi d'assaig Joan Fuster
Dotació: 1.000.000 de pessetes
Obres presentades: 7
Jurat: Santiago Calatrava, Manuel Muñoz, Jaume Lorés, Oriol Pi de Cabanyes i Nadal Batle.

Premi de narrativa Andròmina
Dotació: 1.000.000 de pessetes
Obres presentades: 14
Jurat: Valentí Puig, Miquel Dolç, Rafael Alemany, Pau Faner i Jaume Fuster

Premi de poesia Vicent Andrés Estellés
Dotació: 250.000 pessetes
Obres presentades: 48
Jurat: Àlex Susanna, Joan Margarit, J. M. Sala-Valldaura, Jaume Pont i Josep L. Bonet

Premi de periodisme El Temps
(atorgat pel setmanari *El Temps*)
Dotació: 100.000 pessetes
Obres presentades: 10
Jurat: Joan Tapia, Rosa Soibes, Julià Garcia Candau i Josep Ramon Lluch

Sopar de lliurament: ALAMEDA PALACE (Piscina València) València

Dissabte, 28 d'octubre, a les 21.30 hores

Tiquets a la venda: Llibreria Tres i Quatre, carrer Pérez Bayer, 11. 46002 València. Tel. (96) 352 91 10

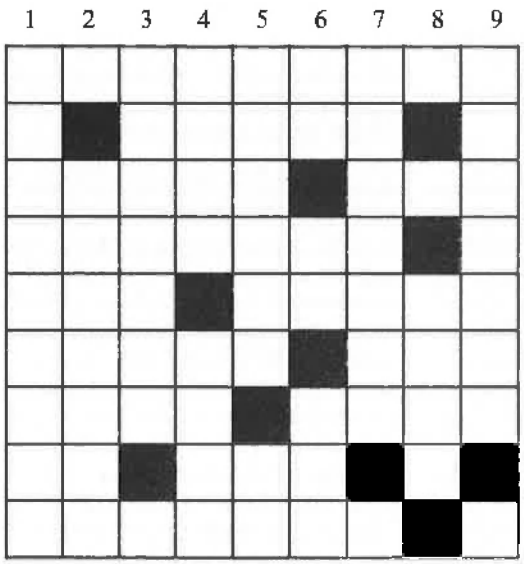
EDITORIAL TRES I QUATRE

A G E N D A

P A S S A T E M P S

Text Explicatiu

Per resoldre aquest encreuat negre cal respondre normalment a les definicions verticals, que marquen la pauta de la graella, i intuir els mots amagats en el conte breu que hi ha sota l'epígraf d'horitzontals. Aquestes paraules ocultes van marcades ordenadament per la numeració habitual en qualsevol moment de la narració.

per Màrius Serra i Anna Genis

HORITZONTALS: Aquell suc de llimona (1) amb què intentava apaivagar les malures d'una gola castigada durament la nit abans, tenia un regust a fracàs que esbalaí en Robert. Feia temps que no se sentia tan malament. L'estrés habitual a què l'abocava la seva dedicació exclusiva als afers borsaris s'havia incrementat de manera notable durant les dues últimes setmanes. I el Robert s'havia sentit un titella (2) en mans dels seus clients. Feia temps que no sospitava, però l'increïble embolic en què s'havia ficat durant la sessió del divendres li donà la certesa absoluta. Tenia clients fantasma que li oferien grans comissions a canvi d'una certa indulgència a l'hora de fer constar l'autèntic propietari de les seves enormes compres. A més, aquestes adquisicions acostumaven a ser posicions a crèdit, és a dir, que no es pagaven al comptat, i el joc consistia a vendre-les ràpidament abans del termini creditici fixat acumulant guanys nets. Tot plegat, una maniobra fosca (3a) d'especulació ferotge que, a pesar de tot, era ben habitual en el món bursàtil.

El que ja no era tan habitual era el joc d'identitats ocultes. Els noms falsos sovintejaven, les signatures més estrafolàries desfilaven pel despatx que en Robert tenia a l'avinguda d'Orient (3b) i els documents més sagrats eren falsificats amb la impunitat absoluta del defraudador contumaç. Però cada final de mes, en vulgars sobres de color beix, arribaven les enormes sumes esperades amb ànsia (4) durant trenta dies d'engrapar fortament el cor amb la mà.

Aquell divendres tot s'havia girat del revés (5a). Davant d'un tomb sobtat de les magnituds macroeconòmiques japoneses i americanes que en Robert no havia pogut preveure, els valors punters de la Borsa de Barcelona havien començat a baixar punt a punt (5b), durant tota la sessió. I, com que des de feia un any la contractació ja era contínua, en Robert havia corregut a avisar els seus clients de la desfeta. Però les bledes (6a) de les respectives secretàries li havien barrat la possibilitat de qualsevol mena de comunicació amb el tòpic de l'està reunit i havia hagut d'observar, impotent, com la presa general de posicions del dimarts es veia abocada a un fracàs estrepitós. Es rumorejava que un empresari kuwaitià (6b) que representava un poderós *holding* petrolier havia donat l'ordre de retirar tot el paper del seu grup aquell mateix dia, i els inversors catalans s'havien quedat garratibats (7a) amb les conseqüències nefastes del seu divendres negre particular. El resultat del desastre era una inversió absoluta de l'índex borsari i una caiguda en picat de les cotitzacions.

El drama d'en Robert, però, havia començat aquella mateixa tarda quan s'havia adonat que cap de les compres a crèdit del dimarts no corresponia a persones físiques existents. La responsabilitat de la desfeta pertocava únicament a l'executor de les ordres. I aquell executor executat per la seva pròpia incompetència era ell. Incapaç de cobrir les pèrdues ocasionades per la seva ingenuïtat, en Robert es tancà al despatx enfonsat en la misèria més absoluta. I al despatx despertà el matí següent. Estava en un atzucac terrible. Es va prendre una llimonada i observà detingudament la foto col·lectiva de la seva promoció d'economistes (7b) que presidia el despatx, a la recerca d'algú més imbècil que ell. Però no hi descobrí ningú (8). Llavors, una idea lluminosa li fiblà el cervell. Sense pensar-s'ho dues vegades, obrí la finestra del despatx i saltà al buit. Va caure de peus a la vorera dreta de l'avinguda d'Orient, evidentment il·lès. No havia tingut en compte que el seu despatx estava situat en un entresol. D'ara en endavant, si volia esdevenir un suïcida exemplar, hauria de practicar (9) una mica abans de cada intent.

VERTICALS: 1. Inquilina, arrendatària. 2. Conductor en pràctiques. Prioresses. 3. Estrany, rar. Sofre. 4. Un dels tres components minerals del granit. Secall que s'encén fàcilment amb una espurna. 5. Ones. Cap per avall, ara mateix. 6. Negació. Preposició. Absorció borsària d'una empresa per una altra. 7. Testificar. L'erra. 8. Cinc-cents romans. Sofre. Aquella. 9. Vas sanguini d'anada. Euskadi.

Problema de lògica

El nostre personatge central d'avui és en Joan Puig i Torras, a qui investigaren genealògicament d'una manera exhaustiva. Cal esbrinar el nom i els dos cognoms de 5 dels seus parents, el parentesc que el lliga a cadascun d'ells i l'edat dels 5 parents. Cal assenyalar que no hi ha mai cap cognom repetit per qüestions de l'atzar.

1.—Només dues persones es diuen Puig de primer cognom com el nostre amic, però cap de les dues no és el seu oncle.

2.—Les edats del tiet, el fill i el cosí d'en Joan sumades donen la mateixa xifra que l'edat del seu pare.

3.—En Francesc Puig és l'avi de l'Àngelo Torelló.

4.—El nebot té 7 anys, que és alhora la diferència d'edat entre el fill i el cosí del nostre amic.

5.—De segon cognom, un es diu Castells i un altre, en Ferran, es diu Torras.

Nom					
1r. cognom					
2n. cognom					
Parentesc					
Edat					

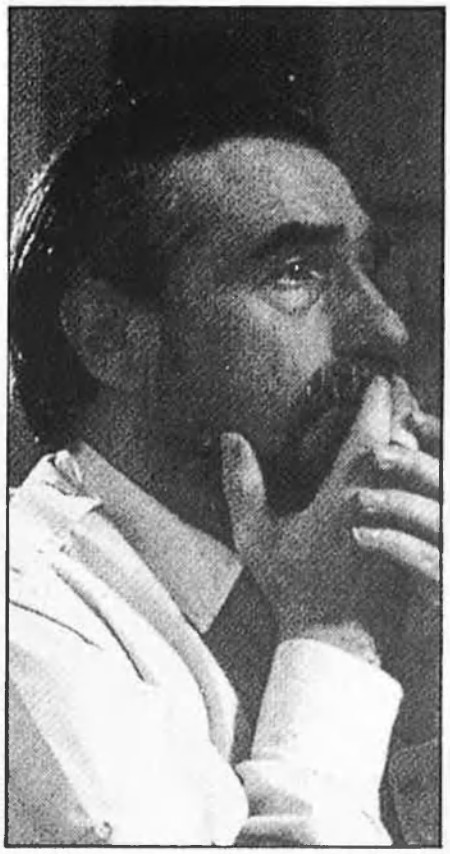
6.—Torrents i Ferrer són els dos cognoms d'una de les persones majors d'edat.

7.—L'Andreu és el petit de la família, només té 3 anys.

8.—Ni en Josep es diu Colom de primer cognom, ni el més gran de tots es diu Riera de segon.

9.—Les edats de tots plegats sumen 109 anys.

Solució en la pàg. 75.

Martin Scorsese.

Francis Coppola.

Woody Allen.

A G E N D A

C I N E M A

New York, New York

HISTORIAS DE NUEVA YORK. USA, 1989. Dir.: Martin Scorsese, Francis Coppola i Woody Allen. Int.: Rossana Arquette, Giancarlo Gianni, Woody Allen, Mia Farrow.

Tres dels directors més prestigiosos del cinema nordamericà contemporani s'han reunit per a realitzar un film d'esquetxos en la línia d'una moda que va fer certa fortuna durant la dècada dels seixanta (pensem en les diverses provatures de la *nouvelle vague*, i del cinema italià d'aquell moment, o en *Historias extraordinarias* de Vadim-Malle-Fellini). El pretext triat per a buscar un punt d'unitat entre les tres històries ha estat la ciutat de Nova York. Això no obstant, aquesta ha resultat una ciutat prou recreada pel cinema americà d'ahir i d'avui, i els realitzadors que signen el film ja n'havien aconseguit obres gairebé definitives.

Els tres directors s'ho deuen haver passat molt bé dirigint amb tota llibertat el seus respectius esquetxos sense l'habitual compromís amb què senfronten amb els llarg-metratges (la necessitat de donar una gran obra) i tampoc sembla que hagin entrat en competència a l'hora de plantejar-se qui dels tres se'n sortia més bé. Més aviat cadascú ha entès que es tractava d'un film en to menor on podien explicar l'acudit que volguessin i, en conseqüència, tots tres han donat una lliçó esquemàtica i particularment il·lustrativa de les seves virtuts i dels seus vicis.

Scorsese s'ha centrat en el Nova York que ha esdevingut imperi de l'art contemporani des de la ja llunyana generació de l'expressionisme abstracte, i ens ha mostrat un fragment de la vida sentimental i estètica d'un vell i reputat pintor d'aquesta escola. Ha rodat un esquetx formalista i banal, però amb voluntat de dir coses, que el fa inferior al també formalista i banal episodi de Coppola, que, si més no, ja no enganya ningú: el seu conte de fades sobre gent riquíssima que viu a Nova York és novament el musical encobert que el director de *Tucker* fa i desfà constantment, però acaba resultant l'esquetx més simpàtic del film. Woody Allen, per la seva banda, s'ha decidit per l'acudit de fantasia que ja havia practicat a *Todo lo que usted queria saber acerca del sexo* o *La rosa púrpura del Cairo:* un complex d'Edip col·lectiu reprimit és explicat pel director a partir de la misteriosa aparició de la mare del protagonista sobre el cel de Nova York, en una imatge que pretén fer la competència a la de King Kong sobre l'Empire State Building, però a la qual la durada de l'episodi acaba fent perdre tota la gràcia.

Un film, doncs, perfectament oblidable, i del tot innecessari, que només s'explica com una broma privada per part de tres realitzadors que s'han acostumat, potser una mica massa, a sentir quotidianament com la gent els anomena *genis*.

Xavier Pérez i Torio

A G E N D A

T E L E V I S I Ó

Dijous, 19 d'octubre

TV3

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta.
11.15: Segona vegada: «Informatiu cinema». «60 minuts». «Oscamandit».
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. (Cap. 14).
14.30: Telenotícies.
15.00: El Temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. (Dual). (121).
15.45: Com a casa.
16.30: A cor obert. (Dual). (Reposició). (76).
17.20: Els Picapedra. (Dibuixos animats).
17.45: Víctor. (Curs d'anglès).
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.15: Tres pics i repico.
22.45: Esports flash.
23.45: Telenotícies.
00.05: Tot l'esport 2V.
00.30: Fi d'emissió.

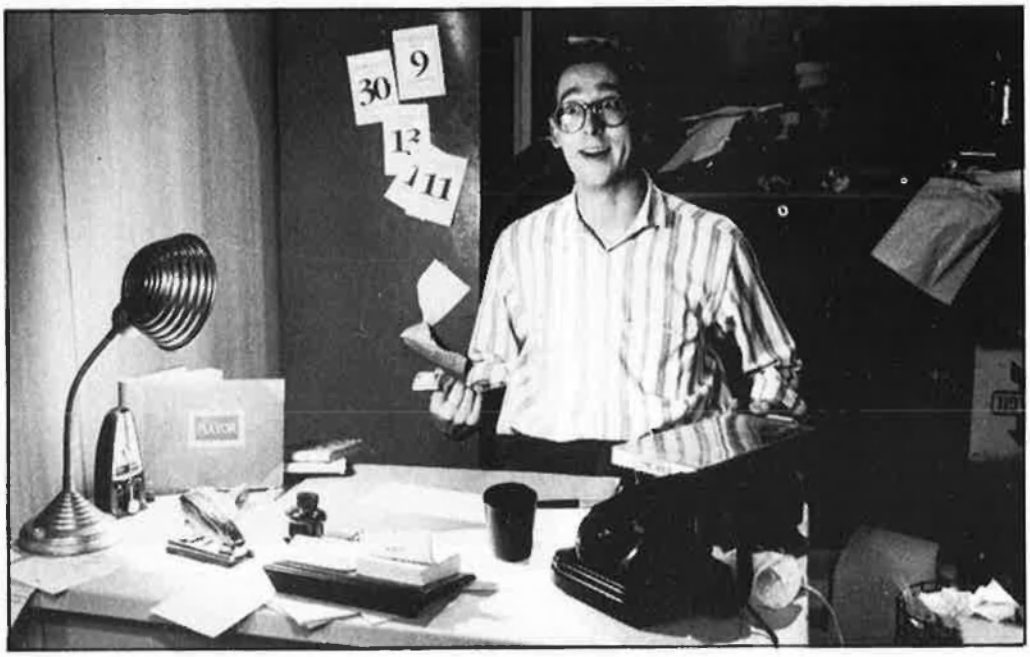
Canal 9

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Herculoids.
19.55: Super agente 86.
20.25: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Tal com show.
22.50: Temps de joc.
23.50: Bona nit.
23.55: Fi d'emissió.

Divendres, 20 d'octubre

TV3

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta.
11.15: Segona vegada: «Esports flash». «Actual». «Senyals».
13.40. TN comarques.
13.55: La senyoreta. (Cap. 15).
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps
15.05: Bona cuina.

'Matraca, no'.

15.15: Veïns. (Dual). (122).
15.45: Com a casa.
16.30: A cor obert. (Dual). (Reposició). (77).
17.20: Els Picapedra. (Dibuixos animats).
17.45: Víctor. (Curs d'anglès).
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.15: La vida en un xip.
23.30: Telenotícies.
23.55: Tot l'esport 2V.
00.20: Cinema de mitjanit: «Amb el cor a la boca». (Dual).
02.00: Fi d'emissió.

Canal 9

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Herculoids.
19.55: Allo, allo.
20.25: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Hui cinema: «Alguien voló sobre el nido del cuco». USA, 1975. (128 minuts).
23.45: George y Mildred.
24.15: Bona nit.
24.20: Fi d'emissió.

Dissabte, 21 d'octubre

TV3

09.45: Carta d'ajust.
10.00: Sardanes.
10.25: Resum setmanal: «Matraca, no».
13.30: Resum setmanal: «Mikimoto Club».
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Bona cuina.
15.45: Festival Tex Avery.
16.15: El retorn de Sherlock Holmes: «La mansió d'Abbey».
17.10: L'home-animal. (2): «Joc perillós».
18.00: Esports en acció.
20.00: Vida salvatge: «El barri dels teixons».
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Sorteig Lotto 6/49.
21.15: Bona cuina.
21.20: Pel·lícula: «Amor al volant».
23.10: Cagney i Lacey. (48): «Fins que l'amor ens separi». (Dual).
00.10: Montecarlo (3).
01.10: Fi d'emissió.

Canal 9

14.30: Carta d'ajust.
15.00: Avanç de programació.
15.02: El llapis encantat.
15.30: Sessió Contínua: «Piratas de l'aire». USA, 1984. (83 minuts).
17.15: Popeie.
17.45: Flash Gordon.
18.25: Vídeo cine: «Lluna letal». USA. (89 minuts).
20.00: Llocs i paratges.
20.30: Supersentits.
21.00: Notícies 9.
21.30: Dossiers.
22.00: Els Borgia.
23.00: Contes imprevisibles: «Eduard el conquistador».
23.30: Cinema nit: «El ángel azul». Alemania, 1930. B/N. (86 minuts).
01.35: Fi d'emissió.

Diumenge, 22 d'octubre

TV3

09.45: Carta d'ajust.

10.00: Signes dels temps.
10.30: Els Picapedra 2V.
11.30: Cadència 2V.
13.00: Gol a gol (Hòquei).
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Més enllà de la llei. (Capítol 1).
16.25: Tarda de western: «La vall del fugitiu».
18.00: Gol a gol (Bàsquet): Cajabilbao-Taugrés.
20.30: Telenotícies.
20.55: El temps.
21.00: Trenta minuts.
21.35: Dallas. (Dual). (55): «Epíleg».
22.35: Gol a gol. (Edició nit).
24.00: Fi d'emissió.

Canal 9

14.30: Carta d'ajust.
15.00: Avanç de programació.
15.02: Contes populars europeus.
15.30: Sessió contínua: «El faro del fin del mundo».
17.15: Tortugues mutants.
17.45: El món salvatge dels animals: «L'àguila reial».
18.15: Avanç esportiu.
18.20: Bàsquet.
19.45: Pan comido.
20.45: Menjar i viure.
21.00: Notícies 9.
21.30: Cagney y Lacey.
22.30: Minut a minut.
23.50: Fi d'emissió.

Dilluns, 23 d'octubre

TV3

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. (Dual).
11.15: Segona vegada. «Gol a gol». «La caixa sàvia».
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. (Cap. 16).
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. (Dual). (123).
15.45: Com a casa.
16.30: A cor obert. (Dual). (Reposició). (78).
17.20: Els Picapedra. (Dibuixos animats).
17.45: Víctor (Curs d'anglès).
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club: «El nan roig».
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.15: Tres estrelles. (2).
21.45: Pantalla: «L'emperador del nord».

'Més enllà de la llei'.

24.00: Telenotícies.
00.20: Tot l'esport 2V.
00.45: Fi d'emissió.

Canal 9

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Herculoids.
19.55: Phyllis: «¡Quina oportunitat!»
20.25: El show de Joan Monleón.
21.00: Notícies 9.
21.30: Primera fila: «El cuarto protocolo». Gran Bretana, 1987. (114 minuts).
23.30: Oficis i beneficis: «L'oportunitat de Loren».
24.00: Bona nit.
24.05: Fi d'emissió.

Dimarts, 24 d'octubre

TV3

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat Oberta.
11.15: Segona vegada: «Trenta minuts». «Futbol 90». «Basquetmania».
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. (Cap. 17).
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. (Dual). (124).
15.45: Com a casa.
16.30: A cor obert (Dual). (Reposició). (79).
17.20: Els Picapedra. (Dibuixos animats).
17.45: Víctor. (Curs d'anglès).
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club: «¡Oh, Bongònia!».
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.15: La parada.
22.50: L'hora d'Alfred Hitchcock. (Dual): «No miris enrera».
23.50: Telenotícies.
00.10: Tot l'esport 2V.
00.35: Fi d'emissió.

Canal 9

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Herculoids.
19.55: Mary.
20.25: El show de Joan Monleón.
21.00: Notícies 9.
21.30: 1 de 5.
22.50: Los objetivos de Andros. (Capítol 3).
23.50: Bona nit.
23.55: Fi d'emissió.

Dimecres, 25 d'octubre

TV3

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta.
11.15: Segona vegada: «La parada». «Tres, catorze, setze». «Thalassa».
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. (Cap. 18).
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. (Dual). (125).
15.45: Com a casa.
16.30: A cor obert (Dual). (Reposició). (80).
17.20: Els Picapedra. (Dibuixos animats).
17.45: Víctor. (Curs d'anglès).
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club: «Motor a fons».
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Sorteig Lotto 6/49.
21.15: Bona cuina.
21.20: Informatiu cinema.
22.00: Cinema 3: «Ragtime».
00.50: Telenotícies.
01.10: Motor a fons 2V.
01.35: Tot l'esport 2V.
02.00: Fi d'emissió.

Canal 9

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Herculoids.
19.55: Newhart.
20.25: El show de Joan Monleón.
21.00: Notícies 9.
21.30: En pantalla.
23.20: Fulles grogues (Hojas amarillas). Quan València era Hollywood.
23.50: Bona nit.
23.55: Fi d'emissió.

AGENDA

PEL·LÍCULES

Dijous, 19 d'octubre

Las verdes praderas (1979; 90 minuts), de **José Luis Garci.** El tercer llarg-metratge de Garci és una tèbia crítica sobre els costums de la clase mitjana espanyola dels setanta, dins de la línia de correcta realització del director. TVE-2. 22,35 hores.

Molokai (1959; 92 minuts), de **Luis Lucia.** El cicle de producció espanyola que ens ofereix normalment pel·lícules relativament recents, ens presenta ara una empalagosa hagiografia del missioner Damià de Veuster, d'una beatitud i una antigor insuportables. TVE-1. 2.00 hores.

Divendres, 20 d'octubre

La bella Lola (1962; 107 minuts), d'**Alfonso Balcázar.** Sara Montiel i Antonio Cifariello protagonitzen aquest producte elaborat per al lluïment de l'actriu, que no passa de ser una pel·liculeta. TVE-2. 17.05 hores.

Alguien voló sobre el nido del cuco (1975; 128 minuts). Televisió Valenciana dedica per segon divendres consecutiu el seu espai «Hui Cinema» a una pel·lícula del realitzador **Milos Forman.** Junt amb *Amadeus,* aquest film, protagonitzat per un majestuós Jack Nicholson, ha estat l'altra pel·lícula de Forman que va guanyar l'*Óscar* a la millor producció. L'obra va rebre, a més, els guardons al millor actor, a la millor actriu, al director i al guió; fet que només havia aconsguit *Sucedió una noche,* de Franck Capra trenta-set anys abans. Canal 9. 21.30 hores.

Marlene Dietrich.

'Ragtime'.

Amb el cor a la boca (*Col cuore in gola,* 100 minuts), de **Tinto Bras.** Durant un dia i una nit, un home i una dona desenganyats de la vida viuen una història d'amor. Amb Jean Louis Trintignant i Ewa Aulin. TV3. 0.20 hores.

Una chica angelical (*The good fairy,* 1935; 94 minuts), de **William Wyler.** Una obra menor de William Wyler, amb guió del també gran director Preston Sturges, sobre una jove hongaresa que cerca un fals marit per compartir amb ell una fortuna que està a punt d'heretar. Amb Margaret Sullavan i el formidable Herbert Marshall. TVE-1. 0.45 hores.

La gran pelea (*Any wich you can,* 1980; 113 minuts), de **Buddy Van Horn.** Segona part de *Duro de pelar.* En totes dues pel·lícules Clint Eastwood, acompanyat pel seu orangutà Clyde, pretén traure's la imatge de dur que es va guanyar amb *Harry el sucio.* La pel·lícula es poqueta cosa, però es pot veure. TVE-1. Matinada.

Dissabte, 21 d'octubre

Pirates de l'aire (1984; 83 minuts), de **Colin Eggleston.** Recent producció nord-americana ambientada a Austràlia en temps de la segona guerra mundial. Protagonitzada per John Hargreaves i Meredith Phillips. Canal 9. 15.30 hores.

Su majestad de los mares del sur (*His Majesty O'Keefe,* 1953; 87 minuts), de **Bryon Haskin.** Film d'aventures correctament realitzat sobre un marí que es converteix en el capitost d'una tribu

de nadius. Burt Lancaster interpreta el capità de vaixell, David O'Keefe. TVE-1. 16.05 hores.

Amor al volant (*Heart like a wheel,* 109 minuts), de **Jonathan Kaplan.** Desenfadada comèdia sobre una dona que decideix fer-se pilot de cotxes de cursa. Amb Bonnie Bedelia i Beau Bridges. TV3. 21.20 hores.

El cartero siempre llama dos veces (*The postman always rings twice,* 1981; 119 minuts), de **Bob Rafelson.** Quarta versió de la formidable novel·la de James M. Cain, en la qual es va reforçar de valent l'element eròtic. Tot i ser una bona pel·lícula, no arriba a tenir la qualitat de la dirigida per Tay Garnett. Amb Jack Nicholson i Jessica Lange. TVE-1. 22.20 hores.

El àngel azul (*Der blue angel,* 1930; 86 minuts), de **Joseph von Stenberg.** Primera pel·lícula en què Marlene Dietrich va treballar a les ordres de Stenberg. Obra mestra del cinema alemany sobre una novel·la de Heinrich Mann. Canal 9. 23.30 hores.

Que extrana es la vida (*Strana la vita,* 1988; 95 minuts), de **Giussepe Bertolucci.** Film inèdit a les pantalles del nostre país del germà menut del director d'*El ultimo emperador.* Comèdia crítica sobre les relacions entre un home i les dones. TVE-1. 1.10 hores.

Impulso infernal (*Impulse,* 1984; 87 minuts), de **Graham Baker.** Pel·lícula de terror no estrenada a les nostres sales de projecció cinematogràfica. Amb Tim Matheson i Meg Tilly. TVE-1. Matinada.

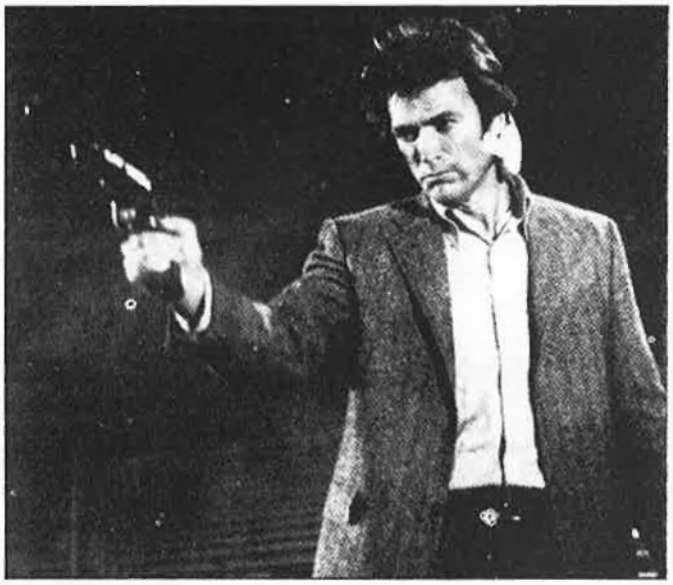
'L'emperador del nord'.

Diumenge, 22 d'octubre

El faro del fin del mundo (1971; 116 minuts), de **Kevin Billington.** Producció hispano-suïssa que va comptar amb un repartiment de luxe. Kirk Douglas i Yul Brinner protagonitzen aquesta adaptació cinematogràfica de la novel·la del mateix títol de Jules Verne. Canal 9. 15.30 hores.

El irresistible Henry Orient (*The World of Henry Orient,* 1964; 102 minuts), de **George Roy Hill.** Una comèdia d'embolic protagonitzada per Peter Sellers, que no es troba entre les millors realitzacions del director d'*El Golpe.* Malgrat això, és ben divertida. TVE-1. 16.05 hores.

La vall del fugitiu (*Tell then Willie Boy is here,* 1967; 97 minuts), d'**Abrabam Polonsky.** Fenomenal western de caire antirracista, protagonitzat per Robert Redford i Katharine Ross. TV3. 16.25 hores.

Clint Eastwood.

Doble triunfo (*International Velvet,* 1978; 110 minuts), de **Bryan Forbes.** Tendra i acurada adaptació d'una novel·la d'Enid Bangold sobre una adolescent que vol convertir-se en campiona olímpica d'hípica. Amb Tatum O'Neal i Cristopher Plummer. TVE-2. 18.30 hores.

La fórmula (*The Formula,* 1980; 112 minuts), de **John G. Avildsen.** George C. Scott i Marlon Brando encapçalen el repartiment d'una intriga criminal que se li'n va anar de les mans al director i que resulta bastant desbaratada. TVE-1. 22.45 hores.

La desobediencia (*Disobedience,* 1985; 108 minuts), d'**Aldo Lado.** Film inèdit al nostre país, basat en una novel·la d'Alberto Moravia. TVE-1. 0.55 hores.

Dilluns, 23 d'octubre

L'emperador del nord (1973; 120 minuts), de **Robert Aldrich.** Lee Marvin, Ernest Borgine i un jove Keith Carradine protagonitzen aquesta pel·lícula ambientada en l'època de la depressió econòmica als Estats Units. TV3. 21.45 hores.

Senora de nadie (1981; 100 minuts). Pel·lícula argentina realitzada per **Maria Luisa Bemberg.** Amb Luisina Brando. TVE-2. 22.35 hores.

El cuarto protocolo (1987; 114 minuts), de **John McKenzie.** Adaptació de l'obra del mateix títol de Frederik Forsyth, que tracta un complot d'espionatge internacional. Canal 9. 21.30 hores.

Dimarts, 24 d'octube

Los ángeles perdidos (*Search,* 1948; 105 minuts), de **Fred Zinneman.** Una de les millors pel·lícules del director nord-americà carregada de realisme i emotivitat. TVE-1. 22.20 hores.

Peter Von Scholten (1987; 100 minuts), de **Palle Kjaerulff Schnidt.** Pel·lícula noruega inèdita a les nostres pantalles, interpretada per Ole Ernst i Kare Lise Mynster. TVE-1. 2.00 hores.

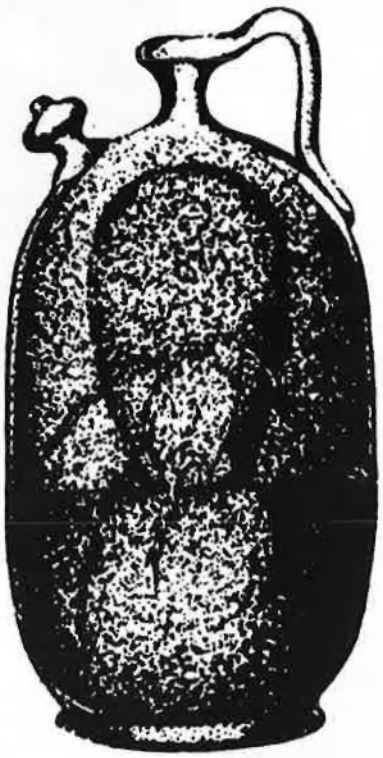
Dimecres, 25 d'octubre

Els grillats del bisturí (1982; 91 minuts), de **Garry Marshall.** Disbaratada comèdia que es manté en la ratlla que separa el divertiment i l'esperpent. Protagonitzada per Sean Young i Harry Dean Stanton. Canal 9. 21.30 hores.

Ragtime (1981; 154 minuts), de **Milos Forman.** Una altra gran realització d'un dels millors directors dels darrers anys, tot i que la seua carrera és prou irregular. En aquesta ocasió s'aborda el tema del racisme. TV3. 21.55 hores.

El ladrón de cadáveres (*The body Snatcher,* 1945; 77 minuts), de **Robert Wise.** Clàssic del cinema de terror, interpretat per Boris Karloff i Bela Lugosi. TVE-1. 2.00 hores.

AVUI UNA PEÇA DE PRESTIGI

Aquest mes d'octubre tots els nous subscriptors del diari **AVUI** tenen la possibilitat de gaudir d'una magnífica peça dels prestigiosos ceramistes VILA-CLARA de la Bisbal

Desitge rebre informació sense compromís sobre les diferents modalitats de subscripció.

Nom. _____

Adreça _____

CP població _____

Tel. _____

Envieu-nos aquest anunci amb les vostres dades a Premsa Catalana, SA. Carrer Consell de Cent, 425. 08009 Barcelona.

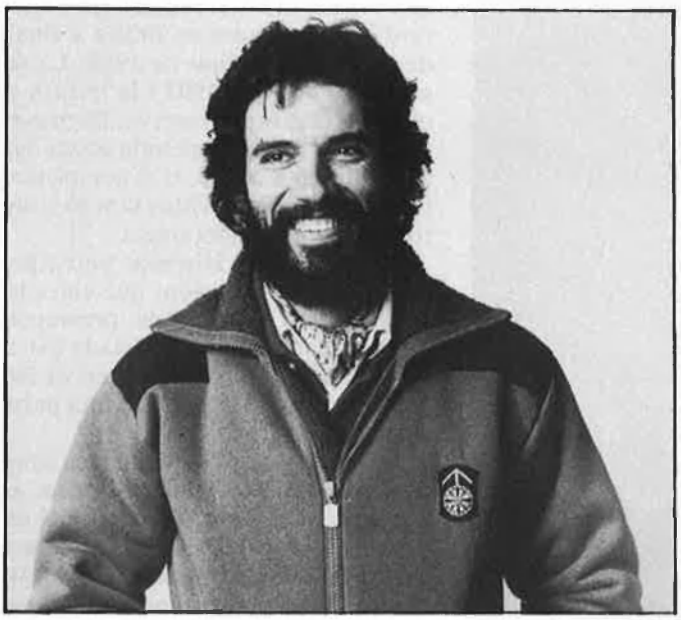
AMB LA COL·LABORACIÓ DE

CAP ARAG

Protecció Jurídica
Assistència en Viatge
Tel. 309 24 12

AGENDA

FER TEMPS

Oscar Cadiach Puig. Muntanyista, nascut a Barcelona. El pròxim diumenge, 22 d'octubre, farà 37 anys.

Fincat a Tarragona, on dirigeix una important botiga d'esports especialment dedicada a material de muntanyisme —es diu *Esports K-2*—. Actualment el senyor Cadiach és al Nepal, en companyia del seu company d'expedicions i amic, Jordi Magrinyà. El Dhaulagiri, un imponent cim de més de 8.100 metres, al centre de l'Himàlaia, és el motiu del viatge. Es tracta d'una ascensió del tipus alpí —per als profans: una expedició que no requereix cap *sherpa* i que demana una aclimatació més llarga, però que al mateix temps resulta més ràpida d'efectuar—. Van marxar el passat dia 2 de setembre i, si les previsions es compleixen, normalment aquesta setmana faran el cim. Aquesta expedició, segons ens comenta, ha estat patrocinada per l'empresa d'alimentació Kellog's, que té seu-delegació a Valls.

El jove escalador català —un dels que coronaren l'Everest l'any 1985—, és també professor-monitor a l'Escola Catalana d'Alta Muntanya i com a pròxims projectes ens avança que tenen intenció de tornar a fer de nou el sempre difícil K-2.

Jeroni Albertí Picornell. President del Parlament Balear i diputat per Unió Mallorquina. Nascut a Benalfubar, a Mallorca, dijous, dia 26, farà els seus 62 anys.

Empresari hoteler i expresident d'Unió Mallorquina —ara només es reconeix com un senzill militant de base—, el senyor Albertí, donada la peculiar situació del seu partit de no presentar-se a les eleccions generals, es troba relativament tranquil de l'estrès de la moguda electoral.

Pel que fa a la gestió parlamentària, actualment es troben en debat el tema de la recopilació i adaptació a la legislació actual del Dret Civil Balear, unes tradicionals i ancestrals lleis mallorquines heretades del patrimoni sòcio-cultural de les Illes, i el catàleg d'àrees naturals protegides, que ja tenen aprovades sis lleis de protecció d'especial interès en els dos anys que duen de legislatura: «Després, els temes que es debatran al Parlament són el projecte de pressupostos per al proper any, que esperem s'aprovi a mitjan desembre i també el debat sobre l'estat de l'autonomia. D'altra banda, ara mateix estem reformant el reglament del Parlament, per part de la comissió corresponent, de la qual sóc president».

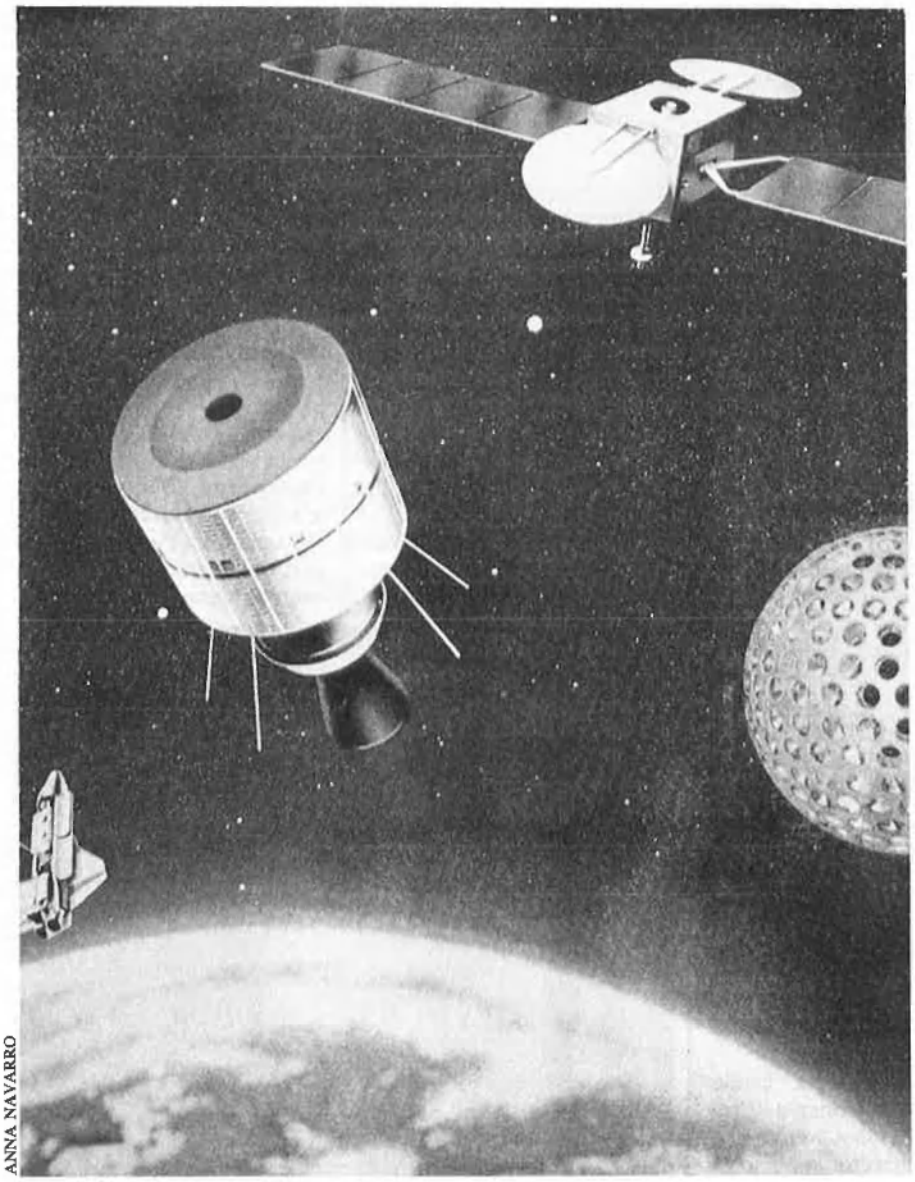
Més aniversaris: Dijous, 19: **Antoni Parera Fons,** 46. **Robert Llimós,** 46. **Felipe V. Garin Llombart,** 46. **Viri Adell,** 32. Dissabte, 21: **Pilar Rahola,** 30. **Isabel Robles,** 41. **Ricardo Baquero,** 50. Diumenge, 22: **Damià Pons,** 39. **Cesc,** dibuixant, 62. **Teresa Cunillé,** 65. **Ma. Matilde Almendros,** 67. **Carlos Alcalde,** 44. Dilluns, 23: **Jordi Sabatés,** 41. **Zubizarreta,** 28. **Enric Satué,** 51. Dimarts, 24: **Josep Ma. Mainat,** 43. **Manel Rabinat,** 33. **Cassen,** 51. **Pilar López,** 44. **Jaume Ferrús,** 46. 1 **Vicent Chovi,** 57.

Jesús Prats

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	L	L	I	M	O	N	A	D	A
2	L	■	N	I	N	O	T	■	R
3	O	P	A	C	A	■	E	S	T
4	G	R	U	A	D	E	S	■	E
5	A	I	D	■	E	N	I	T	E	R
6	T	O	I	E	S	■	A	L	I
7	E	R	T	S	■	O	R	L	A
8	R	E	■	C	A	P	■	A	■
9	A	S	S	A	J	A	R	■	E

Solució pasatemps pàg. 68.

Nom	Francesc	Andreu	Ferran	Àngel	Josep
1r. cognom	Puig	Puig	Colom	Torelló	Torrents
2n. cognom	Castells	Riera	Torras	Puig	Ferrer
Parentesc	Pare	Fill	Cosí	Nebot	Tiet
Edat	51	3	10	7	38

ANNA NAVARRO

ERS 1 - HELIOS - HISPASAT

La revolució dels satèl·lits

Amb el llançament del satèl·lit Astra i d'altres de difusió directa com el TDF 1, Tele X i el TV SAT 2, les comunicacions, i sobretot la televisió, han entrat en una nova etapa. La posada en òrbita d'aquests satèl·lits obre la porta del futur a les telecomunicacions, oferint la possibilitat de poder sintonitzar qualsevol televisió d'Europa sense cap més ajuda que una petita antena parabòlica.

Francesc Josep Deó

La utilització dels satèl·lits ha revolucionat les telecomunicacions, salvant moltes de les limitacions de la tècnica, sobretot en la difusió de senyals tant en grans extensions, sense necessitat de repetidors, com entre continents. Darrerament, les comunicacions per satèl·lit aporten noves possibilitats, com és per exemple el sistema de canals multilingües, capaços d'emetre per un mateix canal en diverses llengües.

L'estat espanyol va aprovar el passat 7 d'abril el projecte Hispasat, sistema de telecomunicacions per satèl·lit, que constarà de tres unitats. La primera d'elles es posarà en òrbita a finals de 1991 o a principis de 1992. La segona, a l'abril de 1992 i la tercera es quedarà a terra, de reserva. Es preveu que el sistema sigui operatiu abans dels Jocs Olímpics del 92, si es compleixen tots els terminis previstos tant de construcció com de llançament.

En el projecte Hispasat participen Telefònica i Retevisión, que entre les dues aporten la meitat del pressupost i l'altra meitat serà completada per la Caja Postal, l'INI i el Ministeri de Defensa, el qual hi té prevista una participació del 15%.

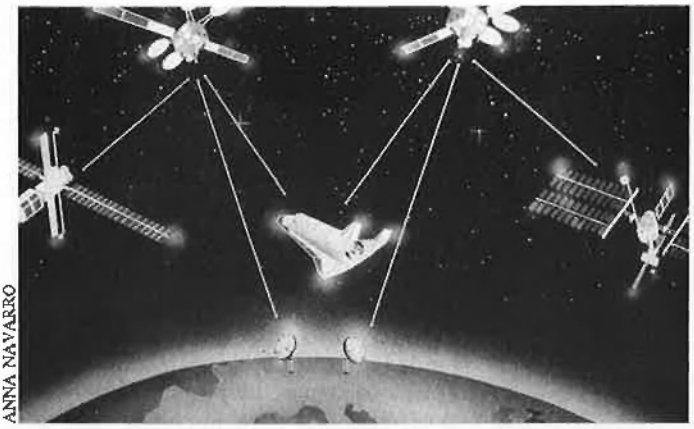
A principis de juliol l'empresa constructora francesa Matra va posar en dubte la possibilitat d'acomplir el calendari fixat pel Ministeri de Transports i Comunicacions si no era el grup Arianespace, també francès, el que posés en òrbita els satèl·lits. Pocs dies després, el consell d'administració de la societat Hispasat adjudicava al consorci Arianespace el llançament i posada en òrbita dels dos satèl·lits per un import de 13.000 milions de pessetes.

Així es posava en evidència la vinculació tant econòmica com *científica* que hi ha entre la més gran empresa aeroespacial francesa, Matra, amb uns interessos superiors als 6.600 milions de pessetes, i Arianespace, propietària de l'Ariane, que ha posat en òrbita la majoria dels satèl·lits fabricats per Matra. A part de satèl·lits científics i de comunicacions, l'empresa Matra fabrica també els míssils Excocet.

L'arsenal espacial

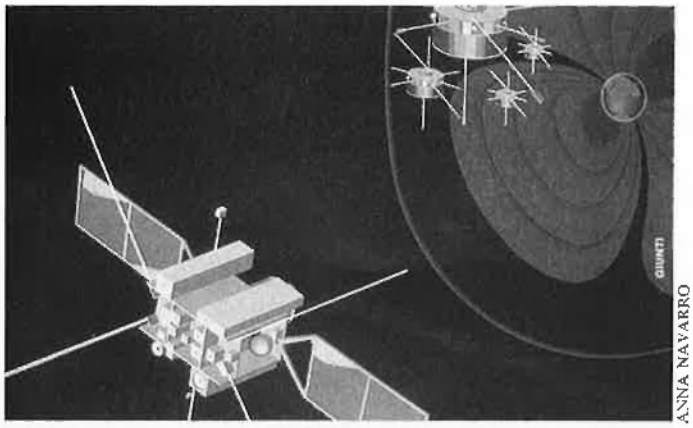
Si en el camp de les comunicacions els satèl·lits han representat una veritable revolució, en el militar aquests ginys són d'importància vital. En aquest sentit, només cal dir que des del llançament del primer satèl·lit artificial, Sputnik 1, el 4 d'octubre de 1957, el 75 per cent d'aquests aparells posats en òrbita tenen finalitats militars. Entre aquests, hi ha satèl·lits de reconeixement fotogràfic, d'espionatge electrònic, de suport a la navegació i d'alerta ràpida, o antimíssils, capaços de detectar un atac de sorpresa.

La Iniciativa de Defensa Estratègi-

ANNA NAVARRO

Esquema del sistema de telecomunicacions i tramesa de dades amb dos satèl·lits.

ANNA NAVARRO

Disseny d'un vehicle espacial de l'agència europea ESA.

ca (SDI), més coneguda per la *guerra de les galàxies,* té previst dotar amb un veritable arsenal els satèl·lits militars amb armes com ara les de destrucció per impacte (smart rocks) d'ona curta, o els làsers de microones.

També, molts dels satèl·lits d'ús civil, com els científics i els de comunicacions, tenen finalitats estratègiques. Aquest és el cas del SPOT 1, satèl·lit d'observació terrestre, dotat amb càmeres d'alt poder de resolució que s'utilitzen per a la localització de qualsevol objectiu d'interès estratègic. El SPOT 1 ha servit de banc de proves per al satèl·lit militar franco-italià Helios, que tindrà, pràcticament, les mateixes característiques tecnològiques del SPOT 1, però millorades. L'exèrcit de l'estat espanyol participarà en el programa de l'Helios amb una inversió aproximada de 160.000 milions de pessetes.

Un altre exemple d'aquesta utilització mixta —civil i militar— és la sèrie de satèl·lits de comunicacions franceses *Telecom,* que formen part de la xarxa de comunicacions de l'exèrcit francès.

Malgrat el Tractat de l'Espai Exterior firmat per 85 estats l'octubre de 1967, en què es reconexia l'espai com «zona de pau», les grans potències segueixen llançant-hi satèl·lits amb finalitats estratègiques.

Tecnologia intel·ligent

L'Agència Espacial Europea (AEE) treballa en diversos projectes amb finalitats científiques, com són els satèl·lits Hipparcos 2, l'ERS 1, i altres com la sonda solar Vulcanus.

A pesar del fracàs de l'Hipparcos 1, satèl·lit astromètric, que a causa d'una fallada mecànica no va poder situar-se en la seva òrbita geostacionària, l'Agència té previst de llançar-ne el segon en un termini de dos anys. La funció del primer Hipparcos era l'elaboració d'un catàleg amb la posició exacta de 120.000 estrelles.

Un altre dels projectes de l'AEE és la posada en òrbita del satèl·lit ERS 1 de teledetecció cap a finals de 1990, amb l'objectiu d'estudiar els recursos naturals des de l'espai. Aquest satèl·lit d'observació terrestre estarà dotat d'instruments de tecnologia avançada, com ara els làser retroreflectors i els sensors actius capaços d'obtenir imatges de la terra a través dels núvols. Gràcies a aquesta nova tecnologia, l'ERS 1 podrà millorar les dades i la informació d'altres satèl·lits d'observació terrestre, actualment en funcinament, com el francès SPOT 1 i el Landsat 5 nord-americà.

L'ERS 1 podrà obtenir informació per a l'estudi de diferents terrenys científics com són el cartogràfic, el geològic, l'hidràulic, l'agrícola, el pesquer, etc. Així, es podrà detectar i estudiar el procés de desertització que pateixen grans zones d'Europa, la contaminació de llacs i mars, el gruix dels gels polars, o simplement detectar bancs de peixos o veure l'evolució de les collites. El Consell Superior d'Investigacions Cientffiques (CSIC) i l'Institut Nacional d'Investigacions Agràries (INIA) hi participaran amb diversos estudis que es duran a terme gràcies a les dades que els proporcionarà l'ERS 1.

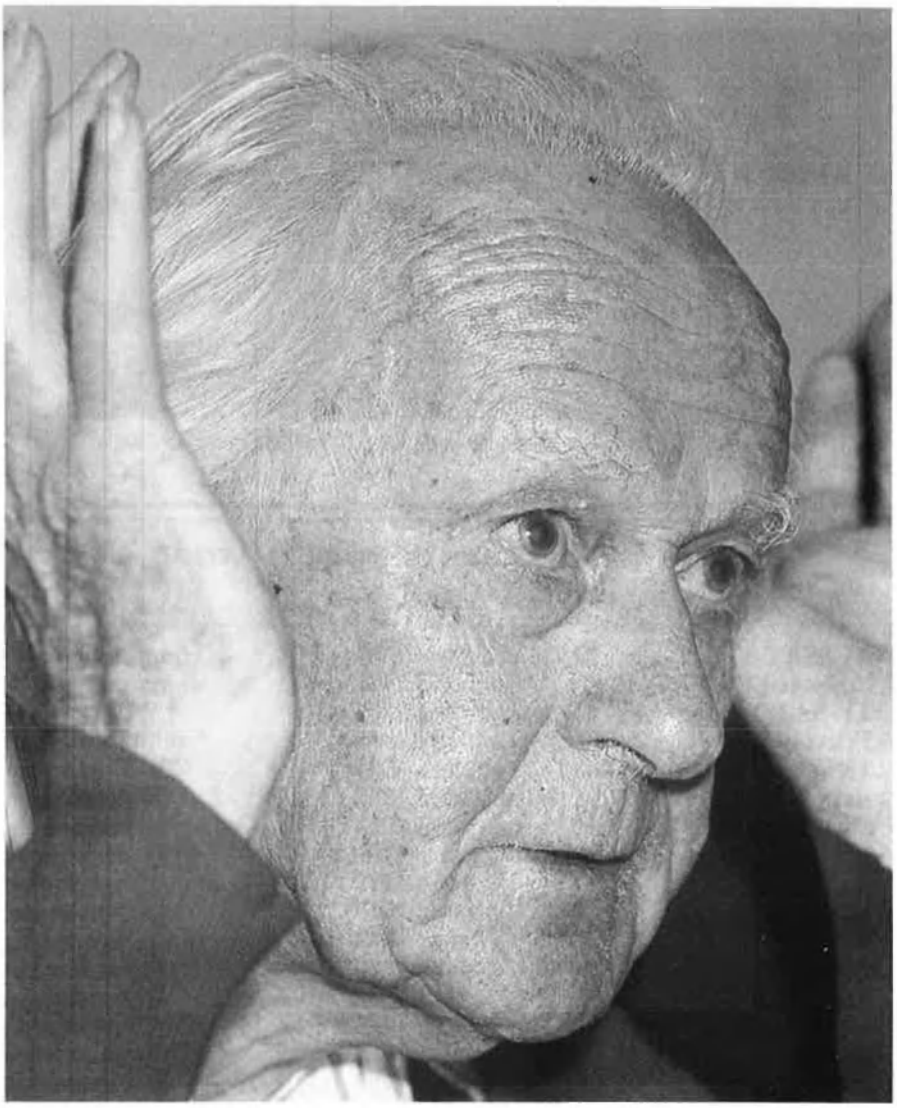
La interpretació de la informació que serà recollida a terra és un dels grans handicaps. El seu tractament és difícil i complex, i de la lectura correcta de les dades en dependrà la *bona* aplicació.

L'estat espanyol aportarà un 2,5 per cent del cost total de l'ERS 1, aproximadament 68.000 milions de pessetes. El satèl·lit tindrà una vida d'uns tres anys. Cap a 1993 serà llançat el segon satèl·lit del programa ERS, que estarà en funcionament fins a 1997. L'AEE gastarà uns 300 milions de dòlars en l'estudi dels recursos naturals fins a l'any 2.005. □

Satèl·lits llançants per l'*Ariane**

Satèl·lit	*mes/any*	*utilització*
AUSSAT K-3	**setembre 1987**	**comunicacions**
Eutelsat ECS-4	**setembre 1987**	**comunicacions**
TV SAT 1	**novembre 1987**	**TV directa**
Telecom 1C	**març 1988**	**militar/civil**
TDF 1	**octubre 1988**	**TV directa**
Astra 1A	**desembre 1988**	**TV directa**
Skynet 4B	**desembre 1988**	**militar**
Intelsat V-F15	**gener 1989**	**comunicacions**
Meteosat MOP 1	**març 1989**	**meteorològic**
JC SAT 1	**març 1989**	**comunicacions**
Tele X	**abril 1989**	**TV directa**
Superbird A	**juny 1989**	**comunicacions**
Kopérnikus 1	**juny 1989**	**TV directa**
Olympus 1	**juliol 1989**	**comunicacions**
Hipparcos 1	**agost 1989**	**científic**
TV SAT 2	**agost 1989**	**TV directa**

** Del setembre de 1987, al setembre de 1989.*

RENÉ DUMONT, AGRÒNOM I PIONER ECOLOGISTA

«L'aventura a l'Àfrica és la fam»

La destrucció del planeta per d'aquí a deu o quinze anys, si no es prenen mesures dràstiques, és el pronòstic que fa René Dumont. Va intervenir en el simposi «Una sola Terra» i va concedir aquesta entrevista a EL TEMPS.

Xavier Garcia

L'agrònom, científic i intel·lectual francès, René Dumont, pioner de l'ecologisme polític i veterà de totes les batalles en favor de l'alliberament dels pobles de l'anomenat Tercer Món, ha estat a Barcelona, convidat a parlar en el simposi «Una sola Terra», que organitzen —sota la proposta i realització del periodista i escriptor, especialitzat en temes ambientals, Santiago Vilanova— les conselleries d'Agricultura i Política Territorial.

Als seus 85 anys continua anant d'un cap a l'altre del planeta, donant conferències contra la desertització dels sòls i l'agricultura que depèn en excés dels fertilitzants químics, assessorant els governs que es deixen i els grups i col·lectius pagesos que volen tirar endavant un altre model de desenvolupament. Tampoc cessa en la seva activitat com a escriptor, perquè a la trentena de llibres que porta publicats —entre els quals alguns de tan importants com *La utopia o la mort, Terres vivents* o *Socialisme i desenvolupament*— cal afegir-hi *Pour l'Afrique, j'accuse,* una acusació sense pal·liatius del genocidi que s'està cometent amb la població africana, *Un monde intolerable. Le liberalisme en question* i el darrer, aparegut fa poques setmanes, *Més combats,* una crònica on barreja l'autobiografia i l'itinerari intel·lectual i professional que ha seguit al llarg de més de seixanta anys d'activitat.

Per sort, amb René Dumont es pot parlar de moltes coses, de recursos alimentaris, de superpoblació, d'erosió del sòl i estat de l'agricultura, de colonialisme i mal desenvolupament, tot plegat vinculat amb la dependència i la imposició que generen els models que l'occident exporta al sud i amb els interessos i la corrupció de les classes dirigents d'aquests mateixos països.

—Professor Dumont, vostè va nàixer pràcticament amb aquest segle i, per tant, es pot dir que ho ha vist gairebé tot. ¿Què li queda per veure?

—Si hi sóc a temps i no es prenen mesures dràstiques, d'aquí a deu o quinze anys, la lenta però irreversible desaparició del planeta.

—Però això, ja ho deia l'any 1972 el Club de Roma en el seu primer Informe, ¿no?

—Efectivament, va ser el primer i seriós advertiment, que es va acomplint. Al llarg de la seva història, la Terra i la humanitat no havien estat en tan gran perill com ara. ¿Cal recordar la guerra declarada que hi ha contra les poblacions del Tercer Món, executades per la fam i el deute extern, els canvis climàtics, que porten pluges i sequeres incontrolades, la contaminació de l'atmosfera, de l'aigua i dels sòls, la vida inhumana a les grans ciutats, la deforestació?

—Potser sí que cal recordar-ho, perquè els de dalt en parlen molt només i els de baix semblen només preocupats a fer diners.

—Sí, cal que l'opinió mundial sàpiga que anem ràpidament a la mort si continuem així.

—¿Què vol dir «continuar així»?

—Doncs que una cinquena part de la població mundial consumeix i dilapida quatre cinquenes parts de l'energia i els recursos naturals de la Terra, que els residus d'aquesta gran *bouffe* contaminen la mar i els sòls, degraden la salut de les persones i inutilitzen cada vegada més terres per a futurs cultius agrícoles. I tot plegat, ¿per què? Doncs per a tenir cotxes més ràpids i que consumeixen més, innecessàriament, per a disposar de més electricitat, que servirà per a produir objectes cada vegada més cars i inútils, que es degraden ràpidament perquè puguin tornar a ser comprats, cosa que facilitarà més degradació i encariment.

—¿Qui ho paga, tot això?

—Els habitants del Tercer Món i també, els consumidors occidentals, endeutats

igualment en les seves economies particulars. I, evidentment, el medi ambient, que està en una bancarrota total al Tercer Món, a causa del nostre sistema econòmic, de la incapacitat dels seus dirigents i de l'explosió demogràfica, perill que ja vaig assenyalar el 1930 en una estada meva a Indoxina.

—¿I no hi ha prou recursos per a alimentar les masses creixents?

—Doncs des de 1984 la realitat ens està dient que cada vegada serà més difícil, perquè, justament a causa de sequeres llargues i inundacions, de sobreexplotació de la terra i contaminació, la producció mundial de cereals ha baixat un 14%, que és un fet sense precedents, mentre que la població mundial gairebé s'ha duplicat entre 1950 i 1984. I cal pensar, tenint en compte els creixements demogràfics demencials que es preveuen a l'Àfrica, 3% anual, a l'Índia 2,1% i al conjunt d'Àsia, on l'ONU parla d'uns augments del 60% entre 1985 i 2020, el que vol dir que cada any del pròxim decenni, hi pot haver 90 milions d'habitants més. En aquests moments, el dèficit de cerals al conjunt del Tercer Món oscil·la al voltant dels 120 milions de tones. Tot això porta a la penúria i a la catàstrofe alimentària que pot ser molt gran a l'Àfrica, i de res valdran els concerts de *rock*.

—¿Ho deixem per impossible?

—¡No, cal continuar lluitant! Cal desenvolupar una agricultura més ecològica, utilitzar menys combustibles fòssils, més transports públics i augmentar la taxa sobre el carburant, tot plegat a fi de reduir l'efecte hivernacle i les emissions de diòxid de carboni, responsables de la meitat de l'escalfament global de l'atmosfera del planeta. Cal mantenir al preu que siga la fertilitat de la terra, aturar l'avanç del desert i l'erosió dels sòls, i per a això ja hi ha tècniques agrícoles i de regadiu adequades. Només cal voler-ho aplicar.

—Pel que sembla només estan pel ral·li París-Dakar...

—¡Ah, la París-Dakar! És una vergonya que es continuïn mostrant cotxes i grans motos davant de gent que no en tindrà mai. L'aventura a l'Àfrica és la lluita contra la fam i no la París-Dakar. L'absència de simples carros de tracció als camps africans és un crim contra la humanitat, sobretot si es pensa en l'abundància de cotxes luxosos a les grans ciutats. Ens hem de desenganyar: la llei de l'oferta i la demanda ha estat suprimida de tots els països d'economia de mercat, perquè el que funciona és l'acaparament i el monopoli dels sectors productius per part d'unes poques multinacionals. I és per això que estem en estat de guerra i, per això també, em semblen ridícules les disputes dels partits, siguin de dretes o d'esquerres.

Supervivent de les ideologies

René Dumont, nat a Cambrai, al nord de França, el 1904, és enginyer agrònom, professor, de 1933 a 1974, a l'Institut National Agronómique de París, ex-candidat a les presidencials franceses amb els ecologistes el 1974, autor d'una trentena de llibres on combat la injustícia social, el colonialisme, el mal desenvolupament agrari, les dictadures i l'explotació de les masses del Tercer Món.

Ha estat també un supervivent a les principals ideologies d'aquest segle: el 1921, només quatre anys després de la Revolució Soviètica, i després d'un viatge a l'URSS, fa creu i ratlla amb el marxisme. Després, entre 1929 i 1932, fa l'experiència xinesa, que continua estudiant els anys 1950 i 1960, en els bons temps del maoisme, la Revolució Cultural i les col·lectivitzacions agràries, però tot això se'n va en orris. Paral·lelament, estudia i publica sobre la realitat agrícola cubana, però el que diu no agrada a Fidel Castro, que l'acusa de «traïdor al socialisme», i la ruptura amb el castrisme s'accentua després de rebre, des de la presó, una carta de l'agrònom cubà Alonso Oliver, el qual demana a Dumont que continuï denunciant el que està passant.

Darrerament, ha polemitzat amb Michel Rocard —que quan encara no era al poder va escriure unes pàgines per al llibre de Dumont *Pour l'Afrique, j'accuse*—, però «ara no em coneix, perquè és al poder. A Barcelona o al Quebec no molesto, però a França, sí». També ha tingut les seves diferències amb un antic company de combats ecologistes, Brice Lalonde, de qui diu que «ha volgut ser ministre, i és feliç. Té xofer, diners i menja molt bé, però els crèdits a la protecció del medi ambient francès han disminuït». També va arrufar el nas quan el cèlebre comandant Cousteau va dir a la TV francesa que a Mururoa no hi havia residus de les explosions atòmiques franceses, una afirmació que li va valdre, al cap de vuit dies, ser nomenat membre de l'Acadèmia Francesa.

Però Dumont, impertorbable, continua el seu camí i s'alia amb el bisbe francès Jacques Gaillot per protestar contra els crèdits militars, amb els capdavanters de la Teologia de l'Alliberament (Helder Camara, el cardenal Arndts, etc.) i somia en una confederació d'ecologistes, pacifistes i tercermundistes, aquest qualificatiu que aquí usem per a dir que algú és «impresentable». □

LA RELLA
NÚM 7 MAIG DE 1989 Baix Vinalopó - PAÍS VALENCIÀ
REVISTA D'ESTUDIS COMARCALS

TAULA

TEXTOS DE RECERCA

El comerç il·licità a finals del segle XV: un exemple, Fernando de Madrit, per Anna Maria Alvarez, pàgina 9

El port del Cap de l'Aljub al segle XVI: primer intent de construcció d'un moll, per Alfred García i Mas i Carolina Martínez i Corbí, pàgina 23

Problemàtica del català a l'ensenyament mitjà davant la reforma, per Ricard Calatayud i Everilda Garriga, pàgina 31

Literatura infantil, lectura i educació (Reflexions sobre unes necessitats), per Joan J. Ponsoda Sanmartín, pàgina 47

L'experiència del teatre, per Manuel Molins, pàgina 61

TEXTOS LITERARIS

Si Sharp al País de la música, de Francesc Xavier Llorca, pàgina 73

Cinc Poemes, de Maties Macià i Bri, pàgina 85

MASSIFICACIÓ, 'NUMERUS CLAUSUS', PROBLEMES D'ACCÉS... ALGUNES ASSIGNATURES PENDENTS

La Universitat, a l'UVI

Aquest any ha estat especialment conflictiu per a les universitats. A l'aplicació generalitzada dels sempre polèmics «numerus clausus» s'han afegit els problemes en els accessos a les facultats escollides com a primera opció, que han provocat que un 36% d'estudiants comencin una carrera que no els interessa. I tot per mantenir el més lluny possible el fantasma de la massificació... Al mateix temps es consolida el projecte de la quarta universitat a Catalunya.

David Pallejà Rosich

Si bé es cert que les universitats dels Països Catalans no són suficients per cobrir la gran quantitat de demanda de places universitàries que hi ha per part dels estudiants, també ho és que aquesta demanda és excessiva per a les necessitats socials del moment en què vivim. Però, el problema és que tot aquest excedent de demanda no té gaires més possibilitats d'elecció tret de matricular-se en una universitat i començar una carrera, que normalment durarà uns cinc anys, si es vol accedir a una titulació de més alt nivell que el C.O.U. Hi ha una gran mancança de carreres de curta durada (de cicle curt, de 2 o 3 anys) que donin una sòlida formació professional superior, mentre que hi ha un excés de grans titulacions universitàries, que ni garanteixen tot el coneixement intel·lectual que una carrera d'aquest tipus hauria de donar, ni aporten la preparació teòrico-pràctica que una carrera de cicle curt podria proporcionar. Resultat: tothom a matricular-se a la universitat, tothom a patir el mínim possible durant cinc anys per poder «penjar» el títol a la paret; títol que haurà d'«obrir moltes portes», segons diuen. Aquesta obsessió que es té al nostre país per les titulacions universitàries (a diferència de la resta dels països europeus, tot i que les seves universitats gaudeixen de molta més tradició que la nostra), més el fet que cada vegada una major part de la societat té accés als estudis superiors, ha provocat que la demanda augmentés en una progressió geomètrica, mentre que l'oferta, amb prou feines, ho feia amb progressió aritmètica. Les nostres universitats, sigui per la raó que sigui, no poden absorbir i satisfer tota la demanda. I per evitar la massificació es recorre al *numerus clausus*.

Renovar-se o 'numerus clausus'

Nomes hi ha dues opcions possibles per a afrontar els més de 55.000 estu-

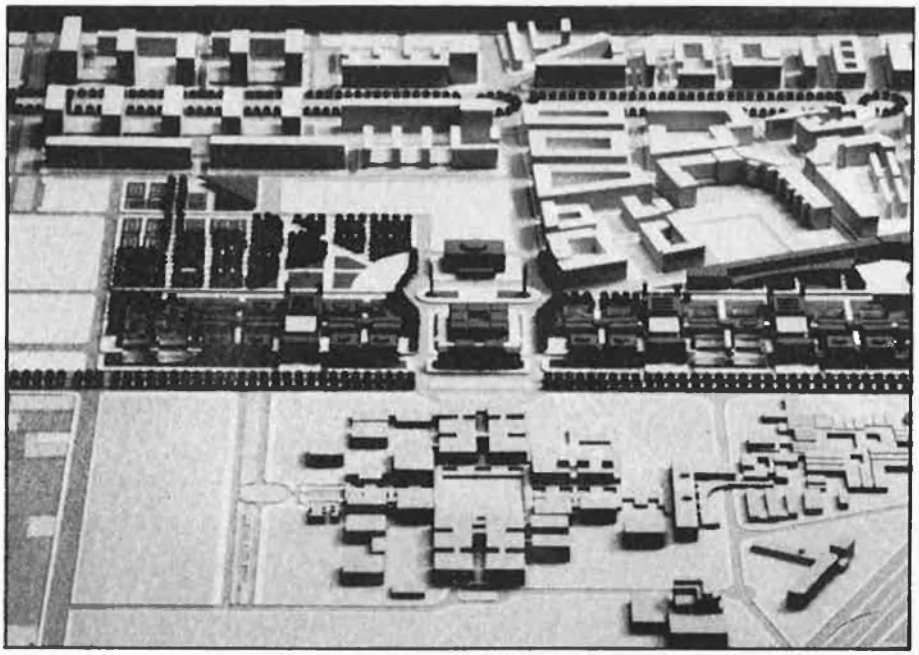
Facultats amb «numerus clausus»

Catalunya. Per primer vegada les tres universitats de Catalunya (la de Barcelona, l'Autònoma i la Politècnica) limiten en totes les seves facultats el nombre de places dels estudiants. En els últims anys la Politècnica era l'única que mantenia les portes obertes sense limitació.

Balears. No hi ha «numerus clausus».

València. «Numerus clausus» en les següents carreres:
UPV: Escoles Tècniques Superiors d'Enginyers. Belles Arts. Informàtica. Arquitectura Tècnica. Enginyeria Tècnica Industrial i Agrícola.

Universitat d'Alacant. Graduat Social. Medicina. Biologia. Infermeria. Òptica. Sociologia. Magisteri.

«El campus de l'avinguda dels Tarongers reestructurarà la Universitat de València».

Estudis de nova creació

Catalunya

Aquest any s'incorporen al sistema universitari de Catalunya les escoles de Turisme de Girona i la d'Infermeria de Santa Coloma de Gramenet (ambdues pertanyents a la UAB).

També s'iniciaran estudis de Podologia (a la UB) i d'informàtica en les escoles universitàries de Terrasa i Vilanova i la Geltrú (que pertanyen a la UPC).

València

Enguany al País Valencià s'han creat dues noves escoles, la d'Obres Públiques i l'Escola de Topografia, amb 125 places cadascuna d'elles.

Balears

Per al curs 1990-1991 es posarà en marxa la carrera d'Enginyeria Tècnica en Telecomunicacions. I en anys futurs es crearan estudis de noves professions, com robòtica, enginyeria en nutrició, enginyeria del vidre i la ceràmica, etc.

diants que han sol·licitat entrar en una de les universitat dels Països Catalans: o s'amplia i es renova la universitat (cosa que s'hauria d'haver fet amb previsió ja fa anys), o es limita el nombre d'estudiants en les facultats en què hi ha més demanda i, per tant, més massificació. De fa anys, s'aplica el «numerus clausus», però enguany aquesta mesura ha estat la tònica general, sobretot a Catalunya.

De tots els estudiants que s'examinen de les Proves d'Accés Universitari (selectivitat) al Principat, un 85% aproven l'examen a juny. Però d'aquests últims, un altre 36% no es pot matricular en les facultats que volen perquè no arriben a la nota mínima establerta. A Catalunya, entre les tres universitats (la Universitat de Barcelona, l'Autònoma de Barcelona i la Politècnica de Catalunya) s'han ofert 30.581 noves places (1.952) més que l'any passat. Però només 23.178 estudiants han aconseguit plaça en la facultat que ells volien (primera opció), mentre que més de 8.000 estudiaran una carrera que no desitjaven en principi.

A València, de les 5.519 places que estaven a disposició dels estudiants el juny passat, només en van quedar 1.064 lliures per als 4.000 alumnes que es van presentar al setembre, de manera que quasi 3.000 estudiants s'han quedat sense plaça.

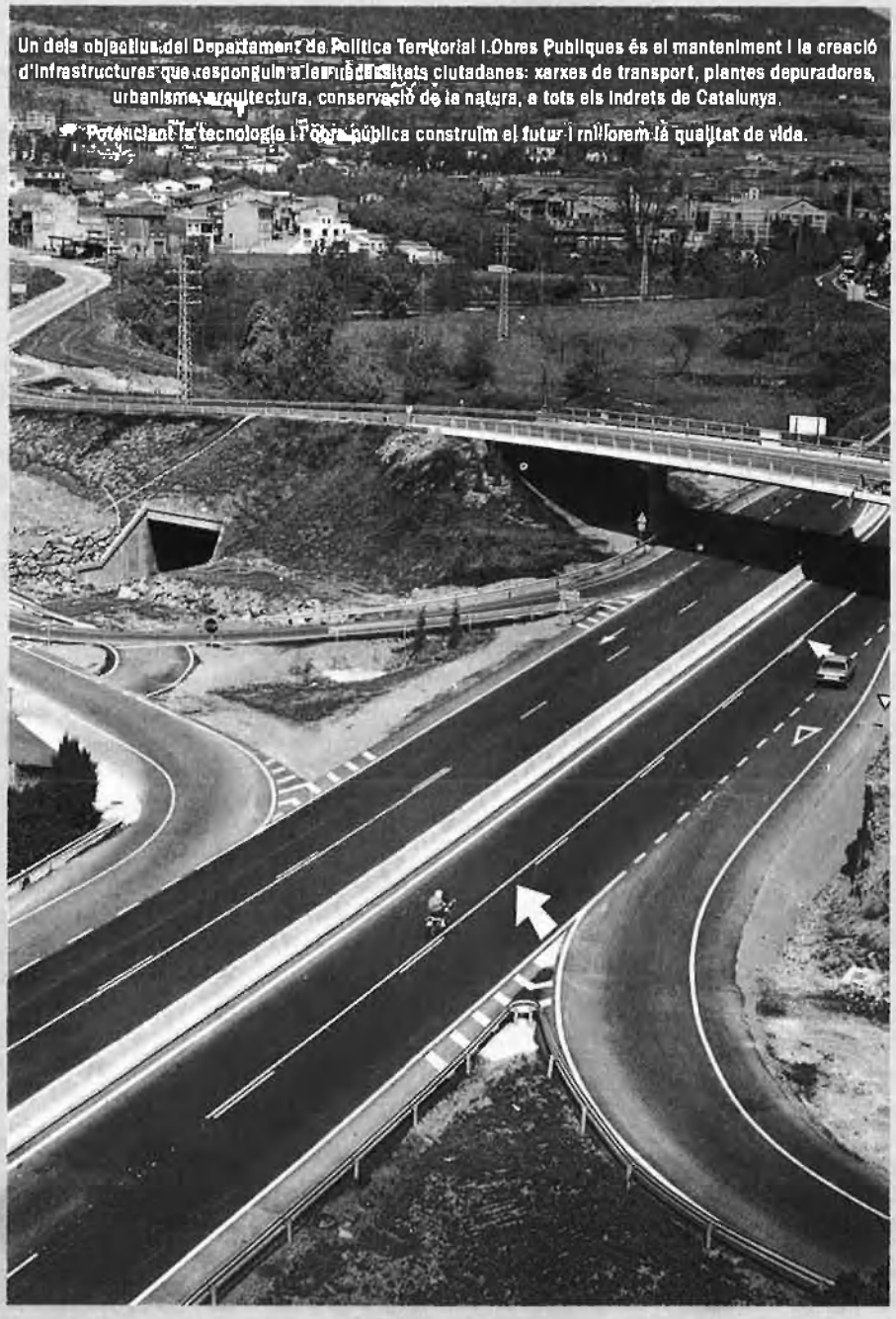
A excepció de l'Escola Universitària d'Infermeria, que es l'única de les Illes Balears que té «numerus clausus», a la universitat de les Illes Balears tots els alumnes que aproven la selectivitat es poden matricular lliurement amb la certesa que tindran lloc a qualsevol carrera de qualsevol facultat.

Ciències de la informació

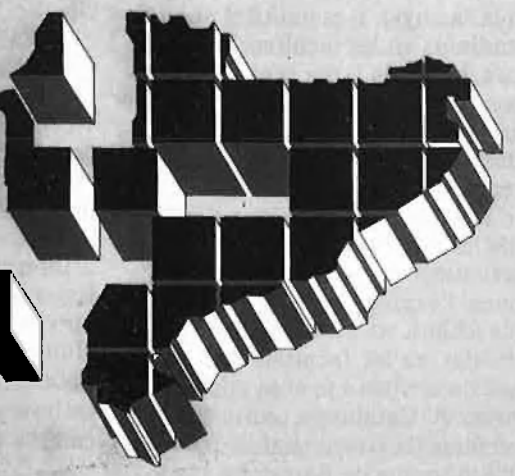
Si en general aquest any es pot qualificar de polèmic i conflictiu quant als accessos i les matriculacions, el cas de la facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Autònoma de Barcelona es pot considerar caòtic. Aquí els problemes no han estat únicament els ocasionats pel «numerus clausus», sinó que, segons es va dir oficialment, «un error informàtic» ha tingut com a resultat que 700 estudiants amb una nota de selectivitat i batxillerat superior a la mínima necessària de 6,17 i inicialment acceptats, s'han quedat fora perquè a COU no van agafar l'assignatura de Matemàtiques. Una llei que s'ha aplicat aquest any per primer cop i que s'anul·larà l'any que ve obliga els estudiants a haver fet una opció o una altra segons sigui la facultat a la qual volen accedir. Lourdes Ríos és una de les 700 persones afectades i declara amb to de queixa que «si hagués sabut que necessitava les *mates* per fer periodisme les hauria agafat a COU, però en el nostre institut ningú no ens va dir res de tot això i ara no puc fer allò que vull tot i tenir una nota més alta de la necessària».

DESDOBLAMENT DE LA N-152 ENTRE A G. AFREDA I CENTELLES

Enllaç de Centelles

Construïm Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Política Territorial i Obres Públiques

CATALUNYA 1000 ANYS
Mil anys del naixement polític de Catalunya.

La quarta universitat

El Consell Executiu de la Generalitat de Catalunya ja ha aprovat fa dies la proposta de creació de la quarta universitat de Catalunya, alhora que es potencien els centres universitaris de Lleida, Girona i Tarragona. La nova universitat tindrà una capacitat per a quasi 20.000 estudiants, però començarà provisionalment el proper curs acadèmic 1990-91 amb uns 4.000 alumnes repartits pels cursos de Dret, Graduat Social, Econòmiques, Ciències Empresarials i Ciències Socials. La universitat naix amb un caràcter clarament sòcio-econòmic, i servirà de «vàlvula de sortida» per a les facultats més congestionades de la resta d'universitats de Catalunya. A mig termini es convertirà també en un centre de creació de no-

Massificació o numerus clausus, la Universitat es troba en un atzucac.

Limitació de les places de primer curs en les principals facultats catalanes

Catalunya

Universitat Barcelona

Econòmiques	1.282
Dret	1.700
Filologia	1.017
Medicina	295
Geog. Història	1.350
Psicologia	800
Empresarials	1.600

Univ. Autònoma Barcelona

Ciències Informació	750
Dret	658
Filosofia i Lletres	440

Univ. Politèc. Catalunya

Informàtica	624
Arq. Tècnica	500
Enginy. tènica industrial	650
Enginy. telecomunicacions	467

València

Medicina	400
Infermeria	511
Fisioteràpia	91
Odontologia	60
Empresarials	1.233
Magisteri	1.052
Graduat Social	800

Balears

No hi ha limitació.

A Catalunya hi ha el projecte d'una universitat privada, promoguda, entre altres, per ESADE i els Jesuïtes.

ves especialitzacions, en funció de les necessitats socials i laborals del moment.

És segur que la localització de la nova universitat es farà dins l'àrea metropolitana de Barcelona, però encara no s'ha decidit el lloc exacte. Ara només falta que el Parlament de Catalunya aprovi la llei per la qual s'ha de crear la universitat, però això no tindrà lloc fins després de les eleccions.

Al mateix temps, també hi ha el projecte de creació d'una universitat privada catalana, promoguda per diverses institucions d'ensenyament privat (com ESADE o l'Institut Químic de Sarrià) i religioses (com els Jesuïtes).

La competència d'Europa

Cada país europeu té el seu propi sistema d'ensenyament, i alguns són ben complicats, com l'alemany o el francès. Però el fet és que els principals països de la CEE també apliquen el procediment del «numerus clausus» d'una manera encara molt més estricta de com es fa a les nostres universitats. A la República Federal d'Alemanya, per exemple, l'examen de selectivitat és molt més dur també, i s'ha de fer oral i davant d'un tribunal; o al Regne Unit, on hi ha una selecció no únicament acadèmica sinó també econòmica. Superat el nivell mínim requerit, sempre es pot trobar plaça en algun lloc del país, però si a més es té la butxaca plena, aleshores la plaça potser a Oxford o Cambridge.

També hi ha estudiants del nostre país que, o bé perquè no estan satisfets amb el sistema universitari o bé perquè volen ampliar estudis, fan la carrera a les universitats europees.

França té uns 3.000 estudiants de l'estat espanyol en les seves universitats. És la primera destinació estrangera dels estudiants de l'estat. La República Federal d'Alemanya en té 1.400, i Bèlgica 426. Cal tenir en compte, però, que en aquestes dades estan inclosos els fills dels emigrants espanyols que ara són residents d'aquells països i que representen el 60% de les xifres anteriors.

En canvi, el nombre d'estudiants europeus que vénen a estudiar a les nostres universitats és aproximadament d'uns 900. La proporció entre els que se'n van i els que vénen està molt desfasada.

En conjunt, però, menys d'un 2% dels quasi 6 milions d'estudiants universitaris de la CEE estudien en una universitat d'un país estranger al seu. El país del qual surten més estudiants per anar a les universitats estrangeres és Grècia, que «exporta» 23.000 estudiants per tot Europa. El segueix Itàlia, amb uns 7.000 i després hi ha l'estat espanyol amb 6.000. □

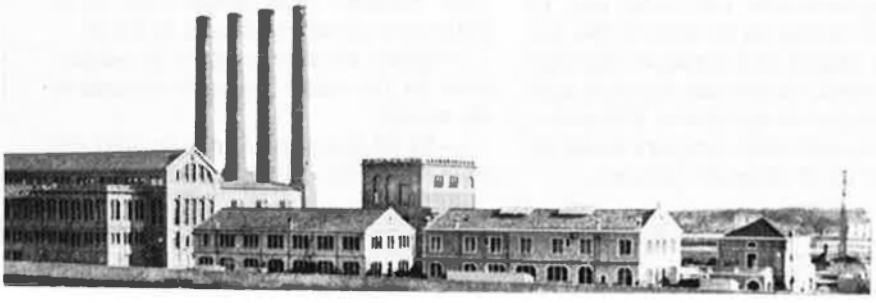
Història Gràfica del Moviment Obrer a Catalunya

Sindicalisme, solidaritat, guerra civil, marxisme, antifranquisme, progrés... Des de fa 150 anys, Catalunya ha estat la capdavantera en la lluita social.

La Diputació de Barcelona, compromesa com mai amb la nostra societat, ha fet un extens i complet recull gràfic per recordar els moments i la gent que al llarg de la història han fet possibles els avenços socials.

Més de 700 fotografies en 370 pàgines, que Francesc Bonamusa, Pere Gabriel, J. L. Martín Ramos i Josep Termes han convertit en el testimoni del que va ser la lluita de les classes treballadores, des de la Catalunya de la primera revolució industrial fins a la de la transició democràtica.

Diputació de Barcelona

VICENTE MOLINA FOIX, AUTOR DE 'LA QUINCENA SOVIÉTICA' I 'LA REUNIÓN DE LOS ATLETAS'

«L'escriptor és un gran mentider»

Autor de novel·les, teatre, i òpera. Responsable dels doblatges al castellà dels films de Kubrick i crític cinematogràfic, és un dels intel·lectuals més llegits del moment i els seus llibres es poden comptar per èxits.

Nel·lo Pellicer

Vicente Molina Foix és un escriptor que viu a Madrid. Un prolífic escriptor multidisciplinari que salta del cinema al teatre, de la novel·la a la militància postmoderna —o el que en queda— amb la mateixa facilitat que un es canvia de camisa. Quan parla de València, amb la qual ha mantingut sempre relacions familiars i professionals, ho fa amb una certa intimitat, potser perquè d'aquesta ciutat sorgeixen els primers records que conformen la seua memòria. Els més antics i els més importants. Ell, des de fa molts anys, ho veu tot des de la talaia de la capital d'Espanya.

—*El seu llibre* La quincena soviética *és una obra de memòries, ¿amb quin propòsit utilitza aquest gènere?*

—El 68 no apareix en el llibre però s'olora en les pàgines de la novel·la. El llibre és una reconstrucció de les vivències de la gent que féu la revolució del 68. Té molt més de novel·la que de memòria. Hi ha una reivindicació per part meua d'una eixida imaginària en la ficció del personatge. Ell viu la història com a militant, està ancorat en aquesta trama i sorgeix en la segona part de la novel·la. Jo reivindique l'eixida en la ficció; el personatge comença a imaginar, a viure pel seu compte. El llibre comença narrat en primer persona del plural. Durant trenta o quaranta pàgines tot es narra com a grup —la veu de la cèdula— fins que en un moment donat el personatge s'esqueixa de la cèdula i comença a parlar del jo. Finalment, quan es dissol de nou, torna al nosaltres. Aquesta és la tensió en què viu el meu personatge.

—*Vostè està inclòs en l'antologia dels nou* novíssims *de Castellet, ¿com és que mai ha publicat poesia?*

—És un dels misteris. Jo et diria de broma que ho faig per a fer-me l'interessant. Sempre anuncie que eixirà un llibre de poemes que existeix i que existeix curiosament amb el mateix títol que tenia l'any 1970 quan aparegué l'antologia. No n'he publicat mai un llibre, però n'he donat petites entregues. He anat, diguem-ne, perdent la por. Quan he anat a recopilar el llibre, en el darrer moment m'he fet arrere. Ara tinc el compromís ferm de publicar en la col·lecció «Poètica» d'Edicions 62.

—*¿No creu que* els novíssims *tingueren una importància desproporcionada amb el que realment després han significat?*

—Jo crec que no. Al contrari. Diria que la importància ha estat capital; primer, perquè dins dels nou hi ha hagut, en la meua opinió, els millors poetes en castellà de la generació: Leopoldo Panero, Gimferrer o Azúa. Hi ha grans noms entre aquests nou, perquè jo crec que realment existeix un abans i un després dels *novíssims,* i això, ho reconeix tot el món.

—*En l'última novel·la:* La reunión de los atletas *utilitza una base autobiogràfica, amb elements de la infantesa...*

—Aquesta última és una falsa última perquè en realitat és un llibre anterior que es va publicar fa deu anys exactament. Jo el que he fet ara ha estat, d'alguna manera, revisitar-lo. Per a mi té la validesa d'un llibre nou i així s'ha presentat. La segona part, *Los ladrones de niños,* és com una espècie de continuació de la novel·la escrita després. És un llibre molt intens; potser el més intens de tots els meus, el que vaig escriure en menys temps i el més fàcil.

—*Amb* Los abrazos del pulpo *inicia els seus pasos en l'àmbit teatral; ¿a què creu que es degué la poca acceptació d'aquesta obra?*

—Jo tinc una espina clavada, per aquesta obra, a València. L'estrena fou una funció catastròfica, la pitjor representació segons els actors. Per a mi va ser una desil·lusió perquè pensava que ací, a València, era on la gent hi connectaria més, i no va ser així. La funció d'estrena va ser molt freda. Lola Gaos tingué una actuació desafortunadíssima, va dir unes coses de molt mal gust que no agradaren a la gent...

—*Tot i amb això, prepara noves incursions en el món de l'escena...*

RAFA GIL

«La mistificació és una gran temptació. Crec que es la base de l'escriptura».

—Sí, aquest any tinc un any molt teatral. D'ací a unes setmanes s'estrena la traducció i adaptació de *Hamlet* que he fet per al Centre Dramàtic Nacional, que dirigeix José Carlos Plaza. Un treball meravellós. Després de març estrene l'òpera *El viajero indiscreto,* que al cap i a la fi és una peça de teatre per a ser cantada.

—*Pel que fa a la novel·la, ¿es considera una illa generacional?*

—A mi m'han inclòs, a la força, en el grup novíssim, que al capdavall enquadra tant poetes com novel·listes. Hi estic involucrat i no estic malament. Jo m'identifique amb l'obra de Gimferrer, d'Azúa o Panero, per citar-ne alguns. Em trobe a gust, em sembla que ha estat una generació que ha influït realment en el temps i que en el futur serà considerada com la del 27...

—*Quan un escriu sobre el passat, com ha fet vostè, ¿es té la temptació de mentir?*

—Sí. El que passa és que jo no et diré si ho he fet. Fonamentalment l'es-

criptor és un gran mentider. Si escric és perquè m'agrada mistificar, inventar coses com he fet a *La quincena soviética*. Per això, insistesc que són unes falses memòries. La mistificació és una gran temptació. Crec que és la base de l'escriptrura: l'engany, però un engany lícit.

—Vostè és un gran coneixedor de la cultura àudio-visual contemporània, ¿què pensa de la televisió de Solana?

—Era molt millor la de Miró. Amb Pilar Miró, malgrat aquell final desgraciat, hi va haver una agressivitat productora de nous programes que ara no hi ha. Algú deia fa poc que Solana vol fer en televisió el que va fer a Telefònica, o siga, convertir-la en una empresa sanejada per a presentar a final d'any un balanç meravellós. La televisió de Solana comunica permanentment. No hi ha qui l'engegue, ni la veja. Em sembla realment una caiguda en picat. Crec que tots enyorarem Pilar Miró.

—¿Segueix la polèmica de TVV-TV3? ¿Què li sembla l'actitud de Lerma i Barrionuevo?

—Hi ha un intent d'interferir en una cosa que ja estava perfectament llançada. Primer, perquè TV3 és un canal de molta qualitat, que jo mateix sent no poder veure a Madrid, encara que sí que ho he fet a Barcelona i Alacant. En segon lloc, és un canal que ajudava a la difusió de programació en llengua catalana, que era realment positiva. Em sembla una mala jugada, disfressada una vegada més d'eficàcia i rigor, però que en el fons és una jugada política.

—Quan vostè escriu sobre el 68, ¿és perquè sent la necessitat de dir «jo vaig ser-hi»?

—Probablement, sí. No se m'havia ocorregut, però probablement n'hi ha alguna cosa. És una vivència que fou simultàniament estètica i política. Fou assistir a l'últim moment en què es lluitava al carrer per alguna cosa. El meu llibre vol evocar aquella lluita amb la pedra, contra el *gris* i contra Franco, lluitant per unes varietats que calia imposar. Aleshores, el fet d'haver estat la darrera lluita *heroica* m'ha semblat interessant donar-ho a conèixer.

—¿No creu que hi ha certa ètica generacional que està constantment tocant el tema de la guerra, la postguerra...?

—Sí, però no és la meua. No és la meua generació, ni la meua ètica. La guerra, a la meua novel·la, apareix per al·lusions a personatges vells. No la incorpore a les meues vivències, ni tan sols literàries. No m'agradaria entrar en el món aquest de les batalletes èpiques.

—¿Creu que hi ha en aquest país una tendència a oblidar el passat, a no fer memòria?

—Sí, hi ha una tendència, en part fruit dels traumes, clar. Sí, això es nota. Jo, persolnalment, tinc molt bona memòria. Crec que cal reivindicar la memòria, recordar-ho tot, guardar-ho tot. No et dic que cal utilitzar-ho tot de moment, però cal atresorar-ho tot. La memòria ha de ser implacable.

—¿Vostè hauria pogut ser un escriptor en català?

—Si en aquest país no hi haguera hagut una guerra, la normalització lingüística, la presència del català i del català de València durant els anys de la meua formació, hauria estat imparable. Si la normalitat de Catalunya s'haguera estès a tota la zona de València, probablement a mi m'hauria tocat. Jo vaig nàixer a Elx i vinc d'una família que parlava català. El meu pare és de Sueca i la meua mare va nàixer al Grau. La meua família viu a València i parla valencià. La cosa més normal hauria estat viure en aquest ambient. □

DARRER DIUMENGE D'OCTUBRE

per CATALUNYA LLIURE

El Puig - 89

SALA D'EXPOSICIONS DE LA FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS
CARRER CORREUS, 3 46002 VALÈNCIA

NACHO CRIADO

hasta donde la vista alcance.

13 Octubre/12 Novembre 1989

Laborables d'11 a 14 i de 17 a 21.
Festius d'11 a 14.
Dilluns matí, tancat.

FUNDACIO CAIXA DE PENSIONS

SOTA EL TEMA DE «LA NOSTRA COMUNITAT NACIONAL EN LA MODERNITAT»

Grup Blanquerna: Cinquè Seminari a Lluc

Per cinquena vegada, cent cinquanta joves s'han tornat a trobar al monestir de Lluc, que ha estat el centre on es desenvolupen les activitats del Grup Blanquerna. Un grup que compleix, ara mateix, el cinquè aniversari i que, precisament per això, pot considerar-se ben consolidat.

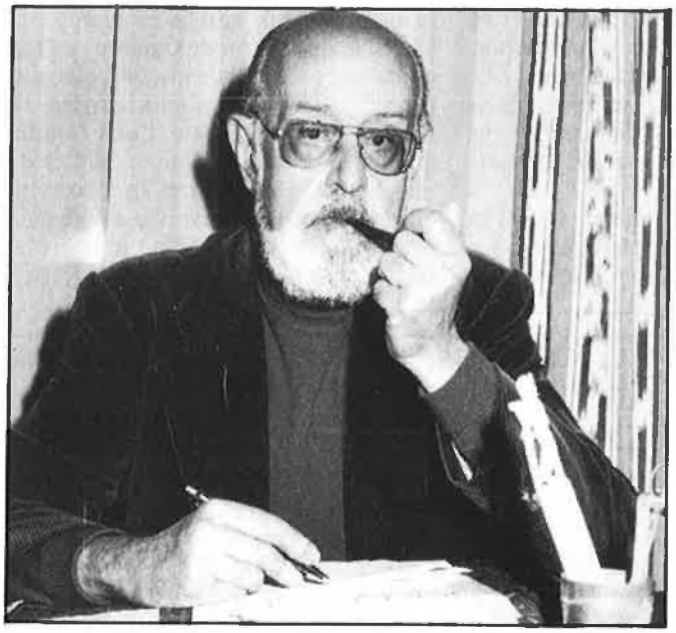
Maria de la Pau Janer

Lluc és, com ho ha estat durant molt de temps, un punt de trobada per als mallorquins: pujar fins al monestir, abans per un camí agrest que s'enfilava gairebé arran dels penya-segats, avui recorrent les voltes de la carretera que hi arriba o escollint les dreceres que fan més breu la ruta. Cada any s'organitzen nombroses expedicions que parteixen de diferents indrets de l'illa. Joves i grans s'engresquen en l'aventura d'emprendre la caminada, i es fan peregrins. En parlar-ne, recordan, inevitablement, els versos del poeta pollencí Miquel Costa i Llobera: «Lluc per Mallorca és encara/el sant racó de la llar».

El Grup Blanquerna, que ha pres el nom d'una de les figures cabdals creades per Ramon Llull, l'ermità viatger, ha organitzat un nou Seminari, amb el títol de «La nostra comunitat nacional en la Modernitat». Una sèrie de conferències, debats i taules rodones amb l'objectiu d'aprofundir en el coneixement de la pròpia realitat. A més dels joves participants de l'encontre —majoritàriament estudiants de les Illes, el País Valencià i el Principat—, un gran nombre de persones, professors d'institut i d'universitat, intel·lectuals i polítics mallorquins han assistir a alguna de les conferències. Durant tres dies, el monestir s'ha convertit en un indret clau.

No hi ha dubte que, actualment, les activitats que organitza Blanquerna ocupen un lloc significatiu en el món de la cultura a Mallorca. La publicació, aquest hivern passat, del primer volum dels *Quaderns Blanquerna,* un recull d'algunes de les conferències pronunciades als diferents Seminaris —editat per la Conselleria de Cultura del Govern Balear—; la realització de projectes concrets: conferències, jornades de debat i d'anàlisi —un exemple és el cap de setmana que el pròxim mes de desembre, els dies setze i disset, es dedicarà a debatre, a partir de tres taules rodones amb polítics, economistes, pensadors i representants dels distints Sindicats, el tema d'«El futur a les Illes»; taules de debat a la Universitat; articles i cartes a la premsa són algunes de les accions que es duen endavant. Sempre des de la reflexió i l'estudi sobre la pròpia realitat cultural, política i històrica.

El present històric i els seus precedents, a càrrec de Josep Amengual, doctor en Història i professor del CETEM; La importància de la llengua, la llengua emblema de llibertat, per l'escriptor Josep M. Llompart; La nostra comunitat nacional, per J. Ll. Carod Rovira, vice-rector de la Universitat de Prada de Conflent; Un projecte de futur possible per a les Illes, pel Doctor Ferran Navinés, professor de la UIB; La dona en la contemporaneïtat, els nous models de canvi, per la Dra. Maria Jesús Buxó, cap del Departament d'Antropologia Cultural de la Universitat de Barcelona; Un projecte d'ordre mundial, per Mateu Picornell, geògraf i president de l'INESE; La necessària resposta a la modernitat i a la Postmodernitat pel doctor Gabriel Amengual, professor de la UIB; i Ramon Llull, emblema del progressisme, a càrrec del doctor Antoni Oliver, magister de l'Escola Lul·lística Majoricense, són els temes de les conferències pronunciades al seminari d'enguany. L'Ajuntament de Palma, el Consell Insular de Mallorca, l'Obra Cultural Balear, i la Fundació de Serveis de Cultura per al Poble són les entitats patrocinadores d'aquesta trobada a Lluc. La voluntat d'un grup de persones, ben decidides a aprofundir en el coneixement de la pròpia realitat i a implicar-s'hi, permet que Blanquerna sigui molt més que un projecte de cultura. □

Josep Ma. Llompart i Josep Lluís Carod Rovira, dos dels participants en l'encontre.

¡Ameeerica!

Dijous, 12 d'octubre. Festa Nacional. Plácido Domingo i Julio Iglesias canten a duo una cançó de Manuel Alejandro a Sevilla. Ja feia temps que no em reia tant veient la tele. El *Juliet,* roig com una tomaca, s'esgargamella davant la mirada, entre comprensiva i burleta, d'un Plácido Domingo que ataca la romança com qui pela i s'empassa un granet de raïm. La cançó és una d'aquestes malformacions melòdiques, una *espanyolada* que no perdona a ningú, ni al pobre Lorca: «la sangre de Lorca», com diu la lletra de la cançó, ha esdevingut un tapaforats còmode de l'estupidesa postfolklòrica-governamental. Després, Plácido Domingo canta, ell solet, un altre xurro del senyor Alejandro: *¡Ameeerica!*

12 d'octubre, Sevilla, l'Expo 92, el Descobriment... Collonades. Canvie de canal i, una altra vegada, *¡Ameeerica!;* però aquesta vegada la melodia, el to i la veu són molt diferents: el president argentí Menem és entrevistat, a fons, per la senyora Calaf.

El president Menem juga fort i es mostra partidari de l'aplicació de la pena de mort als *capos* de la droga colombiana. Si el govern colombià li ho demana, el president Menem està disposat a enviar les seves tropes a Colòmbia a lluitar contra els narcotraficants, però abans ha de posar pau en el seu propi exèrcit. Perquè, com molt bé diu el senyor president, en el seu país «es pot governar *amb* els militars, *sense* els militars, però no *contra* els militars». Així, el senyor president, fent ús dels poders que li confereix la constitució argentina, s'ha afanyat a indultar un grapat de traïdors i assassins. El senyor president matisa: indult equival a perdó, no a absolució. Tant fa: el *capo* de la droga afusellat, i el responsable d'aquest o d'aquest altre camp on s'ha torturat, assassinat o s'ha fet desaparèixer uns centenars o milers de persones, al carrer.

Són raons d'estat, qüestions de política interna argentina, extremadament difícil, trencadissa, a les quals una pobra ment com la meva no té fàcil accés. Per al president Menem s'han acabat per a sempre totes les ideologies, i el que pugui pensar un *progre* testarrut i cinquantí del seu indult, li importa un rave.

I, probablement, té raó. I que Déu —el president Menem és catòlic— la hi conservi. És possible que el president Menem hagi evitat una guerra civil, però amb el seu indult el que ha fet és armar moralment els militars per a un nou colp. Als militars no els agrada que els perdonin, tenen el seu orgull. □

Joan de Sagarra

L'ALTERNATIVA ESTÀ EN L'ESQUERRA

La primera victòria electoral del PSOE i la seua proposta de canvi va despertar, entre la majoria dels espanyols, esperances i expectatives.

Els partits que avui componen ESQUERRA UNIDA férem costat a aquella proposta de canvi i, en molts casos —els ajuntaments, entre altres—, el nostre suport va ser decisiu.

Però el desenvolupament posterior de la política del PSOE va anar retallant, dia a dia, aquestes expectatives i esperances: el desenvolupament profund de les llibertats civils, la millora de la qualitat de vida, la participació social en la gestió política, la promoció laboral de la joventut, la modernització dels serveis i la justa distribució dels recursos, són qüestions fonamentals de la vida democràtica que, lluny de progressar, han quedat relegades.

Per això, l'alternativa al PSOE se situa necessàriament a la seua esquerra.

El progrés d'ESQUERRA UNIDA obrirà —des de l'esquerra— noves perspectives i introduirà un factor de correcció i d'autèntica oposició canalitzant els interessos de tots aquells que entenen que progrés i democràcia són conquistes comunes a les llibertats, la solidaritat i la justa distribució de la riquesa.

Votar en aquestes eleccions ESQUERRA UNIDA és votar per la vertadera alternativa.

esquerra unida
país valencià

VOTA

ESQUERRA UNIDA

SOM L'ALTERNATIVA

Narcís Vàzquez (Alacant)
José Carmona (Castelló)
Ricardo Peralta (Valencia)

In vitro cultura

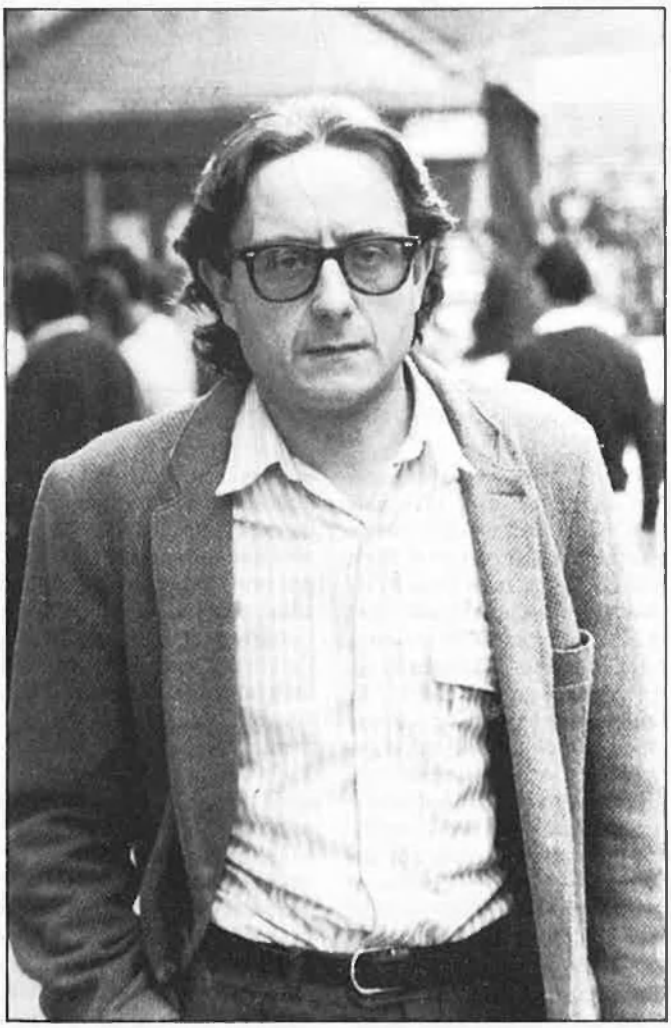
• Taules rodones, edicions de llibres, construcció d'edificis i de monuments arquitectònics, exposicions, representacions teatrals, recitals de música i cançó, desfilades... França s'ha llançat durant aquest any en la celebració del bicentenari de la Revolució Francesa. La Diputació de Lleida vol participar ara en aquesta commemoració amb un cicle de conferències, exposicions i concerts a través de la Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs. Hi participaran, entre altres, **Anton Sala i Cornadó, Joan Rovira i Sallès, Alain Verjat, Lluís Roura** i **Àngels Santa.** I també, l'Orquestra Simfònica de Friburg, que interpretarà obres de Beethoven. Dues exposicions i projeccions cinematogràfiques completen el cicle.

• Durant l'últim cap de setmana va tenir lloc a Perpinyà el novè Congrés de l'Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana. El programa va reunir associats de tots els Països Catalans en una presentació al Centre Cultural Català de Perpinyà, continuant amb una trobada amb escriptors nord-catalans en la Llibreria Catalana i un recital de música popular ja en la nit, a càrrec del grup Crescendo. Els actes continuaren dissabte amb un *happening* literari amb la població perpinyanesa i altres actes. L'Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana va ser fundada l'any 1980 i reuneix més de dos-cents associats d'arreu dels Països Catalans.

• L'Institut de Cinema Català, en col·laboració amb la Caixa de Pensions i TVE, finança una ambiciosa sèrie televisiva sobre la navegació entre Catalunya i Amèrica en els segles XVIII i XIX amb guió i direcció del cineasta català **Agustí Espriu.** Aquesta sèrie, d'una durada de 13 capítols i un elevat pressupost, 1.400 milions de pessetes, té com a protagonista una família de Calella que al llarg de tres generacions va comerciar amb Amèrica. Agustí Espriu, que ha rodat nombrosos curts-metratges, ha col·laborat amb assiduïtat a TV3, i és conegut pel seu llarg-metratge *Ofici de Tenebres,* de marcada influència felliniana.

• L'Institut d'Humanitats i l'Institut Català d'Estudis Mediterranis gestionen un projecte comú per parlar del Mediterrani i Catalunya amb un pressupost de set milions de pessetes i amb la participació de destacats intel·lectuals internacionals.

Aquest projecte estableix indirectament un pacte cultural entre institucions que pertanyen a dues òrbites polítiques diferents: Ajuntament de Barcelona i Generalitat de Catalunya. Sembla que les personalitats de **Ramoneda** i **Porcel,** dirigents d'aquestes institucions, es posaran d'acord, almenys, per parlar del Mediterrani.

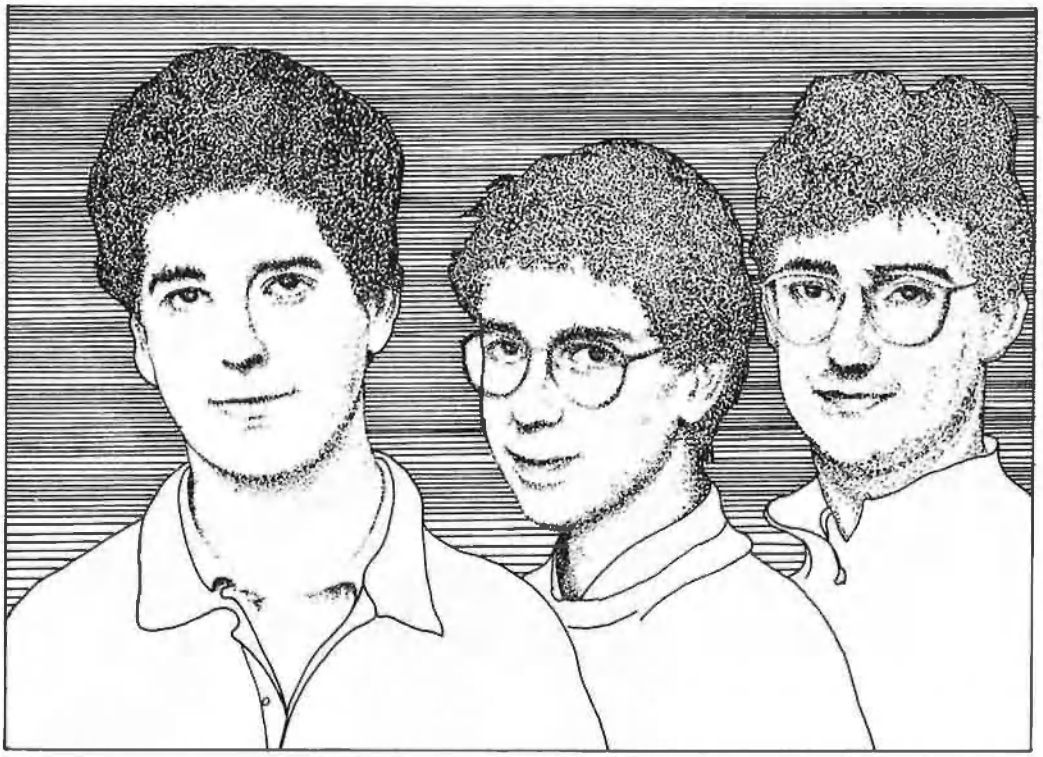
Josep Ramoneda.

EL LLIBRE DE LA SETMANA

MARC SOLER

«Sí, però...»

JOAN ORJA. Fahrenheit 212. *Edicions de la Magrana, col·lecció «Cotlliure». 125 pàgines. Barcelona, 1989.*

Joan Orja vist per Silvano Ferrari.

Posats a fer abstracció de les preferències personals (¿o millor fóra dir dels propis gustos?), confesso que el llibre del col·lectiu Joan Orja m'ha semblat una aproximació *light* a l'actual moment de la literatura catalana. En línies generals, es pot dir que el llibre fa una radiografia encertada que apunta, molt tímidament, algunes propostes de diagnòstic una mica confuses, de vegades contradictòries i fins i tot superficials quan no obertament sobreres —el capítol dedicat al teatre, per exemple—. Però aquest deu ser un dels peatges que tenen les feines d'encàrrec: les presses i voler aprofitar l'èxit del fenomen que es vol estudiar. Tot i així, *Fahrenheit 212* és un llibre *interessant* en el mateix sentit que Joan Orja aplica l'adjectiu a aquesta literatura catalana recent.

D'altra banda, una obra d'aquestes característiques més abocada a destriar, una vegada més, motius sòcio-culturals més que estrictament literaris, pot provocar refusos globals o adhesions indestructibles. Però l'abast i les intencions de l'autor (que ens les recorda amb alguna insistència quan convé), no mereixen segurament actituds extremes.

Un dels primers aspectes que crida l'atenció per l'èmfasi que hi posa l'autor (pàgines 8, 39 i 113) és quan diu que «analitzar una literatura a penes naixent composta de primeres i segones obres d'autors pràcticament tots menors de trenta anys» és «un propòsit més aviat ingenu». Sorprèn la reiteració perquè no hi ha cap raó per afirmar o negar que un escriptor de menys de trenta anys no pugui escriure una gran obra (pèssima, mediocre o esperançadora), i fer-ho a la primera. Un repàs a la literatura d'arreu i tot temps així ho demostraria.

Pel que fa a la possibilitat de fer-ne «profundes anàlisis» o «exercicis d'alta crítica literària» i sense necessitat de moure'ns de l'àmbit català, només cal recordar ara i aquí el parell d'articles que algú tan poc ingenu com Joan Ferraté va dedicar a la novel·la de Ramon Solsona, *Figueres de calidoscopi* («El vell instint fabulador», 4 i 11 de maig de 1989 al *Quadern-El País).* Que l'autor té la seva opinió estrictament literària sobre bona part d'autors i obres, ho insinua a les «Conclusions» —aquell eufemisme de les olors bones i dolents—, que no ho vulgui fer és un problema que se m'escapa. La cosa encara resulta menys convincent i entenedora quan, al capítol dedicat a la crítica, Joan Orja es posa a favor dels qui fa uns anys van provocar polèmica «dient les coses pel seu nom» i «sense altres condicionaments que els literaris». ¿En què quedem, doncs?

Un segon aspecte que crida l'atenció és quan Joan Orja creu, i ja en són ganes, que ara com ara la literatura ha retornat al llenguatge «com a instrument per a la creació de sentit». I bé, tradicionalment ha estat així. Però, de fet, el llenguatge va ser el darrer esglaó que li faltava per pujar a la novel·la i poder anunciar que estava en crisi. ¿Què són les experiències del *nouveau roman,* sinó l'expressió d'una incapacitat de continuar anomenant l'experiència? Per tant, com no crec que d'aleshores ençà les coses hagin canviat gaire, no entenc que calgui estranyar-se si no hi ha «una dialèctica amb l'entorn que ajudi a anar més enllà de la simple i instintiva transposició en paraules, una darrera l'altra, del que tenim davant els ulls, de la més evident immediatesa». Potser el que calia era explicar les raons del trencament de la relació entre experiència i llenguatge, de la seva actual inadeqüació i perquè aleshores la literatura, en general i no sols aquí, s'ha reduït a explicar històries... sense art.

Per acabar, cal dir que un dels mèrits de *Fahrenheit 212* és haver posat negre sobre blanc, amb un mínim d'organització, bona part del que es deia entre amics. Per dir-ho amb altres paraules, de fer-se ressò d'un cert estat d'opinió. I de la mateixa manera estic convençut que el llibre mereix una revisió, ampliació i aprofundiment d'algunes qüestions que pel seu mateix interès cal reprendre de bell nou. □

Tot cercant l'esperit de Blai Bonet

Dijous dia 5 d'aquest mes d'octubre es presentà a Palma l'antologia *Blai Bonet a l'ombra de l'esperit,* una publicació de la Direcció General de Cultura de la Conselleria, Educació i Esports del Govern Balear, que recull una mostra important de l'obra del poeta de Santanyí. A l'acte de presentació, emperò, i per motius de salut, no hi assistí Blai Bonet. Retirat de la vida social des de fa alguns anys, continua la tasca creativa. L'obra que el converteix en una de les veus més significatives de la literatura catalana actual.

—¿Com sorgí la idea de publicar aquesta antologia?

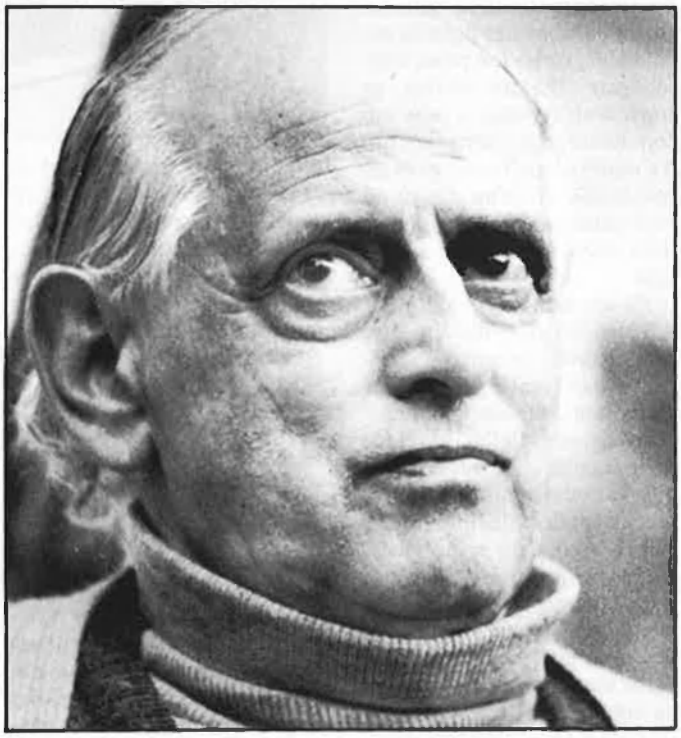
—La veritat és que jo no hi he tengut la més mínima intervenció. Fa més d'un any i mig que Basili Baltasar em vingué a visitar i m'explicà que tenia aquest projecte. Em deia, que, si es recollissin les meves fraises en un llibre, en resultaria la veu d'un dels genis del nostre país. Ell fou qui arribà a un acord amb la Conselleria de Cultura, i l'antologia n'és el resultat. És clar que hi ha hagut un procés de selecció de criteris a l'hora de dur-la endavant: primer, per exemple, hi volien posar moltes de les cartes que he escrit durant la meva vida (n'he escrites milers), però a darrera hora, potser a causa de la dificultat de decidir-se per unes concretes, la idea es va deixar de banda.

—¿I què en pensa, ara, en veure-la acabada?

—Tot el llibre m'impressiona, també la primera part d'assajos d'autors diferents sobre la meva obra. N'estic molt content perquè els distints estudis diuen coses molt semblants que, després, la lectura dels meus textos corrobora. És un llibre unitari i coherent, com no se'n fan gaires al país. D'altra banda, pens que les obres completes d'un autor són una mica incòmodes per al lector perquè ocupen diversos volums i no es poder dur fàcilment d'un lloc a l'altre. Aquest llibre, en canvi, que dóna una imatge completa de la meva obra, es pot traslladar amb el lector i acompanyar-lo a la platja, d'excursió, al camp...

—¿Per què no assistí a l'acte de la presentació a Palma?

—De vegades distorsionen la veritat, quan diuen que faig una vida retirada, com si tingués un caràcter reservat o estrany. Tenc grus problemes de salut i se'm fa difícil suportar una sala tancada i plena de fum, tot d'una tossesc. Però es un disbarat dir que em separ voluntàriament dels actes públics, abans feia molta vida social.

—En mirar enrere i veure l'obra ja feta, ¿què en pensa l'autor?

—Record que quan vaig començar a escriure, no els primers llibres dels vint o els vint-i-un anys, sinó ja als vint-i-quatre o vint-i-cinc, em vaig proposar de crear una obra unitària, de construir un món que havia de ser compacte i coherent. Crec que ho he aconseguit, i ara, quan encara tenc molt per fer —Joan Miró, per exemple, creà la millor part de la seva obra a l'edat que tenc ara—, veig que la gent ho reconeix. Quan Schumann va morir, Brahms exclamà: «D'aquest home es pot dir: al manco ho va intentar». Crec que això és el màxim que es pot dir d'una persona.

—¿Continua, ara, Blai Bonet treballant?

—Sempre continu escrivint, al matí una tasca i el capvespre una de diferent. Prepar un llibre amb Antoni Castany que es dirà *Somniar déus.* El diari número III està a punt de sortir i jo treball el IV. També tenc una novel·la començada que, per raons de salut, he hagut de deixar quatre o cinc vegades i que vull enllestir. I també un altre llibre de poemes que crec que són nous i moderns.

—¿Quin és el moment actual de la literatura catalana a Mallorca?

—És un bon moment. Crec que s'hauria de valorar més l'obra dels joves que comencen i que tenen dificultats per publicar. Entre els joves inèdits hi ha grans valors que han de guardar les seves obres dins un calaix.

Maria de la Pau Janer

DES DE FORA

Lletres de França

BERTRAND VISAGE, Rendez-vous sur la terre, *Seuil, 216 pàgines While Spirit, Paule Constants, Gallimard, 216 pàgines.*

Bertrand Visage, autor de *Tous les soleils,* premi Femina 84, i d'*Angèlica,* ha canviat els paisatges italians que acostumava pels rius de la Dordogne i el Quercy, en la seua última novel·la: *Rendez-vous sur la terre.* El títol, que traduirem per *Cita sobre la terra,* és una tràgica història que l'estil de Visage s'encarrega de reviscolar en els seus més minúsculs detalls.

Una narració turmentada, on els sorolls i les olors dels camps i dels boscos, la naturalesa magnífica, envolten un fons amorós terrible on l'incest entre els germans desembocarà en una cruel revenja que, a poc a poc, s'anirà desvetllant, fins a aconduir a la mort.

Paule Constant, fidel a l'Àfrica que tanta sort li procurarà en la seua anterior novel·la *Ouregano et Balta,* situa el jove i desafortunat protagonista de While Spirit en un magatzem de productes del que serà director, enmig d'un exòtic paisatge bananer. Un negoci que des del primer moment perillarà per l'estranya circumstància que els seus productes esdevenen fàcilmen cancerígens o, senzillament, es llancen a perdre. Tot plegat, terrorífic si no fóra per una xicota bastant fantasiosa i un simi simpàtic que alegren aquelles dures circumstàncies.

Un seguit de situacions tragicòmiques que es resoldran esquitxant personatges pintorescos, com una donassa que regenta un bordell, la reina del poble, o l'assassí que feineja predicant.

Un relat de ritme accelerat, que en clau d'humor conté inquietants reflexions.

Joan S. Sorribes

DE CONGRESSOS

Notícia del 54 Congrés del Pen Club

Celebrat a Canadà, el 54 Congrés Internacional del PEN Club va reunir prop de quatre-cents cinquanta escriptors sota el lema «La llibertat i el poder». L'aspecte més rellevant va ser la continuació de la dinàmica encetada en el congrés anterior i referida a l'afirmació progressiva de les nacionalitats a l'interior del PEN Club internacional. A Maastricht, el passat mes de maig, s'estrenaren els centres del PEN Gallec i el primer de les Repúbliques Bàltiques, Estònia. A Montreal s'han presentat Letònia i Lituània, a més de les sol·licituds d'un segon i un tercer centre a l'URSS: Bielorússia i Ucraïna.

L'assemblea general del congrés es féu ressó, d'altra banda, de la problemàtica particular d'algunes llengües i es presentaren, per mitjà de la «Comissió de Programa, traduccions i drets lingüístics», dues resolucions de solidaritat i suport a la situació de la llengua kurda a Turquia i de l'espanyol a Puerto Rico. Totes dues resolucions foren assumides i defensades pel Centre Català del PEN i el PEN Club de Galícia, que aprofitaren per assenyalar l'evident paral·lelisme entre els problemes de l'espanyol a Puerto Rico enfront de l'anglès i la situació del català, el gallec i el basc a l'estat espanyol enfront del castellà. El Centre Català del PEN, a més, rebé el mandat de l'assemblea d'exercir la secretaria permanent de la comissió abans esmentada. Es tracta d'un comitè de treball que pren cada vegada més relleu a l'interior del PEN internacional i que, lentament, ha decantat el gruix de la seva activitat cap a una organització de suport i de defensa dels drets lingüístics de totes les comunitats culturals.

X. R. T.

L'ESCRIPTOR I EL SEU LLOC

La València de Josep Ballester

Visc en un carrer que du el nom d'un vell poeta, Abu 'Abd Allah Muhammad ibn al-Abbar, àlies *Aben Al Abbar*. Segurament, el malnom li'l retallà algun regidor d'Urbanisme, per motius d'economia expressiva, però, així i tot, quan intentes donar l'adreça, has d'armar-te de paciència i bons sentiments de cara al proïsme. Aquest habitant de Xarq Al-Andalus, personatge molt influent i d'una intel·ligència encomiable, no ho fou prou, d'intel·ligent. Pel que sembla, va jugar amb el poder, i ja se sap com les tafureja la prepotència. Va morir d'una forma gens recomanable, totes ho són, de no recomanables. Aquesta, però, molt més. No entraré en detalls.

Fa uns nou anys vaig pujar a València, com diu un altre bon tastador de versos, «buscant el pa i l'amor, pensant que trobaria a dalt dels minarets / el bes del sol a l'alba i el cel tot de maragda. / ¿I qui em dirà que València només és / putrefacció, pudor de llim?». És cert, té això, però és molt més. Cadascú viu un espai (encara que físicament siga el mateix per a tots), les sensacions, les derrotes, les recerques, els records són intransferibles, de cada subjecte, i per tant, hi ha tantes Valències com ciutadans.

La meua ciutat és aquella que trepitge, que camine, i aleshores que conec —o crec conèixer—. El passeig és una forma vivencial de poder esbossar un espai. De sentir-lo d'una manera profunda. Dos temps diferents, en qüestió d'hores canvien el seu rostre. De matí, sobre dos quarts de dotze pots fer ruta intentant esquivar els obstacles mòbils pel carrer de Colom, Barques o Joan d'Àustria. És la ciutat boja, de magatzems i plàstic, el metacrilat el travessa el cor, com un amor a primera vista i un somriure dentrífic. Aleshores passeges la Pau i el carrer de la Mar, la plaça dels Patos i el trinquet dels Cavallers, és el cel i la llum, un dia de tardor després d'un xàfec. És el bes diàfan i apetent d'un nimfa. I ara, canvies d'escenari, i volteges el carrer del Torn de l'Hospital, Viana, Balmes o Guillem Sorolla, els actors són uns altres, «la pobla de les fembres pecadrius» perfila inabastables solituds. Tendres escurçons a la llum del dia.

El rellotge marca la mateixa posició de les agulles, però dotze hores més tard. Recorde el coment d'un amic a la premsa, on deia que si a l'alcaldessa Clementina Ródenas li passara mai pel cap de declarar la llei seca a la ciutat de València, hi ha un carrer de la ciutat Vella que acusaria especialment els efectes d'una mesura tan punyetera i tornaria a originàries humitats i tenebrors. Si us penseu que parle del carrer de Cavallers, aneu per bona via.

Aquest carrer de gran glòria nobiliària és la vèrtebra més important d'una ruta indefugible per a uns vampirs de dubtosa moralitat. La nit, a boca de canó, va dibuixant-nos una urbs totalment diferent. És una ciutat que va penetrant-te per tots els pors de la pell. El *Ballantine's* oportú se't pot oferir en indrets com El café de Sant Jaume, Cavallers de Neu o el cafè que duu per nom el de la bella ciutat blanca. Caminant cap al carrer de Dalt, no fa massa temps, encara podies fer una *parada* i *fonda* al Pub Arana, xarrar amb els amics, cal dir que, un tant per cent important, ferits per la lletra impressa. I ja a una hora imprudent, dirigir el *via crucis* a un local de reputació poc fiable, com és Tatuaje —no sé per què sempre m'ha recordat a la Concha Piquer—, però havent estat batejat abans pel retaule i l'arc del Portal de la Valldigna. No entenc massa bé com alguns forasters quan han passat per València s'han endut un efecte tan poc amable d'aquesta ciutat. Citem, per exemple, l'il·lustre venecià Giacomo Casanova: «València és una ciutat molt desagradable per a un estranger, perquè no pot gaudir de cap de les comoditats que en qualsevol altra banda ha d'obtenir amb diners. L'allotjament és dolent i el menjar més; no es pot ni beure, per manca d'un bon vi, ni conversar, per mancança de societat, ni tan sols es pot raonar; perquè, a pesar de la Universitat, no s'hi troba un sol individu que amb motius se'l puga anomenar home de lletres».

No debades, els àrabs anomenaren el cap i casal, *Medinat al-Turab,* això és Ciutat de la terra, segur que per la seua abundància de pols. Recordeu l'anècdota que es conta de Sant Vicent, que quan va marxar de la ciutat, va espolsar-se les espardenyes dient «no en vull ni la pols».

València és com un amor, tendra i aspra, decadent i subtil, angoixant, però màgica. Això sí, no és una ciutat preolímpica, però sempre està disposada a obrir-se de cames.□

Josep Ballester

Sexe, vi i cant gregorià

ANÒNIM: Carmina Burana. *Versió de Joan Petit. Edició bilingüe. Pròleg d'Antoni Comas. Poesia dels Quaderns Crema. Barcelona, 1989.*

L'any 1803, quan els monjos bavaresos del monestir de Benediksbeuem van trobar en la seva biblioteca el manuscrit dels *Carmina Burana* i, frisosos, el van desempolsar, degueren empal·lidir tot d'una. ¿Què era aquell text en llatí que ni tan sols figurava al catàleg de la biblioteca? ¿Una composició sacra? ¿Una explicació litúrgica? Tan bon punt van començar a desxifrar el llatí macarrònic —amb comprensibles intrusions del francès i l'alemany antics— d'aquells versos, els monjos encuriosits van comprendre que allò que tenien davant s'assemblava ben poc —per no dir gens— als seus habituals discursos religiosos. ¿Com, si no, s'havia d'entendre allò de «*Si puer cum puellula/morareturur in cellula,/felix coniuntio*» («Si un minyó i una donzella es queden sols en una cambreta es fan agradosa companyia»), o bé allò de «*Mihit sapit dulcius/vinum de taberna,/quam quod aqua miscuit/praesulis pincerna*» («A mi em sap més dolç el vi de la taverna que no pas el vi aigualit del coper del bisbe»)?

De fet, no anaven gens errats. Es tractava d'un manuscrit de poc més d'un centenar de folis que aplega més de quatre-centes poesies líriques de tipus profà que elogien els engrescadors efectes etílics d'un bon vi, reclamen amb urgència la satisfacció del desig, o bé es dolen de la volubilitat de la Fortuna... Una autèntica troballa. Perquè, a més del valor intrínsec dels poemes, ingenus i lleugers quan es tracta dels plaers més rudimentaris d'aquesta vida, però amargament rabiüts quan fan referència a la cruel variabilitat de la Fortuna, el manuscrit dels *Carmina Burana* ens demostra l'existència dels goliards, també anomenats *clerici vagantes,* una trepa d'intel·lectuals rebels i indisciplinats que, avorrits de la rigorosa seriositat de l'escolàstica que s'ensenyava a les universitats durant els segles XII i XIII, alternava les aules amb la taverna i el bordell i es lliurava a experiències infinitament més gratificants que les insípides lliçons de classe. I, és clar, en feiem poemes, que suposadament recitaven i cantaven per guanyar-se el pa i la condescendència de la gent de bé, i que, sens dubte, s'haurien perdut en el silenci de l'oblit si no hagués estat per aquests manuscrits esparsos que en recullen les mostres més significatives, el més complet dels quals és el dels *Carmina Burana.*

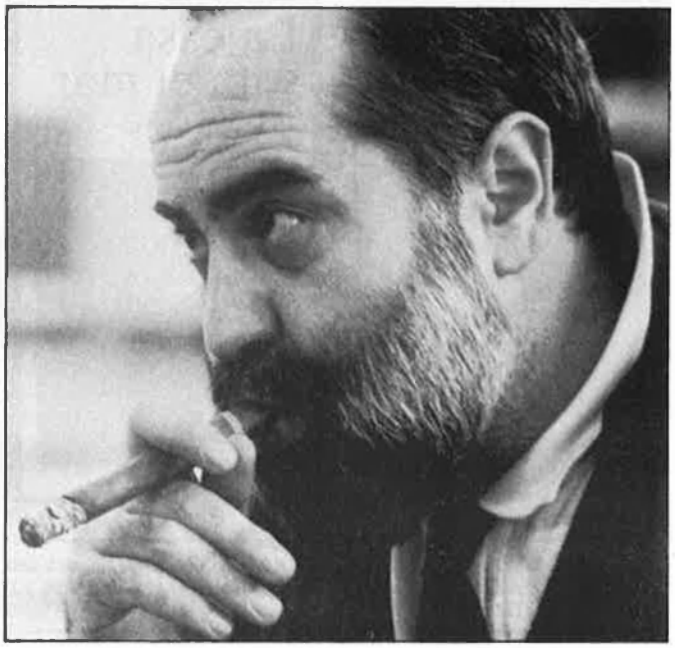
Que no es perdés ja va ser una sort; però que Carl Orff la descobrís i la popularitzés amb la seva famosa cantata, això ja va ser una xamba increïble. Precisament, la versió que ens arriba ara de Joan Petit recull no tots els poemes dels *Carmina Burana,* sinó tan sols la selecció que en féu aquest compositor alemany. Així, doncs, tant per als filòlegs erudits com per als melòmans que volen saber què diuen els cantaires o —fins i tot— per als lectors que busquen noves experiències, els *Carmina Burana* són un tast exquisit de poesia medieval, crítica i desvergonyida com només ho pot ser una obra anònima.

Isabel Monsó

Paraules que seran fotografia

RAMON ESPELT: Mirada al món de Bigas Luna. *Edit. Laertes. Barcelona, 1989. 299 pàg. 2.500 ptes.*

Quan J. J. Bigas Luna va explicar a un distribuïdor que volia fer cinema, aquest contestà tranquil·lament: «¡Vostè i 1.000 persones més!». Tot i la descoratjadora rèplica, començà immediatament a rodar *Tatuaje* a partir d'un guió basat en la novel·la homònima de Manuel Vázquez Montalbán. Era l'any 1976 i Bigas havia recorregut un llarg trajecte professional fins arribar a

posar-se darrere d'una càmera.

Mirada al món de Bigas Luna s'inicia amb la referència a aquesta trajecte i la tasca de Bigas com a dissenyador, interiorista, fotògraf i organitzador d'exposicions (molt vinculat a la Sala Vinçon de Barcelona), i acaba amb la darrera de les seues pel·lícules, *Angoixa* (1986).

Cal diferenciar un doble contingut. D'una banda, el llarg i complet estudi introductori de Ramon Espelt, la cronologia i la selecció d'articles (que tanca el volum). D'altra, el que de segur interessarà més als lectors que no siguen massa afeccionats a teories i interpretacions, això és: les narracions del director barceloní recollides en dos apartats, Relats i Projectes.

El d'Espelt és un comentari molt condicionat per la psicoanàlisi (la qual cosa és comprensible si pensem que Bigas Luna ha declarat més d'una vegada que totes les coses de l'inconscient són les que més el fascinen), que estudia totes les possibles recurrències visuals i temàtiques, la simbologia dels objectes i les motivacions plàstiques de Ribera a Bunuel passant per Goya o Hichtcock.

En «Relats» trobem els cinc textos que foren el suport literari de *Bilbao* (1978), *Mater amatíssima* (1977. Realitzada per J. A Salgot), *Caniche* (1979), *Reborn* (1981), inicialment titulada *Blessed Bloody Mary*, i *Angoixa* (1986). (Es fa palesa l'absència no explicada d'algun text relacionat amb la magnífica *Lola*). Els nombrosos fotogrames que acompanyen els textos permeten, a més, recordar algunes de les imatges més sensuals i provocadores del cinema espanyol. Atenció especial mereixen les històries recollides sota l'epígraf «Projectes»: PEl nen de l'estany», la primera, per ser considerada per l'autor com la història que tanca la trilogia encetada amb *Bilbao* i *Caniche*; «La manta», per tractar-se d'una adaptació d'un relat de Charles Bukowski presentat en forma de guió; «Pink mamma», pel fet que inclou una reveladora carta a Pepón Coromina, productor de tres de les pel·lícules de Bigas Luna.

La lectura de Relats i Projectes ens permet de resseguir això tan subtil i inexplicable que anomenem procés creador, alhora que ens ajuda a rastrejar el complicat salt de la paraula a la imatge.

Finalment, «Mitjanit amb angoixa» reuneix les orientacions del director per a la projecció en sales comercials d'*Angoixa*; orientacions que poden arribar a esglaiar-nos en imaginar el que hauria pogut ser fa uns anys la visió de la darrera, ara com ara, pel·lícula de Bigas Luna.

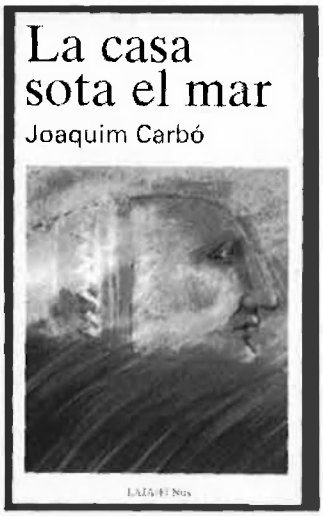
Pilar Alfonso

PRESTATGERIA

MARC VILLARD: Un cotxe a la nit. *Barcelona, Edicions de La Magrana, 1989, 111 pàgs.*

Villard va ser el guionista d'aquell film tan interessant que era *Neige,* de Juliet Berto i de dos llibres de contes, però amb la novel·la *Un cotxe a la nit* aconsegueix el seu millor text. La història comença el 5 de juny de 1961, quan Harry, el protagonista, va sentir per primera vegada «Hound Dog».

JOAQUIM CARBÓ: La casa sota el mar. *Barcelona, Laia, 1989, 127 pàgs.*

Més de quaranta títols avalen la trajectòria de Carbó com a narrador juvenil, però entre els més importants *La casa sobre el gel,* o *Calidoscopi de l'aigua i el sol,* destaca *La casa sota el mar,* una història realment engrescadora amb investigadors submarins pel mig.

I. SALZBERGER-WITTENBERG, G. HENRY, E. OSBORNE: L'experiència emocional d'ensenyar i aprendre. *Barcelona, Edicions 62, 1989, 198 pàgs.*

Anàlisi sobre la relació escolar-mestre a diversos nivells del sistema educatiu: maternal, primari i secundari. Els autors hi posen en relleu la importància dels factors emocionals en el procés d'aprenentatge i d'ensenyament, i es proposa una millor comprensió de la naturalesa de la interacció entre alumne i mestre.

JOSEP RIERA: A plena pell. *Barcelona, Columna, 1989, 141 pàgs.*

En aquest volum aplega Riera la seva producció poètica d'aquest últims anys, una obra important dins de la poesia recent per la seva veu clara i delimitada, que s'adreça indistintament als seus, a l'estimada, a Déu o a ella mateixa, però sempre dins d'un marc de referències ben precises i tangibles.

• La Magrana ha tornat a posar-se d'acord amb Anagrama per traure una traducció el mateix dia i al mateix preu. Després de *La Bíblia de néo* ve *La màquina de fer fotos,* de l'escriptor belga de llengua francesa **Jean-Philippe Toussaint.** La traducció és de **Sergi Pàmies.** Gràcies a aquest sistema, l'edició catalana, a cavall de la castellana, mereix més atenció per part dels mitjans de comunicació castellans editats a Barcelona que, com se sap, cobreixen la majoria dels lectors de Catalunya; molta més atenció que si hagués sortit sol. Els primers llibres de la col·lecció on apareixen *La Bíblia de neó* i *La màquina de fer fotos,* «Meridiana», no van gaudir d'espais masssa generosos a la premsa castellana editada a Barcelona.

• *Jo he servit el rei d'Anglaterra,* de **Bohumil Hrabal,** es converteix en *Jo, que he servit el rei d'Anglaterra* en la nota de la contraportada del llibre de **Hrabal** *Una solitud massa sorollosa,* número 1 de la col·lecció «El Confident», d'Edicions 62. El segon títol s'acosta al títol francès.

• Edicions Empúries ja ha tret fa dies el seu llibre número 200, però vol celebrar-ho amb un llibre especial que serà, oficialment, el número 200 dels editats per Empúries en els seus primers cinc anys de vida. Serà un volum amb tres narracions de tres escriptors catalans, **Josep Palàcios, Josep Maria Fonalleras** i **Xavier Lloveras.** Els dos primers són autors de la casa i el tercer, premi Carles Riba, l'editor vol que s'hi converteixi. De moment, ja hi ha col·laborat, com a traductor.

• *El Garden Party i altres contes,* de **Katherine Mansfield,** el llibre de «Les Millors Obres de la Literatura Universal/Segle XX», del mes de novembre.

• El prolífic novel·lista **Josep Franco** tradueix actualment per a Bromera *El cas misteriós del Doctor Jeckyll i Mr. Hyde* i **Joan Pellicer,** que ja va traduir *El diable de la botella...* enllesteix la traducció de *La crida salvatge - La crida del bosc* en altres versions— de **Jack London.** De totes aquestes obres, n'hi ha versions en català però, a més de ser antigues, no s'ajusten al model avalencianat de la llengua de les traduccions de Bromera.

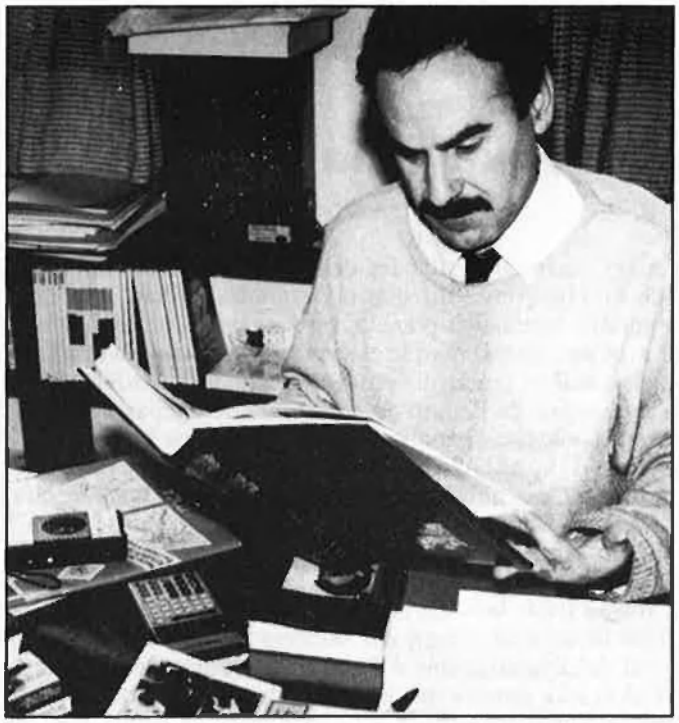
• *Lingüística i poètica, i altres assaigs,*de **Roman Jakobson,** a «Clàssics del Pensament Modern», d'Edicions 62.

• «Escapa't a Andorra» és l'eslògan de la campanya turística d'Andorra. *Escapa't d'Andorra* serà el títol d'una novel·la policíaca que publicarà «La Negra». El seu autor és una autora i és nova, **Assumpta Margenat.**

• El «Venècies» que La Magrana ens havia de portar aquest octubre, *La fuga de Tolstoi,* d'**Alberto Cavallari,** queda traslladat al novembre.

• La campana millora les seves portades. La de *Topologia del malparit* es fa veure,com totes les de La Campana, i alhora està pensada i realitzada amb molt de gust. El disseny de la coberta és de **Susanna Ullibarri** i la fotografia en blanc i negre pertany a l'Arxiu Històric de Barcelona. □

La història provincial d'Alacant, ¿un invent útil?

Arran de la imminent aparició dels dos últims volums de la *Historia Provincial de Alicante,* traiem en les nostres pàgines l'obra que durant els darrers anys ha mantingut ocupada a bona part de la intel·lectualitat alacantina. El projecte va nàixer fa algun temps quan un editor murcià, Fulgencio Pedreno, proposà a alguns professors de la Universitatr d'Alacant fer una història provincial. Això era un encàrrec purament comercial que pretenia omplir els buits que sobre les comarques del sud deixaven la majoria de les històries del País Valencià. Només per això, alguns estudiosos,com ara Salvador Forner, van donar suport a la idea del murcià de fer una història provincial quan la província és un invent recent que no es correspon gens ni mica amb la història dels pobles.

La col·lecció històrica, publicada per Ediciones Mediterráneo, SA, consta de vuit volums, dels quals els dos últims encara no han aparegut i corresponen a un segon volum de geografia i un altre de cultura popular, costums i folklore dirigits respectivament per José Costa Mas i l'antropòleg Manuel Oliver Narbona. Els altres toms tracten de l'Edat Antiga, dirigit per Manuel Robanol Alonso; de l'Edat Mitjana, per José Hinojosa; de l'Edat Moderna, per Antonio Mestre, un primer volum de geografia dirigit per Costa Mas i dos d'història contemporània, segles XIX i XX, dirigits pel professor Salvador Forner.

Aquest professor, doctor en Història, degà de la facultat de Filosofia i Lletres i gran coneixedor de la història d'Alacant, agraeix a la Universitat, i concretament a la facultat de lletres de la mateixa ciutat, l'empenta donada a través de la realització de monografies i treballs d'investigació que han resultat molt útils a l'hora de fer la història de la província.

D'altra banda, els volums que configuren l'obra presenten unes desigualtats internes derivades de les diverses orientacions i estils, i més encara, de les diferents possibilitats de tractament que ofereixen uns o altres períodes segons la major o menor abundància de monografies i estudis previs. Malgrat això, s'ha procurat que el conjunt de l'obra respongui a un desenvolupament coherent i unitari, articulant les distintes aportacions en estreta subordinació a un esquema inicial que ha obligat alguns autors a realitzar un treball previ d'investigació de base per poder completar la visió d'un determinat període.

Aquesta obra, meravellosament enquadernada i il·lustrada amb més de 3.500 fotografies i gravats a tot color, fa un recorregut per la història econòmica, social, política, artística i literària de tot el territori que actualment constitueix la província alacantina, encara que objectivament, com diu el professor Forner, només es podria parlar d'història provincial en els dos últims volums d'història contemporània. D'ençà que començà el desplaçament del català pel castellà en les comarques més meridionals fins arribar a la majoria castellanoparlant que avui s'observa tant a la capital com al sud, els autors han subdividit la història de la literatura en castellana i catalana, encara que molts literats pertanyents tant a una cultura com a l'altra no tinguin d'alacantins més que el lloc de naixement.

Per un preu de 7.000 pessetes el volum, el lector es pot trobar amb l'antiga Lucentum, prop de la platja de Sant Joan, amb una Dona d'Elx i el seu Misteri, amb una Dénia resplendent sota la dominació musulmana, amb una Oriola senyorial on encara es parlava valencià, amb repoblacions castellanes, amb el miracle industrial alcoià durant el segle XIX, amb l'aparició d'Alacant com a capital d'una província dispersa gràcies al seu port, amb Miguel Hernández, Eusebi Sempere i Juan Gil-Albert. El hàndicap, però, d'aquesta obra d'excel·lent qualitat i feta amb rigor, és caure en l'errada de secccionar la història d'un poble i posar-li els marges administratius que imposà l'estat espanyol a mitjan segle XIX. Però això és una altra història, la mateixa que ha fet que es decidiren a escriure-la en castellà.

Isabel M. González

EL CLOT

Dant i Willie

Quan la tomba de l'Alighieri va haver de ser vigilada per carrabiners italians davant de les amenaces dels integristes musulmans, el joc tràgic del cas Rushdie començà a agafar caràcter retroactiu. Evidentment, la profanació d'una tomba fereix els esperits d'una manera un tant més lleu que la profanació d'un home, i per tant, el cas es relativitzà sanament i el corc intel·ligent de la ironia començà a fer-ne de les seves entre els nombrosos addictes a la *Divina Comèdia.*

Ara, quan els telenotícies ens han sorprès amb les declaracions formals de l'origen indubtablement àrab de William Shakespeare i, sobretot, del seu plagi pocavergonya d'històries de tradició oriental, ens hem afanyat a fer els fatigosos càlculs matemàtics necessaris per a posar en comú els calendaris musulmà i cristià, no fos que ens trobéssim immersos en algun vint-i-vuit de desembre inadvertidament. Però no, en Gaddafi no fa comèdia, ni divina ni humana. Aquesta gent ara s'ho pren tot seriosament.

De manera que, malgrat els escarafalls decadents dels anglesos, potser m'inclinaré a deixar-me entabanar pels nous arguments d'aquests revolucionaris totals que volen passar del pretèrit anterior al futur compost per la via imperativa. Potser els seus dissenyadors culturals desconnotaran la figura del dramaturg anglès i podrem tornar-lo a llegir sense la càrrega feixuga de tot el que els estudiosos han escrit sobre ell. El problema és que, en un paperot que tinc per casa, allà on diu Filologia Anglogermànica (anglès), potser haurà de dir Angloàrab. Però tant me fa, tindré mil-i-un arguments per refer-me.

Màrius Serra i Roig

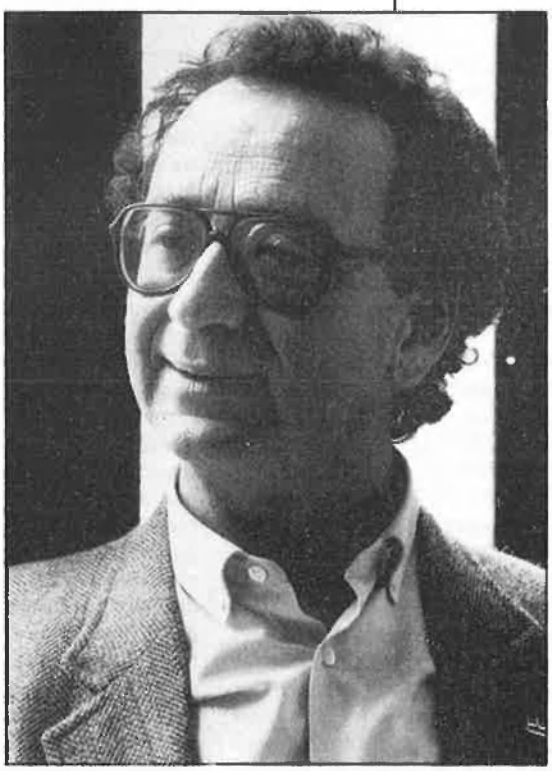
De Hegel a Fukuyama

En pocs mesos, el personatge s'ha fet cèlebre i el títol del seu article més encara: «El Final de la Història». En quatre setmanes, n'han aparegut traduccions i comentaris pels quatre racons del planeta, en les revistes i diari principals d'Europa, Àsia i Amèrica. I tot per no res: perquè el senyor Fukuyama ha tingut —com Umberto Eco— la gràcia de tocar el tema just en el moment just, i sobretot perquè el senyor Fukuyama és vice-director de l'*equip de pensadors* del Departament d'Estat americà.

Val a dir, que si les mateixes banalitats pretencioses que ha escrit Fukuyama les haguera escrites jo, algú de vostès, o algun professor de Palerm, Cracòvia, Uppsala o Melbourne, no n'hauria fet cas ningú, en tota justícia. Però el cas és que les ha escrites un personatge del State Departament, i que Hegel ha tornat de visita a Washington, DC. Una visita important, que si no van amb compte pot ser perillosa. Pot significar el retorn de l'idealisme, en el pitjor sentit de la paraula, que és l'idealisme polític. Marx ja va difondre, massa i tot, la visió hegeliana de la història com un colossal combat de l'esperit (i el fet de canviar *esperit* per *matèria* no altera massa la dialèctica). Ara, el pensador oficial del Departament d'Estat hi torna a caure de quatre grapes.

El pensador Fukuyama sembla que es va quedar fascinat quan va saber un fet poc conegut: que, segons Hegel, la Història es va consumar en la batalla de Jena, on l'*avantguarda* de la humanitat, dirigida per Napoleó, va fer triomfar els objectius de la Revolució Francesa. És a dir, que van triomfar els principis de la democràcia liberal, com a «forma final, racional, de la societat i de l'estat». Punt. Arribats ací, la història s'ha acabat. L'únic error de Hegel va ser que va cantar la victòria una mica massa d'hora: per arribar *realment* al final de la història, ha calgut esperar fins al 1989, any del gran descobriment de Fukuyama. Ara sí. Ara sí que, derrotats els enemics de la «forma final i racional de la societat i de l'estat», desaparegut el feixisme i a punt de morir el comunisme, la democràcia liberal ha guanyat la definitiva batalla de Jena. *Consummatum* est. Amb la victòria final, s'ha acabat la lluita de l'esperit amb si mateix, s'ha acabat el combat d'un ideal contra un altre. No hi ha enemic a la vista, i el vencedor ocupa tot el camp de batalla. No hi ha més Hegel que Hegel, i Fukuyama és el seu profeta.

El que queda per fer, després d'això, només són petits detalls sense importància, cosa de tècnics: la destrucció de la naturalesa, la fam i la malaltia de mitja humanitat, una mica de justícia i una mica d'igualtat, la bogeria d'un món armat fins a les dents, coses així. Foteses sense importància, perquè la història s'ha acabat, i tots podem descansar en santa pau i alegria. El temps que ens queda, diu Fukuyama, serà una «època avorrida», en què els combats ideològics que demanaven «gosadia, coratge i imaginació» seran substituïts per la «inacabable resolució de problemes tècnics». Només això. Una pena. □

Joan F. Mira

DANONE
Aliments frescos i naturals

EL LOCAL OBERT A TOT EL PAÍS

El Banco de Crédito Local està obert als projectes, grans i petits, de totes les Comunitats Autònomes, Diputacions, Ajuntaments i empreses del sector públic local.

Per això donem crèdit a tot tipus d'obres de construcció i conservació de: camins i vies comarcals i veïnals; instal·lacions per a produccio i estalvi d'energia elèctrica; sistemes de proveïment d'aigües, enllumenat públic i clavegueram; mercats, parcs públics, centres escolars, serveis contra incendis i establiments de beneficència, sanitat i higiene; a més d'accions de difusió de la cultura i treballs de conservació de monuments i llocs turístics i històrics.

Som el Banc que finança obres per al benestar públic i ens sentim «locals» en tots els racons del país, perquè hi ha alguna cosa nostra en cada poble.

Banco de Crédito Local.

Financem benestar

Banco de Crédito Local
La Nova Banca Pública
Avda. Diagonal, 622 - Tel.: 201 10 58 - 08021 Barcelona

FD STORE